

Lahti

Tilinpäätös 2025

Tilinpäätös 2025

Kaupunginhallitus 30.3.2026

Sisällys

1. Toimintakertomus	6
1.1. Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	6
1.1.1. Kaupunginjohtajan katsaus.....	6
1.1.2. Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	7
1.1.3. Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	11
1.1.4. Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa	13
1.1.5. Henkilöstö.....	17
1.1.6. Ympäristöasiat	18
1.1.7. Muut ei-taloudelliset asiat	21
1.1.8. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	23
1.1.9. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	23
1.2. Selonteko kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.....	26
1.3. Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	28
1.3.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	28
1.3.2. Toiminnan rahoitus	29
1.4. Rahoitusasema ja sen muutokset	30
1.5. Kokonaistulot ja -menot	31
1.6. Konsernin toiminta ja talous	32
1.6.1. Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt	32
1.6.2. Konsernin toiminnan ohjaus	33
1.6.3. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat.....	33
1.6.4. Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	34
1.6.5. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	34
1.6.6. Konsernin tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen	35
1.6.7. Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	36
1.7. Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet	40
1.7.1. Tilikauden tuloksen käsittely	40
1.7.2. Talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	40
2. Talousarvion toteutuminen	42
2.1. Tavoitteiden toteutuminen	42
2.1.1. Strategisten mittareiden toteutuminen.....	42
2.1.2. Strategian kärkihankkeiden toteutuminen	51
2.1.3. Toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelman toteutuminen	68
2.2. Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen.....	70
2.2.1. Sitovuus	70
2.2.2. Käyttötalouden toteutuminen.....	71
2.2.3. Tuloslaskelmaosan toteutuminen	78
2.2.4. Investointiosan toteutuminen.....	80
2.2.5. Rahoitusosan toteutuminen	84
2.2.6. Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta.....	85
3. Tilinpäätöslaskelmat	87
3.1. Lahden kaupungin laskelmat.....	87
3.1.1. Lahden kaupungin tuloslaskelma	87
3.1.2. Lahden kaupungin rahoituslaskelma.....	88
3.1.3. Lahden kaupungin tase	89
3.2. Lahti-konsernin laskelmat	91
3.2.1. Lahti-konsernin tuloslaskelma	91
3.2.2. Lahti-konsernin rahoituslaskelma.....	92
3.2.3. Lahti-konsernin tase	93

4. Liitetiedot.....	96
4.1. Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot	96
4.1.1. Kaupungin tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot.....	96
4.1.2. Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	97
4.1.3. Lahti-konsernin suurimpien yhteisöjen tunnuslukuja 2025 ja 2024	99
4.2. Tuloslaskelman liitetiedot	101
4.3. Taseen liitetiedot	105
4.4. Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot	111
4.5. Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot	116
4.6. Tunnuslukujen laskentakaavat	118
5. Eriytetyt tilinpäätökset ja muut eriytetyt laskelmat	122
5.1. Taseyksiköiden tilinpäätökset.....	122
5.2. Muut eriytetyt laskelmat.....	137
6. Käytetyt kirjanpito- ja tositelajit	140
7. Tilinpäätöksen allekirjoitukset.....	142

1

Toimintakertomus

1. Toimintakertomus

1.1. Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1. Kaupunginjohtajan katsaus

Vuosi 2025 oli 120 vuotta täyttäneelle Lahdelle sekä juhlavuosi että voimakkaan muutoksen aika. Vuosi sisälsi vaikeita ja raskaita päätöksiä talouden tasapainon saavuttamiseksi, jotta tulevaisuuden Lahti voisi olla visiomme mukainen kaupunki: Lahti 2035 – Tehty kestäväksi. Tehdyt päätökset perustuivat keväällä tehtyyn valtuustositomukseen, jonka ajatuksena on talouden sopeuttaminen kuluvan valtuustokauden aikana kestäväälle perusuralle. Lahden kaupungin uudesta strategjasta päätettiin loppuvuoden aikana. Valtiolta kaupungille siirtyneet työllisyyden hoidon palvelut käynnistyivät haasteellisessa toimintaympäristössä, kun työttömyysaste nousi 17,9 prosenttiin. Kaupungin tulokseen, erityisesti toimintamenoihin, vaikutti lähes koko vuoden kestäneet kaksi yhteistoimintaprosessia. Niiden aikana toiminta hidastui joitakin osin ja lukuisia tehtäviä oli täyttämättä.

Kestävää kasvua ympäristöä kunnioittaen

Lahden valinta Euroopan ympäristöpääkaupungiksi vuonna 2021 on profiloitunut kaupungin merkittäväksi vastuullisuustyön edistäjäksi, joka ottaa ilmastoasiat huomioon valinnoissaan ja päätöksenteossaan. Lahden kaupunki tavoittelee hiilineutraaliutta ensimmäisenä isoista kaupungeista. Lahti sijoittui päästövähennyksillään suurten kaupunkien kärkipäähän Suomen ympäristökeskuksen (Syke) uusimmassa päästötarkastelussa. Kaupunki tekee tulevaisuudessakin työtä tavoitteen eteen, luonnon hyvinvointi tukee asukkaiden hyvinvointia, yritysten kilpailukykyä ja siten koko kaupungin elinvoimaisuutta.

Paikallisilla yrityksillä ja yhteistyökumppaneilla on merkittävä rooli kaupungin ympäristötavoitteiden saavuttamisessa. Fazer valitsi vuoden 2025 aikana uuden suklaatehtaansa sijaintikunnaksi Lahden. Uusi ympäristöystävällinen tehdas vahvistaa osaltaan Lahden asemaa kansainvälisenä ympäristökaupunkina. Automaation ja kattavan energiankierrätyksen ansioista tehtaasta tulee CO₂-päästötön. Toinen vuoden aikana tehty merkittävä sijoittumispäätös on DayOne-yhtiön energiatehokasta teknologiaa sekä uusiutuvia energialähteitä hyödyntävän datakeskuksen investointi. Lahden kaupungin, DayOne-yhtiön, Lahti Energia Oy:n, Koulutuskeskus Salpauksen ja LADECin välillä tehtiin myös yhteinen kasvusopimus, joka edistää Lahden seudun elinvoimaa, hiilineutraaliustavoitteita ja osaamiseskosysteemin kehittämistä datakeskusinvestoinnin yhteydessä.

Kasvava yliopistokaupunki

Tavoite tehdä Lahdesta uusia yrityksiä, opiskelijoita ja asukkaita kiinnostava kaupunki on alkanut toteutua kiihtyvällä vauhdilla vuoden 2025 aikana. Yliopistotoiminnan kasvu Lahdessa on ollut nopeaa ja alueellisen yhteistyön voimin saimme vuoden 2025 aikana useita päätöksiä uusien koulutuskokonaisuuksien sijoittumisesta Lahteen. Erityisesti uuden kaupparokkeakoulun toiminnan aloittaminen syksyllä 2026 on iso saavutus, josta voimme olla ylpeä. Kaupungin kehittyminen tarjoaa sekä nykyisille että kaupunkiin sijoittuville uusille yrityksille merkittäviä kasvun mahdollisuuksia. Kasvava Lahti voi profiloitua entistä vetovoimaisemmaksi kansainväliseksi ja hyvinvoivaksi yliopistokaupungiksi.

Lahdessa korkeakouluissa opiskelevien määrä on kasvussa. Arvion mukaan vuosikymmenen loppuun mennessä LUT-yliopistossa ja LAB-ammattikorkeakoulussa voi olla jopa 10 000 korkeakouluopiskelijaa. Opiskelijamäärän kasvun edellytys on, että kaupungissa on tarjolla riittävästi opiskelijoiden elämäntilanteita ja maksukykyä vastaavia asumisvaihtoehtoja.

Elinvoimainen asukkaidensa kaupunki

Kansainvälisesti merkittävä tapahtumatoiminta ja yliopistotoiminnan kasvuun panostaminen ovat luoneet kaupungille mahdollisuuden olla alueen yrityksille ja asukkaille merkityksellinen paikka elää ja toimia. Tämä näkyi myös Taloustutkimuksen Kuntien imago 2025-tutkimuksessa, jossa yli 100 000 asukkaan kaupunkien yritysjohtajat arvioivat Lahden sijalle neljä ja yritysmyönteisyydessä sijalle kolme. Tulosten perusteella yhtenä Lahden vahvuutena nähtiinkin juuri reagoitukyky yritysten tarpeisiin. Toinen tutkimus, joka tukee Lahden kykyä kasvattaa elinvoimaisuuttaan, oli Alueiden tutkimus 2025 (WSP Finland), joka mittaa kuntien ja alueiden tuottavuutta, inhimillistä pääomaa ja kykyä sopeutua tulevaan. Tutkimus tehtiin viidennen kerran, ja tällä kertaa Lahti nousi kuntien elinvoimavertailussa 18 sijaa, sijalle 56. Tulosten perusteella Lahti on parantanut tuottavuuttaan, eikä lapsiperheiden pienituloisuus kasvanut kuten monissa muissa kunnissa.

Lahdessa toteutettavat kansainväliset suur tapahtumat ovat kaupungille kilpailutekijä, joka vahvistaa Lahden vetovoimaa, elävöittää kaupunkikuvaa ja tuo alueelle matkailijoita. Hotelliöypymisten odotetaan lisääntyvän niin kansainvälisten suur tapahtumien kuin kasvavan yliopistokampuksen ja kongressimatkailun ansiosta. Kaupungille positiivinen uutinen on hotellikonserni Strawberry'n päätös rakentaa Lahteen uusi kansainvälisen tason Clarion-hotelli, jonka aloitusajankohta vuoden 2029 MM-kisojen alla on poikkeuksellisen hyvä.

Lahden asukasluvun kasvu on Suomen kärkipäätä, mutta samalla Lahden työttömyys on tasolla, joka on kaupungin kasvuille kestävä. Kaupungin tavoitteena on ylittää 125 000 asukkaan raja vuoteen 2030 mennessä. Kaupungin myönteisen väestökehityksen ja yritystoiminnan kasvun odotetaan edesauttavan työllisyyden parempaa kehityssuuntaa tulevaisuudessa. Työllisyystilanteen kääntäminen parempaan suuntaan olisi keskeistä kaupungin tulevalle kestäväälle kasvuille.

Niko Kynnäräinen
kaupunginjohtaja

1.1.2. Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Huhtikuussa järjestettyjen kuntavaalien myötä muodostuneen uuden kaupunginvaltuuston toimikausi alkoi 1.6.2025. Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimivat elinvoima- ja työllisyysjaosto sekä konserni- ja tilajaosto 31.5.2025 saakka.

Kaupunginvaltuusto

Valtuusto vastaa kaupungin toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan päätösvaltaa.

Valtuusto päättää

1. kuntastrategiasta
2. hallintosäännöstä
3. talousarviosta ja taloussuunnitelmasta
4. omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta
5. liikelaitokselle asetettavista toiminnan ja talouden tavoitteista
6. varallisuuden hoidon sekä rahoitus- ja sijoitustoiminnan perusteista
7. sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista
8. palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista
9. takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta toisen velasta
10. jäsenten valitsemisesta toimielimiin, jollei kuntalaissa erikseen toisin säädetä
11. luottamushenkilöiden taloudellisten etuuksien perusteista
12. tilintarkastajien valitsemisesta
13. tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapaudesta
14. muista valtuuston päätettäviksi säädettyistä ja määrättyistä asioista.

Valtuusto voi hallintosäännössä siirtää toimivaltaansa kaupungin muille toimielimille sekä luottamushenkilöille ja viranhaltijoille. Toimivaltaa ei kuitenkaan saa siirtää asioissa, joista valtuuston on kuntalaissa tai muussa laissa olevan säännöksen mukaan päätettävä.

Paikkajakauma 31.5.2025

SDP:n valtuustoryhmä	16
Kokoomuksen valtuustoryhmä	16
Lahden Perussuomalaiset ry:n valtuustoryhmä	7
Vihreiden valtuustoryhmä	4
Keskustan valtuustoryhmä	3
Pro Lahden valtuustoryhmä	3
Lahden Kristillisdemokraattien valtuustoryhmä (KD)	3
Vasemmistoliiton valtuustoryhmä	3
Liike Nyt Lahti -valtuustoryhmä	2
	2
RKP:n ja Liikutamme valtuustoryhmä	
Yhteensä	59

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajat 31.5.2025

- Puheenjohtaja Juha Rostedt, kok.
- I varapuheenjohtaja Sonja Falk, kd.
- II varapuheenjohtaja Rami Lehto, ps.
- III varapuheenjohtaja Pekka Komu, sd.

LAHDEN KAUPUNGIN ORGANISAATIO (31.5.2025 asti)

LAHDEN KAUPUNGIN ORGANISAATIO (1.6.2025 alkaen)

Tarkemmat palvelualueiden organisaatiokaaviot löytyvät Lahden www-sivuilta <https://www.lahti.fi/tietoa-lahdesta/kaupungin-organisaatio>.

Kaupunginvaltuusto 31.5.2025

Aaltonen, Eveliina, vihr.	Kiljunen, Raimo, kok.	Närhi, Anita, kok.	Sairomaa, Tomi, sd.
Aaltonen, Kalle, Pro Lahti	Komu, Pekka, sd.	Oksanen, Reijo, kok.	Saloranta, Tuija, RKP ja Liikut.
Arvaja, Pertti, kd.	Kupiainen, Anna Kaisa, vas.	Pakkanen, Lasse, kesk.	Seesvaara, Eero, kd.
Bruneau, Milla, kok.	Laakso, Jetta, sd.	Putula, Toni, kok.	Skinnari, Ville, sd.
Elomaa, Ville-Veikko, ps.	Lampinen, Minna, sd	Puusaari, Riina, vihr.	Sorsa, Tuomas, ps.
Falk, Sonja, kd.	Lehto, Rami, ps.	Pykäläinen, Jari, Liike Nyt	Talja, Martti, kesk.
Harmaala, Miina, kok.	Lientola, Elisa, vas.	Päätalo, Oskari, vas.	Tapiola, Juha, RKP ja Liikut.
Heromaa-Karjalainen, Siru, sd.	Lindqvist, Marko, kok.	Rahkonen, Hannu, kok.	Tuomi, Maarit, ps.
Hildén, Sirkku, sd.	Lindroos, Mikko, Pro Lahti	Rantanen, Ida, kok.	Vaara, Ulla, sd.
Hälinen, Ville, Pro Lahti	Liukkonen, Niko, Liike Nyt	Ratia, Jorma, ps.	Vahter, Merja, kok.
Kaasinen, Hannu, ps.	Markkanen, Marju, sd.	Ripatti, Tapani, sd.	Wallenius, Jani, kok.
Kaikkonen, Jouni, vihr.	McCarron, Francis, kok.	Rissanen, Jari, kesk.	Viinikka, Anneli, sd.
Kari, Mika, sd.	Mäkynen, Maria, sd.	Rostedt, Juha, kok.	Viljamaa, Juha, kok.
Karjalainen, Pasi, sd.	Nieminen, Mira, ps.	Ruhberg, Jukka, kok.	Virta, Sanna, sd.
Kastehelmi, Minerva, vihr.	Niinistö, Sari, kok.	Ruuska, Sinikka, sd.	

Paikkajakauma 31.12.2025

SDP:n valtuustoryhmä	20
Kokoomuksen valtuustoryhmä	15
Pro Lahden valtuustoryhmä	5
Vasemmistoliiton valtuustoryhmä	4
Vihreiden valtuustoryhmä	4
Lahden Perussuomalaiset ry:n valtuustoryhmä	4
Lahden Kristillisdemokraattien valtuustoryhmä (KD)	4
Keskustan valtuustoryhmä	3
Yhteensä	59

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajat 31.12.2025

- Puheenjohtaja Francis McCarron, kok.
I varapuheenjohtaja Mika Kari, sd.
II varapuheenjohtaja Lasse Pakkanen, kesk.
III varapuheenjohtaja Mira Nieminen, ps.

Kaupunginvaltuusto 31.12.2025

Aaltonen, Kalle, Pro Lahti	Karjalainen, Pasi, sd.	Markkanen, Marju, sd.	Ruhberg, Jukka, kok.
Al-Hajj, Abdulhafedh, sd.	Kastehelmi, Minerva, vihr.	McCarron, Francis, kok.	Rusanen, Roosa, sd.
Arvaja, Pertti, kd.	Kauko, Niko A., Pro Lahti	Mäkinen, Sanna, sd.	Ruuska, Sinikka, sd.
Basboga, Aletti, sd.	Koivistoinen, Tiina, kok.	Nieminen, Mira, ps.	Sairomaa, Tomi, sd.
Bruneau, Milla, kok.	Komu, Pekka, sd.	Niinistö, Sari, kok.	Salakka, Helena, kok.
Elomaa, Ville-Veikko, ps.	Korhonen, Seppo, Pro Lahti	Nurminen, Pasi, kok.	Seesvaara, Eero, kd.
Falk, Sonja, kd.	Laakso, Jetta, sd.	Pakkanen, Lasse, kesk.	Sorsa, Tuomas, ps.
Granlund, Saija, sd.	Lampinen, Minna, sd	Pikkarainen, Harri, vas.	Tapiola, Juha, Pro Lahti
Halme, Juha, sd.	Laukka, Tuisku, vas.	Putula, Toni, kok.	Uosukainen, Kimi, sd.
Heikkinen, Minna, kok.	Lehto, Rami, ps.	Puusaari, Riina, vihr.	Vaara, Ulla, sd.
Heromaa-Karjalainen, Siru, sd.	Lientola, Elisa, vas.	Päätalo, Oskari, vas.	Viinikka, Anneli, sd.
Jaatinen, Satu, kesk.	Lindqvist, Marko, kok.	Rahkonen, Hannu, kok.	Virrankorpi, Janne, sd.
Kaikkonen, Jouni, vihr.	Lindroos, Mikko, Pro Lahti	Rautapää, Teresa, kok.	Virta, Sanna, sd.
Kamula, Markku, kesk.	Loponen, Marjo, kd.	Rive, Sami, kok.	Wallenius, Jani, kok.
Kari, Mika, sd.	Majaniemi, Salla, vihr.	Rostedt, Juha, kok.	

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallituksen tulee

1. vastata kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta
2. vastata kaupunginvaltuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta
3. valvoa kaupungin etua ja, jollei hallintosäännössä toisin määrätä, edustaa kaupunkia ja käyttää sen puhevaltaa
4. edustaa kaupunkia työnantajana ja vastata kaupungin henkilöstöpolitiikasta
5. vastata kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta
6. vastata kaupungin toiminnan omistajaohjauksesta
7. huolehtia kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Hallintosäännön kaupunginhallitusta koskevien erillissääntöjen mukaan kaupunginhallituksen tehtävänä on lisäksi

1. huolehtia kaupungin yleisestä kehittämisestä sekä tehdä kaikilla kunnallisen toiminnan aloilla esityksiä, jotka se katsoo tarpeellisiksi ja kaupungin etujen mukaisiksi,
2. valmistella kaupungin strategiset linjaukset sekä seurata ja tukea kaupunginvaltuuston päättämän strategian toteutumista

3. valvoa, että kaupungin lautakunnat, johtokunnat, toimikunnat ja kaupungin palveluksessa olevat henkilöt suorittavat tehtävänsä voimassa olevia säännöksiä ja määräyksiä noudattaen sekä toimivat kaupungin etujen mukaisesti, sekä antaa tarvittaessa yleisohjeita kaupungin hallintoon kuuluvissa asioissa,
4. hoitaa kaupungin omaisuutta siltä osin kuin tehtävä ei lain tai muiden voimassa olevien määräysten mukaan kuulu lautakunnalle, johtokunnalle, toimikunnalle tai viranhaltijalle, sekä antaa tarpeelliset ohjeet näille uskotun omaisuuden hoitamisesta.

Paikkajakauma 31.5.2025

SDP	3
Kokoomus	2
Perussuomalaiset	2
Pro Lahti	1
Vihreät	1
Keskusta	1
Yhteensä	10

Puheenjohtaja Sirkku Hildén, sd.
I varapuheenjohtaja Kalle Aaltonen, Pro Lahti
II varapuheenjohtaja Jorma Ratia, ps.
III varapuheenjohtaja Toni Putula, kok.
Minna Lampinen, sd.
Kimi Uosukainen, sd.
Ida Rantanen, kok.
Mira Nieminen, ps.
Jouni Kaikkonen, vihr.
Martti Talja, kesk.
Esittelijä: kaupunginjohtaja Niko Kynäräinen

Paikkajakauma 31.12.2025

SDP	4
Kokoomus	3
Pro Lahti	1
Vasemmistoliitto	1
Vihreät	1
Kristillisdemokraatit	1
Yhteensä	11

Puheenjohtaja Pekka Komu, sd.
I varapuheenjohtaja Milla Bruneau, kok.
II varapuheenjohtaja Marju Markkanen, sd.
III varapuheenjohtaja Toni Putula, kok.
Kimi Uosukainen, sd.
Jetta Laakso, sd.
Marko Lindqvist, kok.
Kalle Aaltonen, Pro Lahti
Elisa Lientola, vas.
Minerva Kastehelmi, vihr.
Eero Seesvaara, kd.
Esittelijä: kaupunginjohtaja Niko Kynäräinen

Elinvoima- ja työllisyysjaosto

Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimi elinvoima- ja työllisyysjaosto 31.5.2025 saakka. Jaosto vastasi

1. elinkeinopolitiikasta
2. korkeakoulupolitiikasta
3. koko alueen elinvoimasta erityiskysymyksinä kaupungin osakeskukset, maaseutualue ja maaseudun elinkeinot
4. työllisyyspolitiikasta
5. työllisyyspalveluista
6. maahanmuuttoasioista.

Paikkajakauma 31.5.2025

Kokoomus	1
SDP	1
Perussuomalaiset	1
Pro Lahti	1
Yhteensä	4

Puheenjohtaja Toni Putula, kok.
Varapuheenjohtaja Minna Lampinen, sd.
Mira Nieminen, ps.
Kalle Aaltonen, Pro Lahti
Esittelijä: Elinvoimajohtaja Elina Laavi

Konserni- ja tilajaosto

Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimi konserni- ja tilajaosto 31.5.2025 saakka.

Jaosto

1. vastasi kaupungin konsernivalvontaan ja -ohjaukseen liittyvistä tehtävistä
2. valmisteli kaupunginhallituksen päätettäväksi merkittävimpien yhtiöiden tulostavoitteet, joiden omistajaohjauksesta päättää kaupunginhallitus
3. päätti muiden yhtiöiden tulostavoitteista ja
4. valvoi kaikkien yhtiöiden tulostavoitteiden toteutumista ja raportoi niistä tarvittaessa kaupunginhallitukselle
5. vastasi koko konsernin toimitiloihin ja kiinteistöihin liittyvästä tilapolitiikasta sekä siihen liittyvästä valvonnasta ja ohjauksesta
6. vastasi konsernin toimitiloihin kohdistuvien merkittävien hankkeiden periaatepäätöksistä
7. vastasi kaupunginhallituksen alaisten taseyksiköiden toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta
8. vastasi kaupunginvaltuuston kaupunginhallituksen alaisille taseyksiköille asettamien palvelutavoitteiden sekä toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen valvonnasta, sekä ohjaa ja valvoo taseyksikön toiminnan ja talouden suunnittelun, toteutuksen ja kehittämisen ohjauksesta ja valvonnasta sekä toiminnan tuloksien seurannasta.

Paikkajakauma 31.5.2025

SDP	2
Perussuomalaiset	1
Kokoomus	1
Vihreät	1
Yhteensä	5

Puheenjohtaja Jorma Ratia, ps.
Varapuheenjohtaja Ida Rantanen, kok.
Sirku Hildén, sd.
Kimi Uosukainen, sd.
Jouni Kaikkonen, vihr.
Esittelijät:
Omistajaohjauksen johtaja Veli-Pekka Ignatius
Toimitilajohtaja Jouni Arola

1.1.3. Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Valtiovarainministeriön (VM) taloudellisen katsauksen (talvi 2025) mukaan maailmantalous on kasvanut ennakoitua nopeammin, vaikka epävarmuustekijöitä on paljon. Rahoitusmarkkinoiden tila ja korkokehitys on ollut suhteellisen vakaata. Energian hinnan kehitys on ollut maltillista ja monet pörssi-indeksit ovat huipputasoillaan. Euroalueen talous on toipumassa, joskin maiden väliset erot kasvussa ja näkymissä ovat suuria. Suomen talouden toipuminen on viivästynyt. Kasvua on jarruttanut kotimaisen kysynnän heikkous. Kulutuksen odotetaan vauhdittuvan jatkossa, sillä ostovoima on kasvussa. Investoinneissa käännevarovaiseen kasvuun on alkanut. Kasvua vetävät energiasiirtymä, puolustushankkeet ja asuntomarkkinoiden asteittainen elpyminen. Ennusteiden mukaan BKT tulee kasvamaan 1,1 prosenttia vuonna 2026, 1,7 prosenttia vuonna 2027 ja 1,6 prosenttia vuonna 2028. Talouskasvun piristymisen myötä työllisyyden odotetaan kasvavan keskimäärin vajaan prosentin vuosivauhtia ja työllisyysasteen nousevan noin 72,4 prosenttiin vuoteen 2028 mennessä. Työttömyysaste laskee, mutta pysyy edelleen rakenteellista tasoa korkeampana. Suhdannetilanteen kohenemisesta huolimatta vuonna 2026 julkisyhteisöjen alijäämän ennustetaan syvenevän 4,5 prosenttiin. Myös pitkällä aikavälillä alijäämä pysyy syvänä, puolustus- ja korkomenojen kasvu sekä maltillinen talouskehitys pitävät sen yli 3,5 prosentissa suhteessa BKT:hen vielä vuonna 2030. Velkasuhde nousee lähes 92 prosenttiin vuonna 2026. Kasvu jatkuu koko ennustejakson ajan, ja vuonna 2030 velka on jo yli 96 prosenttia suhteessa BKT:hen.

Vuonna 2025 kuntien tilikauden tulos heikentyi vuodesta 2024 asettuen noin 740 milj. euroon. Investoinnit painoivat kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirran miinukselle. Kuntien lainakanta nousi lähelle 20 mrd. euroa. Kunnat saivat hillittyä toimintamenojen kasvun noin 5 prosenttiin. Suurin yksittäinen kuntien taloutta vuonna 2025 leimaava asia oli TE-palvelu-uudistuksen käynnistyminen vuoden alusta äärimmäisen heikossa suhdannetilanteessa. Kuntien menot työttömyysturvan rahoittamiseen sekä työllisyyspalveluihin kasvoivat vuonna 2025 valtion kunnille kompensoimaa rahoitusta voimakkaammin, vaikka uudistuksessa siirto arvioitiin valtion budjetissa neutraaliksi. Kuntaliiton arvion mukaan rahoitusvajaus työllisyyspalveluiden osalta on tällä hetkellä noin 100 milj. euroa ja työttömyysturvan osalta noin 80 milj. euroa. Työllisyyspalvelujen palvelutarvetta lisää hallituksen uudistus siirtää nuorten 18–24-vuotiaiden perustoimeentulotuen rahoitusvastuu täysimääräisesti kunnille.

Vuonna 2026 valtio vie eteenpäin useita laajoja kuntatalouden rahoitusta heikentäviä uudistuksia, kuten esimerkiksi muutokset toimeentulo-, työttömyysturva- ja hankintalakeihin, ammatillisen koulutuksen toiminnanohjaukseen ja kotihoidon tukeen. Samanaikaisesti kuntien saamat lakisääteisten peruspalvelujen valtionosuudet kasvavat vain 4,4 prosenttia. Taso ei ole riittävä rahoittamaan kuntien laajenevien tehtävien myötä tulevia kustannuksia. Uusi valmisteilla oleva hankintalaki rajoittaa kuntien

mahdollisuutta käyttää omistamiaan yhtiöitä palvelutuotantonsa tuottajina. Tällä hetkellä useiden Päijät-Hämeen kuntien talous- ja henkilöstöhallinnonpalveluja tuottaa niiden yhdessä omistama Provincia Oy. Useat sen omistajakunnat joutuvat lain voimaantullessa järjestämään yhtiöltä ostamansa palvelunsa uudelleen. Muutos on suuri ja sen läpivieminen vie aikaa. Iso merkitys on sillä, kuinka pitkä siirtymäaika muutokselle saadaan. Liian lyhyt siirtymäaika on riski toteutuksen hallitulle läpiviennille.

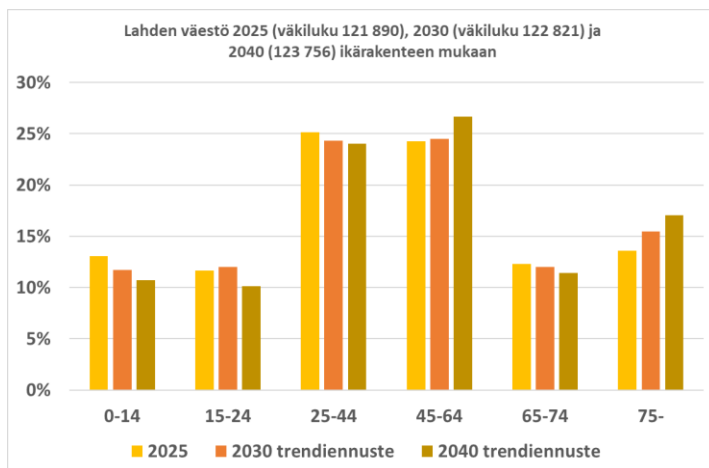
Päijät-Hämeessä korkeiden työttömyyslukujen lisäksi väestökehitys on toinen alueen keskeisistä haasteista. Lahti on väestökehityksen osalta kuitenkin alueen poikkeus. Kaupunkiin on sijoittunut paljon ulkopaikkakuntalaisia nuoria ja työikäisiä. Korkea-kouluopiskelijoiden määrä on kasvussa. Kaupungin arvion mukaan vuosikymmenen loppuun mennessä LUT-yliopistossa ja LAB-ammattikorkeakoulussa voi olla jopa 10 000 korkeakouluopiskelijaa. LUTin Lahden kampuksen tutkinnot vetävät hyvin kansainvälisiä opiskelijoita. Tällä hetkellä kampuksen kaikista opiskelijoista noin 60 prosenttia tulee ulkomailta. Lahteen ja muualle Päijät-Hämeeseen on viime aikoina saatu merkittäviä investointiuutisia, joiden arvioidaan tuovan alueelle positiivisia työllisyys- ja verotulovaikutuksia tulevina vuosina.

Lahden kasvu ja kehittyminen

Lahti oli Suomen yhdeksänneksi suurin kaupunki vuonna 2025. Kaupungissa oli vuoden lopussa ennakkotietoihin perustuen 121 890 asukasta, väkiluku kasvoi 553 asukkaalla (2024: +644). Lahden väkiluvusta vieraskielisiä oli 13 527 eli noin 11,1 prosenttia. Vieraskielisten määrä kasvoi vuonna 2025 yhteensä 952 vieraskielisellä.

Nettomaahanmuutto kasvatti väkilukua 948 henkilöllä (2024: +1 381) ja kuntien välinen nettomuutto kasvatti väkilukua 205 henkilöllä (2024: -150). Kuntien välisessä nettomuutossa Lahti oli suurista kaupungeista viidenneksi paras vuonna 2025 heti Helsingin, Turun, Espoon ja Tampereen jälkeen. Syntyneitä oli 579 vähemmän kuin kuolleita (2024: 580 henkilöä). Lahden väestömäärä on kasvanut vuosina 2020–2025 yhteensä 2 067 henkilöllä, keskimäärin 0,29 prosenttia vuodessa.

Trendinmukaisen väestöennusteen mukaan 0–14-vuotiaiden, 25–44-vuotiaiden ja 65–74-vuotiaiden osuus väestöstä pienenee vuosiin 2030 ja 2040 mennessä ja 45–64-vuotiaiden ja 75 vuotta täyttäneiden osuus kasvaa. Väestöllinen eli demografinen huoltosuhde (lasten tai vanhusten määrä sataa työikäistä kohti) oli vuonna 2024 Lahdessa 63,9 ja koko maassa 61,6. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan väestöllinen huoltosuhde on Lahdessa 63,3 ja koko maassa 59,6 vuonna 2040. Taloudellinen huoltosuhde (kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti) oli vuonna 2024 Lahdessa 151,6 ja koko maassa 132,6.

Lähde: Lahden kaupungin oma väestösuunnitelma

Työllisyys

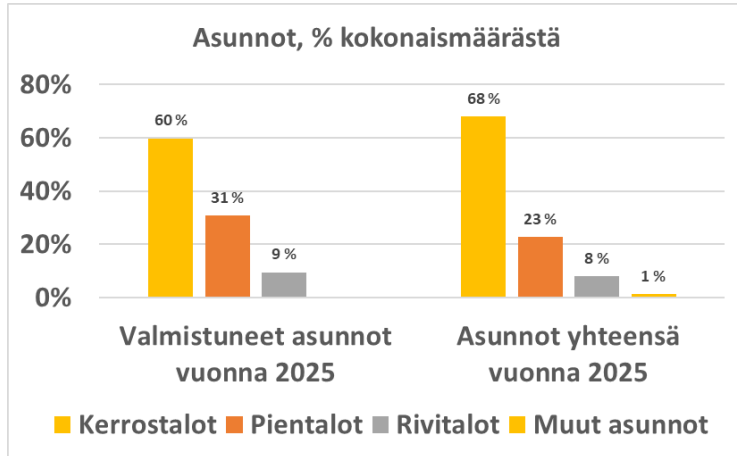
Ennakkotietojen mukaan vuoden 2025 joulukuussa Lahden työttömyysaste oli 17,9 prosenttia, +2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin joulukuussa 2024. Nuorisotyöttömyys oli 24,5 prosenttia (+5,4 prosenttiyksikköä) ja ulkomaalaisten työttömyysaste 43,2 prosenttia (-1,8 prosenttiyksikköä). Pitkäaikaistyöttömien määrä nousi tasaisesti yleisen laskusuhdanteen vuoksi. Määrä oli 2025 joulukuussa 4 362, yhteensä 1 226 henkilöä enemmän kuin edellisvuonna. Pitkäaikaistyöttömyydestä aiheutuvien kustannusten määrät eli työmarkkinatuen kuntaosuudet nousivat vuoden 2025 aikana edellisvuodesta ja olivat vuonna 2025 yhteensä 24,9 milj. euroa.

Avoimien työpaikkojen määrät ovat laskeneet vuosina 2024–2025. Joulukuussa 2025 oli Lahdessa vain 644 avointa työpaikkaa (2024: 802). Yritysten toimipaikkojen määrä Lahdessa on ollut myös laskussa. Toimipaikkoja oli Lahdessa joulukuussa 2025 yhteensä 7 002 (2024: 7 457).

Vaikka työttömyystilanne on viime aikoina heikentynyt selvästi, on Lahden kasvulle useita myönteisiä signaaleja. Lahden alueen kilpailukystrategia on toteutunut erilaisten suurinvestointien myötä. Alkusyöksystä 2025 on uutisoitu esimerkiksi Fazer Oy:n ja DayOne-yhtiön datakeskuksen investoinneista Lahteen.

Rakentaminen

Lahden rakennusvalvonnan mukaan vuonna 2025 Lahteen valmistui 179 asuntoa. Kerrostaloasuntoja valmistui 107, pientaloasuntoja 55 ja rivitaloasuntoja 17. Vuoden 2025 lopussa Lahdessa oli 73 726 asuntoa, joista 50 061 oli kerrostaloasuntoja, omakotiasuntoja 16 814, rivitaloasuntoja 5 969 ja muita asuntoja 882.

Rakentamisen toimintaympäristö on muuttunut Lahdessa merkittävästi viime vuosina. Korkotason nousu, elinkustannusten nousu ja maailmanpoliittinen epävarmuus ovat hiljentäneet asuntomarkkinat viimeisen parin vuoden aikana. Lisäksi vuokra-asunnoista on viime vuosien runsaan tuotannon vuoksi syntynyt lievää ylijarjontaa (VARKE markkinakatsaus 2025).

Asuntomarkkinoilla nähdään tällä hetkellä pientä piristystä korkotason alentumisen, palkkaratkaisujen tuoman ostovoiman kasvun, korkeakouluopiskelijoiden tasaisen määrän kasvun ja Lahden positiivisten elinkeinoelämän uutisten takia. Positiivisista tekijöistä huolimatta asuntorakentamisen määrän nousun odotetaan olevan suhteellisen hidasta tulevina vuosina. Korkeakouluopiskelijoiden määrän kasvuun tulee vastata opiskelijoille soveltuvalla asuntotuotannolla. Nykyisen hallitusohjelman aikana opiskelija-asuntojen rakentamiseen ei kuitenkaan ole tarjolla investointiavustusta.

Lahden tarvelähtöinen asuntotuotantoennuste vuosille 2025–2040 perustuu tehtyihin skenaariomallinnuksiin, toteutuneeseen asuntotuotantoon sekä niiden perusteella tehtyyn analyysiin. Lopullisessa tarvelähtöisessä asuntotuotantoennusteessa on huomioitu vallitseva haastava markkinatilanne, minkä takia asuntorakentamisen on ennustettu aktivoituvan Lahdessa vasta 2020-luvun loppupuolella. Kokonaisvolyymien on arvioitu Lahdessa laskevan viimeisen kymmenen vuoden 700 asunnon vuotuisesta keskiarvosta 500 asunnon tasolle.

Newsecin laatiman Asuntotuotantoskenaariot Lahdessa -tarkastelun perusteella Lahden asuntotuotantotarve vuosille 2025–2040 on esitetty alla.

Asuntotyyppi	Toteuma 2020–2024	Newsecin arvion mukainen asuntotuotantotarve keskimäärin vuodessa (asuntoa)		
		2025–2029	2030–2034	2035–2040
kerrostaloasunto	467	376	519	382
rivitaloasunto	78	54	67	55
omakotitaloasunto	93	64	80	65
Yhteensä	638	494	666	502

1.1.4. Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa**Tuloperusteiset muutokset**

Kaupungin vuoden 2025 tilinpäätöksessä tilikauden tulos oli -10,8 milj. euroa, eli 1,9 milj. euroa (21,3 prosenttia) heikompi kuin vuonna 2024. Merkittävänä tekijänä tuloksen heikentymiseen olivat verotulojen heikkeneminen edellisen vuoden tasoon verrattuna sekä työttömyydestä aiheutuneet lisäkulut. Vuoden 2025 verotulot olivat 286,3 milj. euroa, 1,9 milj. euroa (0,7 prosenttia) alhaisempi kuin vuoden 2024 toteuma. Vuoden 2025 valtionosuudet olivat 88,8 milj. euroa, 11,8 milj. euroa (15,1 prosenttia) parempi kuin vuoden 2024 toteuma.

Lahden kaupunki kilpailutti kevään 2025 aikana kolme täyden valtakirjan varainhoitajaa osake- ja korkosijoituksille 30 milj. euron sijoituspääoman osalta (KH 23.9.2024 § 329). Täyden valtakirjan varainhoitajiksi valittiin Evli Oyj, eQ Varainhoito Oy ja OP Varainhoito Oy niin, että kukin varainhoitaja hallinnoi noin 10 milj. euron sijoitussalkkua. Sijoitustoiminta aloitettiin 1.9.2025.

Toiminnan ja tehtävien muutokset

TE-palvelu-uudistuksessa työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirtyi kunnille 1.1.2025 alkaen. Samalla Lahden seudun työllisyyden kuntakokeilu lopetti toimintansa.

Uusi rakentamislaki (751/2023) astui voimaan 1.1.2025 alkaen, samoin uudistettu Lahden rakennusjärjestys (KV 11.11.2024 § 118). Uudessa rakennusjärjestyksessä on otettu huomioon uusi rakentamislaki.

Uusi eläinlääkintähuoltolaki (285/2023) astui voimaan 1.1.2026. Jatkossa koko Päijät-Hämeen alueella kunnallinen pieneläinpäivystys on järjestetty Lahden kaupungin eläinlääkäreiden toimipisteellä.

Kaupunginvaltuusto antoi vuoden 2025 talousarvion ja toimintasuunnitelman 2025–2027 hyväksymisen yhteydessä valmisteluohjeen, jossa kehoitettiin toteuttamaan viiden prosentin alenema henkilötöyvuosiin vuoden 2024 talousarvion alustasta vuoden 2027 loppuun mennessä. Tämä tarkoitti 168 henkilötöyvuotta. Kaupunginhallitus päätti (27.1.2025 § 26) Lahden kaupungin yhteistoimintamenettelyn käynnistämistä. Yhteistoimintamenettelyn ja siihen liittyvän selvitystyön lopputuloksena 99 henkilötöyvuoden arvioidaan vähenevän vuoden 2028 loppuun mennessä. Vähennys toteutetaan hyödyntämällä eläköitymisiä, määräaikaisten palvelussuhteiden päättymisiä sekä vähentämällä henkilöstösuunnitelmasta täyttämättömiä virkoja ja tehtäviä.

Kaupunginvaltuusto päätti (10.3.2025 § 14) konserniohjeen päivittämisestä. Konserniohjetta tiivistettiin merkittävästi. Uusi konserniohje kannustaa konserniyhtiöitä entistä suurempaan hallinnon avoimuuteen, selkeyttää yhtiöiden seuranta- ja valvontavastuita sekä yksinkertaistaa ohjeistusta.

Uusi kaupunginvaltuusto aloitti toimintansa kesäkuussa 2025 uuden valtuustokauden myötä. Lahden kaupunginvaltuuston valtuustoryhmät solmivat 15.5.2025 valtuustosopimuksen valtuustokaudelle 2025–2029. Valtuusto merkitsi tiedoksi sopimuksen 9.6.2025 § 69. Sopimus on kaupunginvaltuuston poliittinen tahdonilmaisu siitä, millaiseksi kaupungiksi Lahti haluaa kasvaa lähivuosien aikana. Valtuustosopimukseen pohjautuva uusi johtamisen malli otettiin käyttöön syksyn aikana. Siinä virkajohto ja poliittinen johto työskentelevät yhdessä tiiviisti strategisella tasolla pitäen katseen tulevaisuudessa ja luoden tilannekuvaa kaupungin kehittämiseksi valtuustokauden aikana.

Kaupunkiorganisaatiossa toteutettiin uudistus 1.6.2025 alkaen. Uudistuksessa elinvoiman palvelualueelle siirrettiin sivistyksen palvelualueelta lukiokoulutuspalvelut, osallisuus ja hyvinvointi, liikuntapalvelut, kaupunginmuseo, kulttuuripalvelut sekä taseyksiköt Lahden kaupunginorkesteri ja Lahden kaupunginteatteri.

Oppimisen tuen uudistus tuli voimaan 1.8.2025. Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oikeutta tukeen heti tarpeen ilmetessä, lisätä yhteisopettajuutta ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Kaupunginhallitus hyväksyi (25.8.2025 § 270) Lahden kaupungin, DayOne-datakeskusoperaattorin, Lahti Energija Oy:n, Koulutuskeskus Salpauksen ja LADECin välisen kasvusopimuksen. Kasvusopimus edistää Lahden seudun elinvoimaa, hiilineutraaliustavoitteita ja osaamiskosysteemin kehittämistä datakeskusinvestoinnin yhteydessä. Kasvusopimus määrittelee yhteistyön tavoitteet ja toimintamallit.

Kaupunginvaltuusto päätti (1.9.2025 § 96) mikroliikenneluvan käyttöönotosta. Se otetaan käyttöön Lahdessa 1.1.2026. Mikroliikenteellä tarkoitetaan liikkumista polkupyörällä, kevyellä sähköajoneuvolla tai moottorilla varustetulla polkupyörällä. Jatkossa näiden ajoneuvojen ammattimainen vuokraustoiminta kunnan hallinnoimilla alueilla edellyttää mikroliikennelupaa, jonka kunta myöntää.

Kaupunginhallitus hyväksyi (8.9.2025 § 276) Opiskelija-asumisen ohjelman vuosille 2025–2035.

Kaupunginhallitus hyväksyi (8.9.2025 § 283) Lahden kaupungin liittymisen Julkisen alan energiatehokkuussopimukseen sopimuskaudelle 2026–2035. Energiatehokkuussopimukset ovat valtion ja toimialojen yhdessä valitsema tapa saavuttaa kansalliset energiatehokkuustavoitteet ilman raskasta lainsäädäntöä tai muita pakkokeinoja. Vapaaehtoisuuteen perustuva sopimusjärjestelmä on ollut Suomessa käytössä lähes 30 vuotta. Nyt alkava sopimuskausi on järjestyksessään neljäs.

Kaupunginhallitus hyväksyi (22.9.2025 § 289) Lahden kaupungin yleisen valmiussuunnitelman. Varautuminen perustuu valmiuslakiin (1552/2011), pelastuslakiin (379/2011) sekä muuhun erityislainsäädäntöön, jotka määrittävät varautumisvelvollisuuden.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi (29.9.2025 § 104) Lahden kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, jotka ohjaavat kaupunkikonsernin toimintaa.

Kaupunginhallitus päätti (29.9.2025 § 303) Lahden kaupungin yhteistoimintamenettelyn käynnistämistä osana kaupungin talouden lisäsopeutustoimia. Henkilöstöä koskeva yhteistoimintamenettely kohdentui elinvoiman, kaupunkiympäristön ja konsernihallinnon palvelualueille. Sivistyksen palvelualue ja elinvoiman palvelualueelle kuuluva lukiokoulutuspalvelut rajattiin yhteistoimintamenettelyn ulkopuolelle. Henkilöstömenojen vähennystarve neuvottelujen tuloksena oli 4,5 milj. euroa. Yhteistoinnissa käsiteltyjen toimenpiteiden vaikutuksena 78 tehtävää päätettiin lakkauttaa, joista elinvoiman palvelualueella 49, kaupunkiympäristön palvelualueella 21 ja konsernihallinnossa kahdeksan. Pysyvästi täyttämättä jää 44 tehtävää ja 34 työntekijää irtisanottiin.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi (27.10.2025 § 113) Lahden kaupungin strategian. Kaupungin visio vuoteen 2035 on Lahti – Tehty kestäväksi. Uuden ajan yliopisto- ja ympäristökaupungissa yritykset menestyvät ja elämä on merkityksellistä. Strategia rakentuu kolmesta pääteemasta: elinvoimaista kasvua, merkityksellistä elämää ja rohkeaa uudistumista.

Kaupunginvaltuusto päätti (10.11.2025 § 121) vuoden 2026 tuloveroprosentista ja kiinteistöveroprosenttien korotuksista. Vuoden 2026 tuloveroprosentiksi vahvistettiin 8,6 prosenttia ja kiinteistöveroprosentit seuraavasti: yleinen kiinteistövero 1,45 prosenttia, maapohja 1,38 prosenttia, vakituinen asuinrakennus 0,62 prosenttia, muu kuin vakituisen asumisen kiinteistö 1,95 prosenttia, rakentamaton rakennuspaikka 6,00 prosenttia, yleishyödyllinen yhteisö 0,60 prosenttia ja voimalaitos 3,10 prosenttia.

Kaupunginhallitus hyväksyi (1.12.2025 § 357) Sopimushallinnan ohjeen. Ohje sisältää kaupunkitasoiset linjaukset sopimushallinnan rooleista ja vastuista, sopimusprosessista, riskienhallinnasta sekä raportoinnista ja osaamisen kehittamisestä.

Kaupunginvaltuusto päätti (15.12.2025 § 134) vuoden 2026 talousarviosta ja taloussuunnitelmasta vuosille 2026–2028. Asian käsittelyssä tapahtui menettelyvirhe, minkä vuoksi kaupunginvaltuusto käsitteli uudelleen päätöksen kohdan 3.6.3 Julkinen käyttöomaisuus kokouksessaan 9.2.2026 § 4. Uudessa käsittelyssä päätökseen ei tullut muutosta.

Kaupunginvaltuusto päätti (15.12.2025 § 134) vuoden 2026 talousarvion yhteydessä, että erillisestä Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelmasta vuosille 2024–2027 (KV 20.5.2024 § 63) luovutaan. Valtuustosopimuksen (15.5.2025) mukaisesti vuonna 2025 alkaneen valtuustokauden talousarviovuosien kehysvalmisteluissa tulee etsiä keinoja valtuustosopimuksessa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hallintosääntöä muutettiin vuoden aikana neljä kertaa. Kaupunginvaltuusto päätti (10.3.2025 § 28) muun muassa täsmennyksistä elinvoiman palvelualueen toimivaltajakoon. Muutokset tulivat voimaan 1.6.2025. Kaupunginvaltuusto päätti (19.5.2025 § 46) tarkastuslautakunnan ja nuorisovaltuuston kokoonpanoista, kaupungin henkilöstöön kuuluvan korvausvelvollisuudesta päättämisestä, osayleiskaavan lisäämisestä kaupunkiympäristön palvelualueen toimivaltataulukon sekä esitysteknisistä muutoksista. Muutokset tulivat voimaan 1.6.2025. Kaupunginvaltuusto päätti (9.6.2025 § 72) palvelualuejohtajan määrittelystä lautakuntien ensisijaiseksi esittelijäksi, vahinkorahaston sääntöjä koskevasta lisäyksestä sekä luottamushenkilöiden ansiomenetyskorvauksia koskevasta muutoksesta. Kaupunginvaltuusto päätti (1.9.2025 § 99) toimivallasta mikroliikennelupa-asioissa, vammaisneuvoston kokoonpanon muuttamisesta sekä sivistyksen palvelualueen erillisääntöjä koskevista muutoksista.

Lahden kaupungin päivitetty henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vuosille 2026–2027 käsiteltiin kaupungin yhteistoimintaryhmässä joulukuussa 2025.

Toteutetut tai käynnistyneet suuret investointi- ja kehittämishankkeet

Myllypohjan monitoimitalo Vireen rakentaminen käynnistyi elokuussa 2024. Talo on käyttövalmiina syksyllä 2026. Monitoimitalohankkeen kokonaislaajuus on noin 8 740 bruttoneliötä. Tilat on suunniteltu yhteensä 468 lapselle.

Kaarikadun päiväkodin rakentaminen alkoi keväällä 2025. Rakennus on käyttövalmiina syksyllä 2026. Päiväkodin kokonaislaajuus on noin 2 000 bruttoneliötä. Tilat on suunniteltu kahdeksalle päiväkotiryhmälle sekä vuorohoidolle.

Kaupunginhallitus päätti (16.12.2025 § 384) käynnistää LUT-kampuksen sijaintiselvityksen Ranta-Kartanon alueelle yhteistyössä LUT-yliopiston ja LAB-ammattikorkeakoulun kanssa. Sijaintiselvitys käynnistetään Ranta-Kartanon alueella. Ranta-Kartano tarjoaa arviolta 30 000 k-m² rakentamispotentiaalin korkeakouluille sekä noin 10 000 k-m² yritystoiminnoille, palveluille ja asumiselle. Tavoitteena on korkeakoulukampus, joka kytkee yhteen keskustan, Kisapuiston, Vesijärven, satama-alueen, Si-beliustalon ja Urheilukeskus-Salpausselän kokonaisuuden.

Kaupunki käynnisti vesiliikuntakeskushankkeen suunnittelun. Vesiliikuntakeskus on merkittävä investointi, joka edistää kaupungin strategiaa hyvinvoinnin, elinvoiman ja ympäristövastuun tavoitteita. Vesiliikuntakeskus on nimetty yhdeksi keskeisistä investointihankkeista Lahden kaupungin valtuustosopimuksessa. Urheilukeskukselle haettiin kokonaisvaltaista ratkaisua kilpaurheilutapahtumien sekä liikunta- ja vapaa-ajan toimintojen kehittämiseksi Europan 18 -suunnittelukilpailussa. Voittajaksi valikoitui ehdotus Active Trajectories – Vision for Lahti Sport Center and Beyond.

Toteumavertailu voimassa olevaan talousarvioon nähden

Kaupunginvaltuusto muutti vuoden aikana talousarviota neljä kertaa. Toimintatuottoja lisättiin 12,1 milj. euroa ja toimintakuluja vähennettiin 5,4 milj. euroa. Verotuloarviota vähennettiin 6,7 milj. euroa ja valtionosuusarviota lisättiin 2,1 milj. euroa. Poistotaso vähennettiin 1,0 milj. euroa. Talousarviomuutosten jälkeen tilikauden tulos parani alkuperäisen talousarvion -50,6 milj. eurosta lopullisen talousarvion -38,8 milj. euroon. Vuoden 2025 tilinpäätös päättyi -11,6 milj. euron tilikauden tulokseen ja -10,8 milj. euron tilikauden alijäämään. Tilinpäätöksen tilikauden tulos on 39,1 milj. euroa parempi kuin alkuperäinen talousarvio ja 27,3 milj. euroa parempi kuin muutettu talousarvio.

Investointien menomäärärahaa lisättiin 5,5 milj. euroa yhteensä 73,5 milj. euroon ja tuloarviota 9,7 milj. euroa yhteensä 14,5 milj. euroon. Investointimenojen toteuma on 11,5 milj. euroa pienempi kuin alkuperäinen talousarvio ja 17,0 milj. euroa pienempi kuin muutettu talousarvio.

Muutettuun talousarvioon nähden kaupunkitasolla poikkeamia olivat

- toimintatuottojen ylittyminen 3,2 milj. eurolla
- toimintakulujen alittuminen 26,5 milj. eurolla
- verorahoitusarvion alittuminen 2,3 milj. eurolla
- rahoitustuottojen ylittyminen 0,2 milj. eurolla
- rahoituskulujen alittuminen 0,9 milj. eurolla
- poistoarvion ylittyminen 1,4 milj. eurolla
- investointimenojen alittuminen 17,0 milj. eurolla
- investointitulojen alittuminen 1,2 milj. eurolla.

Tarkemmin poikkeamat on esitetty yhteenvedossa määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta (kohta 2.2.6.) sekä eriteltyinä palvelualueittain kohdassa 2.2.2. Käyttötalouden toteutuminen.

Rahoitusosan antolainauksen muutoksissa vähennettiin antolainauksen lisäyksiä 9,0 milj. euroa ja lisättiin antolainojen vähennyksiä 27,7 milj. euroa, määrärahan muutos 36,7 milj. euroa (nettoarvio). Antolainaukset muutosten toteuma on 36,7 milj. euroa suurempi kuin alkuperäinen talousarvio ja 1,0 milj. euroa suurempi kuin muutettu talousarvio. Rahoitusosan pitkäaikaisten lainojen muutoksissa vähennettiin pitkäaikaisten lainojen lisäyksiä 30,0 milj. euroa, määrärahan muutos -30,0 milj. euroa (nettoarvio). Pitkäaikaisten lainojen muutosten toteuma on 30 milj. euroa pienempi kuin alkuperäinen talousarvio.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen laskun kiistäminen

Kaupunginhallitus päätti (27.5.2024 § 224) kiistää Päijät-Hämeen hyvinvointialueen laskun 17.5.2024 sekä perusteeltaan että määrältään. Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä muuttui sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa Päijät-Hämeen hyvinvointialueeksi 1.1.2023. Tämän jälkeen hyvinvointialue on toteuttanut henkilöstönsä palkkaharmonisaatiota tekemällä työntekijäjärjestöjen kanssa asiasta sopimuksen. Hyvinvointialue on lähettänyt laskun palkkaharmonisaatiosta Lahden kaupungille ja muille entisen hyvinvointialueen jäsenkunnille. Asian käsittely on vielä kesken.

Sote-siirtolaskelmien vaikutus valtionosuuksiin

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän vuoden 2022 tilinpäätökseen on kirjattu 20 milj. euron pakollinen varaus palkkaharmonisaatiota varten ja vastaava saaminen jäsenkunnilta pakollisesta varauksesta syntyneen alijäämän kattamiseksi. Valtiovarainministeriö (VM) on kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun valtioneuvoston asetukseen (1393/2022 § 7) nojautuen oikaisut Lahden kaupungin sote-siirtolaskelmia edellä mainitulla hyvinvointikuntayhtymän tilinpäätöstiedolla. Oikaisulla on noin 10,9 milj. euron vähentävä vaikutus kaupungin valtionosuuksiin. Kaupunki teki vuosien 2024 ja 2025 VM:n myöntämistä valtionosuuksista oikaisuvaatimukset, jotka VM hylkäsi. Kaupunki on valittanut hylkäyspäätöksistä Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen, jossa niiden käsittely on vielä kesken.

Kaupunginsairaalan kiinteistökaupan reklamaatio

Lahden kaupunki on myynyt 21.6.2022 tehdyllä kaupalla LähiTapiolalle pääterveysaseman, ent. kaupunginsairaalan, kiinteistön. Kiinteistö Oy Lahden Harju (LähiTapiola) on lähettänyt 26.4.2023 reklamaation kaupasta, sekä päivittänyt reklamaation vaatimuksia vuosien 2023–2025 aikana. Vaatimukset liittyvät eriävään näkemykseen rakennuksen teknisestä kunnosta annettuihin tietoihin sekä siihen, pitävätkö myyjän antamat vakuutukset, eli myyjän antamat tiedot, paikkansa. Lahden kaupunginhallitus hyväksyi (22.9.2025 § 294) sovintosopimuksen sekä 750 000 euron sovintokorvauksen Kiinteistö Oy Lahden Harjulle. Sovintosopimuksessa Kiinteistö Oy Lahden Harju luopuu kaikista aiemmissa reklamaatioissa esittämistään vaatimuksista.

Sovintosopimus kaupungin ja YIT Road Oy:n välillä

Kaupunginhallitus päätti (26.5.2025 § 181) Lahden kaupungin ja YIT Road Oy:n välisestä sovintosopimuksesta. Osapuolten välille on loppuvuonna 2023 syntynyt erimielisyyttä sidottujen puistopäällysteiden hoitoon liittyvästä työmäärästä ja yksikköhinnasta. Sovintosopimuksen mukaisesti Lahden kaupunki maksaa toteutuneet ja 30.9.2025 mennessä toteutuvat hankintakustannukset ja johto- ja hallintokorvauksen 1.–3. hoitovuoden osalta sekä hoidonjohtopalkkiota 3. hoitovuoden osalta 77 610 euroa (alv. 0 %).

1.1.5. Henkilöstö

Kaupungin henkilöstömäärä 31.12.2025 oli 3 609 (2024: 3 618). Henkilötyövuosia toteutui 3 367 (2024: 3 337).

Henkilöstömäärä 31.12.	2025	2024	2023
Konsernihallinto (sis. Lahden Tilakeskus)	178	181	183
Elinvoiman palvelualue (sis. kaupunginorkesteri ja -teatteri)	705	617	593
Sivistyksen palvelualue	2 513	2 588	2 672
Kaupunkiympäristön palvelualue	202	206	197
Yhteensä	3 598	3 592	3 645
Lisäksi työllistettyjä	11	26	77
Vakituiset	2 713	2 605	2 699
Määräaikaiset	896	1 013	1 023
Henkilötyövuodet	2025	2024	2023
Konsernihallinto (sis. Lahden Tilakeskus)	169	177	173
Elinvoiman palvelualue (sis. kaupunginorkesteri ja -teatteri)	681	571	548
Sivistyksen palvelualue	2 299	2 317	2 348
Kaupunkiympäristön palvelualue	195	195	193
Yhteensä	3 344	3 260	3 262
Lisäksi työllistettyjä	23	77	82

Yhteistoimintaneuvottelut

Lahden kaupunki kävi läpi kaksi merkittävää yhteistoimintaprosessia vuonna 2025, joiden tuloksena vähenee yhteensä 177 henkilötyövuotta.

Keväällä 2025 toteutettiin kaupunkitasoisesti 99 henkilötyövuoden vähennys kaupunginvaltuuston asettamien velvoitteiden mukaisesti. Vähennyksissä hyödynnetään luonnollista poistumaa, esimerkiksi eläköitymisiä ja tehtävien täyttämättä jättämiä. Vaikutukset näkyvät kokonaisuudessaan vuoden 2028 loppuun mennessä.

Lahden kaupunginhallitus päätti 29.9.2025 § 303 käynnistää yhteistoimintamenettelyn. Sivistyksen palvelualue ja elinvoiman palvelualueelle kuuluva lukiokoulutuspalvelut rajattiin yhteistoimintamenettelyn ulkopuolelle. Yhteistoimintaneuvottelut käytiin 8.10.–24.11.2025. Neuvottelujen jälkeen päättyi 78 työtehtävää: elinvoiman palvelualueella 49, kaupunkiympäristön palvelualueella 21 ja konsernihallinnossa kahdeksan. Pysyvästi täyttämättä jää 44 tehtävää ja 34 työntekijää irtisanottiin tammi-kuussa 2026.

Henkilöstökulut

Vuonna 2025 henkilöstökulut olivat 189,4 milj. euroa (2024: 183,6 milj. euroa). Henkilöstökuluja kasvattivat erityisesti TE-palvelujen siirto kaupungille sekä virka- ja työehtosopimusten mukaiset korotukset. Henkilöstömenoista palkat ja palkkiot olivat 152,0 milj. euroa (2024: 147,5 milj. euroa).

Työhyvinvointi

Terveysperusteisia poissaoloja oli 62 786 kalenteripäivää (2024: 57 550) eli 18,6 kalenteripäivää / henkilötyövuosi (htv) (2024: 17,2). Nousua edelliseen vuoteen oli 1,4 päivää, joka on merkittävä nousu. Poissaoloprosentti oli 4,6 (2024: 4,2).

Työhyvinvoinnin seurannan prosessia kehitettiin vuoden aikana ja otettiin käyttöön KEVA:n tuottamia kyselypalveluja. Syksyyn suunniteltu laaja työhyvinvointikysely siirrettiin yhteistoimintaneuvottelujen vuoksi vuodelle 2026. Syksyn aikana henkilöstölle tehtiin viisi fiiliskyselyä. Tulosten kokonaiskeskiarvo oli neljä (arviointiasteikko yhdestä viiteen, jossa viisi on paras). Avoimia kommentteja tuli yhteensä 2 708. Vaikka tulokset olivat hyvällä tasolla, yhteistoimintaneuvottelujen pituus aiheutti turhautumista ja tavoitteet henkilöstön vähentämisestä huolta työkuorman kasvusta. Työyhteisöissä huoli näyttäytyi väsyneenä ilmapiirinä ja jännitteinä työntekijöiden välillä. Hyvinvointia tukevien etujen säilyminen nähtiin tärkeänä. Fiiliskyselyt antoivat arvokasta tietoa, jonka perusteella suunnittelemme kaupunkitasoisia toimenpiteitä vahvistamaan henkilöstön jaksamista muutoksen aikana. Yksikkötasolla vaikuttavuus syntyy siitä, että tuloksia käsitellään ja niistä keskustellaan yhdessä.

Työhyvinvoinnin kehittämisessä korostuu esihenkilötyön merkitys. Osa fiiliskyselyn vastaajista koki, että esihenkilöllä ei ole aikaa henkilöstölle. Toisaalla esihenkilötyö koetaan erinomaisena – kuunteleminen, luottamus ja turvallinen ilmapiiri ovat läsnä arjessa. Haasteita työntekijöiden omassa jaksamisessa tuovat väsymys ja henkinen kuormitus, jatkuva kiire ja flunssakierteet. Työkavereiden tuki, huumori ja avoin keskustelu auttavat jaksamaan. Kokemusta työhyvinvoinnista parannetaan työyksiköissä esihenkilön johdolla keskustellen fiiliskyselyn tulosten pohjalta. Työyksiköissä suunniteltiin ja toteutettiin toimenpiteitä, joiden avulla työhyvinvointia pidettiin yllä.

Osaamisen kehittäminen

Toimenpiteet kohdentuivat johtamistyöhön ja vuorovaikutustaitoihin sekä alakohtaisen ammatillisen osaamisen kehittämiseen. Muodollisten koulutusten lisäksi osaamista kehitettiin arjen työtä tekemällä ja yhdessä toimintatapoja kehittäen. Osaamisen kehittämisen ja johtamisen keskeisenä välineenä ovat kehityskeskustelut, jotka käydään vähintään kerran vuodessa. Niiden lisäksi työyhteisöjä kannustetaan jatkuvaan ja säännölliseen vuoropuheluun esihenkilön ja työntekijän välillä.

Valmentavan johtamisen teemaan liittyen järjestettiin webinaareja, joissa pohdittiin valmentavan otteen hyötyjä työyhteisöille. Lisäksi intrassa julkaistiin valmennusvideotarjonta liittyen valmentavaan kulttuuriin ja työyhteisötaitoihin. Tavoitteena oli tehdä valmentavaa johtamisotetta tutuksi koko henkilöstölle, kehittää valmentavaa johtamista työyhteisöissä ja samalla tukea työyhteisöjen vuorovaikutuksen toimivuutta. Esihenkilöille järjestettiin kaksi esihenkilöpäivää; keväällä teemalla työkaluja arkeen ja syksyllä teemalla erilaisia yhdessä, sekä käynnistettiin organisaation sisäinen mentorointiohjelma. Esihenkilöosaamista kehitettiin lisäksi etäkahvien tietoisuudella esihenkilötyön arjen ajankohtaisista teemoista.

Osaamisen kehittämisen ja johtamisen tukena oli intran monipuoliset sisällöt eri aiheista. Myös Eduhouse-verkko-oppimisympäristön sisältöjä eri aiheista hyödynnettiin. Rakentavan keskustelukulttuurin edistämiseksi oli tarjolla erätaukokoulutuksia. Henkilöstölle mahdollistettiin tarvittaviin ammattialakoulutuksiin ja sosiaalista oppimista tukeviin seminaareihin osallistuminen. Työurajohtamisen hengessä pian eläköityville tarjottiin keväällä Eläkevuodet edessä -valmennusta. Koko henkilöstölle järjestettiin kuukausittain etäkahveja ajankohtaisista asioista sekä johdon etäkahveja ajankohtaisista kuulumisista.

Koulutuspäiviä oli vuonna 2025 yhteensä 5 911 ja niihin osallistui 1 678 henkilöä (2024 yhteensä 5 707, 1 707 henkilöä). Tarkemmat tiedot henkilöstöstä esitellään erillisessä vuoden 2025 henkilöstökertomuksessa.

1.1.6. Ympäristöasiat

Elinvoiman palvelualue

Lahden ympäristöpolitiikkaa suunnitellaan ja koordinoidaan kasvupalveluissa elinkeino- ja ympäristökehityksen yksikössä. Vuonna 2025 yksikössä edistettiin hiilineutraaliustavoitteen saavuttamista sekä ilmasto-ohjelman toimeenpanoa ja päivytystä, valmisteltiin luontoposiitivisuuden tiekartta ja päivitettiin Luontoaskel terveyteen -ohjelma yhteistyössä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ja Lahden yliopistokampuksen kanssa. Hankerahoituksen avulla edistettiin käytännön toimia, joilla vahvistettiin koulujen ympäristökasvatusta, tehostettiin kierrätystä, kannustettiin kestävään liikkumiseen, lisättiin kaupunkikeskustan vihreyttä sekä edistettiin rakentamisen kiertotalouden klusteria.

Kaupunginjohtaja Niko Kynnäräinen allekirjoitti yhdessä One Health for Cities -hankkeen muiden partnerikaupunkien kanssa toimintakehotuksen, jossa EU:ta pyydetään tunnustamaan kaupungit keskeisiksi toimijoiksi yhteisen terveyden (One Health/planetaarinen terveys) edistämiseksi. Allekirjoittajat vaativat kaupungeille vahvempaa roolia, suurempaa rahoitusta ja koordinoitumpaa tukea, jotta ihmisten, eläinten ja ympäristön terveyttä voidaan edistää yhtenä kokonaisuutena.

Kaupunginjohtaja Niko Kynnäräinen on mukana Suomen kymmenen suurimman kaupungin luontojulkilausumassa, jossa kaupungit sitoutuvat pysäyttämään luontokadon mitattavin toimin ja vahvistamaan luonnon monimuotoisuutta. Samalla ne edellyttävät valtiolta ja EU:lta ennakoitavaa, pitkäjänteistä ja kaupunkien roolin huomioivaa sääntelyä, jotta työ voidaan toteuttaa vaikuttavasti.

Palvelualueella toteutetaan monia ulkoisella rahoituksella mahdollistettuja hankkeita. Vuonna 2025 käynnistyivät uutena ilmastomuutokseen sopeutumista edistävä Helle-hanke, kestävä kaupunkilogistiikkaa vahvistava ZERO TRAIL sekä planetaarista terveyttä edistävä One Health Gov -hanke.

Konsernihallinto

Konsernihallinnossa kestävyystyötä tehdään erityisesti Lahden Tilakeskuksessa, jossa edistetään kestävä rakentamisen kokonaisuutta. Vuonna 2025 kehitettiin erityisesti päiväkotien ja koulujen piha-alueiden ilmastokestävyyttä ja luontokosketusta, kun päiväkotipihojen konsepti otettiin käyttöön ja toteutettiin Kariston päiväkodin ja koulun piha-alueen uudistuksessa.

Tilakeskus hankkii kaupungille vähäpäästöistä sähköä ja lämpöä ja toteuttaa energiansäästötoimia. Vuonna 2025 Lahti liittyi uuteen julkisen alan energiatehokkuussopimukseen. Kaupunki on ollut mukana sopimuksessa jo yli 20 vuotta ja ylittänyt aiemmat säästötavoitteensa selvästi.

Kaupunkiympäristön palvelualue

Kaupunkisuunnittelu

Lahti toteuttaa kestävä kaupunkisuunnittelua ekonomisen, ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden tasoilla. Pääpaino on olemassa olevan kaupunkirakenteen täydentämisessä keskustassa ja uudistuotannon osoittamisessa joukkoliikennevyöhykkeelle. Samalla huolehditaan lähivirkistysalueiden saavutettavuuden toteutumisesta ja luonnon monimuotoisuuskohteiden säilymisestä. Kaupunkirakenteen täydentäminen on kustannustehokasta kaupunki-infran rakentamisen näkökulmasta, vahvistaa palvelujen väestöpohjaa sekä mahdollistaa kestävä kaupunkiliikettä.

Asemakaavoituksen työohjelman kohteista valtaosa täydentää olemassa olevaa kaupunkirakennetta keskustassa tai joukkoliikennevyöhykkeillä. Kestävään kaupunkisuunnitteluun liittyy myös päästövaikutusten arviointia ja pilotoidun Planect-hiilidioksidilaskurin käyttöä. Lisäksi kaupunkisuunnittelu osallistui uuden viherkerrointyökulun kehittämiseen ja käyttöönottoon vuoden 2025 aikana.

Kiertotalouden kaavaratkaisuilla pyritään edistämään rakentamisen kiertotaloutta. Työtä toteutettiin ensimmäistä kertaa käytännössä Pippo Etelän asemakaavan infran ja alueen tasauksen yleissuunnittelun yhteydessä. Alueen yleissuunnitelman mukaiset toimenpiteet käynnistyvät vuoden 2026 aikana. Lisäksi Lahden kaupungin kiertotalouden tiekartan tavoitteita ja toimenpiteitä vietiin käytäntöön työpajoissa sekä kehitettiin kunnallistekniikan suunnittelun kiertotalousohjeistusta.

Rakennus- ja ympäristövalvonta

Vesistöjenhoitoa jatkettiin Vesijärvellä ja pienjärvillä osana Vesijärvi-ohjelmaa. Ympäristöpalvelut vastasi muun muassa Vesijärven ja Kymijärven hoitokalastuksesta, näytteenotoista järvillä ja lasku-uomilla sekä viiden automaattisen vedenlaatuaseman ylläpidosta. Kymijärven puhdistusta jatkettiin alusveden suodatinkentällä kesäkerrostuneisuuden ajan. Valtakunnallista sinileväseuranta jatkettiin entiseen tapaan Vesijärvellä ja Kymijärvellä. Vuonna 2025 uutena valmistui vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen päivitys, jonka kaupunkiympäristölautakunta hyväksyi marraskuussa. Lisäksi valmisteltiin vesihuoltolain valvonnan tehostamisen aloittamista.

Luonnonsuojelussa jatkettiin vuonna 2025 ohjelman valmistelua ja Kilpiäistenpohjan ennallistamista. Merrasjärven pitkospuut uusittiin ja Lapakistossa korjattiin reittejä ja opastauluja päivitettiin. Lahden ja Hollolan pohjavesien yhteistarkkailua jatkettiin, ja toimikautta päätettiin jatkaa optiovuoteen 2027. Asukkaille ja kaupungin omalle henkilöstölle annettiin ohjausta pohjavesien suojelusta muun muassa Luontoaamukahveilla.

Metsätoimi jatkoi virkistys- ja luontoarvojen hoitoa. Uutta vuonna 2025 oli kirjanpainajatuhojen varautumis- ja torjuntamallin valmistuminen usean kunnan yhteistyönä. Lisäksi kaupungin metsien hoito- ja käyttöperiaatteiden päivitys käynnistettiin Viheralueohjelma 2035:n mukaisesti.

Ympäristöneuvonta osallistui 98 tapahtumaan ja tavoitti yli 3 100 asukasta. Se tuotti kaksi Luontoretkiä Lahden seudulla -esitettä ja järjesti 22 retkeä sekä kuusi tilaisuutta aluekummeille. Kestävä tekstiilipaja toteutettiin 11 kertaa. Päijät-Hämeen Ympäristöviikko 2025 järjestettiin teemalla Kestävä liikkuminen. Luontokoulu Kaisla tavoitti noin 2 000 lasta ja nuorta, ja Geopark-ohjelmia toteutettiin päiväkodeissa ja kouluissa.

Hulevesien siirtoa keskusta-alueelta Länsi-Hennalaan jatkettiin strategian mukaisesti ja toimintaa seurattiin näytteenotoilla. Hollolan ja Lahden kaupunkivesien hallintasuunnitelma -hanke saatettiin päätökseen vuoden 2024 aloituksen jälkeen.

Ympäristölupia ei myönnetty, mutta yksi ilmoituspäätös tehtiin ja yksi rekisteröity laitos lopetti. Valvontaohjelman mukaisia tarkastuksia tehtiin 32, maa-aineslupia myönnettiin kaksi ja kohteissa tehtiin kahdeksan vuositarkastusta. Roskaantuneiden alueiden tarkastuksia oli noin 40, ja palautekanavan 120 ympäristönsuojeluasiain käsiteltiin. Ilmanlaadun yhteistarkkailua jatkettiin Lahdessa ja Hollolassa, ja tuloksista tiedotettiin asukkaille heikentyneen ilmanlaadun aikana.

Kaupunkitekniikka

Liikennevalojen kunnossapitourakassa, rakennetun ympäristön puidenhoitourakassa ja kunnossapidon alueurakoissa käytettävän kuorma-autokaluston päästöluokka on oltava vähintään EURO 6. Syksyllä 2025 alkaneissa alueurakoissa traktorikaluston päästöluokka on vähintään Stage IIIb. Sähköisten pienkoneiden käyttöä vaaditaan.

Kaupunkipuiden määrää on lisätty istuttamalla puistoihin noin 320 puuta. Lisäksi yleisillä alueilla on lisätty lahoppuun määrää. Nurmialueiden kunnossapitoluokkia on muutettu niittyluokkiin.

Vuonna 2025 yleisille alueille on lisätty tupakan tumpeille 300 tuhka-astiaa. Investointikohteissa käytettävän kuorma-autokaluston päästöluokka on oltava vähintään EURO 6 ja muiden työkoneiden päästöluokka on oltava vähintään Stage IV. Leikkialueiden investointikohteilla on käytetty kierrätysrakennusmateriaaleja ja osa asennetuista leikkivälineistä on kierrätettyjä.

Sivistyksen palvelualue

Lahden perusopetuksessa käynnistyi uusi ympäristökasvatusohjelma 1.8.2025 osana Lahti oppimisympäristönä -kokonaisuutta. Ohjelman tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvän luontosuhteen kehittämistä, opettaa kestävän elämäntavan taitoja sekä vahvistaa oppilaiden paikallistuntemusta ja paikallisidentiteettiä. Ohjelma tavoittaa kaikki perusopetusikäiset lapset ja nuoret.

Lahden kaupunginkirjasto jatkoi vuonna 2025 kiertotalousyhteistyötä Finlandia Kirjan kanssa. Lahden kirjastoissa syntyy vuosittain suuri määrä poistokirjoja, joiden elinkaarta halutaan pidentää. Finlandia Kirjan kanssa tehtävä yhteistyö tarjoaa kirjoille uuden mahdollisuuden löytää lukijansa. Noin 40 prosenttia poistokirjoista päätty kotimaiseen materiaalkierrätykseen, jossa kirjojen sivuista jalostetaan Ekovilla Oy:n toimesta eristevillaa. Pienempi osa päätty paperin uusiokäyttöön.

Asiakkailla suunnattu Kirjan Kiertorata -palvelu oli vuoden 2025 aikana pääkirjastossa sekä Renkomäen kirjastossa. Keräyspisteiden kautta saatiin kiertoon tuhansia asiakkaiden tuomia kirjoja.

Lahden Talot Oy

Vuonna 2025 Scope 2 -päästöt laskivat 55 prosenttia edellisvuoteen verrattuna ja olivat 4 296 tCO₂e. Suurin vaikutus vähenykseen oli päästöttömään sähköön siirtymisellä. Energiankulutusta vähensivät kiinteistökannan uudistuminen sekä energianhallintajärjestelmien hyödyntäminen. Vuonna 2025 valmistui uusi aurinkovoimala Lehtiojan palvelutaloon.

Lahden Talot Oy edisti luontokädenjälkeä kehittämällä piha-alueita muun muassa niittämällä ja torjumalla vieraslajeja. Vuonna 2025 perustettiin kaksi uutta niittyä.

Lahti Aqua Oy

Vuonna 2025 vesinäytteet Lahdessa täyttivät talousvedelle asetetut laatuvaatimukset ja -suositukset. Vesihuoltoverkostoa saneerattiin 5,2 miljoonalla eurolla, yhteensä 15,2 kilometriä. Vesijohtoverkoston vuotavuus oli 4,5 prosenttia, maan keskiarvon ollessa noin 17 prosenttia.

Asukkaiden vedenkulutus laski hieman edellisvuoteen verraten. Vuonna 2025 lahtelaiset käyttivät vettä keskimäärin 114 litraa vuorokaudessa asukasta kohden. Vesihuoltomaksut Lahdessa olivat 11 prosenttia alle vertailuryhmän.

Lahti Energia Oy

Yhtiö edisti energiapalveluidensa kestävyttä ja siirtymää kohti fossiilitonta energian tuotantoa. Kesällä 2025 Lahden kaukolämpö tuotettiin pääsääntöisesti sähköllä ensimmäistä kertaa kaupungin historiassa. Kymijärven voimalaitosalueelle aloitettiin rakentaa kaukolämpöakku, jonka käyttöönotto on vuonna 2026. Kaukolämmön tuotantoon tehtiin investointipäätökset toisen sähkökattilan rakentamisesta Teivaanmäen voimalaitosalueelle sekä sähköllä lämmitettävän hiekka-akun toteuttamisesta Asikkalan Vääksyn. Kaukolämpöakut tehostavat päästöttömän energian hyödyntämistä mahdollistamalla lämmön varastoinnin ja tuotannon ajoittamisen energiapalveluiden kannalta optimaalisesti. Yhtiö selvitti myös Lahteen rakentuvan datakeskuksen hukkalämpöjen hyödyntämistä kaukolämmön tuotannossa.

Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy

Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy edistää hiilijalanjäljen vähentämistä, ja laski vuoden 2024 hiilijalanjäljen kattavasti GHG-protokollan mukaisesti (scope 1–3). Laskenta tukee työtä vähäpäästöisemmän ruokapalvelun kehittämiseksi kaupungin hiilineutraaliustavoitteen tukemiseksi. Ruokahävikin määrä aleni edellisvuodesta 29,6 g/ateria, ja hävikkiruokaa ohjattiin ruoka-apuun noin 3 000 kg. Kasvisruokien osuutta lisättiin, luomuraaka-aineisiin käytettiin 100 970 euroa, ja kotimaisten elintarvikkeiden osuus hankinnoista oli 77,94 prosenttia. Ympäristöystävällisten pesuaineiden osuus oli 79,7 prosenttia kokonaispesuainehankinnoista.

Päijät-Hämeen Laitoshuoltopalvelut Oy

Laitoshuoltopalveluiden tuottama puhtauspalvelu tukee konsernin kiertotaloustavoitteita pidentämällä pintojen ja kalusteiden käyttöikää laadukkaalla ja oikeaoppisella ylläpidolla. Hyvin toteutettu puhdistus vähentää uuden materiaalin hankinnan tarvetta ja edistää resurssitehokasta tilojen käyttöä. Toimintaa täydentävät käytännön toimenpiteet, kuten Kiertotalouspörssin hyödyntäminen käyttökelpoisten välineiden ja laitteiden uudelleensijoittamiseen vastuualueiden välillä.

Salpakierito Oy

Salpakierito Oy:n toimialueen yhdyskuntajätteen kierrätysaste oli 55,6 prosenttia ja hyödyntämisaste oli 99,4 prosenttia. Lokakuussa aloitettiin kiinteistöille vapaaehtoinen monilokerokeräys Lahden ja Hollolan keskustaajamien alueilla. Yhtiö valmisti biojätteen erilliskeräyksen laajentumista 1.1.2026 alkaen Orimattilaa ja Vääksyn keskustaajamiin sekä sekajätteen kiinteistökeräyksen aloittamista vaiheittain 1.4.2026 alkaen.

Salpamaa Oy:n vastaanottamista mineraali- ja maa-ainejätteistä hyödynnettiin 46 prosenttia. Yhtiö aloitti Rälssin maan- ja lumenvastaanottoalueen vaiheittaisen laajennusinvestoinnin, joka parantaa maa-ainesten kierrätystä, vähentää alueen liikennehaittoja ja parantaa hulevesien käsittelyä.

Ilmastobudjetin toteuma vuonna 2025

Kaupungin ilmastotyöhön liittyvät investointien ja käyttötalouden menot ja tulot vuodelta 2025.

Vuoden 2025 menot ja tulot (1000 €)	Menot	Tulot
Investoinnit yhteensä	5 789	382
Kestävä liikenne	4 670	382
Rakennettu ympäristö	1 119	0
Käyttötalous yhteensä	32 619	17 475
Ilmastojohtaminen	4 580	460
Kaupunkivihreä ja sopeutuminen	0	0
Kestävä liikenne	27 850	17 015
Kiertotalous	100	0
Päästökompensaatiot	0	0
Rakennettu ympäristö	89	0
Kaikki yhteensä	38 408	17 857

Konserniyhtiöiden ilmastotyötä tukevat investoinnit vuonna 2025. Mukana ovat Lahti Energia Oy:n ja Lahti Aqua Oy:n investoinnit.

Konserniyhtiöiden ilmastotyötä tukevat investoinnit (1 000 €) v. 2025	Menot	Tulot
Investoinnit yhteensä	11 391	574
Kestävä liikenne	5	0
Energiainvestoinnit	11 386	574

1.1.7. Muut ei-taloudelliset asiat**Korruption ja lahjonnan torjunta**

Korruptio tarkoittaa vallan väärinkäyttöä, joka voi olla lainvastaista, moitittavaa tai epäeettistä. Julkishallinnon toimintaa säätelevien lakien lisäksi korruptiota torjutaan kaupungin sisäisillä ohjeilla. Eettisesti kestävä toimintakulttuurin rakentaminen edellyttää korruptionriskien tunnistamista ja analysointia, johtamista sekä määräysten ja ohjeiden toimeenpanoa. Tilivelvollinen toimielin ja viranhaltijajohto vastaavat toiminnan lainmukaisuudesta, tuloksellisuudesta, hallinnosta, taloudesta ja toiminnan läpinäkyvyydestä. Heidän on suunniteltava ja toteutettava käytännön toimenpiteet toiminnan valvomiseksi.

Lahden kaupunki torjuu korruptiota ja lahjontaa toimivalla sisäisellä valvonnalla. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt syyskuussa 2025 päivitetyt Lahden kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, joiden tarkoituksena on turvata toiminnan lainmukaisuutta ja hyvän hallintotavan noudattamista. Lisäksi kaupunginhallitus on antanut Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa Lahden kaupungissa -yleisohjeen, jossa kuvataan eri toimijoiden tehtävät ja vastuut sekä konkreettiset toimintatavat toiminnan lainmukaisuuden ja eettisyyden varmistamiseksi sekä väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja väärinkäytöstopausten selvittämiseksi. Tätä tavoitetta tukee myös kaupunginvaltuuston hyväksymät Lahden kaupungin eettiset toimintaperiaatteet.

Lahjonta tarkoittaa lahjuksen tai muun perusteettoman edun saamista tai edes sen mahdollisuuden pyytämistä, tarjoamista, antamista, vaatimista tai hyväksymistä siten, että se vaikuttaa kohdehenkilön tehtävien suorittamiseen tai ulkopuolisten käsitukseen hänen toiminnastaan. Lahti-konsernin konserniohje, Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa Lahden kaupungissa -yleisohje sekä Eettiset toimintaperiaatteet vastaavat siihen, mitä asioita kaupungin viranhaltijoiden ja henkilöstön sekä luottamushenkilöiden on otettava huomioon, jos he tarjoavat tai heille tarjotaan etuisuuksia sidosryhmäyhteistyössä tai muussa toiminnassa. Rajanveto sallitun ja kielletyn edun vastaanottamisen välillä ei ole yksiselitteinen, joten ensisijaisesti kaupungin henkilöstöltä ja luottamushenkilöiltä edellytetään ohjeen mukaan pidättyväisyyttä. Konserniohje päivitettiin vuonna 2025. Eettiset toimintaperiaatteet antavat hyvät lähtökohdat oikein toimimiselle, mutta niiden toimeenpano edellyttää suunnitelmallista johtamista, koulutusta ja tiedottamista. Kaupungin anonyymien ilmoituskanavan kautta voi ilmoittaa epäillyistä väärinkäytöksistä. Lahden kaupungin verkkosivuilla on kuntalain edellyttämä rekisteri tiettyjen luottamushenkilöiden ja toimieliemissä esittelijöinä toimivien viranhaltijoiden sidonnaisuuksista. Lisäksi kaupunki on edistänyt päätöksenteon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä julkaisemalla kaupungin ostolaskutiedot avoimena datana kaikkien saataville. Kaupunki julkaisee Hilma-ilmoituskanavassa hankintojen kilpailutussuunnitelmaa, jonka avulla halutaan antaa yrityksille ennakkotietoa Lahden kaupungin kilpailutukseen tulevista hankinnoista.

Ihmisoikeusasiat

Lahden kaupunki edistää yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia monin tavoin. Kaupungin strategiset arvot ovat avoimesti, vastuullisesti, yhdessä. Lahti tavoittelee tasa-arvoista, suvaitsevaa ja turvallista kaupunkia, jossa kaikilla asukkailla on

mahdollisuus osallistua yhteisön kehittämiseen. Lahdessa on käytössä monenlaisia kuntalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja, kuten osallistuva budjetointi ja kumppanuuspöydät.

Ettiset toimintaperiaatteet velvoittavat henkilöstöä sekä luottamushenkilöitä toimimaan hyvän hallinnon mukaisesti. Niiden avulla varmistetaan, että organisaatiossa toimitaan lakien sekä organisaation itse määrittelemien sääntöjen, periaatteiden ja arvojen mukaisesti. Minkäänlaista syrjintää, epäasiallista kohtelua tai väärinkäytöksiä ei sallita. Kaikessa toiminnassa pitää edistää avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Oma tai lähipiirin etu ei saa olla vaikuttamassa valmistelussa tai päätöksenteossa. Kaupungilla on käytössä anonyymi ilmoituskanava epäiltyjen väärinkäytösten ilmoittamiseksi.

Valtuustokauden alussa puolueiden solmimassa valtuustositomimuksessa mukana olevat puolueet ovat sitoutuneet demokraattisiin periaatteisiin ja ihmisoikeuksien puolustamiseen sekä poliittisen toimintakulttuurin muutokseen, jolla tavoitellaan yhteistyön, tehokkuuden ja yhdenvertaisuuden parantamista sekä päätöksenteon laadun ja keskinäisen luottamuksen lisäämistä.

Henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäistä syrjintää. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta painotetaan asiakokonaisuuksina organisaatiokulttuuria, rekrytointia, osaamisen kehittämistä, palkkausta ja palkitsemista sekä työyhteisöjä ja työhyvinvointia. Päivitetty henkilöstön tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma vuosille 2026–2027 hyväksyttiin joulukuussa 2025 kaupungin yhteistoimintaryhmässä. Osana työhyvinvointikyselyä on kartoitettu ja seurattu myös tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista organisaatiossa. Vuonna 2025 ei toteutettu työhyvinvointikyselyä.

Lahden kaupungilla on mahdollisuus hyödyntää anonyymia rekrytointia. Anonyymien rekrytoinnin tavoitteena on hakijoiden tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen kohtelun varmistaminen sekä monimuotoisuuden lisääminen. Kaupunki ohjeistaa toimimaan kaikissa rekrytoinneissa niin, että kaikista vähimmäiskelpoisuuden täyttävistä hakijoista valitaan tehtävään kokonaisarvioinnin perusteella hakija, joka täyttää parhaiten ne pätevyudet ja ominaisuudet, joita tehtävän menestyksellinen hoitaminen edellyttää. Vuonna 2025 julkaistiin kaupungin nettisivuilla vastuullisen rekrytoinnin sivu, jolla kuvataan kaupungin periaatteita rekrytoinneissa.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on laadittu toimipaikkakohtaiset toiminnalliset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat. Suunnitelmia tarkastellaan vuosittain.

Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Vuoden 2025 aikana käydyissä Skididialogeissa kaiken läpäisevänä ajatuksena on tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävät toimet sekä näiden näkyminen nuorten elinpiirissä. Peruskoulujen käyttöön laadittu perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma päivitettiin vuoden 2025 aikana. Opetussuunnitelman mukaisesti opetuksessa käydään läpi ihmisoikeuksiin, esteettömyyteen, sukupuolten moninaisuuteen, rasismiin, segregatioon ja tasa-arvoon liittyviä oppisisältöjä. Tavoitteena on, että tasa-arvoisessa koulussa oppilaat viihtyvät ja tuntevat suurempaa osallisuutta omaan kouluyhteisöönsä. Lisäksi kodin ja koulun välisessä yhteistyössä on kiinnitetty huomiota esteettömyyteen ja saavutettavuuteen. Myös lukioilla on yhteinen toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

Nuorisopalveluiden kaikissa nuorisotiloissa on otettu käyttöön turvallisen tilan periaatteet. Niissä linjataan, että jokainen saa olla oma itsensä tiloissa ilman, että kohtaa ikäviä kommentteja tai kiusaamista. Nuorisovaltuusto ajaa nuorten asioita ja toimii äänitorvena silloin, kun nuorten ääni on saatava kuuluviin. Nuorisovaltuustolla on edustus kaupungin lautakunnissa ja valtuustossa sekä kolmessa kumppanuuspöydässä.

Vammaisneuvosto edistää vammaisten henkilöiden tarpeiden ja näkökantojen huomioimista päätöksenteossa ja päätösten toteuttamiseksi. Kuntalain mukaan vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnille. Vammaisneuvosto seuraa Lahden kaupungin vammaispoliittisen ohjelman sekä Lahden kaupungin esteettömyyssuunnitelman toteutumista.

Vanhusneuvosto edistää vanhuspalveluihin liittyvää tiedottamista yhteistyössä eläkeläis- ja vanhustyön järjestöjen kanssa. Vanhusneuvoston tehtävät ulottuvat kaikkiin niihin asioihin, joilla on merkitystä ikääntyneiden elinolosuhteiden ja palvelujen kannalta. Vanhusneuvoston lakisääteinen tehtävä on tukea ikääntyneiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Vanhusneuvostolle on kuntalain mukaan annettava mahdollisuus vaikuttaa toiminnan ja palveluiden suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnille.

Palveluiden saavutettavuutta on edistetty osana yksiköiden kehittämistyötä sekä useissa erillishankkeissa esimerkiksi museopalveluissa, Wellamo-opistossa sekä lasten harrastustoiminnassa. Sähköisiä osallistumismahdollisuuksia on lisätty sekä digineuvontaa ja -ohjausta on ollut saatavilla Wellamo-opistossa, kaupungin kirjastoissa, palvelutorilla, Monitoimikeskus Takataskussa sekä senioreiden digikinkereillä. Kaupunki on sitoutunut tuottamaan saavutettavia verkkopalveluja. Verkkopalvelujen saavutettavuutta kehitetään jatkuvasti.

Vuonna 2023 hyväksytty Lahden kaupungin hankintaohjelma velvoittaa kaupungin toteuttamaan hankintansa vastuullisesti ja ihmisoikeuksia edistäen. Kaupungin hankinnoissa edistetään työllisyyttä hyödyntämällä hankinnoissa sosiaalisia kriteerejä. Sosiaaliset kriteerit tarjoavat tarjouskilpailuun osallistuville yrityksille mahdollisuuden saada kilpailutuksessa lisäpisteitä esimerkiksi työllistämällä pitkäaikaistyöttömän yrityksen toimintoihin sopimuskauden aikana.

Tavarahankinnoissa edellytetään, että tarjoajan tuotteita ei ole valmistettu tai koottu maissa, jotka eivät nouda ILO:n kansainvälisiä sopimuksia työoloista ja järjestäytymisvapaudesta sekä työelämän peruseriaatteiden ja -oikeuksien kunnioittamisesta.

Lisäksi edellytetään, että tarjoajan toimitusketjua auditoidaan säännöllisesti ja tarjoaja pystyy todentamaan toimitusketjun toimijat. Tarjoajan on pyydettäessä toimitettava selvitys toimitusketjusta.

Joissakin merkittävimmissä hankinnoissa on lisäksi vaadittu, että

- Tarjoajalla on toimintaansa koskevat eettiset liiketoimintaohjeet (Code of Conduct), jotka ovat vapaasti saatavilla esim. verkkosivuilla tai pyytämällä.
- Tarjoaja on määrittänyt eettiset liiketoimintaohjeet sopimustoimittajilleen (toimittajien Code of Conduct). Tarjoaja sitoutuu toimittamaan ohjeet tilaajan pyynnöstä hankintamenettelyn ja sopimuskauden aikana.
- Tarjoaja raportoi vastuullisuudestaan säännöllisesti, vähintään vuosittain, esim. YK:n kestävä kehityksen periaatteiden raportoinnin mukaisesti. Raportti on saatavilla yleisesti esim. verkkosivuilla tai pyynnöstä.

Harmaan talouden torjuntaa tukeva ohjeistus löytyy hankintapalveluiden extranet-sivuilta.

1.1.8. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Lahden kaupungin vuoden 2025 tilinpäätöksen tulos on talousarviossa asetettua tavoitetta parempi, joten kaupungin taloudella on mahdollisuudet kääntyä taloussuunnitelmakauden aikana rakenteellisesti alijäämäisestä taloudesta kestävä talouden uralle. Kehityssuunnan toteutuminen tulee kuitenkin vaatimaan määrätietoista ja tavoitteellista työtä kaupungin talouden tasapainon toteuttamiseksi. Suurimpina riskeinä kaupungin talouden kehitykselle ovat yleinen kustannuskehitys, heikko työllisyystilanne sekä heikko julkisen talouden tila, joka ennusteiden mukaan ei ole taloussuunnitelmakauden aikana merkittävästi parannassa. Lahden taloutta haastavat myös lasten määrän väheneminen sekä valtionosuuksien tuleva kehittyminen. Vuonna 2026 kuntien lakisääteisten peruspalveluiden valtionosuudet kasvavat 4,4 prosenttia. Valtionosuusprosentin kasvu ei ole riittävä turvaamaan kuntien peruspalvelujen rahoitusta. Tulevina vuosina kuntien tehtävät ja rahoitusvastuut lisääntyvät, kehityshankkeet ja investoinnit etenevät sekä palkkakustannukset kasvavat, joten talouden tasapainottaminen on keskeinen tekijä tulevaisuudessa.

Kaupungin tavoitteena on saada taloutensa tasapainoon viimeistään vuonna 2028. Tasapainoa tavoitellaan Valtuustosopimuksessa sovittujen peruslinjausten mukaisesti. Merkittävänä tasapainottamisen keinona kaupunginvaltuusto teki syksyllä 2025 päätöksen kunnallisveron sekä kiinteistöveroosenttien korottamisesta. Korotusten seurauksena kunnallisveron sekä kiinteistöverojen tuottojen odotetaan kasvavan. Vaikka työttömyyden odotetaan parantuvan pikkujulijaa, on tuloverojen tason kehitys-arvio tuleville vuosille kuitenkin hyvin epävarma. Kiinteistöverokorotusten lopullinen vaikutus kaupungin verotuloihin on yhteydessä talouden suhdanteiden kehittymiseen, erityisesti rakennusalan sekä inflaatiotason muutosten osalta. Lahden yhteisöverokertymä heikkeni vuonna 2025. Piristystä odotetaan vuodesta 2026 alkaen ja yhteisöverotuoton arvioidaan kasvavan suhdannetilanteen elpessä.

1.1.9. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Toimintakertomuksessa arvioidaan kunnan ja kuntakonsernin toiminnan laajuuteen ja rakenteeseen nähden tasapuolisesti ja kattavasti merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat. Arvio perustuu kaupungin johtamis- ja ohjausjärjestelmään sisältyviin riskikartoituksiin, talouden seurantaan sekä tunnistettuihin keskeisiin uhkiin.

Riskit tunnistetaan ja käsitellään palvelualue-, palveluyksikkö-, johtoryhmä- ja yhtiötasolla. Menetelminä käytetään eri menetelmiä kuten tarkastuslistoja, projekti- ja nelikenttäanalyysjä sekä sähköistä riskienhallintajärjestelmää, joka tukee työpaikkakoh- taista vaarojen arviointia, uhkatilanneilmoituksia ja johtoryhmätason kokonaisarviointia.

Palvelualueet ja konserniyhtiöt hallitsevat riskejä, jotta merkittävät uhat voidaan hallita ja mahdollisuudet hyödyntää. Konserniohjeen mukaan tytäryhtiöiden on järjestettävä toimintansa laatuun ja laajuuteen nähden riittävä riskienhallinta. Tämä näkyy esimerkiksi Lahti Aqua Oy:n ja Lahti Energia Oy:n riskienhallintatoimissa, jotka ovat kattavampia ja laajempia kuin pienempien yhtiöiden. Riskienhallinta on suhteutettu toiminnan laajuuteen.

Merkittäviä epävarmuustekijöitä tuottavat

1. talouden rakenteellinen tasapaino
2. työmarkkinat ja työllisyyspalvelu-uudistus
3. korko- ja rahoitusmarkkinat
4. kaupunkikehityksen suhdanneriskit
5. kyberturvallisuus ja digitalisaatio
6. ilmasto- ja sääilmiöt
7. turvallisuusympäristön kiristyminen.

Merkittävä riski voi olla myös jokin sellainen, mitä ei ole osattu vielä tunnistaa.

Lahden kaupungin riskienhallinnan luokat

Riskialueet jaotellaan neljään pääryhmään: taloudelliset, strategiset, operatiiviset eli toiminnalliset sekä vahinkoriskit. Strategiset ja taloudelliset riskit voivat toteutuessaan heikentää merkittävästi Lahden kaupungin ja yksiköiden toimintaedellytyksiä. Operatiiviset ja vahinkoriskit voivat puolestaan heikentää kaupungin ja yksiköiden tuloksellisuutta. Riskit voidaan lisäksi jakaa kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisiin riskeihin sekä ulkoisiin riskeihin.

Taloudelliset riskit

Taloudelliset ja rahoitusriskit riskit liittyvät talouden tasapainoon, tulorahoituksen riittävyyteen, investointeihin, rahoitukseen ja sijoitustoimintaan. Keskeisiä alariskejä ovat talouden rakenteellisen tasapainon ja velanhoidokyvyn heikentyminen, verotulojen vaihtelu tai väheneminen sekä korkotason muutokset. Tunnistettuja keskeisiä riskejä ovat talouden tasapainon toteutumatta jääminen, takaisinmaksukyvyn heikkeneminen sekä verotulojen väheneminen.

Työllisyyspalvelu-uudistuksen muutokset ja mahdollinen valtionosuusjärjestelmän uudistaminen lisäävät epävarmuutta kunta-talouteen ja voivat heikentää kaupungin tulopohjaa. Työllisyys näkyy myös muissa riskiluokissa. Samoin talouden tasapainotta-miseen liittyy asioita, joiden vaikutus on talouden lisäksi muissa riskiluokissa, kuten käydyt yhteistoimintaneuvottelut. Ne heijas-tuvat lyhyellä aikavälillä henkilöstöön, toimintojen uudelleen järjestelyihin ja mielikuvaan kaupungista.

Rahoitus- ja sijoitusriskejä, joita ovat markkina-, vastapuoli-, valuutta- ja likvidisyysriski, hallitaan kaupunginvaltuuston hyväksy-mien Lahden kaupungin rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti. Rahoitustoiminnan riskienhallintaa toteutetaan hajauttamalla lainat toteuttamishetken markkinatilanteen mukaan ja jo olemassa oleva lainasalkku huomioon ottaen, ottamalla kantaa lainan korkoperustaan, valuuttaan ja erääntymisajankohtaan sekä muuttamalla lainasalkkujen korko- ja/tai valuuttaja-kaumaa johdannaissopimusten avulla. Sijoitusten riskienhallintaa toteutetaan kaupunginvaltuuston hyväksymien Lahden kau-pungin rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteiden ja kaupunginhallituksen vahvistaman yksityiskohtaisemman sijoitussuunni-telman edellyttämällä tavalla.

Lainoihin ja sijoituksiin liittyy markkinariski, joka koostuu korkovirtariskistä ja hintariskistä. Korkovirtariski tarkoittaa korkota-sojen muutoksista johtuvaa epävarmuutta. Kiinteäkorkoiset lainat ja saatavat eivät voimassaoloaikanaan reagoi korkojen vaihteluun, eli ne eivät ole korkoherkkiä. Vaihtuvakorkoisten lainojen osuus kaupungin korollisista lainoista oli tilinpäätöshetkellä 44,8 prosenttia ja niistä koronvaihtosopimuksin oli tilinpäätöshetkellä muutettu kiinteäkorkoisiksi 23,8 prosenttia. Sijoitusten markkinariskiä rajataan hajauttamalla sijoitukset rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteiden ja sijoitussuunnitelman mukai-sesti.

Rahavaroihin, sijoituksiin ja johdannaissopimuksiin liittyy riski siitä, ettei vastapuoli täytä velvoitteitaan. Tätä vastapuoliin liitty-vää luottoriskiä rajataan tekemällä sopimukset ja sijoitukset kaupunginvaltuuston hyväksymien Lahden kaupungin rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti. Tilinpäätöshetkellä ei rahavaroihin, sijoituksiin eikä johdannaissopimuksiin liity mer-kittävää vastapuolen luottoriskiä.

Valuuttamääräisiin lainoihin liittyvä valuuttariski eliminoidaan lainojen noston yhteydessä valuutanvaihtosopimuksilla. Maksuliik-kennevaroista tehdyt sijoitukset tehdään pääsääntöisesti euromääräisinä. Kassaylijäämästä tehdyistä pitkän aikavälin osake- ja vaihtoehtoisissa sijoituksissa voidaan valuuttariski jättää auki, kun taas korkosijoituksissa valuuttakurssien vaihteluista ai-heutuvat muutokset pääsääntöisesti eliminoidaan. Valuuttariskiä hallinnoidaan hajauttamalla sijoituksia eri maantieteellisille alueille. Tilinpäätöshetkellä kaupungilla ei ole lainoihin, korkovirtoihin tai sijoituksiin liittyvää valuuttariskiä, pois lukien kassayli-jäämästä tehdyt osake- ja korkosijoitukset, joihin voi sisältyä edellä mainituin poikkeuksin välillistä valuuttariskiä.

Likviditeettiriskillä tarkoitetaan sitä, että kaupungin maksuvalmiutta ei pystytä turvaamaan joka tilanteessa. Kaupungin maksu-valmiutta ennakoidaan maksuvalmiussuunnittelulla ja kassaennusteilla. Likviditeettireservinä ovat rahat ja pankkisaamiset, konsernitilin luottolimiitit sekä muut luottolimiitit, kuten kuntatodistusohjelma. Tilikauden lopussa kaupungin yhteensä 250 milj. euron kuntatodistusohjelmasta oli käytössä nolla euroa.

Sijoitusten likvidisyysriski on sijoitusinstrumenttikohtainen. Määräaikaistalletuksia lukuun ottamatta maksuliikennevaroista teh-dyt sijoitukset ovat jälkimarkkinakelpoisia ja niiden likvidisyys on hyvä. Kassaylijäämästä tehdyistä sijoituksista riittävä osa on jälkimarkkinakelpoisia ja niiden likvidisyys on hyvä. Hyvällä likviditeetillä tarkoitetaan sijoituskohteita, jotka ovat normaalitilan-teessa myytävissä ilman markkinavaikutuksia ja aiheetonta viivettä. Tilinpäätöshetkellä kaikki maksuliikennevaroista tehdyt si-joitukset olivat määräaikaistalletuksia ja kassaylijäämästä tehdyt sijoitukset korko-, osake- ja vaihtoehtoisia sijoituksia.

Strategiset riskit

Strategiset ja maineeseen liittyvät riskit kohdistuvat kaupungin pitkän aikavälin tavoitteisiin, kriittisiin menestystekijöihin ja toi-mintaympäristön epävarmuuksiin.

Rakentamisen heikko suhdanne, yritysten konkurssiriskien kasvu ja suurten investointi- sekä kaupunkikehityshankkeiden epä-varmuudet voivat heikentää kaupungin elinvoimaa, tonttien luovutuksia ja veropohjan kasvua. Päätöksenteon viivästyksset ja epävarmuus voivat vaikeuttaa pitkäjänteisten linjausten toimeenpanoa.

Maine- ja luottamusriskit liittyvät palvelukokemukseen, palvelujen saatavuuteen ja kykyyn hallita häiriötilanteita. Erityisesti työ-lisyysspalveluiden järjestämisvastuun muutokset lisäävät odotuksia palvelun sujuvuudesta ja vaikuttavuudesta sekä voivat hei-jastua kaupungin kokonaisarvioon ja vetovoimaan.

Kaupungin ja sen asukkaiden taloudelliset ja toiminnalliset riskit kasvavat toimintaympäristön muuttuessa ja ennakoimisen vaikeutuessa. Muutoksiin sopeutuminen edellyttää usein lisääntynyttä kehittämis- ja selvittelytyötä.

Ilmastonmuutokseen liittyvät riskit ovat Lahdessa kaksijakoisia: Ne voivat vaikuttaa elinvoimaan ja tapahtumien järjestämiseen (esimerkiksi talvien lämpenemisen vaikutukset) sekä lisätä sopeutumistarpeita kaupunkialueella. Sopeutumista edistetään monialaisilla teknisillä ja luontopohjaisilla ratkaisuilla ja viestinnällä.

Toiminnalliset riskit

Toiminnalliset eli operatiiviset riskit liittyvät kaupungin normaaliin toimintaan. Näitä ovat esimerkiksi hankkeiden toteuttamiseen ja toimitilojen hallintaan liittyvät riskit sekä oikeudellisiin velvoitteisiin, kuten sopimusten noudattamiseen ja ICT-palveluihin liittyvät riskit. Erityisesti ICT-palvelujen osalta toiminnalliset riskit kohdistuvat palvelujen saatavuuteen ja turvallisuuteen. Toiminnallisiin riskeihin sisältyvät myös ympäristöön kohdistuvat riskit.

Omaisuuksien hankintaan ja ylläpitoon kohdistuvia riskejä ovat esimerkiksi ostopalvelujen heikko laatu tai hankintoihin liittyvät sopimusriskit. Hankinnoissa kiinnitetään huomiota jatkuvuudenhallintaan, jotta kaupungille tärkeät palvelut toteutuisivat myös häiriötilanteiden aikana.

Valtakunnalliset työtaistelut voivat aiheuttaa vaikutuksia huoltovarmuuskriittisiin palveluihin, kuten ruokahuoltoon. Tilikauden aikana kaupan alan työriita aiheutti haasteita toimituksiin varautumisessa.

Monipaikkatyön osalta toimitilojen riskit siirtyvät koteihin, joissa työskennellään etänä. Tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvät riskit kasvavat, ja ne ovat monimuotoisia kattaen sekä fyysisen että digitaalisen maailman uhat. Samalla monipaikkatyö vähentää toimitiloihin liittyvää riippuvuutta, jolloin toimitilan äkillinen poistuma ei vaikuta yhtä voimakkaasti, kun vaihtoehtoinen työn suorittamispaikka on olemassa. Viestintäverkkojen häiriöt voivat aiheuttaa merkittäviä taloudellisia menetyksiä.

Kaupunki osallistui erilaisiin harjoituksiin, kuten digitaalisen turvallisuuden Taisto-valmiusharjoitukseen.

Vahinkoriskit

Omaisuuksien ja henkilöstön turvallisuuden sekä vahinkoihin ja vastuukysymyksiin liittyvät riskit hallitaan ennakoivilla toimenpiteillä, ilmoituskanavalla, vakuutuksilla ja vahinkorahastolla.

Kriittisen infrastruktuurin sijaintitietojen saatavuuteen liittyy riskejä, ja niihin kohdistuva väärinkäytöksen uhka on lisääntynyt, mikä korostaa tiedonhallinnan, käyttöoikeuksien valvonnan sekä kyberturvallisuuden vahvistamisen tarvetta. Tiedon jakamiseen on kiinnitetty vuoden aikana huomiota.

Henkilöstöriskeissä korostuvat osaamisen poistuma, rekrytointihaasteet, avainhenkilöriskeiä sekä työkuormituksen kasvu. Uhkina ovat palvelutuotannon huononeminen, tavoitteiden saavuttamatta jääminen, hiljaisen tiedon menettäminen ja työhyvinvoinnin heikentyminen. Riskin hallintakeinoina painotetaan ennakoivaa henkilöstösuunnittelua, perehdytyksen vahvistamista, osaamisen siirtoa sekä oppilaitosyhteistyötä.

Vahinkoriskeihin varaudutaan vakuutuksilla ja vahinkorahastolla. Lahden kaupungilla on kattavat vakuutukset kahden vakuutusyhtiön kanssa; rakennuksissa omavastuu on 300 000 euroa. Keskeytysvakuutus mahdollistaa väliaikaisten toimitilojen hankkimisen, jos rakennus pitää korjata tai uusia.

Kaupungin oma vahinkorahasto on yksi tapa varmistaa, että kaupunki selviää mahdollisista onnettomuuksista ja vahingoista, joita ei ole vakuutettu. Kaupunki kantaa suurimman osan vahinkoriskeistä itse, eikä ota vapaaehtoisia vakuutuksia kuin harvoin. Tämän ansiosta kaupunki säästää vakuutusmaksuissa, mutta joutuu huomioimaan suuret omavastuuosuudet vahinkojen satuessa.

Yhteenveto riskiympäristöstä ja tulevan kehityksen epävarmuustekijöistä

Kaupungin riskiympäristö muodostuu useista samanaikaisista taloudellisista, toiminnallisista ja yhteiskunnallisista tekijöistä. Talouden rakenteelliset haasteet, heikosti kehittyvä työllisyys sekä rahoitusmarkkinoiden epävarmuus lisäävät kaupungin altistumista suhdannevaihteluille. Nämä tekijät voivat heikentää investointikykyä ja -halukkuutta sekä vaikuttaa palveluiden rahoituksen kestävyyskykyyn. Myös investointi- ja rakennusmarkkinoiden nopeat suhdannevaihtelut tuovat epävarmuutta kaupungin pitkän aikavälin kehitykseen.

Strategiset epävarmuudet, kuten ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja turvallisuusympäristön muutos, voivat realisoitua nopeastikin. Turvallisuustilanteen kehittyminen, hybridi- ja informaatiovaikuttaminen sekä globaalit talous- ja turvallisuuskriisit edellyttävät kaupungilta jatkuvaa varautumista, tiivistä viranomaisyhteistyötä ja kriisijohtamisen toimintamallien ylläpitoa.

Henkilöstöön liittyvät tekijät ovat keskeisiä kaupungin palvelukyvyn turvaamisessa. Osaavan työvoiman saatavuus, henkilöstön hyvinvointi ja riittävät resurssit ovat keskeisiä tulevaisuuden riskitekijöitä. Lisäksi erilaisten uhka- ja väkivaltatilanteiden lisääntyminen sekä toimitilaturvallisuuden varmistaminen edellyttävät ennakoivia toimenpiteitä ja toimintamallien jatkuvaa kehittämistä. Henkilöturvallisuudessa näkyy yleinen tunnepohjaisen polarisaation kehitys ja arvopohjien muutos.

Digitalisaation kiihtyminen lisää kyberuhkia, kuten tietoturvojen ja palvelunestohyökkäysten riskejä. Tietoturvan varmistaminen ja jatkuvuudenhallinta ovat keskeisiä edellytyksiä toimintavarmuuden turvaamiselle. Myös segregaaation ja sosiaalisen eriytymisen riskit voivat heikentää kaupungin turvallista kehitystä, yhteisöllisyyttä ja identiteettiä, mikä korostaa pitkäjänteisen hyvinvointityön tärkeyttä.

1.2. Selonteko kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on edistää strategisten, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamista, lainmukaisuutta, hyvää hallintotapaa sekä riskien ennaltaehkäisyä ja hallintaa. Hallintosäännön 43 §:n mukaan kaupunginhallituksella ja kaupunginjohtajalla on operatiivinen vastuu näiden järjestämisestä. Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet ja johtavat viranhaltijat vastaavat omalla tehtäväalueellaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimivuudesta. Konserniohjeessa määritelty konsernijohto ohjaa konserniyhteisöjen sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa.

Kaupunginhallituksen hyväksymä Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa Lahden kaupungissa -yleisohje koskee kaikkia kaupungin toimielimiä, johtoa ja esihenkilöitä. Ohjeessa kuvataan johtamis- ja valvontajärjestelmä, vastuut, riskienhallintakäytännöt sekä valvontatoimenpiteet. Lisäksi ohje sisältää viestinnän, raportoinnin, seurannan ja arvioinnin käytännöt. Sisäisen valvonnan yleisohje perustuu Lahden kaupunginvaltuustossa hyväksytyyn Lahden kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteisiin. Tytäryhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytänteitä ohjaa lisäksi Lahti konsernin konserniohje. Konserniohjetta on päivitetty vuonna 2025.

Sisäisen valvonnan selonteko perustuu palvelualueiden kuvauksiin ja itsearviointeihin hyvän hallinto- ja johtamistavan, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä sisäisen tarkastuksen havaintoihin. Palvelualueet ovat antaneet omat selvityksensä sisäisen valvonnan järjestämisestä ja sen toteutumisesta vuonna 2025 tiedoksi kaupunginhallitukselle tai lautakunnille.

Hallinto- ja johtamiskulttuuri

Lahden kaupungin hallinto- ja johtamiskulttuuri perustuu kuntalain, hallintolain sekä muiden säännösten lisäksi kaupungin toimintaa ohjaaviin periaatteisiin, sääntöihin sekä ohjeistettuihin toimintatapoihin. Eettiset toimintaperiaatteet ohjaavat henkilöstöä ja luottamushenkilöitä toimimaan yhteisten toimintatapojen ja arvojen mukaisesti. Kesäkuussa aloittaneen kaupunginvaltuuston työskentelyä ohjaa valtuustososopimus.

Hallinto- ja toimintasäännöt ovat ajan tasalla. Hallintosääntöön on kirjattu toimielinten ja viranhaltijoiden toimivalta ja vastuut. Tarvittaessa toimivaltainen taho tekee toimivallan delegointipäätöksen. Vuonna 2025 hallintosääntömuutoksissa on huomioitu sivistyksen ja elinvoiman palvelualueiden organisaatiomuutoksista johtuneet toimintasääntömuutokset sekä päivitetty toimivaltaa mikroliikennelupa-asioissa ja vammaisneuvoston jäsenvaatimuksia.

Kesäkuun alussa sivistyspalveluissa otettiin käyttöön vastuualuemalli, jossa perusopetus, varhaiskasvatus, nuorisopalvelut, kirjasto- ja tietopalvelut sekä Wellamo-opisto muodostavat kukin oman vastuualueensa. Seudullinen kehittäminen jatkaa toimintayksikkönä suoraan sivistysjohtajan alaisuudessa. Sivistyksen palvelualue toimii jatkossa yhden lautakunnan, sivistyslautakunnan, alaisuudessa. Lisäksi Wellamo-opistolla on oma johtokunta.

Elinvoiman palvelualueella hallinto- ja johtamiskulttuuria on kehitetty aktiivisesti vuoden 2025 aikana ja työ jatkuu tulevana vuosina. Työllisyyspalveluiden muutos toteutettiin 1.1.2025 ja kesällä 2025 elinvoiman palvelualueeseen yhdistettiin merkittävä määrä toimintoja sivistyksen palvelualueelta. Palvelualueen organisaatio on edelleen vahvassa murroksessa johtamis- ja organisaatiokulttuurin osalta.

Kaupunkiympäristön palvelualueen toiminta perustuu osittain ulkoistettuihin palveluihin, sekä näistä tehtyihin kilpailutuksiin, hankintoihin ja sopimuksiin. Vuoden 2025 aikana kaupunkiympäristön palvelualueella kehitettiin hankinta- ja sopimusosastomista: hoidonjohtourakkasopimukset irtisanottiin ja uudet sopimukset kilpailutettiin. Lisäksi henkilöstön hankintaosaamista kehitettiin ja luotiin tiiviit yhteistyörakenteet laki- ja hankintapalveluiden kanssa.

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskienhallinta on vastuutettu kaupunginvaltuuston Lahden kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet -päätöksessä, kaupungin hallinto- ja toimintasäännöissä sekä tilivelvollisten toimielinten päätöksissä.

Palvelualueilla riskienhallintaa toteutetaan osana toimintaa sekä esihenkilö- ja johtoryhmätyöskentelyä. Riskien arviointia ja seurantaa toteutetaan tietojärjestelmässä, joka mahdollistaa riskiarviointien tarkastelun ja seurannan kolmella tasolla:

1. työpaikan vaarojen arviointi
2. uhka-, vaara- ja läheltä piti -tilanteet
3. johtoryhmätasoinen kokonaisvaltainen riskienhallinta.

Palvelualueiden johtoryhmät tarkastelevat riskejä 1–2 kertaa vuodessa. Lisäksi talouden ja projektien osalta riskejä tarkastellaan tiiviisti osana toimintaa. Palvelualueiden selvitysten mukaan riskienarviointia ja riskienhallintaa varten on käytössä vakiintuneet menettelyt.

Valvontatoimenpiteet

Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa -ohjeessa on kuvattu säännöllisen valvonnan toiminnot ja keskeisimmät kontrollit. Kaupungin muilla määräyksillä ja ohjeilla täydennetään hallinnon ja taloudenhoidon menettelytapavaatimuksia. Näiden osalta ei ole tiedossa merkittäviä poikkeamia.

Johtoryhmät ja vastuuhenkilöt seuraavat ja edistävät strategian kärkitoimenpiteiden, käyttösuunnitelman toimenpiteiden, talousarvion ja henkilöstösuunnitelman toteutumista säännöllisesti. Tiedoista raportoidaan puolivuotisraportin ja tilinpäätöksen

yhteydessä. Vuosikello aikatauluttaa seurantaa ja seuranta sekä talouden että tavoitteiden osalta on systemaattista niin johtoryhmissä kuin toimielimissä.

Sivistyspalveluissa ja sen vastuualueilla on kehitetty toimintaprosesseja toimintatapojen yhtenäistämiseksi. Vuonna 2025 ovat kehittämisen kohteena olleet erityisesti johtoryhmätyöskentely, riskienhallinta, valmiussuunnitelman ja hallintosäännön sekä JunnuYliopisto-toiminnan sopimuksen päivitysprosessit. Lisäksi esimerkiksi Wellamo-opisto on verkkokaupan käyttöönoton yhteydessä tarkastanut ja tehostanut kurssimaksujen laskutusprosesseja sekä kurssimaksun palautusten prosessin. Sivistyspalveluiden vastuualueiden esiin nostamien näkökulmien perusteella hankintaosaamisessa koetaan olevan jonkin verran osaamisvajetta ja erityisesti isojen kilpailutusten toteuttaminen koetaan haastavaksi

Kehityskeskusteluprosessi on tärkeä johdon ohjausta ja valvontaa toteuttava menetelmä, missä toimintaa ohjaavat tavoitteet asetetaan vastuualueetasolta yksiköille ja edelleen yksittäisille työntekijöille yhden suuntaisina tavoitteina. Esihenkilö käy kehityskeskustelun jokaisen työntekijän kanssa vähintään kerran vuodessa.

Tieto ja tiedonvälitys

Hallintosäännön § 26 mukaisesti Lahden kaupunki tiedottaa aktiivisesti vireillä olevista asioista, niiden käsittelystä ja tehdyistä päätöksistä sekä niiden vaikutuksista.

Strategiassa ja vuosisuunnitelmissa määritellyt tavoitteet ohjaavat palvelualueiden viestintää ja raportointia. Palvelualueet viestivät valmisteilla olevista asioista, toimielimien päätöksistä, kaupunkilaisten osallistumisen mahdollisuuksista, kaupungin palveluista ja muista ajankohtaisista asioista eri viestintäkanavissa.

Kaupunginvaltuuston kokoukset ovat julkisia ja ne streamataan verkkoon. Toimielinten esityslistat, pöytäkirjat, kuulutukset ja viranhaltijapäätökset julkaistaan kaupungin verkkosivuilla, ellei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Kuntalais- ja valtuustoaloitteiden käsittely raportoidaan kerran vuodessa kaupunginvaltuustolle.

Kaupungin talousarvio, talouden ja toiminnan seurantaraportit sekä tilinpäätös julkaistaan kaupungin verkkosivuilla. Myös muista kaupunkiin ja kaupunkilaisiin liittyviä tilastotietoja on kaupungin verkkosivuilla. Lisäksi verkkosivuilla julkaistaan avoimena datana kaupungin ostolaskuaineisto sekä liikenteeseen ja karttoihin liittyviä aineistoja.

Kuntalaisille ja sidosryhmille järjestetään erilaisia tilaisuuksia asioiden esittelemiseksi, tiedon välittämiseksi ja osallistuttamiseksi ajankohtaisiin asioihin. Kaupungin osallisuusmalli sekä erilaiset kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet on koottu kaupungin verkkosivujen Osallistu ja vaikuta -sivustolle.

Johtoryhmätyöskentely sekä erilaiset yksikkö- ja henkilökuntapalaverit ovat tärkeitä sisäisiä tiedonvälityskanavia. Palvelualueiden johtoryhmien kokouksista tehdään muistiot, jotka ovat henkilökunnan luettavissa intrassa. Lahden kaupungin intra on työyhteisöviestinnän alusta, josta jokainen työntekijä saa tarvitsemansa tiedon organisaation toiminnasta. Tiimin tai projektin työskentelyn, tiedonvälityksen ja yhteistyön keskuksena toimii Teams -työtilat. Kaupungin viestintäpalvelut ohjaa ja toteuttaa kaupunkitasoista kriisiviestintää tai tehostettua viestintää tilanteen vaatimusten mukaisesti.

Kaupunginhallitus vastaa hallintosäännön mukaan siitä, että tiedonhallintalain mukaiset vastuut, käytännöt ja valvonta on määritelty kaupungissa. Palvelualueiden ICT-kehitysryhmät toimivat tiedonhallintamallin hallinnoijina palvelualueiden osalta. Tietosuojavastaava valvoo, että tietoja säilytetään ja käytetään tietosuojasäännösten mukaisesti. Tietojen varastointia on kehitetty projektina, mutta tiedon hyödyntäminen ja tiedolla johtaminen vaativat edelleen kehittämistä.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Vuonna 2025 sisäistä tarkastusta toteutti KPMG Oy. Sisäisen tarkastuksen tehtävät, asema ja valtuudet on määritelty kaupunginhallituksen hyväksymässä sisäisen tarkastuksen toimintasäännössä. Tarkastustyö perustuu vuosittain laadittavaan toimintasuunnitelmaan, jonka kaupunginhallitus hyväksyy. Vuonna 2025 sisäisen tarkastuksen kohteina olivat myyntilaskutus ja johtamisjärjestelmä.

Tarkastuksissa esille tulleiden havaintojen perusteella on tehty suosituksia korjaavien toimenpiteiden toteuttamiseksi. Tarkastuskohteiden vastuuhenkilöt ovat laatineet tai laatimassa toteutussuunnitelmia sekä tehneet korjaavia toimenpiteitä. Kaupungin johtoryhmässä on käsitelty tai tullaan käsittelemään tarkastusraportit sekä toteutussuunnitelmat. Tarkastusten havainnoista raportoidaan vuosittain kaupunginhallitukselle.

Yhteenveto havainnoista ja arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta

Kaupunginhallitus toteaa arvionaan, että kaupungin toiminnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat tuottaneet pääosin kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta ja lainmukaisuudesta. Vastuuhenkilöillä on hyvin tiedossa käytössä olevat puuttumisen ja ilmoittamisen keinot sekä prosessit erilaisissa tilanteissa. Kaupunginhallituksen tunnistamat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämistarpeet ovat

- keskitettyjen tukipalveluiden roolin ja tehtävien selkeyttäminen
- konsernin ohjausrakenteiden kirkastaminen
- sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuiden sekä arviointi- ja raportointi käytänteiden kehittäminen
- sopimushallinnan kokonaisuuden kehittäminen.

1.3. Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelma kuvaa tilikauden tuloksen muodostumista. Laskelma sisältää kaupungin sekä taseyksiköiden ulkoiset tuotot ja kulut. Tuloslaskelma osoittaa riittääkö tulo-rahoitus kattamaan palvelujen tuottamisesta aiheutuneet kulut.

Tilinpäätösvuoden toimintatuotot olivat 99,9 milj. euroa, kattaen toimintakuluista 22,8 prosenttia. Toimintatuottojen kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 6,1 milj. euroa (6,48 prosenttia).

Valmistus omaan käyttöön oli 1,3 milj. euroa, joka oli lähes samalla tasolla edelliseen vuoteen verrattuna. Kyseessä on tuloslaskelman oikaisuerä, jonka kautta omaan käyttöön valmistuksen vaikutus eliminoidaan tilikauden tulokseen, mikäli taseeseen kirjatun hyödykkeen valmistuksen menoja sisältyy tuloslaskelman menoihin.

Toimintakulut olivat 438,6 milj. euroa. Keskeisimpiä erinä olivat henkilöstökulut (189,4 milj. euroa) sekä palvelujen ostot (148,0 milj. euroa). Toimintakulujen kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 22,0 milj. euroa (5,29 prosenttia). Menojen kasvun isoimpänä tekijänä oli vuoden alusta voimaan tullut TE-palvelu-uudistus, jonka vaikutus toimintakulujen kasvuun oli 19,6 milj. euroa. Toimintakulujen kokonaiskasvua hillitsivät kuitenkin talouden tasapainotustoimenpiteet.

Toimintakate, eli toimintatuottojen ja -kulujen erotus osoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate oli -337,3 milj. euroa, heikentyen edellisvuodesta 15,9 milj. euroa (5,0 prosenttia).

Verorahoitus, eli verotulot ja valtionosuudet yhteensä, oli 375,1 milj. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna verorahoitus kasvoi 9,7 milj. euroa, josta verotulot laskivat 1,9 milj. euroa (0,7 prosenttia) ja valtionosuudet nousivat 11,6 milj. euroa (15,1 prosenttia). Valtionosuuden kasvuun vaikuttivat TE-uudistuksen sekä valmentavan opetuksen rahoitus. Verorahoituksen tarkempi erittely kohdassa 2.2.3 Tuloslaskelmaosan toteutuminen.

Rahoitustuotot ja -kulut olivat 5,0 milj. euroa. Nousu edelliseen vuoteen verrattuna oli 2,6 milj. euroa (109,8 prosenttia). Merkittävin muutos oli korkokulujen väheneminen 5,4 milj. euroa.

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikatetta kertyi tilikaudella 48,2 milj. euroa, kattaen suunnitelman mukaiset poistot 78,7 prosenttisesti. Edelliseen vuoteen verrattuna vuosikate heikkeni 3,6 milj. euroa (7,8 prosenttia).

Suunnitelman mukaisia poistoja tilikaudella oli 54,4 milj. euroa. Arvon alentumisia kirjattiin 0,2 milj. euroa. Satunnaisia erinä ei ollut.

Tilikaudelle kohdistuvien tulojen ja menojen erotuksesta muodostuu tilikauden tulos. Tilikauden tulos oli -11,6 milj. euroa, ollen edelliseen vuoteen verrattuna 1,8 milj. euroa heikompi (18,6 prosenttia).

Tilikauden tuloksen jälkeisiä tuloksen käsittelyeriä ovat poistoeron sekä varausten ja rahastojen muutokset. Poistoeron vähennyksiä kirjattiin tilikaudelle 0,7 milj. euroa. Varausten eikä rahastojen muutoksia tehty. Näiden erien jälkeen vuoden 2025 tilikauden alijäämäksi muodostui -10,8 milj. euroa. Edellisenä vuonna tilikausi oli alijäämäinen -8,9 milj. euroa.

Lahden kaupunki, tuloslaskelma

Sisältää taseyksiköt. Ei sisällä sisäisiä tuottoja tai kuluja.

Milj. euroa	2025	2024
Toimintatuotot	99,9	93,8
Valmistus omaan käyttöön	1,4	1,3
Toimintakulut	-438,6	-416,5
Toimintakate	-337,3	-321,4
Verotulot	286,3	288,3
Valtionosuudet	88,8	77,2
Rahoitustuotot ja -kulut	5,0	2,4
Korkotuotot	12,3	18,7
Muut rahoitustuotot	8,4	5,0
Korkokulut	-15,6	-21,0
Muut rahoituskulut	-0,2	-0,3
Vuosikate	42,8	46,4
Poistot ja arvonalentumiset	-54,4	-56,2
Tilikauden tulos	-11,6	-9,8
Tilinpäätössiirrot	0,7	0,8
Tilikauden yll-/alijäämä	-10,8	-8,9
Tuloslaskelman tunnusluvut	2025	2024
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	22,8 %	22,6 %
Vuosikate/Poistot, %	78,7 %	82,6 %
Vuosikate, euroa/asukas	351	382
Asukasmäärä *	121 890	121 337

* Vertailuvuoden 2024 ennakkotietoon perustuva asukasmäärä on päivitetty vastaamaan lopullista asukasmäärää. Vastaavat päivitykset on tehty vuoden 2024 tunnuslukuihin.

1.3.2. Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelma tarkastelee toiminnan rahoitusta ja ilmaisee, onko toiminnan ja investointien rahavirta yli- vai alijäämäinen. Rahoituksen rahavirta kertoo muutokset lainauksissa ja rahavaroissa.

Toiminnan rahavirta 29,6 milj. euroa on toiminnasta kertynyt tulorahoitus, eli erä, joka käyttötaloudesta riittää investointien rahoitukseen. Vuosikate 42,8 milj. euroa siirtyy laskelmaan tuloslaskelmasta. Tulorahoituksen korjaukset -13,2 milj. euroa muodostuvat käyttöomaisuuden myyntivoitoista ja -tappioista sekä pakollisten varausten muutuskirjauksista, eikä niillä ole kassavaikutusta.

Investointien rahavirrassa ilmoitetaan investointien bruttomenot -56,6 milj. euroa, investointeihin kohdistuneet rahoitusosuudet 0,5 milj. euroa sekä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot 21,5 milj. euroa. Investointien omahankintameno 56,1 milj. euroa muodostuu, kun bruttoinvestoinneista vähennetään valtionavustukset ja muu ulkopuolinen rahoitus. Kun investointimenoista vähennetään vielä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot, saadaan investointeihin käytetyt varat eli rahoituslaskelman erä Investointien rahavirta, joka on -34,6 milj. euroa.

Toiminnan ja investointien rahavirta on alijäämäinen 5,0 milj. euroa. Kyseessä on rahoituslaskelman välitulos, jonka negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko kassavaroja käyttämällä tai ottamalla lisää lainaa. Positiivinen (yli jäämäinen) määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

Rahoituksen rahavirta ilmaisee ne rahoitukselliset erät, joilla varsinaisesta toiminnasta ja investoinneista sekä antolainauksen, lainakannan, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutoksista syntyneet rahoitustarpeet katetaan. Pitkäaikaista lainaa ei nostettu, lainoja lyhennettiin 30,0 milj. eurolla ja lyhytaikaisten lainojen nettomuutos oli 33,7 milj. euroa, jolloin lainamäärä kasvoi 3,7 milj. eurolla.

Lahden kaupunki järjestää tarvittaessa pitkäaikaista sisäistä rahoitusta tytäryhteisöilleen, mikä näkyy rahoituslaskelmassa antolainauksen muutoksena. Antolainoja lyhennettiin 59,9 milj. eurolla. Vuoden 2025 aikana ei myönnetty uusia antolainoja. Rahoituslaskelman erä antolainauksen muutokset sisältää taseen pysyviin vastaaviin kirjattujen pitkäaikaisten lainasaamisten lisäykset ja vähennykset sekä pitkäaikaisten muiden saamisten muutokset.

Rahoituslaskelman kohtaan muut maksuvalmiuden muutokset, 40,0 milj. euroa, sisältyy muun muassa konsernitili- ja lainasaamisten muutos tytäryhteisöiltä.

Toiminnan ja investointien rahavirran ja rahoituksen rahavirran yhdistäminen osoittaa kaupungin rahavarojen muutoksen tilivuoden aikana. Kaupungin likvidit rahavarat lisääntyivät tilikauden aikana 98,6 milj. euroa.

Investointien tulorahoitus on 76,4 prosenttia, mikä kertoo, kuinka paljon investoinneista pystyttiin rahoittamaan tulorahoituksella. Lainanhoitokate 1,3 kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Tilikauden maksuvalmius näkyy kassan riittävyydessä, joka vuoden lopussa oli 216 päivää.

Lahden kaupunki, rahoituslaskelma		
Milj. euroa	2025	2024
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	42,8	46,4
Tulorahoituksen korjaukset	-13,2	-5,2
	29,6	41,2
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-56,6	-63,3
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,5	1,5
Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutustulot	21,5	5,9
	-34,6	-55,9
Toiminnan ja investointien rahavirta		
	-5,0	-14,7
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	0,0	-0,1
Antolainasaamisten vähennys	59,9	73,0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-30,0	-64,0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	33,7	-10,0
Muut maksuvalmiuden muutokset	40,0	-30,5
	103,5	-31,7
Rahavarojen muutos		
	98,6	-46,4
Rahavarat 31.12.*		
	318,6	220,0
Rahavarat 1.1.*		
	220,1	266,4
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
	2025	2024
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	115 132 382	129 438 782
Investointien tulorahoitus, %	76,4 %	74,9 %
Lainanhoitokate	1,3	0,8
Laskennallinen lainanhoitokate	0,6	0,6
Kassan riittävyys, pv	215,6	142,4
Asukasmäärä **	121 890	121 337

*Rahavarat 31.12.2024 ja 1.1.2025 välillä on 93 711,40 euron ero, joka johtuu kirjanpitojärjestelmän muutoksesta. Kirjanpitojärjestelmän muutoksessa siirtosaamiisiin sisältynyt erä 93 711,40 euroa siirtyi ryhmään maksusetelisaamiset, joka sisältyy 1.1.2025 rahavaroihin.

** Vertailuvuoden 2024 ennakkotietoon perustuva asukasmäärä on päivitetty vastaamaan lopullista asukasmäärää. Vastaavat päivitykset on tehty vuoden 2024 tunnuslukuihin.

1.4. Rahoitusasema ja sen muutokset

VASTAAVAA, milj. €	2025	2024	VASTATTAVAA, milj. €	2025	2024
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	405,1	405,1
Aineettomat oikeudet	0,2	0,4	Arvonkorotusrahasasto	0,1	0,1
Muut pitkävaikutteiset menot	56,2	61,0	Muut omat rahastot	11,2	11,2
Ennakkomaksut	0,0	2,3	Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	245,8	254,7
	56,4	63,8	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-10,8	-8,9
Aineelliset hyödykkeet				651,3	662,1
Maa- ja vesialueet	142,6	140,7	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Rakennukset	282,0	298,7	Poistoero	8,8	9,6
Kiinteät rakenteet ja laitteet	208,7	224,1	Vapaaehtoiset varaukset	20,0	20,0
Koneet ja kalusto	5,6	9,6		28,8	29,6
Muut aineelliset hyödykkeet	0,2	0,4	PAKOLLISET VARAUKSET		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	35,3	4,0	Eläkevaraukset	1,6	2,1
	674,4	677,5	Muut pakolliset varaukset	1,8	9,0
Sijoitukset				3,4	11,2
Osakkeet ja osuudet	170,5	170,7	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Muut lainasaamiset	178,3	241,4	Lahjoitusrahastojen pääomat	3,0	3,0
Muut saamiset	0,0	0,4		3,0	3,0
	348,8	412,5	VIERAS PÄÄOMA		
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Pitkäaikainen		
Lahjoitusrahastojen varat	0,5	0,3	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	560,0	580,0
	0,5	0,3		560,0	580,0
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Lyhytaikainen		
Vaihto-omaisuus			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	20,0	30,0
Aineet ja tarvikkeet	0,1	0,1	Lainat muilta luotonantajilta	93,8	60,2
	0,1	0,0	Saadut ennakot	1,7	1,7
Saamiset			Ostovelat	24,9	22,1
Pitkäaikaiset saamiset			Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	3,5	3,1
Muut saamiset	1,9	1,9	Siirtovelat	32,4	30,2
				176,3	147,2
Lyhytaikaiset saamiset			VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 422,7	1 433,1
Myyntisaamiset	6,3	7,5			
Lainasaamiset	0,0	33,8	Taseen tunnusluvut	2025	2024
Muut saamiset	3,8	3,9	Omavaraisuusaste, %	47,9	48,3
Siirtosaamiset	11,9	11,7	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	154,6	158,0
	24,0	58,9	Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	234 951	245 782
Rahoitusomaisuusarvopaperit			Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 928	2 026
Osakkeet ja osuudet	0,1	7,5	Lainakanta 31.12., 1 000 €	673 816	670 154
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	215,0	140,0	Lainakanta 31.12., €/asukas	5 528	5 523
Muut arvopaperit	37,4	0,0	Lainat ja vuokravastuut, 31.12., 1 000 €	923 599	914 212
	252,5	147,5	Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	7 577	7 534
Rahat ja pankkisaamiset	66,1	72,5	Lainasaamiset, 1 000 €	178 267	241 423
			Asukasmäärä	121 890	121 337
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 422,7	1 433,1			

* Vertailuvuoden 2024 ennakkotietoon perustuva asukasmäärä on päivitetty vastaamaan lopullista asukasmäärää. Vastaavat päivitykset on tehty vuoden 2024 tunnuslukuihin.

1.5. Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulot ja -menot -laskelma kuvaa rahanlähteitä ja -käyttöä. Siinä on koottu yhteen kaikki kunnan ulkoiset tulot ja menot tuloslaskelmasta sekä rahoituslaskelmasta. Kokonaistulojen ja -menojen erotus on täsmäytettävissä rahoituslaskelmaan siten, että se on muiden maksuvalmiuden muutosten ja rahavarojen muutosten itseisarvojen erotus.

Lahden kaupungin kokonaistulot vuonna 2025 olivat 611,3 milj. euroa. Suurin tuloerä muodostui verotuloista, joiden osuus kokonaistuloista on 46,8 prosenttia. Kokonaismenot olivat tilikaudella 552,7 milj. euroa. Olennaisin menoerä koostui toimintakuluista, joiden osuus kokonaismenoista on 79,3 prosenttia. Tulojen ja menojen erotukseksi muodostui 58,6 milj. euroa.

Kokonaistulot ja -menot, 1 000 €	2025	2025 %	2024	2024 %
Tulot				
Toiminta				
Toimintatuotot	99 886	16,3 %	93 804	16,7 %
Verotulot	286 330	46,8 %	288 271	51,2 %
Valtionosuudet	88 808	14,5 %	77 171	13,7 %
Korkotuotot	12 284	2,0 %	18 669	3,3 %
Muut rahoitustuotot	8 437	1,4 %	4 952	0,9 %
Investoinnit				
Rahoitusosuudet investointimenoihin	499	0,1 %	1 503	0,3 %
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	21 467	3,5 %	5 906	1,0 %
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten vähennykset	59 883	9,8 %	73 008	13,0 %
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	33 682	5,5 %		
Kokonaistulot yhteensä	611 276	100,0 %	563 284	100,0 %
Menot				
Toiminta				
Toimintakulut	438 554	79,3 %	416 519	71,9 %
- Valmistus omaan käyttöön	-1 364	-0,2 %	-1 331	-0,2 %
Korkokulut	15 558	2,8 %	20 973	3,6 %
Muut rahoituskulut	176	0,0 %	272	0,0 %
Tulorahoituksen korjauserät	13 196	2,4 %	5 199	0,9 %
Investoinnit				
Investointimenot	56 559	10,2 %	63 307	10,9 %
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten lisäykset			132	0,0 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	30 020	5,4 %	64 000	11,0 %
Lyhytaikaisten lainojen muutos			10 090	1,7 %
Kokonaismenot yhteensä	552 699	100,0 %	579 161	100,0 %

Täsmäytys:

Kokonaistulot – Kokonaismenot = 611 276 - 552 699 = 58 577

Rahavarojen muutos – Muut maksuvalmiuden muutokset = 98 573 - 39 996 = 58 577

1.6. Konsernin toiminta ja talous

1.6.1. Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt

LAHDEN KAUPUNKIKONSERNI		Omistukset esitetty konsernin omistusosuuksina 31.12.2025	
Lahden kaupunki			
TASEYKSIKÖT			
Lahden kaupunginteatteri			
Lahden kaupunginorkesteri			
Lahden Tilakeskus			
YHTEISÖT			
ASUMINEN JA TOIMITILAT	Konserni	INFRASTRUKTUURIN YLLÄPITO	Konserni
Lahden Talot Oy (al konserni)	100,00 %	Kiinteistö Oy Hansaparkki	56,88 %
Lahden Asunnot Oy	100,00 %	Kiinteistö Oy Lahden Siltavouti	100,00 %
Lahden Palveluasunnot Oy	100,00 %	Lahden Pysäköinti Oy	100,00 %
Lahden Rudolf Steiner -koulun Talo Oy	91,70 %	Lahden Sairaalaparkki Oy	62,00 %
Spatium Toimitilat Oy (al konserni)	100,00 %	Lahti Aqua Oy (al konserni)	100,00 %
Lahden Jäähalli Oy	99,50 %	Aqua Palvelu Oy	100,00 %
Paavolakiinteistöt Oy	100,00 %	Aqua Verkko Oy	100,00 %
Kiinteistö Oy Lahden Tiedepuisto	54,60 %	Lahti Energia Oy (al konserni)	100,00 %
Radio- ja tv-museosäätiö	50,00 %	Lahti Energia Sähköverkko Oy	100,00 %
		Salpakierto Oy (al konserni)	60,15 %
		Salpamaa Oy	60,15 %
ALUEELLINEN KEHITTÄMINEN		PALVELUTUOTANTO	
KOKO Lahti Oy	100,00 %	Lahden Konservatorio Oy	50,57 %
Lahti Events Oy	100,00 %	Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy (al konserni)	64,36 %
Eventum Lahti Oy	100,00 %	Ateriasisko Oy	64,36 %
Lahden seutu - Lahti Region Oy	52,90 %	Päijät-Hämeen Laitoshuoltopalvelut Oy	56,65 %
Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy	87,50 %		
KUNTAYHTYMÄT			
ALUEELLINEN KEHITTÄMINEN		PALVELUTUOTANTO	
Päijät-Hämeen Liitto kuntayhtymä	58,08 %	Hollolan-Lahden vesilaitos kuntayhtymä	40,00 %
Koulutuskeskus Salpaus-kuntayhtymä (al konserni)	64,07 %		
Salpaus-palvelut Oy	65,61 %		
OSAKKUUSYHTEISÖ			
Provincia Oy	41,73 %		
YHDISTELEMÄTTÖMÄT YHTEISÖT			
Asunto Oy Kittilän Petsukka	33,33 %	Riihelän Huolto Oy	41,75 %
Kiinteistö Oy Lahden Laiturikadun Pysäköinti	32,53 %	Seponkadun pysäköinti Oy	26,00 %
One1 Oy	50,00 %		
Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty emoyhteisö Lahden kaupunki sekä tytäryhteisöt ja kuntayhtymät, joissa Lahden kaupunki on jäsenenä. Kuntayhtymät on yhdistelty omistussuuden mukaan. Konsernitilinpäätökseen yhdisteltyjen yhteisöjen yksityiskohtaisemmat tiedot on esitetty konsernin liitetiedoissa.			

1.6.2. Konsernin toiminnan ohjaus

Lahden kaupungin omistajapolitiikan lähtökohtana on kaupungin kokonaisedun toteutuminen ja resurssien suuntaaminen kaupunkia parhaiten palvelevalla tavalla. Omistajaohjauksen tehtävänä on huolehtia konsernin omaisuudesta ja pääoman tehokkaasta käytöstä. Kaupungin strategiset linjaukset ohjaavat konsernissa yhteisöjen sekä säätiöiden toimintaa ja omistusta.

Kaupunginhallituksen tehtävänä on kaupunkikonsernin toiminnan ohjaaminen ja yhteensovittaminen sekä ohjeiden antaminen kaupungin edustajille tytäryhteisöjen hallintoelimissä kaupungin kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin (kuntalaki 39 §). Lahti-konsernin konserniohjauksen ja -valvonnan järjestämistä koskevista tehtävistä on määrätty tarkemmin kaupungin hallintosäännössä.

Kaupunginhallitus antaa kuntalain 47 §:n nojalla tarvittaessa tytäryhteisöjä velvoittavia ohjeita. Konsernin operatiivisesta johtamisesta ja seurannasta vastaa kaupunginjohtaja. Kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus ja tarkastuslautakunta saivat tilikauden aikana kolme kertaa keskeisimpien konsernin yhtiöiden tulos- ja talousraportit.

1.6.3. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Vuoden 2025 tapahtumat

Kaupunginhallitus päätti kahdesta konsernin sisäisestä kiinteistöomistusjärjestelystä, jossa konsernin kaupallista kiinteistöomaisuutta keskitettiin Spatium Toimitilat Oy:n omistukseen. Kaupunginhallitus päätti (26.5.2025 § 177) merkitä Spatium Toimitilat Oy:n järjestämässä osakeannissa yhtiön osakkeita 339 kpl yhteensä 7 001 560,23 euroa, ja maksaa osakkeet luovuttamalla Spatium Toimitilat Oy:lle apporttina omistamansa Kiinteistö Oy Lahden Tiedepuiston osakkeet, 29 566 osaketta. Lisäksi Kaupunginhallitus päätti (22.9.2025 § 297) merkitä Spatium Toimitilat Oy:n järjestämässä osakeannissa yhtiön osakkeita 121 kpl yhteensä 2 499 081,97 euroa, ja maksaa osakkeet luovuttamalla Spatium Toimitilat Oy:lle apporttina omistamansa Paavolakiinteistöt Oy:n osakkeet, 54 140 osaketta.

Spatium Toimitilat Oy:n omistusosuus Lahden Jäähalli Oy:stä kasvoi yli 90 %:n ja yhtiö aloitti osakeyhtiölain mukaisen vähemmistöosakkaiden lunastusmenettelyn kaikkien loppujen osakkeiden lunastamiseksi. Teknisen käyttöikänsä loppupuolella olevan kiinteistön omistusta keskitetään yhdelle omistajalle, jotta mahdolliset peruskorjausta ja käytön turvaamista koskevat ratkaisut voidaan paremmin toteuttaa.

Labio Oy, jossa Lahti Aqua Oy:n omistusosuus oli 60 % ja Salpakierto Oy:n omistusosuus 40 %, myytiin 30.4.2025 Nevel Oy:lle. Nevel Oy osti Labio Oy:n koko osakekannan.

Selvitystilassa olleen Nastolan virastotalokiinteistö Oy:n yhtiökokous hyväksyi lopputilityksen ja yhtiön toiminta päättyi 16.4.2025.

Selvitystilassa olleen Työterveys Wellamo Oy:n yhtiökokous hyväksyi lopputilityksen ja yhtiön toiminta päättyi 17.6.2025.

Selvitystilassa olleen Lahden terveystalo Oy:n yhtiökokous hyväksyi lopputilityksen ja yhtiön toiminta päättyi 17.6.2025.

Edellisten tilikausien tapahtumat

Kaupunginhallitus päätti (12.6.2023 § 222) siirtää Suomen Hiihtoliitto ry:n saatavan 2 012 434,15 euroa Lahti-konsernin sisällä KOKO Lahti Oy:ltä Lahden kaupungille. Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi 5.3.2026 (Dnro 1989/03.04.04.04.10) edellä mainitun kaupunginhallituksen päätöksen. Tilinpäätöskirjan laadintahetkellä Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen valitusaika oli yhä kesken. Päätöksen mahdolliset kirjanpidolliset vaikutukset kohdistuvat vuodelle 2026.

Kaupunginhallitus päätti (18.12.2023 § 444) perustaa Tapahtuma Lahti Oy:n (nyk. Eventum Lahti Oy:n) ja merkitä 1,0 miljoonalla eurolla Tapahtuma Lahti Oy:n osakkeita ja tehdä 2,8 miljoonan euron sijoituksen yhtiön SVOP-rahastoon. Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi 5.3.2026 (Dnro 715/03.04.04.04.10/2024) edellä mainitun kaupunginhallituksen päätöksen. Tilinpäätöskirjan laadintahetkellä Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen valitusaika oli yhä kesken. Päätöksen mahdolliset kirjanpidolliset vaikutukset kohdistuvat vuodelle 2026.

Kaupunginhallitus päätti (4.12.2023, § 410) antaa anteeksi Lahti Events Oy:n velat per 30.11.2023 yhteensä 2,873 miljoonaa euroa, näihin velkoihin liittyvät korkosaatavat per 30.11.2023 yhteensä 0,103 miljoonaa euroa sekä myönnetyn luottolimiitin enintään 4,0 miljoonaa euroa ja siihen liittyvät korkosaatavat per 26.11.2023 yhteensä 68 007,65 euroa, kaikki edellä yhteensä 7 043 985,02 euroa. Lisäksi kaupunginhallitus päätti, että Lahti Events Oy tulee purkaa viivytyksettä. Akordipäätöksestä on jätetty valitus Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen ja asian käsittely on kesken. Lahti Events Oy on asetettu selvitystilaan 27.2.2023. Lahti Events Oy:n selvitystilan toimet on tehty. Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi 5.3.2026 (Dnro 714/03.04.04.04.10/2024) edellä mainitun kaupunginhallituksen päätöksen. Tilinpäätöskirjan laadintahetkellä Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen valitusaika oli yhä kesken. Päätöksen mahdolliset kirjanpidolliset vaikutukset kohdistuvat vuodelle 2026.

Konserni- ja tilajaosto päätti (22.1.2024 § 4) kiinteistöjärjestelystä, jossa kaupunki ostaa Spatium Toimitilat Oy:ltä sijaitsevan Suurhalli ja messuhallikiinteistön (Lahti- ja Vesijärvi halli) kauppasummalla 19,9 miljoonaa euroa. Spatium Toimitilat Oy siirtää rakennuksia koskevat vuokrasopimukset Lahden kaupungille. Kaupunki myy Tikkula -nimisen rakennuksen 800 000 eurolla Spatium Toimitilat Oy:lle ja vuokraa maanvuokrasopimuksella tontin ostajalle sekä siirtää rakennuksia koskevat

vuokrasopimukset Spatium Toimitilat Oy:lle. Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi 5.3.2026 (Dnro 713/03.04.04.04.10/2024) edellä mainitun kaupunginhallituksen päätöksen. Tilinpäätöskirjan laadintahetkellä Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen valitusaika oli yhä kesken. Päätöksen mahdolliset kirjanpidolliset vaikutukset kohdistuvat vuodelle 2026.

1.6.4. Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Lahden kaupunki valmistautuu mahdolliseen julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain, eli niin kutsutun hankintalain, muutokseen. Keskeisimpänä Lahti-konsernin toimintaan vaikuttavana muutoksena on sidosyksiköille asetettava 10 prosentin vähimmäisomistusosuusvaatimus.

Euroopan unionin tuomioistuin (EUT) antoi 15.1.2026 tuomion C-692/23 AVR-Afvalverwiking hollantilaiseen ennakkoratkaisupyynnöön, joka koski jäteyhtiötä ja sen markkinaehtoisia tytäryhtiöitä. Tuomioistuin katsoi toiminnan kohdistumisen käsitteen edellyttävän, että sidosyksikön liikevaihtoa ja sen ulosmyyntiä arvioitaessa lähtökohtana tulee pitää konsernin liiketoiminnan lukuja. Ratkaisu aiheuttaa todennäköisesti järjestelyjä konsernissa vuoden 2026 aikana.

Lahden kaupunki jatkaa konsernirakenteen tarkastelua valtuuston hyväksymien omistajapolitiikan periaatteiden ja hyväksytyin talousarvion pohjalta.

1.6.5. Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kaupunkikonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa sekä lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan. Konsernivalvonnasta vastaa konsernijohto, johon kuuluvat kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja sekä muut hallintosäännössä määrätyt viranomaiset. Konsernijohto voi käyttää konsernivalvonnassa apuna palvelualuejohtoa, kunnan sisäisen tarkastuksen yksikköä tai erikseen tehtävään valittua henkilöä.

Toimivalta ja vastuujako konserniohjauksessa

Kaupunginvaltuusto päättää kuntalain 14 §:n mukaan omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Lisäksi kaupunginvaltuusto kaupunkikonsernin ylimpänä päättävänä elimenä asettaa kaupunkikonsernin toiminnan ja talouden keskeiset tavoitteet. Lahden kaupunkikonsernin konsernivalvonnasta vastasi vuonna 2025 konsernijohto. Kaupunginhallitus päättää erikseen konserniyhteisöjen valvonta- ja seurantavastuiden jakamisesta kaupunginjohtajan ja palvelualuejohtajien välillä. Konserniohjauksen ja -valvonnan järjestäminen edellyttävät toimivaa tiedonkulkua ja vuorovaikutusta konsernijohtoon ja tytäryhteisöjen sekä -säätiöiden välillä. Kaupunginvaltuusto päättää tytäryhteisöjen ja -säätiöiden vuotuisista toiminnallisista tavoitteista kaupungin talousarviossa.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Kaupunginhallitus tai valtuuttamansa palvelualuejohtaja valitsee kaupungin edustajat yhtiö- ja yhtymäkokouksiin sekä nimeää jäsen ehdokkaat ja jäsenet yhteisöjen ja säätiöiden hallintoelimiin. Kuntalain 47 § edellyttää, että kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Konserniohjeessa määritellään, että Lahden kaupungin omistamien yhtiöiden hallituksissa tulee kiinnittää huomiota hallituksen jäsenten osaamiseen. Hallituksen tulee olla mahdollisimman osaava, toimiva ja vireä. Laajan osaamis pohjan takaamiseksi hallituksessa tulee olla sekä yleistä toimialan asiantuntemusta että sen eri osa-alueiden osaamista. Kaupunginhallituksen tehtävänä on kaupunkikonsernin toiminnan ohjaaminen ja yhteensovittaminen sekä ohjeiden antaminen kaupungin edustajille kaupungin kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin. Yhteisöjen tulee jo valmisteluvaiheessa hankkia konserniohjeen mukaisesti omistajan ennakkokäsitys tehdessään päätöstä merkittävästä asiasta.

Konsernitavoitteiden asettamista ja toteutumista koskeva arviointi

Konsernitavoitteiden toteutumista selvitetään toimintakertomuksen erillisessä luvussa. Kaupunginvaltuusto asettaa kaupungin tytäryhteisöille toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita, joiden toteutumista seurataan kaupungin normaalien seurantajärjestelmien mukaisesti. Tytäryhteisöiltä edellytetään omassa toiminnassaan hyvää johtamis- ja hallintotapaa.

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Talousarviokäsittelyn yhteydessä kaupungin tytäryhteisöille ja -säätiöille hyväksytään vuotuiset toiminnalliset tavoitteet. Toiminnallisten tavoitteiden asettamisen lähtökohtana on kaupungin strategia ja yhteisön omistajastrategia. Kaupunginvaltuuston hyväksymät strategiset linjaukset ohjaavat omistuksen kehittämistä. Tytäryhteisöjen ja -säätiöiden kanssa neuvotellaan tarvittaessa toiminnallisten tavoitteiden sisällöstä ja toteutumisesta. Yhteisöille asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä yhteisöjen taloudellista kehitystä ja tunnuslukuja seurataan säännöllisesti osavuosi- ja tilinpäätösraporteissa.

Keskitettyjen konsernitoimintojen ja -palvelujen käyttö

Konserniohjeessa on määritelty muun muassa, että tytäryhteisön on noudatettava kaupunginvaltuuston hyväksymiä rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteita, tytäryhteisön tulee laatia strategia huomioiden omistajan kaupunkistrategia ja että tytäryhteisön on noudatettava soveltuvin osin kaupungin hankintaohjelmaa sekä Lahden kaupungin henkilöstöpolitiikan linjauksia.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytäryhteisöissä

Tytäryhteisöjen riskienhallintaa ja sen periaatteita ohjataan kaupunginvaltuuston antaman Lahden kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet -ohjeen avulla. Kunkin yhteisön hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat yhteisön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuudesta lainsäädännön ja konserniohjeen mukaisesti. Konsernijohtoon tehtävänä on valvoa tytäryhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuutta ja tuloksellisuutta. Konserniohjeen avulla yhteisöistä toteutettavaa riskienhallintatyötä ottaen huomioon tytäryhteisöjen ja säätiöiden toimiala, koko ja

muut erityispiirteet. Konserniohjeessa on ohjeistettu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuista ja raportoinnista. Tytäryhteisöjen hallitusten systemaattista sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan riittävyden arviointia tulee kehittää edelleen ja samalla selkiyttää tytäryhteisöjen ja konserniohjauksen välistä ohjausta ja tiedonvälitystä.

1.6.6. Konsernin tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen

Lahti-konserniin kuuluville yhteisöille ja säätiöille on asetettu kaikille yhteisiä toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita.

- Henkilöstötyytyväisyyden mittaaminen säännöllisesti eNPS-menetelmällä ja henkilöstötyytyväisyyden jatkuva parantaminen.
- Konserniyhtiöiltä edellytetään tervettä pitkäjänteistä taloudenpitoa ja kannattavuutta. Tavoitteeksi asetetaan, että tytäryhteisöjen taloudelliset tunnusluvut ovat edellisvuotta paremmat.
- Yhtiöt edistävät hiilineutraalia rakentamista ja kiertotaloutta omista rakennushankkeissaan.
- Tytäryhteisöjen tulee hankinnoillaan tukea alueen yritysten innovaatioita sekä edistää niiden markkinoille pääsyä ja kilpailukykyä. Yhtiöt edistävät Lahden ympäristötavoitteiden saavuttamista ja toteuttavat niitä hankinnoissaan.
  - Tavoitteeksi asetetaan, että tytäryhteisöjen hankinnat kohdentuvat alueen yrityksiin edellisvuotta enemmän.
  - Hankinnoissa tulee soveltaa ympäristökriteerien lisäksi sosiaalisia ja eettisiä kriteerejä.
- Tytäryhteisöjen tulee madaltaa työttömien ja opiskelijoiden kynnystä siirtyä työelämään palkkaamalla tukityöllistettyjä, harjoittelijoita ja kesätyöntekijöitä.
  - Tavoitteeksi asetetaan, että tukityöllistettyjä, harjoittelijoita ja kesätyöntekijöitä palkataan edellisvuotta enemmän.
- Yhtiöt kehittävät omaa vastuullisuusraportointiaan YK:n kestäväen kehityksen luokittelun mukaisesti. Vastuullisuusystyötä tulee kehittää CSRD-direktiivin mukaisesti auditointien suuntaan yhtiön valitsemassa aikataulussa ja muodossa.
- Yhtiöt toteuttavat laatimiaan yhtiökohtaisia hiilineutraaliustiekarttoja. Yhtiöt laativat päästölaskelmat ja raportoivat mahdolliset päästökompensaatiot joka toinen vuosi. Seuraavan kerran raportoidaan vuodesta 2024.
  - Tavoitteena on hiilineutraalius Lahti-konsernin tasolla Lahden kaupungin aikataulun mukaisesti. Päästökompensaatiot ovat yhtiöiden omassa harkinnassa.
- Yhtiöt toteuttavat valitsemiaan Lahden kiertotalouden tiekartan toimenpiteitä ja raportoivat niistä.
- Yhtiöt selvittävät oman toimintansa keskeisimmät luontovaikutukset ja valmistelevat tiekartan luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi.

Vuoden 2025 aikana tytäryhtiöt ovat toimineet kaupunginvaltuuston hyväksymän strategian mukaisesti ja toteuttivat toiminnassaan pitkäjänteistä sekä kannattavaa taloudenpitoa. Yhtiöt raportoivat tavoitteiden saavuttamisesta konserniohjeen mukaisesti yhtiökohtaisissa tilinpäätöksissä. Yhtiökohtaisten toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteuma esitetään tilinpäätöksen kohdassa 1.6.7. Konsernitiilinpäätös ja sen tunnusluvut.

Saadut osingot, 1 000 €	TP 2025	TP 2024
Lahden Talot Oy – alakonserni	600	550
Lahti Aqua Oy – alakonserni	1 200	1 200
Lahti Energia Oy – alakonserni	3 000	1 000
Salpakierto Oy (Lahden osuus)	60	60
Spatium Toimitilat Oy – alakonserni	50	0
Koy Lahden Tiedepuisto	273	0
	5 183	2 810

1.6.7. Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konserni, tuloslaskelma

Milj. euroa	2025	2024
Toimintatuotot	423,2	431,6
Toimintakulut	-679,0	-676,5
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	1,4	-0,4
Toimintakate	-254,4	-245,3
Verotulot	282,9	286,7
Valtionosuudet	127,8	118,6
Rahoitustuotot ja -kulut	-4,1	-10,7
Korkotuotot	7,9	12,1
Muut rahoitustuotot	5,3	4,1
Korkokulut	-23,5	-26,4
Muut rahoituskulut	6,3	-0,4
Vuosikate	152,3	149,3
Poistot ja arvonalentumiset	-114,8	-112,6
Suunnitelman mukaiset poistot	-110,0	-111,6
Arvonalentumiset	-4,8	-1,0
Tilikauden tulos	37,5	36,6
Tilinpäätössiirrot	0,0	0,1
Tilikauden verot	-4,2	-3,8
Laskennalliset verot	-3,0	-4,3
Vähemmistöosuudet	-1,2	-1,2
Tilikauden yli-/alijäämä	29,0	27,5
Tuloslaskelman tunnusluvut	2025	2024
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	62,3 %	63,8 %
Vuosikate/Poistot, %	132,7 %	133,7 %
Vuosikate, euroa/asukas	1 250	1 230
Asukasmäärä *	121 890	121 337

* Vertailuvuoden 2024 ennakkotietoon perustuva asukasmäärä on päivitetty vastaamaan lopullista asukasmäärää. Vastaavat päivitykset on tehty vuoden 2024 tunnuslukuihin.

Konserni, rahoituslaskelma

Milj. euroa	2025	2024
Toiminnan rahavirta	118,2	136,6
Vuosikate	152,3	149,3
Tilikauden verot	-4,2	-3,8
Tulorahoituksen korjauserät	-29,9	-8,9
Investointien rahavirta	-88,7	-101,1
Investointimenot	-119,4	-153,6
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,5	1,5
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot	30,2	51,0
Toiminnan ja investointien rahavirta	29,4	35,5
Antolainauksen muutokset	0,4	0,5
Antolainasaamisten lisäys	-0,1	0,0
Antolainasaamisten vähennys	0,5	0,5
Lainakannan muutokset	56,6	-85,3
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	190,0	6,7
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-127,1	-91,5
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-6,3	-0,5
Oman pääoman muutokset	-0,3	0,0
Muut maksuvalmiuden muutokset	13,2	1,5
Rahoituksen rahavirta	69,9	-83,3
Rahavarojen muutos	99,3	-47,8
Rahavarat 31.12.	348,9	249,5
Rahavarat 1.1.	249,5	297,3
Rahoituslaskelman tunnusluvut	2025	2024
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	318 067	294 602
Investointien tulorahoitus, %	128,1 %	98,1 %
Lainanhoitokate	1,2	1,5
Laskennallinen lainanhoitokate	1,1	1,1
Kassan riittävyys, pv	134,5	95,6
Asukasmäärä *	121 890	131 337

* Vertailuvuoden 2024 ennakkotietoon perustuva asukasmäärä on päivitetty vastaamaan lopullista asukasmäärää. Vastaavat päivitykset on tehty vuoden 2024 tunnuslukuihin.

Konserni, tase

VASTAAVAA, milj. €	2025	2024	VASTATTAVAA, milj. €	2025	2024
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	405,1	405,1
Aineettomat oikeudet	8,5	6,3	Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	0,0	0,0
Muut pitkävaikutteiset menot	57,8	62,7	Arvonkorotusrahasto	0,2	0,2
Ennakkomaksut	0,1	5,0	Muut omat rahastot	12,3	12,4
	66,5	73,9	Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	470,3	440,3
Aineelliset hyödykkeet			Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	29,0	27,5
Maa- ja vesialueet	159,6	158,7		916,8	885,4
Rakennukset	751,5	783,2	VÄHEMMISTÖOSUudet	16,7	15,6
Kiinteät rakenteet ja laitteet	424,9	434,5	PAKOLLISET VARAUKSET		
Koneet ja kalusto	223,2	233,1	Eläkevaraukset	1,6	2,1
Muut aineelliset hyödykkeet	0,7	1,6	Muut pakolliset varaukset	12,9	19,3
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	83,2	34,8		14,5	21,4
	1 643,2	1 645,8	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	3,8	4,1
Sijoitukset			VIERAS PÄÄOMA		
Osakkeet ja osuudet	116,4	114,5	Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	1 064,3	993,6
Joukkovelkakirjalainasaamiset	0,1	0,1	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	89,9	87,5
Muut lainasaamiset	18,0	18,4	Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	43,7	57,8
Muut saamiset	0,1	0,1	Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	120,1	118,6
	134,6	133,1		1 318,0	1 257,5
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	0,9	1,0	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 269,8	2 184,0
VAIHTUVAT VASTAAVAT					
Vaihto-omaisuus	8,0	9,3	Taseen tunnusluvut	2025	2024
Saamiset			Omavaraisuusaste, %	41,2 %	41,6 %
Pitkäaikaiset saamiset	4,8	5,4	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	157,6 %	149,8 %
Lyhytaikaiset saamiset	63,0	65,9	Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	499 325	477 325
Rahoitusomaisuusarvopaperit	255,8	163,3	Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	4 097	3 934
			Lainakanta 31.12., 1 000 €	1 108 043	1 051 410
Rahat ja pankkisaamiset	93,1	86,2	Lainakanta 31.12., €/asukas	9 091	8 665
			Lainat ja vuokravastuut, 31.12., 1 000 €	1 398 810	1 353 358
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 269,8	2 184,0	Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	11 476	11 154
			Lainasaamiset, 1 000 €	18 121	18 520
			Asukasmäärä	121 890	121 337

* Vertailuvuoden 2024 ennakkotietoon perustuva asukasmäärä on päivitetty vastaamaan lopullista asukasmäärää. Vastaavat päivitykset on tehty vuoden 2024 tunnuslukuihin.

Yhtiökohtaiset tavoitteet

Yhteisö	Tavoite	Tila
Kiinteistö Oy Lahden Tiedepuisto	Merkittävä osallistuminen vähähiilisenrakentamisen keskuksen kehittämiseen. Rakennuksissa toimivien korkeakoulujen ja yritysten yhteistyön tiivistäminen. Tilojen täyttöaste vähintään 95 %. Osinkotavoite 273 000 euroa vuodelta 2024 maksetaan vuonna 2025.	Suunnitellusti Suunnitellusti Suunnitellusti Suunnitellusti
Lahden Pysäköinti Oy	Aktiivinen osallistuminen kaupunkitasoiseen pysäköintiratkaisujen suunnitteluun. Latausinfra kehittäminen ja latauspisteiden vuosittainen lisääminen. Oman pääoman tuotto positiivinen.	Suunnitellusti Suunnitellusti Suunnitellusti
Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy	Kehittämispalvelut kasvaville ja kehittyville yrityksille -tavoite: yli 40 yritystä TeamFinland-palvelujen piiriin. LADEC:n rooli työvoiman saatavuuden edistämisessä ja TE-palvelujen kokonaisuudessa määritelty. Neuvonta- ja kehittämispalveluissa vuosittain 1 500 asiakasta. Strategisten kasvukumppanuuksien malli alueella käytössä kasvavien ja investoivien yritysten tueksi. Yrityshankinta- ja sijoittumispalveluilla luodaan alueelle yli 130 uutta työpaikkaa.	Poikkeamia Suunnitellusti Suunnitellusti Suunnitellusti Suunnitellusti
Lahden seutu - Lahti Region Oy	Kansainvälisten majoitusvuorokausien pitkän aikavälin kasvu yli 3 % ja kotimaisten majoitusvuorokausien kasvu yli 4 %. Osallistuminen yhteistyössä elinkeino-yhtiöiden kanssa toimialan investointien houkutteluun seudulle osana matkailun kasvustrategiaa. Sijoitus Suomen suosituimpien kongressialueiden joukossa paranee.	Suunnitellusti Suunnitellusti Suunnitellusti
Lahden Talot Oy	Oman pääoman tuotto vähintään 10 %. Osallistuminen MAL-sopimuksen toteuttamiseen. Jokaiselle opiskelijalle voidaan tarjota asunto. Vuokra-asuminen on turvallista, kohtuuhintaista ja energiatehokasta. Osinkotavoite 600 000 euroa vuodelta 2024 maksetaan vuonna 2025.	Poikkeamia Suunnitellusti Suunnitellusti Suunnitellusti Suunnitellusti
Lahti Aqua Oy	Edellytysten luominen veteen ja vesiosaamiseen sekä ympäristökuormituksen vähentämiseen perustuvien tuote- ja palvelukonseptien muodostumiselle. Kaupungille kuuluvan vastuun kantaminen hulevesien hallinnasta asemakaava-alueella kaupungin puolesta, erikseen sovittavalla tavalla. Oman pääoman tuotto vähintään 10 %. Osinkotavoite 1 200 000 euroa vuodelta 2024 maksetaan vuonna 2025.	Suunnitellusti Suunnitellusti Suunnitellusti Suunnitellusti
Lahti Energia Oy	Oman pääoman tuotto vähintään 10 %. Käyttäjä- ja tilaaja-asiakkaiden korkea tyytyväisyys. Kannattavan kasvun hakeminen kestävän kehityksen investointikohteista. Osinkotavoite 7 000 000 euroa vuodelta 2024 maksetaan vuoden 2025 aikana.	Suunnitellusti Suunnitellusti Suunnitellusti Poikkeamia
Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy	Oman pääoman tuotto on positiivinen. Käyttäjä- ja tilaaja-asiakkaiden korkea tyytyväisyys.	Suunnitellusti Suunnitellusti
Päijät-Hämeen Laitoshuoltopalvelut Oy	Aktiivinen yhteistyö TE-palvelut 2025-uudistuksen kanssa. Käyttäjä- ja tilaaja-asiakkaiden korkea tyytyväisyys. Oman pääoman tuotto positiivinen.	Suunnitellusti Suunnitellusti Suunnitellusti
Salpakierto Oy	Korkea yhdyskuntajätteen kierrätysaste. Tavoitteena edellisvuotta korkeampi kierrätysaste ja kierrätysaste 65 % vuonna 2035. Oman pääoman tuotto vähintään 5 %. Osinkotavoite 48 000 euroa vuodelta 2024 maksetaan vuoden 2025 aikana.	Suunnitellusti Suunnitellusti Suunnitellusti
Spatium Toimitilat Oy	Toimitilojen vuokrausaste nousee viime vuodesta. Yhtiön käyttökate-% parantuu viime vuodesta. Osinkotavoite 50 000 euroa vuodelta 2024 maksetaan vuoden 2025 aikana.	Poikkeamia Poikkeamia Suunnitellusti
Eventum Lahti Oy	Lahden aseman vahvistaminen kasvavana ja elinvoimaisena tapahtumakaupunkina. Yhtiön toiminnan liiketaloudellinen tehokkuus kasvaa. Vuonna 2025 vierailijoita on yli 400 000. Sibeliustalon vetovoimaisuuden vahvistaminen.	Suunnitellusti Suunnitellusti Poikkeamia Suunnitellusti

1.7. Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

1.7.1. Tilikauden tuloksen käsittely

Hyväksyttäväksi esitetyssä tilinpäätöksessä tilikauden tulos on -11 566 855,76 euroa alijäämäinen.

Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelyksi seuraavaa:

- Kirjataan investointeihin liittyvää poistoeron vähennystä 736 146,19 euroa.

Lahden kaupungin tilikauden 2025 alijäämäksi muodostuu edellä mainitun kirjauksen jälkeen -10 830 709,57 euroa, joka vähennetään edellisinä tilikausina kertyneestä ylijäämästä (245,8 milj. euroa), jonka jälkeen ylijäämä on yhteensä 235,0 milj. euroa.

1.7.2. Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Lahden kaupungilla ei ole taseessa kertynyttä alijäämää ja näin ollen talouden tasapainottamisen selvitykselle ei ole erityistä sädöksistä johtuvia velvoitetta.

Talousarvio 2025 toteutui oman toiminnan osalta kokonaisuutena tarkasteltuna pääosin suunnitellun mukaisesti. Kaupunginvaltuusto muutti vuoden aikana talousarviota neljä kertaa. Talousarviomuutoksikäsittelyjen jälkeen tilinpäätöksen yhteydessä ilmeni vielä joitakin sitovuustasojen poikkeamia, joille haettiin kaupunginvaltuustolta ylitysluvat (KV 16.3.2026).

Kaupunginvaltuuston päätös talousarvion 2025 hyväksymisen yhteydessä, "edellyttää, että vuoden 2025 aikana mahdollisesti esitettävien talousarviomuutosten valmistelussa tutkitaan ensisijaisesti mahdollisuudet kattaa ylitykset kaupungin talousarvion sisältä vuosikatetta heikentämättä" toteutui.

2

Talousarvion toteutuminen

2. Talousarvion toteutuminen

2.1. Tavoitteiden toteutuminen

2.1.1. Strategisten mittareiden toteutuminen

Strategisten mittareiden toteutuminen

Lahden kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 14.3.2022 Lahden kaupungin päivitetyn strategian. Strategian perustavoitteiden toteutumista seurataan strategisilla mittareilla, jotka kuvaavat kehityksen suuntaa yleisellä tasolla. Strategiset mittarit eivät suoraan kuvaa organisaation oman toiminnan vaikuttavuutta, sillä mittareiden toteutumiseen vaikuttavat myös kaupunkikonsernin ulkopuoliset tekijät. Oman toiminnan strategialähtöisyys varmistetaan kytkemällä talousarvio, sekä siihen kirjattavat toiminnalliset tavoitteet kiinteästi kaupungin strategiaan. Toiminnallisten tavoitteiden seuranta tehdään puolivuositain. Strategisten mittareiden raportoinnissa esitetään otsikon alla mittarin kehityssuunta. Ohessa on kuvattuna strategisten mittareiden sisältöä, lähteitä ja tiedon saatavuutta.

- Vihreä ylöspäin osoittava nuoli kertoo kehityksen olleen suotuisaa.
- Keltainen vaakanuoli tarkoittaa lähes tasaista kehitystä edellisvuoteen tai sitä, että vertailuvuotia ei vielä ole.
- Punainen alaspäin osoittava nuoli viestii negatiivisesta kehityksestä.

Yhteenveto strategisten mittareiden toteutumisesta

ELINVOIMAN MITATTAVAT TAVOITTEET SEKÄ MITTARIT

Lahti on hiilineutraali

- Kasvihuonekaasupäästöjen määrän kehitys

Kiertotalousliiketoiminta kasvaa

- Yritysten resurssiviisaus ja vastuullisuus paranee

Yritysten ja työpaikkojen määrä kasvaa

- Yritysten määrä
- Työpaikkojen määrä

Yrittäjien arvio elinkeinopolitiikasta paranee

- Kokonaisarvosana kunnan elinkeinopolitiikasta

Yritysten investoinnit lisääntyvät Lahden alueella

- Lahtelaisiin/päijähämäläisiin yrityksiin kanavoitu ELY-BF- ja Finnvera-yritysrahoitus ja rahoituksen suhde verrokialueisiin: Kanta-Häme ja Pirkanmaa
- Bruttokansantuote asukasta kohden maakunnittain

Muuttoliike on positiivinen, väkiluku kasvaa 0,5 % v. 2026

- Väestön kasvuprosentti
- Muuttoliike
- Luonnollinen väestönlisäys

Lahdessa on korkeakouluopiskelijoita v. 2026 yhteensä 8 500 ja v. 2030 yhteensä 10 000

- Korkeakouluopiskelijoiden määrä

Lahden koulutustaso nousee

- Väestön koulutus rakenne (%)
- Korkea-asteen suorittaneiden muuttoliike (15–64-vuotiaat), nettomuutto

Työllisyys kehittyi positiivisesti

- Nuorisotyöttömyys (%)
- Pitkäaikaistyöttömyys (%)
- Ulkomaalaisten työnhakijoiden aktivointiaste

Osaavan työvoiman saatavuus parantuu

- Osaavan työvoiman saatavuus
- Uudet avoimet työpaikat

Vierailijoiden lukumäärä Lahdessa palaa vuoden 2019 tasolle ja kasvaa sen jälkeen vuosittain 1,5 %

- Tapahtumien määrän kehitys
- Majoituskapasiteetin ja käytön kehitys

Keskustan viihtyisyys kasvaa

- Keskustan elinvoimalaskenta
- Häiriöindeksi

Suurin osa uudesta rakentamisesta sijoittuu kestäville kaupunkirakenteen vyöhykkeille

- Uuden rakentamisen sijoittuminen kestävästä kaupunkiliikkumisen vyöhykkeille

HYVINVOINNIN MITATTAVAT TAVOITTEET SEKÄ MITTARIT

Lahtelaiset ovat terveempiä ja liikkuvat enemmän

- THL:n sairastavuusindeksi, ikävakiointu
- Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%)
- Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%)

Päihteiden käyttö vähenee

- Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa (%)
- Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran (%)
- Huumeiden määrä jätevedessä

Syrjäytymisriskissä olevien määrä vähenee

- Ilman toisen asteen koulutusta olevien 20–24-vuotiaiden osuus ja osuuden muutos verrokki-kaupunkeihin
- Tuntee itsensä yksinäiseksi (%)
- Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 20–64-vuotiaat, 65 vuotta täyttäneet ja 75 vuotta täyttäneet
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet (%), 18–24-vuotiaat ja 25–64-vuotiaat
- Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opinnoissa, ei varusmiespalveluksessa) olevat 18–24-vuotiaat, % vastavain ikäisistä

Lasten ja nuorten terveelliset elintavat, turvallisuuden ja osallisuuden kokemukset sekä koettu hyvinvointi paranevat

- Terveytensä keskitasoiseksi tai huonommaksi kokevien osuus (%) 8. ja 9. luokat
- Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (%)
- Lihavien/ylipainoisten osuus (%), 8. ja 9. luokat
- Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä (%)
- Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista (%)

Lähiluonnon virkistyskäyttömahdollisuudet kasvavat

- Enintään 300 m etäisyydellä asemakaavoitetusta viheralueesta asuvien osuus

Luonnon monimuotoisuus vahvistuu

- Luonnonsuojelualueiden osuus Lahden kaupungin maa-alasta

Matalan kynnyksen liikunta- ja kulttuurimahdollisuuksien saatavuus paranee

- Matalan kynnyksen kulttuurimahdollisuuksien käyttö
- Ulkoliikuntapaikat

Aktiivisesti osallistuvien asukkaiden määrä ja osallistumismahdollisuudet lisääntyvät

- Osallistuvan budjetoinnin osallistujamäärä
- Kaupungin osallisuustilaisuuksien määrä ja osallistujat
- Osallistuminen

UUDISTUMISEN MITATTAVAT TAVOITTEET SEKÄ MITTARIT

Kaupungin tulorahoitus vuonna 2026 riittää kattamaan nettoinvestoinnit

- Investointien tulorahoituksen osuus

Lahti nähdään hyvänä kumppanina

- Kumppanuuskysely

Tuotamme oikeaa tietoa avoimesti

- Vaikutusten ennakoarviointien lukumäärä
- Valtuuston itsearviointi

Palvelukokemus paranee

- Palvelutytytyväisyys kuntapalveluihin

Lahden maine hyvänä työnantajana vahvistuu

- Työhyvinvointikysely, Suosittelemisindeksi NPS

Kaupungin henkilöstön työhyvinvointi parantuu

- Työhyvinvointikysely, voimavarat ja palautuminen kokonaiskeskiarvo
- Terveysperusteiset poissaolot

ELINVOIMAN MITATTAVAT TAVOITTEET SEKÄ MITTARIT

Lahti on hiilineutraali

→ Kasvihuonekaasupäästöjen määrän kehitys

- Toteuma: Tuotantoperusteiset kokonaispäästöt (CO₂e) suhteessa vuoden 1990 tasoon. 2010: +8 %, 2015: -31 %, 2021: -55 %, 2022: -61 %, 2023: -64 %, 2024: -67 %, 2025: -68 %
Päästöt vähentyneet pitkällä aikavälillä merkittävästi.
- Lähde: Lahden ympäristövahti
- Kuvaus: Laskentamalli selvittää, kuinka paljon kunnan alueen energiantuotannosta, liikenteestä, teollisuus- ja maataloustoiminnasta sekä jätteiden ja jätevesien käsittelystä syntyy vuoden aikana kasvihuonekaasupäästöjä. Laskenta noudattaa IPCC:n laskentaperiaatteita. Laskentamalli päivitetty vuonna 2023.
- Tiedon päivitys: Vuosittain

Kiertotalous-liiketoiminta kasvaa**➔ Yritysten resurssiviisaus ja vastuullisuus paranee**

- Toteutuma: n = 468 yritystä
- Vuonna 2022: 7 %, Vuonna 2025: 6 % (keskiarvo) yritysten liikevaihdosta koostui tuotteiden myynnistä uudelleenkäytettäväksi tai uudelleenvalmistetuista tuotteista. Vuonna 2022: 8 %, Vuonna 2025 8 % (keskiarvo) Kuinka paljon yritykset käyttivät (v. 2021) kierrätysmateriaaleja, tuotannon sivuvirtoja ja /tai biopohjaisia materiaaleja tuotannossa.
- Lähde: 500 yrityksen haastattelututkimus
- Kuvaus: Lahtelaisten yritysten osuus, jotka hyödyntävät resurssiviisautta/kiertotaloutta omassa toiminnassaan. Lahtelaisten yritysten osuus, jotka kokevat vastuullisuuden tärkeäksi osaksi liiketoimintaa
- Tiedon päivitys: Joka toinen vuosi

Yritysten ja työpaikkojen määrä kasvaa**➔ Yritysten määrä**

- Toteutuma: 2021Q4: 7 904; 2022Q4: 8 131; 2023Q4: 8 340; 2024Q4: 8 451
- Lähde: Tilastokeskus, 11yq
- Kuvaus: Yrityskanta on poikkileikkaustieto kaikkien toimivien yritysten lukumäärästä tietynä ajankohtana. Yritysten lukumäärään vaikuttavat muutokset yritysten aloittamis- ja lopettamistietojen kertymässä. Tieto julkistetaan yritysrekisterin Aloitaneet ja lopettaneet yritykset -tilastossa.
- Tiedon päivitys: Vuosittain. Tilastokeskus lopettanut tietokannan julkaisun vuodesta 2025 alkaen

➔ Työpaikkojen määrä

- Toteutuma: 2021: 50 872; 2022: 51 608; 2023: 48 395
- Lähde: 115j – Alueella työssäkäyvät (työpaikat) alueen, työnantajasektorin, sukupuolen ja vuoden mukaan
- Kuvaus: Seuraava päivitys 6/2026.
- Tiedon päivitys: Vuosittain

Yrittäjien arvio elinkeinopolitiikasta paranee**➔ Kokonaisarvosana kunnan elinkeinopolitiikasta**

- Toteutuma: 2020: 6,76; 2022: 7,0; 2024 7,03 (arvosana 3,02 muunnettu 1–5 asteikosta kouluarvosanaksi)
- Lähde: Elinkeinopoliittinen mittaristo (ELPO)-kysely, Suomen Yrittäjät
- Kuvaus: Suomen Yrittäjien jäsenkunnan verkkokyselynä selvitetty näkemykset kuntien elinkeinopolitiikasta sekä kuntien ja yrittäjien yhteistyön kehittymisestä.
- Tiedon päivitys: Joka toinen vuosi (seuraava päivitys 5/2026)

➔ Yritysten investoinnit lisääntyvät Lahden alueella

- BF Päijät-Häme: 2021: 7,64 m€; 2022: 10,30 m€ 2023: 12,8 m€; 2024: 14,2 m€, 2025: 22,1 m€
BF Kanta-Häme: 2021: 6,23 m€; 2022: 11,68 m€ 2023: 3,9 m€; 2024: 2,7 m€, 2025: 3,7 m€
BF Pirkanmaa: 2021: 67,15 m€; 2022: 92,86 m€, 2023: 69,7 m€; 2024: 70,7 m€, 2025: 169,9 m€
- ELY Päijät-Häme 2021: 7,42 m€; 2022: 1,34 m€ 2023: 3,1 m€; 2024: 2,7 m€ ELY Kanta-Häme 2021: 6,33 m€; 2022: 1,16 m€, 2023: 2,1 m€; 2024: 2,9 m€
ELY Kanta-Häme 2021: 6,33 m€; 2022: 1,16 m€, 2023: 2,1 m€; 2024: 2,9 m€
ELY Pirkanmaa 2021: 13,1 m€; 2022: 2,1 m€, 2023: 9,8 m€; 2024: 4,8 m€
- Finnvera Päijät-Häme 2021: 111 m€; 2022: 110 m€; 2023: 118 m€; 2024 (1–6): 24 m€

Finnvera Kanta-Häme 2021: 29 m€; 2022: 26 m€; 2023: 29 m€; 2024 (1–6): 7 m€

Finnvera Pirkanmaa 2021: 348 m€; 2022: 185 m€; 2023: 223 m€; 2024 (1–6): 64 m€

- Lähde: BF, ELY ja Finnvera osalta vuoden 2025 tulokset julkaistaan 3/2026
- Kuvaus: TEM kanavoi yritystykä ELY-keskuksen, Business Finlandin ja Finnveran kautta. Tukien kokonaismäärä vaihtelee vuosittain, mutta Lahden alueen yritysten suhteellinen osuus yritysrahoituksesta mittaa yritysten investointihalukkuutta.
- Tiedon päivitys: Vuosittain

➔ Bruttokansantuote asukasta kohden maakunnittain

- Toteutuma: 2018: 32 759 euroa; 2019: 32 905 euroa; 2020: 32 745 euroa; 2021: 34 467 euroa; 2022: 37 686 euroa; 2023: 37 213 euroa
- Lähde: Tilastokeskus / Kansantalouden aluetilinpito / 12bc – Bruttokansantuote asukasta kohden alueittain
- Kuvaus: Kansantalouden aluetilinpito, Bruttokansantuote asukasta kohden alueittain, maakuntatasoinen indikaattori.
- Tiedon päivitys: Vuosittain. Vuoden 2024 tieto saatavilla 11/2026

Muuttoliike on positiivinen. Väkiluvun kasvuvauhti v. 2026 on 0,5 %**➔ Väestön kasvuprosentti (%)**

- Toteutuma: 2021: 0,04 %; 2022: 0,12 %; 2023: 0,43 %; 2024: 0,53 %, 2025: 0,46 %
- Lähde: Tilastokeskus, väestöttilasto
- Kuvaus: Väestön lukumäärä 31.12.
- Tiedon päivitys: Vuosittain, ennakkotieto kuukausittain

➔ Muuttoliike

- Toteutuma: Nettomaahanmuutto 2021: 395; 2022: 697; 2023: 1 215; 2024: 1 381; 2025: 948
Kuntien välinen nettomuutto; 2021: 54; 2022: 3; 2023: -39; 2024: -150; 2025: 205
- Lähde: Tilastokeskus, väestöttilastopalvelu
- Kuvaus: Lopulliset väestötiedot.
- Tiedon päivitys: Vuosittain

➔ Luonnollinen väestönlisäys

- Toteutuma: Koko vuosi 2021: -377; 2022: -566; 2023: -667; 2024: -580; 2025: -579
- Lähde: Tilastokeskus/Väestönmuidosten kuukausitiedot
- Kuvaus: Luonnollinen väestönlisäys eli syntyneiden enemmitys on elävänä syntyneiden ja kuolleiden erotus.
- Tiedon päivitys: Vuosittain

Lahdessa on korkeakouluopiskelijoita 8 500 hlöä v. 2026 ja 10 000 hlöä v. 2030**➔ Korkeakouluopiskelijoiden määrä**

- Toteutuma: HY/LUT/LAB: 2021: 24/786/5556 = 6366; 2022: 12/1095/5826 = 6933; 2023: 6/1377/6225 = 7608; 2024: 1-4/1590/6660 = 8 253., 2025: 1-4/1779/7098 = 8 877
- Lähde: Vipunen
- Kuvaus: Ammattikorkeakoulu- ja yliopistokoulutuksen opiskelijat, koulutuksen maakunta: Päijät-Häme. Helsingin yliopisto (HY), Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto (LUT) ja LAB-ammattikorkeakoulu (LAB).
- Tiedon päivitys: Vuosittain

Lahden koulutustaso nousee

➔ Väestön koulutusrakenne, %

- Toteutuma:
2021: vain perusaste: 27,1 %; perusasteen jälkeinen tutkinto: 72,9 %; korkea-aste: 29,8 %
2022: vain perusaste: 27,0 %; perusasteen jälkeinen tutkinto: 73,0 %; korkea-aste: 30,1 %
2023: vain perusaste: 26,9 %; perusasteen jälkeinen tutkinto: 73,1 % (2. aste 41,4 %); korkea-aste: 30,6 %
2024: vain perusaste: 27,0 %, perusasteen jälkeinen tutkinto: 73,0 %, korkea-aste 30,8 %
Lähde: Tilastokeskus, Kuntien avainluvut ja Väestön koulutusrakenne 12bq
- Kuvaus: Tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä, %
- Tiedon päivitys: Vuosittain. Vuoden 2025 tietojen päivitys 6/2026.

➔ Korkea-asteen suorittaneiden muuttoliike (15–64-vuotiaat), nettomuutto

- Toteutuma: 2021: 137; 2022: 37; 2023: 117, 2024: -6
- Lähde: Tilastokeskus/Väestötilastopalvelu/Muuttoliike ja väestömuutokset
- Kuvaus: Korkea-asteen suorittaneet (15–64-vuotiaat), nettomuutto.
- Tiedon päivitys: Vuosittain

Työllisyys kehittyi positiivisesti

➔ Nuorisotyöttömyysaste (%)

- Toteutuma: 2021: 17,1 %; 2022: 16,0 %; 2023: 17,4 %; 2024: 19,1 %; 2025: 24,5 %
- Lähde: Tilastokeskus
- Kuvaus: Alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden %-osuus alle 25-vuotiaasta työvoimasta.
- Tiedon päivitys: kuukausittain, tilanne joulukuun lopussa

➔ Pitkäaikaistyöttömyys

- Toteutuma; 2021: 3 965; 2022: 3 796; 2023: 3 124, 2024: 2 860, 2025: 3 769
- Lähde: TEM Työnvälitystilasto, kuntapohjaiset vuosikeskiarvot
- Tavoite: Vuonna 2026 pitkäaikaistyöttömyys laskee 28 % vuoden 2021 tasosta
- Kuvaus: Yhdenjaksoisesti vähintään vuoden työttömänä työnhakijana olleet (tarkasteluukausi joulukuu).
- Tiedon päivitys: Kuukausittain

➔ Ulkomaalaisten työnhakijoiden aktiivointiaste

- Toteutuma: 37,3; 2021/12: 50,3; 2022/12: 46,7; 2023/12: 44,5; 2024/12: 31,3; 2025/12: 23,5
- Lähde: StatFin/Työmarkkinat/Työnvälitystilasto/Kuukausitilastot 12u5
- Tavoite: Vuonna 2026 ulkomaalaisten työnhakijoiden aktiivointiaste on 50 %
- Kuvaus: TE-hallinnon palveluissa olevien ulkomaalaisten osuus ulkomaalaisista työttömistä työnhakijoista ja TE-hallinnon palveluissa olevien ulkomaalaisten summasta % (tarkasteluukausi joulukuu).
- Tiedon päivitys: Kuukausittain

Osaavan työvoiman saatavuus parantuu

➔ Osaavan työvoiman saatavuus

- Toteutuma: 2020: 61 %; 2022: 68 %, 2025: 51 %

- Lähde: Lahden kaupungin kyselytutkimus 500 lahtelaisyrittäjälle
- Kuvaus: Osaavan työvoiman saatavuus on ongelma yritysten kasvuille.
- Tiedon päivitys: Joka toinen vuosi

➔ Uudet avoimet työpaikat

- Toteutuma: 2021/01: 1805; 2022/01: 2455; 2023/01: 2244; 2024/01: 1 230; 2025: 847
- Lähde: 12tx – Uudet avoimet työpaikat tapahtumien mukaan kuukauden aikana (2310), 2006M01-2022M01
- Kuvaus: Avoimet työpaikat.
- Tiedon päivitys: Vuosittain (tarkasteluukausi tammikuu)

Vierailijoiden lkm. Lahdessa palaa vuoden 2019 tasolle ja kasvaa sen jälkeen vuosittain 1,5 %

➔ Tapahtumien määrän kehitys

- Toteutuma: vuosittainen toteutuma ja vertailukohtana vuosi 2019
Tapahtumia yhteensä:
2019: 138, 2023:170; 2024: 192; 2025: 240
Kansainvälisiä:2019: 18, 2023: 26; 2024: 32, 2025: 29
Kansallisia: 2019: 36, 2023:38; 2024: 43; 2025: 37
Maakunnallisia: 2019: 21, 2023:25; 2024: 43; 2025: 39
Paikallisia: 2019: 63, 2023: 81; 2024: 71; 2025: 135
- Lähde: Lahden kaupungin tapahtumapalvelujen oma listaus.
- Kuvaus: Tapahtumien määrä jaoteltuna paikalliseen, maakunnalliseen, kansalliseen ja kansainväliseen tasoon. Lähtökohdina vertailulle vuosi 2019 ennen koronapandemiaa ja mukana vertailussa ovat vain suuremmat yleisötapahtumat. Koronapandemian takia vuosia 2020 ja 2021 ei tarkastella. Viimeiset tapahtumarajoitukset poistuivat vasta 1.3.2022, joten 2022 ei ole vielä aivan täysin vertailukelpoinen.
- Tiedon päivitys: Vuosittain tammikuun lopussa

➔ Majoituskapasiteetin ja käytön kehitys

- Toteutuma:
Majoitusvuorokaudet: 2021: 190 241; 2022: 270 916; 2023: 272 200; 2024: 240 332; 2025: 249 888
Hotellihuoneiden lkm: 2021: 966; 2022:964; 2023:954; 2024: 844; 2025: 899
Hotellien käyttöaste: 2021: 35,4 %; 2022: 40,8 %; 2023: 47,1 %; 2024: 47,4 %; 2025: 47,3 %
- Lähde: Tilastokeskuksen majoitustilastosta sekä <https://visitory.io/fi/>.
- Kuvaus: Majoitusvuorokausien lkm. Lahdessa sekä hotellien käyttöaste.
- Tiedon päivitys: Vuosittain

Keskustan viihtyisyys kasvaa

➔ Keskustan elinvoimalaskenta

- Toteutuma:
• Liiketilojen määrä: 2021: 818; 2022: 810; 2023: 815; 2024: 826; 2025: 807
- Kuumien yrityksien määrä: 2021: 356; 2022: 333; 2023: 331; 2024: 330; 2025: 318
- Vapaina olevien liikekiinteistöjen määrä: 2020: 83; 2021: 87; 2022: 94; 2023: 95; 2024:103; 2025: 75
- Elinvoimaluku: 2020:2,742; 2021: 2,482; 2022: 2,30; 2023: 2,27; 2024: 2,184; 2025: 2,338
- Lähde: Elävät kaupunkikeskustat ry:n Elinvoimalaskenta
- Kuvaus: Vuosittain seurataan rajatun elinvoimaisen keskusta-alueen rajauksen sisältä a) liiketilojen kokonaismäärää b) lauantaisin satunnaisten asiakkaiden saavutettavissa olevien

keskustan kuluttajapalvelujen ja -kaupan liikkeiden määrää sekä ravintoloiden ja kahviloiden määrää = kuumat yritykset. c) vapaina olevien liikekiinteistöjen määrää sekä d) Elinvoimallukua, joka saadaan kaavasta (kuumat yritykset – vapaina olevat liiketilat) / asukasmäärä * 1 000.

- Tiedon päivitys: Vuosittain

→ Häiriöindeksi

- Toteutumat:
Koko maa: 119,8 (2022), 138,2 (2023), 133,9 (2024), 140,2 (2025)
Lahti: 105,4 (2022), 156,3 (2023), 154,1 (2024), 153,0 (2025)
Helsinki: 225,2 (2022), 247,6 (2023), 218,2 (2024), 210,6 (2025)
Tampere: 140,0 (2022), 222,6 (2023), 160,6 (2024), 217,0 (2025)
- Lähde: Poliisihallitus
- Kuvaus: Häiriöindeksi muodostuu painotetuista rikos- ja tehtävämääristä suhteutettuna asukasluukuun. Indeksien vertailuvuosi on 2014. Eli koko maan indeksiarvo vuonna 2014 on 100. Mitä korkeampi indeksin arvo on, sitä enemmän on häiriötä (negatiivinen ilmiö).
- Tiedon päivitys: Vuosittain

Suurin osa uudesta rakentamisesta sijoittuu kestäville kaupunkirakenteen vyöhykkeille

→ Uuden rakentamisen sijoittuminen kestävästä kaupunkiliikkumisen vyöhykkeille

- Toteuma 2021: Omakoti- ja paritalot (asuntojen lkm.) 33/100, Asumisen kaikki kerrosala 23 973 k-m²/ 39 728 k-m², Elinkeinoelämän kerrosala 4 415 k-m²/ 7 327 k-m²
- Toteuma 2022: Omakoti- ja paritalot (asuntojen lkm.) 49/125, Asumisen kaikki kerrosala 72 216 k-m²/ 86 870 k-m², Elinkeinoelämän kerrosala 6 544 k-m²/ 9 015 k-m²
- Toteuma 2023: Omakoti- ja paritalot (asuntojen lkm.) 39/94, Asumisen kaikki kerrosala 32 454 k-m²/ 43 983 k-m², Elinkeinoelämän kerrosala 8 476 k-m²/ 20 459 k-m².
- Toteuma 2024: Omakoti- ja paritalot (asuntojen lkm.) 16/43, Asumisen kaikki kerrosala 15 387 k-m²/ 21 749 k-m², Elinkeinoelämän kerrosala 4 759 k-m²/ 8 141 k-m².
- Lähde: Elinympäristön tietopalvelu Liiteri, 01/2026
- Lähde: Elinympäristön tietopalvelu Liiteri, 2023
- Kuvaus: Tämä mittari kuvaa uuden rakentamisen sijoittumista yhdyskuntarakenteen kestävästä kaupunkiliikkumisen vyöhykkeille. Suomen ympäristökeskus on tuottanut vyöhykkeet luokittelemalla yhdyskuntarakenteen seurannan (YKR) 250 x 250 metrin ruutuja jalankulku-, joukkoliikenne- ja autovyöhykkeisiin keskustaetaisuuden ja joukkoliikenteen palvelutason mukaan.
- Tiedon päivitys: Vuosittain

HYVINVOINNIN MITATTAVAT TAVOITTEET SEKÄ MITTARIT

Lahtelaiset ovat terveempiä ja liikkuvat enemmän

→ Sairastavuusindeksi, ikävakioitu

- Lahti, toteutuma: 2021: 106,7; 2022: 103,5; 2023: 103,4
- Päijät-Hämeen hyvinvointialue, toteutuma; 2021: 105,8; 2022: 102,5; 2023: 102,7
- Lähde: Kela ja THL
- Kuvaus: Indeksillä kuvataan kuntien ja alueiden väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Indikaattorissa huomioidaan 10 sairausryhmää, jotka ovat sydäntauti, sepelvaltimotauti, aivoverisuonisairaudet, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, mielenterveyden ongelmat, tapaturmat, muistisairaudet, keuhkosairaudet, diabetes ja alkoholisairaudet. Kunkin sairausryhmän yleisyyttä painotetaan sen perusteella, mikä on ko. sairausryhmän merkitys

väestön kuolleisuuden, työkyvyttömyyden, elämänlaadun ja sote-palvelukäytön kustannusten kannalta. (ind. 5641). Aikasarjoja tarkasteltaessa on huomioitava, että myös aiempien tarkasteluvuosien indeksin arvot muuttuvat uuden päivityksen myötä. Kansallisen terveysindeksin 2019–2021 indeksitiedot tuottavat THL, Kansaneläkelaitos, Eläketurvakeskus ja Tilastokeskus.

- Tiedon päivitys: Vuosittain. Tietoja ei saatavilla vuosista 2024 ja 2025.

→ Terveystieteiden tutkimuksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%)

- Toteutuma (v. 2020) 20–64 v.: Lahti 63,3 %; Päijät-Hämeen hyvinvointialue 63,0 %; Koko maa 59,3 %, yli 65-vuotiaat: Lahti 64,8 %; Päijät-Hämeen hyvinvointialue 66,2 % Koko maa 65,9 %
- Toteutuma (v. 2022) 20–64 v.: Päijät-Hämeen hyvinvointialue 53,4 %; Koko maa 56,0 %, yli 65-vuotiaat: Päijät-Hämeen hyvinvointialue 65,9 %; Koko maa 64,3 %
- Toteutuma (v. 2024) 20–64 v.: Päijät-Hämeen hyvinvointialue 55,8 %; Koko maa 55,9 %, yli 65-vuotiaat: Päijät-Hämeen hyvinvointialue 65,9 %; Koko maa 64,6 %
- Lähde: THL, Terve Suomi -tutkimus
- Kuvaus: Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden 20–64 vuotiaista (ind. 5528) ja yli 65-vuotiaista (ind. 5529), jotka eivät liiku viikoittain säännöllisesti terveystieteiden tutkimuksen mukaisesti. Liian vähäinen liikunta lisää riskiä sairastua keskeisiin kansantauteihin, kuten sydän- ja verisuonitauteihin, syöpiin, muistisairauksiin, verenpaineeseen ja tyypin 2 diabetekseen. Liikunta ja liikkuminen tukevat terveen painon ylläpitoa, mielen hyvinvointia sekä riittävää ja laadukasta unta.
- Tiedon päivitys: Kahden vuoden välein

→ Terveystieteiden tutkimuksen mukaan keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%)

- Toteutuma (v. 2020) 20–64 v.: Lahti 34,6 %; Päijät-Hämeen hyvinvointialue 34,8 %; Koko maa 32,2 %, yli 65-vuotiaat: Lahti 49,0 %; Päijät-Hämeen hyvinvointialue 48,7 % Koko maa 48,1 %
- Toteutuma (v. 2022) 20–64 v.: Päijät-Hämeen hyvinvointialue 34,7 %; Koko maa 32,7 %, yli 65-vuotiaat: Päijät-Hämeen hyvinvointialue 48,3 %; Koko maa 46,8 %
- Toteutuma (v. 2024) 20–64 v.: Päijät-Hämeen hyvinvointialue 34,3 %; Koko maa 33,2 %, yli 65-vuotiaat: Päijät-Hämeen hyvinvointialue 46,8 %; Koko maa 47,3 %
- Lähde: THL, Terve Suomi -tutkimus
- Kuvaus: Indikaattori ilmaisee terveytensä enintään keskitasoisiksi kokevien prosenttiosuuden 20–64 -vuotiaista (ind. 4334) ja 65 vuotta täyttäneistä (ind. 4335). Itseilmoitettuna mittarina se täydentää objektiivisempien mittareiden valikoimaa terveystutkimuksissa. Koettuun terveyteen vaikuttavat mm. henkilön tiedossa olevat todetut sairaudet, erilaiset oireet, toimintakyky ja elintavat. Koettu terveys tiivistää terveydentilan eri puolia, ja se ennustaa yksilötasolla hyvin kuolleisuutta, toimintakykyä, laitoshoidon päättymistä ja terveyspalvelujen käyttöä yksilötasolla. Yli 75-vuotiaista lahtelaisista tietoja vain vuodelta 2018 (2015–2020).
- Tiedon päivitys: Vuosittain (vaihtelua ikäryhmittäin)

Päihteidenkäyttö vähenee

→ Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, %

- Toteutuma:
8. ja 9. lk.: 2021: 6,6 %; 2023: 8,4 %, 2025: 5,7 %
lukion 1. ja 2. lk.: 2021: 11,2 %; 2023: 11,7 %; 2025: 9,9 %
am. oppil. 1.–2. lk.: 2021: 18,1 %; 2023: 24,1 %; 2025: 15,6 %
- Lähde: THL Kouluterveyskysely

- Kuvaus: Indikaattori ilmaisee alkoholia tosi humalaan asti vähintään kerran kuukaudessa käyttävien osuuden prosentteina kysymykseen vastanneita ko. ikäluokassa Lahdessa. (8.–9. lk. ind. 289; lukion 1.–2. lk. ind. 3920; ammatillisen oppilaitoksen 1.–2. lk. ind. 3935).
- Tiedon päivitys: Joka toinen vuosi

📈 Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, %

- Toteutuma:
8. ja 9. lk.: 2021: 7,4 %; 2023: 9,1 %; 2025: 8 %
lukion 1. ja 2. lk.: 2021: 13,2 %; 2023: 10,6 %; 2025: 9,7 %
am. oppil. 1.–2. lk.: 2021: 21,2 %; 2023: 26,4 %; 2025: 16,7 %
- Lähde: THL Kouluterveyskysely
- Kuvaus: Indikaattori ilmaisee ainakin kerran marihuanaa, hasista, ekstaasia, Subutexia, heroiinia, kokaiinia, amfetamiinia, LSD:tä tai muita vastaavia huumeita kokeilleiden osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa Lahdessa. (8.–9.lk. ind. 290; lukion 1.–2. lk. ind. 3922; ammatillisen oppilaitoksen 1.–2. lk. ind. 3937).
- Tiedon päivitys: Joka toinen vuosi

🔴 Huumeiden määrä jätevedessä

- Toteuma: 2020
Ekstaasi: Q1: 169,79 Q2: 211,00 Q3: 85,63 Q4: 56,30
Kokaiini: Q1: 105,10 Q2: 76,61 Q3: 195,34 Q4: 154,02
Amfetamiini: Q1: 905,75 Q2: 652,15 Q3: 630,51 Q4: 925,15
Metamfetamiini: Q1: 28,38 Q2: 6,57 Q3: 3,21 Q4: 3,79
- Toteuma 2022
Ekstaasi: Q1: 29,12 Q3: 26,44
Kokaiini: Q1: 159,48 Q3: 203,52
Amfetamiini: Q1: 514,78 Q3: 637,05
Metamfetamiini: Q1: 10,15 Q3: 7,88
- Toteuma 2024
Ekstaasi: Q1: 78,01 Q3: 90,53
Kokaiini: Q1: 301,56 Q3: 266,35
Amfetamiini: Q1: 665,43 Q3: 630,47
Metamfetamiini: Q1 5,38 Q3: 2,41
- Lähde: THL Jätevesitutkimus
- Kuvaus: Mittarin arvona on huumeikäyttö (mg/1000as/pvä). THL:n tekemä jättevesitutkimus tuottaa tietoa huumeiden käytön alueellisesta esiintyvyydestä ja siinä tapahtuvista muutoksista. Lahden seudulla tutkimus tehdään Kariniemen ja Ali-Juhakkalan puhdistamoihin menevistä Lahden ja Hollolan 123 000 asukkaan jätevesistä. Jätevesitutkimusta tehdään Lahdessa parillisina vuosina neljä kertaa vuodessa.
- Tiedon päivitys: Parillisina vuosina

Syrjäytymisriskissä olevien määrä vähenee

🔴 Ilman 2. asteen koulutusta olevien 20–24-vuotiaiden osuus ja osuuden muutos verrokkikaupunkeihin

- 20–24-vuotiaiden osuus / osuuden muutos edellisvuoteen:
- 2021: Lahti 24,7 % / +1,4 %; Tampere 12,8 % / + 0,3 %; Kuopio 14,1 % / +1,0 %; Kotka 22,5 % / +0,5 %
- 2022: Lahti 26,3 % / +1,6 %; Tampere 13,4 % / + 0,6 %; Kuopio 15,0 % / +0,9 %; Kotka 22,5 % / -0,1 %
- 2023: Lahti 28,8 % / +2,5 %; Tampere 13,8 % / + 0,4 %; Kuopio 15,6 % / +0,6 %; Kotka 23,7 % / +1,2 %
- 2024: Lahti 29,9 % / +1,0 %; Tampere 14,3 % / + 0,5 %; Kuopio 15,9 % / +0,2 %; Kotka 25,4 % / +1,7 %
- Lähde: Tilastokeskus, Väestön koulutusrakenne
- Kuvaus: Ilman 2. asteen koulutusta olevien 20–24-vuotiaiden osuus ja osuuden muutos verrokkikaupunkeihin (Tampere, Kuopio ja Kotka).
- Tiedon päivitys: Vuosittain. Vuoden 2025 tietojen päivitys 6/2026.

📈 Tuntee itsensä yksinäiseksi, %

- Toteuma:
4.–5.lk.: 2021: 4 %; 2023: 3,4%, 2025: 5 %
8.–9. lk.: 2021: 16,5 %; 2023: 15,2 %, 2025: 14 %
am. oppil. 1. ja 2. lk.: 2021: 20,4 %; 2023: 21,8 %, 2025: 13 %
lukion 1. ja 2. lk.: 2021: 19,6 %; 2023: 15.1 %, 2025: 12 %
- Lähde: THL Kouluterveyskysely
- Kuvaus: Indikaattori 4.–5.-luokkalaisilla: Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, %. Indikaattori 8.–9. luokkalaisilla, ammatillisen oppilaitoksen (AOL), 1.–2. luokkalaisilla ja lukion 1.–2. luokkalaisilla: Tuntee itsensä yksinäiseksi, %.
- Tiedon päivitys: Joka toinen vuosi

📈 Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 20–64-vuotiaat, 65 vuotta täyttäneet ja 75 vuotta täyttäneet

- Toteuma:
Päijät-Sote: 20–64-vuotiaat: 2020: 9,8 %; 2022: 13,2 %, 2024: 15,2 % 65 vuotta täyttäneet, 2020: 9,0 %; 2022: 9,4 %; 2024: 6,8 % 75 vuotta täyttäneet: 2020: 12,4 %; 2022: 12,2 %, 2024: 8,8 %
- Lähde: THL
- Kuvaus: Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden ko. ikäryhmistä, jotka tuntevat itsensä yksinäiseksi melko usein tai jatkuvasti.
- Tiedon päivitys: Joka toinen vuosi

➡ Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18–24-vuotiaat ja 25–64-vuotiaat, %

- Toteuma:
18–24-vuotiaat 2021: 5,9 %; 2022: 4,9 %; 2023: 5,0 %; 2024: 4,3 %,
25–64-vuotiaat 2021: 4,7 %; 2022: 4,4 %; 2023: 4,4 %; 2024: 4,3 %
- Lähde: Sotkanet.fi
- Kuvaus: 18–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä, ja 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä. Indikaattori ilmaisee toimeentulotukea saavissa kotitalouksissa asuvien pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavien 18–24-vuotiaiden sekä 25–64-vuotiaiden (viitehenkilö ja puoliso) osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä kalenterivuoden aikana. Väestötietona käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet: vuoden aikana vähintään 10 kuukautena toimeentulotukea saaneet. Väestösuhteutus on tehty THL:ssä käyttäen Tilastokeskuksen Väestötilaston tietoja. 18–24-vuotiaiden indikaattori kertoo, kuinka suuri osuus nuorista on pitkäaikaisesti toimeentulotuen piirissä. Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneet nuoret ovat usein syrjäytymisvaarassa olevia.
- Tiedon päivitys: Vuosittain. Vuoden 2025 tietoja ei saatavilla

📈 Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opinnoissa, ei varusmiespalveluksessa) olevat 18–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

- Toteuma: 2021: Lahti 19,8 %; koko maa 15,4 %; 2022: Lahti 19,5 %; koko maa 14,7 %; 2023: Lahti 20,5 %, koko maa 16,6 %, 2024: Lahti 20,0 %, Koko maa 16,2 %
- Lähde: Sotkanet.fi
- Kuvaus: Indikaattori ilmaisee syrjäytymisriskissä olevien nuorten ja nuorten aikuisten osuuden ikäluokasta 15–24-vuotiaat. Syrjäytymisriskissä ovat nuoret, jotka eivät opiskele, työskentele tai ole varusmiespalveluksessa. Väestösuhteutus on tehty THL:ssä käyttäen Tilastokeskuksen Väestötilaston tietoja. Luokitukset: 18–24-vuotiaat.
- Tiedon päivitys: Vuosittain

Lasten ja nuorten terveelliset elintavat, turvallisuuden ja osallisuuden kokemukset sekä koettu hyvinvointi paranevat

➔ Terveytensä keskitasoiseksi tai huonommaksi kokevien osuus, % (8. ja 9. lk.; HYTE-ind.)

- Toteuma: 8.–9. lk. 2021: 24,4 %; 2023: 24,9 %; 2025: 24,0 %
4.–5. lk. 2021: 11,1 %; 2023: 11,9 %, 2025: 8,4 %
- Lähde: THL Kouluterveyskysely
- Kuvaus: Indikaattori ilmaisee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai melko tai erittäin huonoksi kokevien peruskoulun 4. ja 5. luokkalaisten (ind. 4817) sekä 8. ja 9. luokkalaisten (ind. 286) osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokissa.
- Tiedon päivitys: Joka toinen vuosi

➔ Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, %

- Toteuma:
4.–5. lk.: 2021: 22,8 %; 2023: 24,0 %
8.–9. lk.: 2021: 19,3 %; 2023: 22,5 %, 2025: 23,4 % lukion 1.–2. lk.: 2021: 23,8 %; 2023: 22,2 %, 2025: 23,0 %
am. oppil. 1. ja 2. lk.: 2021: 20,4 %; 2023: 26,0 %, 2025: 25,6 %
- Lähde: THL Kouluterveyskysely
- Kuvaus: Indikaattori 4.–5. luokkalaisten on nimeltään Mieli-alaan liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana, %. Indikaattori ilmaisee mielialaan liittyviä ongelmia kokevien peruskoulun 4. ja 5. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa (ind. 4818). Yläkoulussa ja 2. asteella indikaattori ilmaisee kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kokeneiden osuuden (%) ko. ikäluokissa, jotka vastasivat Kouluterveyskyselyn ko. kysymykseen. 8.–9. lk.: ind. 328; ammatillinen oppilaitos 1.–2. lk.: ind. 346; lukion 1.–2. lk.: ind. 337.
- Tiedon päivitys: Joka toinen vuosi

➔ Lihavien/ylipainoisten osuus (8. ja 9. lk.; HYTE-ind.)

- Toteuma: 2019: 15,3 %; 2021:16,3 %; 2023: 15,2 %
- Lähde: THL Kouluterveyskysely
- Kuvaus: 8. ja 9. lk.; HYTE-ind. (ind. 3906).
- Tiedon päivitys: Joka toinen vuosi, ei mitata enää ollenkaan

➔ Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, %

- Toteuma:
4.–5. lk.: 2019: 3,7 %; 2021: 3,2 %; 2023: 4,3 %
8.–9. lk.: 2019: 9,3 %; 2021: 11,8 %; 2023: 14,6 %
lukion 1.–2. lk.: 2019: 10,5 %; 2021: 12,6 %; 2023: 9,2 %
am. oppil. 1. ja 2. lk.: 2019: 6,8 %; 2021: 9,3 %; 2023: 13,4 %
- Lähde: THL Kouluterveyskysely
- Kuvaus: Indikaattori ilmaisee niiden vastaajien osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka eivät koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä. Indikaattori perustuu kysymykseen: koen olevani tärkeä osa 1) luokkayhteisöä ja 2) kouluyhteisöä.
- Tiedon päivitys: Joka toinen vuosi, päättynyt vuoteen 2023

➔ Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista, %

- Toteuma:
4.–5. lk.: 2021: 54,1 %; 2023: 58,7 %; 2025: 53 %
8.–9. lk.: 2021: 43,5 %; 2023: 43,7 %; 2025: 48 %
Am. oppil. 1. ja 2. lk.: 2021: 51,7 %; 2023: 49,2 %; 2025: 59 %
Lukio 1–2 lk. 2021:46,7 %; 2023: 53,0 %; 2025: 64 %
- Lähde: THL Kouluterveyskysely
- Kuvaus: Indikaattori ilmaisee niiden oppilaiden osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokissa, joilla on mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista.

- Tiedon päivitys: Joka toinen vuosi

Lähiluonnon virkistyskäyttömahdollisuudet kasvavat

➔ Enintään 300 m etäisyydellä asemakaavoitetusta viheralueesta asuvien osuus

- Toteutuma: 2021 96,2 %; 2022: 96,1 % 2023: 96,1 %, 2024: 96,1 %, 2025: 96,1 %
- Lähde: Viheralueet ja asemakaavoitetut alueet, Lahden kaupungin kaavarekisteri. Väestötiedot, Lahden kaupungin väestörekisteri. Saavutettavuus on laskettu rakennuspisteiden väestötiedosta. Saavutettavuusalueet on leikattu asemakaavoitetulla alueella.
- Kuvaus: Tällä mittarilla mitataan, miten suuri osuus asemakaavoitetuilla alueilla asuvista ihmisistä asuu niiden enintään 300 metrin etäisyydellä asemakaavoitetusta puistosta tai viheralueesta. Viheralueen minimikoko on 1,5 ha. Tarkastelussa käytetään linnuntie-etäisyyttä, eli viheralueiden ympärille lasketaan 300 metrin etäisyysvyöhyke.
- Tiedon päivitys: Vuosittain

Luonnon monimuotoisuus vahvistuu

➔ Luonnonsuojelualueiden osuus Lahden kaupungin pinta-alasta

- Toteutuma: 2021: 1,9 %; 2022: 1,95 %, 2023: 1,95 %, 2024: 2,04 %, 2025: 2,06 %
- Lähde: Lahden ympäristövahti
- Kuvaus: Luonnonsuojelualueiden osuus Lahden kaupungin pinta-alasta (mukaan lukien vesistöt).
- Tiedon päivitys: Vuosittain

Matalan kynnyksen liikunta- ja kulttuurimahdollisuuksien saavutettavuus paranee

➔ Matalan kynnyksen kulttuurimahdollisuuksien käyttö Toteutuma:

- Käytettyjen hyvinvointilippujen määrä Lahden kaupunginteatterissa: 2022: 433, 2023: 970; 2024: 1 056, 2025: 1 135
- Kirjastossa lainattavissa olevien Lahden museoiden, Sinfonia Lahden ja Lahden kaupunginteatterin kausikorttien lainausmäärät. 2022: 253, 2023: 295, 2025: 349
- Sinfonia Lahden pienkokoospanojen ja Lahden kulttuuripalveluiden konsertit ja esitykset kohdennettuna vanhusten ja vammaisten asumispalveluihin: 2023: Yleisöä yhteensä 2334. 2024: Yleisöä yhteensä 2607. 2025: Yleisöä yhteensä 2410
- Lähde: Sivistyspalvelut
- Kuvaus: Kulttuurihyvinvointisuunnitelmatyön yhteydessä valmistuu mittarit matalan kynnyksen kulttuurin käytön seurantaan. Lahti on mukana maakunnallisessa Kaiku-kortti-selvityksessä. Kaiku-kortti parantaa taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien yksilöiden ja perheiden mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään ja harrastaa taiteen tekemistä.
- Lähde: Sivistyspalvelut
- Tiedon päivitys: Vuosittain

➔ Ulkoliikuntapaikat

- Toteutuma:
Ulkokuntolaitteet 48 (2020); 50 (2023); 49 (2025)
Hiekkakentät: 26 (2020);29 (2023); 26 (2025)
Nurmi/tekonurmikentät: 16 (2020); 16 (2023); 18 (2025)
Luistelukentät ja kaukalot: 28 (2020); 39 (2023); Luistelukentät ja kaukalot (liikuntapalvelut) 31 kpl (2025)
Puistojen jääkentät (kaupunkiympäristö) 29 kpl (2025)
Uimarannat: 21 (2020); 21 (2023), 21 (2025)

- Lähde: Lahden kaupunki
- Kuvaus: Lahden kaupungin ulkoliikuntapaikat. Pohjalla vuonna 2020 tehty palveluverkkoselvityksen pohjatyö.
- Tiedon päivitys: Kahden vuoden välein

Aktiivisesti osallistuvien asukkaiden määrä ja osallistumismahdollisuudet lisääntyvät

Osallistuvan budjetoinnin osallistujamäärä

- Toteuma:
- Ideoiden määrä 2021: 950; 2023 956; 2025 909
- Yhteiskehitettyjen ideoiden määrä: 2021: 44; 2023: 29; 2025: 13
- Ideoiden määrä äänestyksessä: 2021: 177; 2023: 171; 2025: 162
- Äänestäneiden määrä ja -prosentti 2021: 4691 (3,9 %); 2023: 5098 (4,2 %); 2025: 3019 (2,5 %)
- Lähde: Osallisuus- ja hyvinvointipalvelut -palveluyksikkö
- Kuvaus: OSBU-ideoiden määrä, yhteiskehitettyjen ideoiden määrä, ideoiden määrä äänestyksessä, äänestäneiden määrä sekä äänestysprosentti.
- Tiedon päivitys: Vuosittain

Kaupungin osallisuustilaisuuksien määrä ja osallistajat

- Toteuma:
2022: Tilaisuuksia 54, osallistujia 2448,
2023: Tilaisuuksia 65, osallistujia 5296.
2024: Tilaisuuksia 36, osallistujia 3193
2025: Tilaisuuksia 34, osallistujia 2623
- Lähde: Osallisuuden ja tiedon vastuualue
- Kuvaus: Kuvataan kuinka monta osallisuustilaisuutta kaupunki on järjestänyt ja kuinka paljon osallistujia ne keräsivät.
- Tiedon päivitys: Vuosittain

Osallistuminen

- Toteuma:
2024 aktiivisesti osallistui 29 % ja silloin tällöin 22 %.
2022 aktiivisesti osallistui 26 %, silloin tällöin 22 %
2020 aktiivisesti osallistui 26 %, silloin tällöin 24 %
- Lähde: KAPA-tutkimus
- Kuvaus: Vastaajilta tiedusteltiin, osallistuvatko he jonkin kerhon, järjestön, yhdistyksen, harrastusryhmän tai hengellisen tai henkisen yhteisön toimintaan. Esimerkkeinä annettiin urheiluseura, asukastoiminta, puolue, kuoro tai seurakunta. Vaihtoehdot olivat 1. aktiivisesti 2. silloin tällöin ja 3. ei.
- Tiedon päivitys: Joka toinen vuosi

UUDISTUMISEN MITATTAVAT TAVOITTEET SEKÄ MITTARIT

Kaupungin tulorahoitus vuonna 2026 riittää kattamaan nettoinvestoinnit

Investointien tulorahoituksen osuus

- Toteuma: 2016: 61,3 %; 2017: 89,9 %; 2018: 39,0 %; 2019: 24,3 %; 2020: 99,7 %; 2021: 121,2 %; 2022: 117,8 % 2023:117,0 %
2024: 74,9 %, 2025 76,4 %
- Lähde: tilinpäätös (kh toimialan toiminnallinen tavoite)
  - Kuvaus: =100*vuosikate/investointien omahankintameno.
  - Tiedon päivitys: Vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä

Lahti nähdään hyvänä kumppanina

Kumppanuuskysely

- Toteuma: 2023: 3,97 (n = 36), 2024: 4,28 (n= 25)
- Lähde: Konsernihallinto

- Kuvaus: Lähetetään vuosittain kysely sidosryhmille ja kumppaneille, jossa selvitetään, minkälaisena kumppanina Lahti nähdään. Kysymyksenä Kuinka hyvä kumppani Lahden kaupunki mielestäsi on? Asteikko: 1 = Yhteistyö Lahden kanssa toimii todella huonosti, 5 = Yhteistyö Lahden kanssa toimii todella hyvin.
- Tiedon päivitys: Vuosittain

Tuotamme oikeaa tietoa avoimesti

Vaikutusten ennakoarviointien lukumäärä

- Toteuma: 124 kpl (2021); 176 kpl (2/2022); 182 kpl (2023), 150kpl (2024), 82 kpl (2025)
- Lähde: Asianhallinta Dynasty
- Kuvaus: Päätösten vaikutusten ennakoarviointi (EVA) on lakisääteistä (mm. hallintolaki 31 §, kuntalaki 22 §). Lahden kaupunginhallitus on päättänyt 1/2021 suosituksesta vaikutusten ennakoarviointille osana päätösvalmistelua. Kuntalais-, organisaatio-, ympäristö- ja talousvaikutuksia arvioidaan monialaisesti lyhyellä ja pitkällä aikavälillä sekä ovatko vaikutukset myönteisiä vai kielteisiä. Päätösehdotukselle tehdään tarvittaessa vaihtoehtoisia esityksiä.
- Tiedon päivitys: Vuosittain

Valtuuston itsearviointi

- Toteuma:
2021: Kysymys 1: ka. 3,52, kysymys 2: ka. 3,02, kysymys 3: ka. 3,11. Kysymysten yhteenlaskettu keskiarvo = 3,22
2023: Kysymys 1: ka. 3,88, kysymys 2: ka. 3,20, kysymys 3: ka. 3,00. Kysymysten yhteenlaskettu keskiarvo = 3,36
2025: Kysymys 1: ka. 4,0, kysymys 2: ka. 3,10, kysymys 3: ka. 3,1. Kysymysten yhteenlaskettu keskiarvo = 3,40
- Lähde: Valtuuston itsearviointi
- Kuvaus: Mittarissa seurataan kolmea kysymystä valtuuston itsearvioinnissa ja niiden keskiarvotulosta. Kysymys 1: Esittelytekstit ovat hyvin valmisteltuja, kysymys 2: Viranhaltijat tiedottavat kuntalaisille asianmukaisesti valmisteilla olevista asioista ja tehdyistä päätöksistä, kysymys 3: Tiedonkulku on hyvää ja avointa. Asteikko kysymyksissä on 1-5, joissa 1 = toimii erittäin huonosti ja 5 = toimii erittäin hyvin.
- Tiedon päivitys: Joka toinen vuosi

Palvelukokemus paranee

Palvelutytyväisyys kuntapalveluihin

- Toteuma: 2020: 3,70; 2022: 3,62; 2024 3,69
- Lähde: Kaupunki- ja kuntapalvelut – tutkimus (KAPA)
- Kuvaus: Laaja asuinkuntaindeksi, yleinen palvelutytyväisyys, asteikko 1–5, keskiarvo kaupungin palveluista, vastaajina 18–79-vuotiaat, satunnaisotos.
- Tiedon päivitys: 2. vuoden välein

Lahden maine hyvänä työnantajana vahvistuu

Työhyvinvointikysely, Suositte-luindeksi NPS

- Toteuma: 2020: -8,96; 2022: -3; 2024: -6
- Lähde: Lahden kaupungin työhyvinvointikysely
- Kuvaus: Perustuu työhyvinvointikyselyn kysymykseen ”Kuinka todennäköisesti suositte-lisit Lahden kaupunkia työpaikkana perheenjäsenellesi tai ystävällesi?”. Arviointiasteikko 0=Erittäin epätodennäköisesti, 10=Erittäin todennäköisesti. Suositte-lukysymyksen vastaajat jaetaan kolmeen osaan: suositte-lijat (arvo 9–10), neutraalit (arvo 7–8), arvostelijat (arvo 0–6). Suositte-luindeksi NPS = Suositte-lijat % - Arvostelijat %.
- Tiedon päivitys: Joka toinen vuosi

Kaupungin henkilöstön työhyvinvointi parantuu

➔ Työhyvinvointikysely: Voimavarat ja palautuminen kokonaiskeskiarvo

- Toteuma: 2020: 3,33; 2022: 3,25 2024: 3,23
- Lähde: Lahden kaupungin työhyvinvointikysely
- Kuvaus: Yhteenvetodikaattori työhyvinvointikyselyn tuloksista koko henkilöstön osalta. (arviointiasteikko yhdestä viiteen).
- Tiedon päivitys: Joka toinen vuosi

🔴 Terveysperusteiset poissaolot

- Toteuma: 2021: 16,1; 2022: 19,5, 2023: 17,9, 2024: 17,2, 2025: 18,6
- Lähde: Lahden kaupungin henkilöstökertomus
- Kuvaus: Terveysperusteiset poissaolot per henkilötyövuosi.
- Tiedon päivitys: Vuosittain

2.1.2. Strategian kärkihankkeiden toteutuminen

KESTÄVÄSTI ELINVOIMAINEN

Lahti tarjoaa kansainvälisesti kiinnostavan toimintaympäristön älykkäiden ja kestävien ratkaisujen kehittämiseen ja liiketoimintaan.

Tiivistelmä:

Vuonna 2025 Lahti edisti tavoitteitaan johtavana ympäristökaupunkina vahvistamalla luonnon monimuotoisuutta, kestävästi liikumista, kiertotaloutta ja asukkaiden hyvinvointia. Luontoposiitivuustiekartta valmistui, luontojalanjälki laskettiin ja viherkerroin otettiin käyttöön ohjaamaan rakentamista. Kestävien käyttövoimien osalta vedyn jakeluasemavaraukset sisällytettiin kaavoihin. Yritysyhteistyö laajeni, ja ilmasto- sekä luontokumppanuuksia kehitettiin. Kestävän liikkumisen vuosi lisäsi Mankeleiden käyttöä ja tuki joukkoliikenteen kasvua. Rakentamisessa kiertotalous huomioitiin uusissa ohjeissa ja uusiomateriaalien käyttöä edistävissä työkaluissa. Luontoaskeleiden terveyteen -ohjelma päivitettiin ja luontolähtöiset hyvinvointiteot vahvistuivat, kasvisruoan menekki kasvoi ja ruokahävikki väheni. Toimenpiteet etenivät laajassa yhteistyössä ja ulkopuolista rahoitusta hyödyntäen.

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö-/tavoitetaso	Mittarit	Tunnistettut riskit	Mittarin toteuma ja tehdyt toimenpiteet
<p>Edistämme luontoposiitivuutta (ELVO+KYMP+SIVI)</p> 	<p>ELVO: Lähtö: - Strategiaan kirjattu tavoitteeksi luonnon monimuotoisuuden vahvistuminen, sen toteuttamiseksi asetettu/valmisteltu luontoposiitivuustavoite ja laskettu luontojalanjälki.</p> <p>Tavoite: - Toimenpideohjelma laadittu ja toteutus aloitettu.</p> <p>KYMP: Lähtö: - Kaupunkipuurekisteri on ajan tasalla, kaupunkipuulinjaus ja viheralueohjelma hyväksytty (KV)</p> <p>Tavoite: - Kartoitetaan kaupunkitasoisesti katupuupotentiaali (mihin mahtuu) ja tehdään investointiohjelma seuraaville 4–5 vuodelle - Tehdään kestäviä ratkaisuja juhlistamaan kaupungin 120 v. juhlavuotta - Kehitetään kaavoituksen käyttöön paikallisen tason luontojalanjälki- ja kaavataulukentämennettämät tutkimusyhteistyön kautta.</p> <p>SIVI: - Perusopetuksen ympäristökasvatusohjelman laatiminen l.v. 2024–2025, toimeenpano 1.8.2025 alkaen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kuntalaiskysely (tehty/ei) - Toimenpideohjelman valmiusaste - Katupuupotentiaali on kartoitettu kaupunkitasoisesti (kyllä/ei) - Uusia katupuita lisätty (lkm.) - Investointiohjelma valmis (kyllä/ei) - Viherkertoimen käyttö asema-kaavoissa ja rakennusluvuissa (kpl) (= "luontokädenjälki") - Kaavatalous- ja luontojalanjälkilaskennan menetelmiä on kehitetty ja pilottikohde laskettu 2025. Jatkuu seuraavina vuosina. - Toimeenpanon aloitus 1.8.2025 alk. (kyllä/ei) 	<ul style="list-style-type: none"> - Luonto- ja kaupungin kasvutavoitteiden yhteensovittaminen - Osaamisen puute - Toimintatapojen uudistamisessa kyse kulttuurin muutoksesta, mikä tapahtuu hitaasti - Resurssien puute - Luontojalanjäljen laskentamenetelmää ei saada kehitettyä. - Opettajat eivät ota käyttöön (kuormitus) 	<ul style="list-style-type: none"> - Luontoposiitivuustiekartta on valmisteltu ja hyväksytty kaupunginhallituksessa 21.1.2026. - Toimenpideohjelman valmiusastetta aletaan mitata vuonna 2026. - Erillistä kuntalaiskyselyä ei ole toteutettu. Teema on kuitenkin sisällytetty lukuisiin kaupungin tekemiin kyselyihin. - Maaliskuun sidosryhmätapaaminen kokosi yhteen noin 100 sidosryhmien edustajaa luontoposiitivuutta 2025. Vaiheessa on toteutettu ja ollaan toteuttamassa useita toimenpiteitä luonnonmonimuotoisuuden edistämiseksi, kuten vahvistettu tukea ja viestintää yrityksille luontoasioissa. - Kaupungin luontojalanjälki on laskettu LUT:n toimesta helmikuussa 2025. - Luonnon monimuotoisuutta on vahvistettu siinä määrin, kun on pystytty ilman hyväksyttyä luontoposiitivuuden tiekarttaa. - Kaupunkiympäristölautakunta päätti viherkertoimen käyttöönotosta kokouksessaan 23.4.2025. Viherkertoimen käyttöä on edellytetty rakennusjärjestyksen mukaisesti omakoti- ja paritaloja suuremmissa uudis- ja lisärakentamishankkeissa. Asemakaavoissa on tehty viherkerrointarkastelut. - Laskentamenetelmiä on kehitetty Planect-työkalussa yhteistyössä Sitowisen kanssa kahdessa kehittämissuunnitelmassa: yleiskaavatasoinen ilmasto- ja luontoalanjäljen laskenta. Konsultti on tavoiteaikataulusta jäljessä laskentatyökalun kehittämistyössä. Yleiskaavan reservialueiden laskentapilotti toteutetaan vuonna 2026, kun työkalu valmistuu. Pilottiin otetaan asemakaavoituksessa jatkuu vuonna 2026. - Juhlavuoden 120 puuta istutettiin lokakuussa Uudenmaankadun ja Ritaniemenkadun viheralueille. - Katupuupotentiaalia on olemassa sekä aiemmin istuttamattomille alueille että puuston uusintatarvetta. - Perusopetuksen ympäristökasvatusohjelman laadinta ja kytkeminen opetussuunnitelman tavoitteisiin on toteutunut suunnitelman mukaisesti keuhällä 2025. Ohjelman toimeenpano ja jalkautus on käynnistynyt elokuussa 2025 ja on toteutunut suunnitellusti syyslukukaudella 2025.
<p>Edistämme uusiutuvia käyttövoimia liikenteessä (sähkö, biokaasu). (KYMP)</p> 	<p>- Lahti on heinäkuussa 2024 voimaan tulleessa TEN-T-asetuksessa nimetty kaupunkisolmukohtaksi. Solmukohtassa pitää olla 2025 loppuun mennessä yksi latausasema ja 2030 loppuun mennessä vedyn tankkausasema raskaan liikenteen tarpeisiin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Asemakaavoitettujen latausasemien lkm. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mahdolliset selvitystarpeet hidastavat prosessia. Valitusriskit kaavoitusvaiheessa 	<ul style="list-style-type: none"> - Vedyn jakeluasemavaraukset (2 kpl) on osoitettu kaavaehdotuksissa A-2827b (Kujalankatu, Vanhanradankatu) ja A-2873b (Pippon eteläosa). Kummassakin kaavassa raskaan liikenteen latausasemavarauksia on osoitettu useammalle tontille. Kaava A-2827b on saanut lainvoiman 6.8.2025. Kaupunginvaltuusto 15.12.2025 § 127 on hyväksynyt kaavan A-2873b.

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö-/tavoitetaso	Mittarit	Tunnistetut riskit	Mittarin toteuma ja tehdyt toimenpiteet
	Tavoite: - Kaupunki asemakaavoittaa vähintään yhden TENT- ja AFIR-asetusten edellyttämän latausaseman ehdotusvaiheeseen.			
<p>Tiivistämme yritysyhteistyötä ilmasto- ja luontotavoitteissa (ELVO)</p> 	<p>Lähtö: - Lahti on mukana EU:n kaupunkimissiossa. Tarve tiivistää yritysyhteistyötä ilmasto- ja luontoasioissa vaikuttavuuden lisäämiseksi.</p> <p>Tavoite: - EU:n kaupunkimission yritysyhteistyöverkoston toimintaa kehitetään ja yhdistetään ilmastokumppanuustoimintaan. Konkreettisia yhteistyö- ja rahoitusmahdollisuuksia kumppaneille ja kaupungille. Moleminpuolisen hyödyn näkyväksi tekeminen: ympäristötyö ja -johtajuus on yritykselle kilpailuetu ja edistää samalla kaupungin tavoitteita. Tavoitteena toteuttaa 1–2 yhteistä kampanjaa ja 1 yhteinen hanke.</p>	<p>- Yritysyhteistyön viestinnän kehittäminen: yhteiset kampanjat (lkm.) ja yhteiset hankkeet (lkm.)</p>	<p>- Yhteistyökumppanien sitoutuminen, rahoituksista kova kilpailu/rahoituksen epävarmuus.</p>	<p>- Luontonäkökulmaa lisätty ilmastokumppanuuteen: alkukartoitukseen lisättyjen luontopainotettujen kysymysten ja tavoitteiden asetannan kautta. Ilmasto- ja luontokumppanuuden konseptia kehitetään edelleen kevään 2026 aikana.</p> <p>- Osana Helle-hanketta toteutettiin ilmatoriskien kartoitus kolmen pääjätähämäläisen yrityksen kanssa. Kartoitusten pohjalta yritysten sopeutumistoimien tärkeydestä tullaan viestimään vuoden 2026 alussa.</p> <p>- Yritysten ympäristövastuullisuuden lisäämistä on toteutettu yrityksille järjestetyissä kiertotalouteen, kestävään rakentamiseen, kestävään liikumiseen ja luontopositiivisuuteen perehdyttävisissä tilaisuuksissa.</p> <p>- Yhteistä viestintäkampanjaa ei ole toteutettu (0 kpl)</p> <p>- Kariston päiväkodin ja koulun pihalle toteutettu viherrakenteita yhdessä Hämeenmaan kanssa (1 kpl)</p>
<p>Toteutamme kestävän liikumisen vuoden 2025 (KYMP+ELVO+SIVI)</p> 	<p>Lähtö: - Liikennesektorilla tarvitaan merkittäviä päästövähennyksiä asetettuihin tavoitteisiin pääsemiseksi.</p> <p>Tavoite: - Kestävän liikumisen vuosi toteutetaan laajassa yhteistyössä. Teemavuonna toteutetaan erilaisia kokeiluja sekä viestintää kestävän liikumisen ja Lahden elinvoimaisuuden edistämiseksi.</p> <p>- Joukkoliikenteen matkustajamäärä kasvaa 3,5 % vuodessa.</p> <p>Lähtö: - Työsuhdematkalippua on vuonna 2024 pilotoitu yrityksille. Mankeli-työsuhdematkalippua ei tällä hetkellä ole.</p> <p>Tavoite: - Kehitetään Mankelien ja joukkoliikenteen integroimista esimerkiksi yhteisillä lipputuotteilla tai kampanjoilla. Tavoitteena lisätä työsuhdematkalipun käyttöä. Tavoitteena lisätä mankelien käyttöä 10 %.</p> <p>- Kehitetään tapahtumiin saapumista kestäviillä kulkumuodoilla: Aktiivinen yhteistyö LSL. Tavoitteena 5 yhteistyökumppania.</p>	<p>- Päästövähennysvaikutukset</p> <p>- Joukkoliikenteen käyttö</p> <p>- Työsuhdematkalipun käyttö. Yhteistyökumppanien lkm.</p> <p>- Mankelien käyttömäärät</p> <p>- Yhteistyökumppaneiden lkm.</p>	<p>- Aikataulu, päätöksenteko, kustannukset</p>	<p>- Asiakassegmentointitutkimus on valmistunut 3/2025. Segmenttejä käyttöön otettu joukkoliikenneyksikön sisäisesti ja käyttöönotto etenee brändityön ja uudistuksen yhteydessä alkuvuodesta 2026.</p> <p>- Työmatkaliikummista on edistetty KELPO-hankkeen kanssa sekä markkinoinnin toimesta. E-passi tullut käyttöön maksutapana Waltille. Työmatkaliikummiskysely toteutettu (mukana kaupungin lisäksi hyvinvointialue, konserniyhtiöt). Organisaatiokohtaiset tulokset jaettu; koko kyseilyn analysointi 2026.</p> <p>- Vuonna 2025 Mankeleiden kokonaislainausmäärä on kasvanut 17,6 % edellisvuodesta (2024: 329 589, 2025: 387 583)</p> <p>- Kauden 2025 aikana otettu käyttöön työmatkaeduista Edenred Mankeleiden Tap&Ride-maksutavalle. E-passi tulee käyttöön kaudelle 2026 Freebiken backend-järjestelmän päivityksen myötä.</p> <p>- Mankeleiden lipputuotteiden lisäämistä Waltti-mobiiliin selvitetty yhdessä Waltin kanssa, mutta tätä ei kustannussyistä ja Freebiken backend-päivityksen myötä edistetty pidemmälle vuonna 2025. Tämä otetaan mahdollisessa tulevassa hankinnassa huomioon.</p> <p>- Tapahtumalipusta on käyty keskustelua tapahtumapalvelujen kanssa ja tapahtumapalvelut ovat tunnistanee tapahtumien tarpeen ja kysynnän tuoteelle. Suoria kontakteja tapahtumajärjestäjiin on toteutettu resurssien rajoissa. Tapahtumalippu on vuoden aikana ollut käytössä useammassa tapahtumassa.</p> <p>- Joukkoliikenteen matkustajamäärät ovat kasvaneet Q3 jälkeen +0,4 %. Matkustajia 2024: 7 937 306, 2025: 8 042 967. Kasvua vuodessa 1,3 %.</p>

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö-/tavoitetaso	Mittarit	Tunnistetut riskit	Mittarin toteuma ja tehdyt toimenpiteet
				<ul style="list-style-type: none"> - Koulumatkaliikkumisen kehittämisen pilotointi-toimenpiteet on saatu päätökseen ja palautteet kerättiin joulukuussa 2025. Laadittu nykytilaselvitys kestävästä liikkumisesta (kävely ja pyöräily). Koululiikkumissuunnitelmat sekä -malli ovat pääosin valmistuneet. - Asukasviestintäkampanja "Kestävät lahtelaiset liikkujat" toteutettu. - Nuorten harrastusmatkakysely toteutettu yhteistyössä urheiluseurojen kanssa. - Alakoululaisille laadittu kestävästi liikkumisen diasarja (osa Lahden kaupungin ympäristökasvatusohjelmaa; jaetaan myös P-H:n muihin kuntiin). Päästövähennysvaikutusselvitys valmistunut.
<p>Vauhdittamme siirtymistä kestävästi rakentamiseen (KYMP +ELVO)</p> 	<p>Lähtö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tavoite on asetettu. Kiertotalouden tiekartan yhtenä toimenpidekokonaisuutena on lisätä kiertotalouden ja muiden kestävyyskriteerien käyttöä hankinnoissa sekä edistää kiertotaloutta kaupunki- ja infrasuunnittelun lähtökohdanna. <p>Tavoite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vähähiilisen ja uusiorakentamisen edistäminen. Vähähiilisuuden arviointia tehdään uusien alueiden esija infrarakentamisen rakennussuunnitteluhankkeissa ja arvioinnin tuloksia hyödynnetään suunnitteluratkaisuissa vähähiilisuuden ja uusiorakentamisen edistämiseksi. Uusiomateriaalien käyttömahdollisuudet tarkastellaan osana suunnittelua. Tavoitteena lisätä kestävien hankintakriteerien käyttöä infrarakentamisen urakkahankinnoissa. - Ilmastonmuutoksen haasteet: Koulujen ja päiväkotien piharakentamisessa varaudutaan ilmastonmuutokseen sekä kehitetään sopeutusratkaisuja nykyiseen ja tulevaisuudessa rakennettavaan rakennuskantaan - Rakennusmateriaalien käytön tehokkuus ja alkuperä - Kehitetään toimintamalli materiaalitehokkuuden edistämiseksi talonrakennushankkeissa ja pilotoidaan yhdessä käynnistyvässä rakennushankkeessa. - Vähennetään tyhjen tilojen neliömääriä 5 % 	<ul style="list-style-type: none"> - Tehdyt suunnitteluvaiheen vähähiilisuuden arvioinnit (osuus uusien alueiden suunnitelmista) - Kiertotalous, uusiorakentaminen ja kestävyyskriteerit huomioitu suunnitteluttamisen ja rakentamisen asiakirjapohjissa ja ohjedokumentoissa. (toteutunut/ ei toteutunut) Päivitystyö on jatkuvaa. - Uusiotuotteesta rakennetun meluntorjuntarakenteen pilottihanke, johon haettu/saatu investointirahoitus/-tuki (toteutunut/ei toteutunut) - Toimintakonsepti luotu koulujen ja päiväkotien pihojen rakentamiseen, kyllä/ei. - Toimintamalli on luotu, kyllä/ei - Tyhjen tilojen neliömäärä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Suunnittelu- ja rakennuttamisvaiheen kustannusten nousu - Toimintatapojen uudistaminen voi olla hidasta - Painoarvon antaminen vähähiilille ratkaisuille vrt. kustannuksille päätöksenteossa - Ei saada rahoitusta, ei löydy sopivaa kohdetta - Sään ääri-ilmiöiden lisääntyminen - Kustannusriski - Markkinariski - Suojelu- ja kulttuurihistorialliset arvot - väestökehitys 	<ul style="list-style-type: none"> - Kunnallisteknisten suunnitelmien suunnitteluohjeiden ja suunnitelmien laatimishojeden päivitys on tehty. Päivityksen pääpaino on ollut kiertotalouden huomiointi. Dokumentteja päivitetään jatkossa tarpeen mukaan. - Kaupunkisuunnittelun ja kaupunkitekniikan käyttöön on laadittu maarakentamiskohteen uusiomateriaalien tarkistuslista sekä massataulukko, jota voidaan käyttää kaavoituksesta alkaen ja päivittää suunnittelun edetessä. Taulukkoa kehitetään edelleen saatujen kokemusten perusteella. - Ympäristöselosteiden tulkintaoppaan luonnos valmis kommentointikierrokselle. - BF IJH- rahoitushakua varten valmistellaan projektisuunnitelmaa. Skaalataan BF:n kannustamana maakuntaa tukevaksi. Mukana Heinola ja Kärkölä. - Päälysteiden uusioraaka-aineiden mittarit (hiili-/kustannusbudjetti) ja osaoptimointi työkalujen selvitystyö käynnistetty. - Päiväkotien pihakonsepti on hyväksytty ja sitä käytetään tulevissa hankkeissa - Toimintamallin valmistelu on aloitettu - Tyhjiä tiloja myytiin noin 1 500 m². Kokonaisuudessaan tyhjätilat lisääntyivät vajaat 5 000 m². Tyhjen tilojen osuus omasta tilakannasta nousi 16 % -> 18,9 %. Rakennusten purkamisen tavoite ei toteutunut
<p>Edistämme asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä luontolähtöisesti: Luontoaskel terveyden -planeetaarisen terveyden ohjelman toteutus (ELVO+KYMP)</p>	<p>Tavoite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Luontoaskel terveyden -ohjelman päivitys - Lahden luontojalanjäljen laskentatieto ja toimenpiteet luontoposiitivisuuden saavuttamiseksi käynnistyvät. - Verkostojen kanssa yhteistyön tiivistäminen. Tavoitteena 1-2 yhteistä toimenpidettä/projektia. 	<ul style="list-style-type: none"> - Luontoaskel terveyden -ohjelma päivitetty yhteistyössä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ja Lahden yliopistokampuksen kanssa. (kyllä/ei) 	<ul style="list-style-type: none"> - Sidosryhmätyötä on vaikea ennakoita - Rahoituksen puute estää toimenpiteitä - Ruokahävikin määrä 	<ul style="list-style-type: none"> - Luontoaskel terveyden -ohjelma on päivitetty (kyllä). - Lahden toimenpideohjelma on valmisteltu. Toimenpiteet sisältyvät perustekemiseen (mm. perusopetuksen ympäristökasvatusohjelma, yhteistyö Päijät-Hämeen Ateriapalveluiden kanssa mm. Vesijärven kalapihvipäivän toteutus ja viestintä) tai toimenpiteitä edistetään hanketyössä (One Health Gov -hanke). - Luontoaskel terveyden -ohjelman vaikuttavuuden seuranta on käynnistynyt. Ympäristövahti ei sovellu seurantaan toistaiseksi.

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö-/tavoitetaso	Mittarit	Tunnistettut riskit	Mittarin toteuma ja tehdyt toimenpiteet
	SIVI: - Kasvisruoan menekin lisääminen. - Ruokahävikin määrän vähentäminen koulu- ja päiväkotiruokailussa.	- Luontoaskel terveyteen – Lahden toimenpideohjelma vahvistettu (kyllä/ei) - Yhteisten toimenpiteiden/projektien lkm. - Kasvisruoan syöty määrä koulu- ja päiväkotiruokailussa. - Ruokahävikin määrä koulu- ja päiväkotiruokailussa.		- One Health Gov -hanke sai Interreg Europe – rahoituksen ja käynnistyi 1.5.2025. Lahti on hanketpartnerina. Sidosryhmien kanssa yhteistyö on käynnistynyt, Lahden omia toimia on valmisteltu kestävyystavoitteiden jalkautuksen vahvistamiseksi. - One Health for Cities -hanke päättyi 1.12.2025. Hankkeessa mm. kehitettiin ympäristökasvatusohjelmaa perusopetukseen, tuotettiin opetusmateriaaleja kouluille sekä tehtiin sidosryhmäyhteistyötä mm. Päijät-Hämeen Ateriapalveluiden kanssa. Vaikuttamista tulevaan EU-rahoitukseen kansainvälisellä yhteistyöllä. - Luontoaskel terveyteen –ohjelman sidosryhmäviestintä aloitettiin (uutiskirje) ja henkilöstölle suunnatut luontoamukahvitilaisuudet (teams) ovat jatkuneet. Viestintä on jatkuvaa eri somekanavissa ja myös printtiviestintää tehty. - Yhteisinä projekteina 2 EU-hanketta. - On järjestetty makuraateja sekä osallistettu lapsia ja nuoria ruokalistasisällön kehittämiseen. On myös kehitetty kasvisruokareseptejä. - Kasvisruokaa on tarjottu päivittäin vuonna 2025 päiväkodeissa 43 301 kg (48 830 kg / 2024) ja kouluissa sekä monitoimitaloissa 79 214 kg (71 700 kg /2024). - Ruokahävikkiä on onnistuttu vähentämään. Vuonna 2025 ruokahävikkiä on syntynyt 84 356 kg (97 868 kg / 2024).

Palvelualueiden lyhenteet: KOHA konsernihallinto, ELVO elinvoima, SIVI sivistys, KYMP kaupunkiympäristö

Osaava Lahti

 Tavoitteet toteutuivat

 Tavoitteet toteutuivat osittain

 Tavoitteet eivät toteutuneet

 Houkuttelemme uusia yrityksiä, turvaamme nykyisten yritysten laajennusmahdollisuudet, kasvatamme yritystonttitarjontaa ja systematisoimme kaupungin yritys yhteistyötä.

 Edistämme ja tuemme LUT-yliopiston kasvua Lahdessa entisestään.

 Tiivistämme yrittäjyyskasvatus -yhteistyötä yritysten ja järjestöjen kanssa

 Kehitämme Lahden ja Päijät-Hämeen työllisyysalueen työnantaja- ja yritysasiakkaiden palvelukonseptin

 Edistämme työllisyyspalvelujen normien purkua toteuttamalla alueellisia pilotteja esim. VM:n käynnistämien hankkeen osana

 Panostamme nuorten, alle 29-vuotiaiden sekä juuri työttömäksi jääneiden (0-6 kk) työllistymiseen. Näin vähennämme kaupungin rahoitusvastuuta työttömyysturvan rahoituksesta ja estämme pitkäaikaistyöttömyyttä.

 Käynnistämme perusopetuksen englanninkielisen opintopolun ja laajennamme IB-lukion kaksisarjaiseksi.

Tukee strategian tavoitteita:

- Yritysten ja työpaikkojen määrä kasvaa
- Yrittäjien arvio elinkeinopolitiikasta paranee
- Yritysten investoinnit lisääntyvät Lahden alueella
- Lahdessa on korkeakouluopiskelijoita 8500 hlöä v. 2026 ja 10 000 hlöä v.2030
- Lahden koulutustaso nousee
- Työllisyys kehittyy positiivisesti
- Osaavan työvoiman saatavuus parantuu

Lahti

Tiivistelmä:

Vuonna 2025 Lahti vahvisti asemaansa yliopistokaupunkina vauhdikkaasti. Uusia vahvistuneita avauksia olivat mm. LUT-yliopiston kauppakorkeakoulun laajentuminen vuonna 2026, LUT-yliopiston rakennus- ja yhdyskuntatekniikan käynnistyminen vuonna 2027, LUT-yliopiston fysiikan kandidaattikoulutuksen ja kemiantekniikan koulutuksen käynnistyminen vuonna 2027 ja LAB-ammattikorkeakoulun laboratorioanalytikon käynnistyminen vuonna 2026. Vuoden aikana käynnistettiin myös mm. valmistelut uuden kampuksen sijainnista.

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö-/tavoitetaso	Mittarit	Tunnistetut riskit	Mittarin toteuma ja tehdyt toimenpiteet
<p>Houkuttelemme uusia yrityksiä, turvaamme nykyisten yritysten laajennusmahdollisuudet, kasvatamme yritystonttitarjontaa ja systemaattisimme kaupungin yritysyhteistyötä. (ELVO+KYMP)</p> 	<p>Tavoite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistaa yhteistyötä kasvu- ja kumppanuussopimus yritysten kanssa. - Edellyttää merkittävää työpanosta ja yhteistyötä LADECin kanssa. Laadimme vähintään 1–2 kasvu- ja kumppanuussopimusta. <p>Pippon III-vaiheen tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tasaussuunnitelma (syntyvien massojen optimointi) ja katujen rakentamisen yleissuunnitelma valmiit - asemakaava vähintään ehdotusvaiheessa. Asemakaavassa osoitetaan paikat myös läjitettävälle ylijäämämassoille. - kadunrakentamis ja tassausrakan kilpailutusasiakirjat laadittu - Nastola-Uusikylä radanvarren yritysalueen kannattavuusselvityksen ja mahdollisena jatkotyönä kaavarungon laadinta. - Jokimaan yritysalueen asemakaava ehdotusvaiheessa <p>Tavoite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elinkeinoelämän alueiden asemakaavoitettu kokonaispinta-ala kasvaa min. 10 ha. 	<ul style="list-style-type: none"> - Laadittujen - kasvu- ja kumppanuussopimusten lkm. - Tasaus ja katujen rakentamisen yleissuunnitelma valmis (kyllä/ei) - Asemakaava ehdotusvaiheessa (kyllä/ei) - Kilpailutusasiakirjat valmiit (kyllä/ei) - Selvitys valmis (kyllä/ei). - Asemakaava ehdotusvaiheessa (kyllä/ei) - Elinkeinoelämän alueiden asemakaavoitettu kokonaispinta-ala 	<ul style="list-style-type: none"> - Resurssien puute - Mahdolliset kilpailutusvaiheen valitukset - Henkilöresurssien puute - Tavanomaiset asemakaavaprosesseihin liittyvät riskit; mm. yllättävät selvitystarpeet ja mahdolliset valitukset 	<ul style="list-style-type: none"> - Pippon eteläosan infrasuunnittelun kilpailutus tehtiin v. 2024. Yleissuunnitelma valmistui huhtikuussa 2025 ja suunnitelmat olivat nähtävillä olevan Pippo etelä -kaavaehdotuksen liitteenä. Katusuunnitelma valmistui 10/2025 ja rakentamissuunnitelma valmistuu 03/2026. - Kaupunginvaltuusto (15.12.2025 § 127) on päättänyt Pippon eteläosan asemakaava A-2873b hyväksymisestä. Muutoksenhakuikä päättyy 26.1.2026. - Kariston päivittäistavarakaupan mahdollistava Siivolankatu 4 asemakaava A.2923 on saanut lainvoiman 6.8.2025 - Helsingintien länsipuolen asemakaavan (A-2844) ehdotus oli nähtävillä 25.9.-14.11.2025. Kaavasta on jätetty muistutuksia, ja se etenee kh:n käsittelyyn alkuvuonna 2026. - Pippo III (A-2873b) ja Helsingintien länsipuoli (A-2844a) -asemakaavaehdotusten yhteenlaskettu elinkeinoelämän alueiden pinta-ala: 60,1 ha. - Vuoden 2025 aikana solmittu kaksi uutta kasvu-/kumppanuussopimusta. Elokuussa 2025 päätettiin kasvusopimuksen allekirjoittamisesta DayOne-yhtiön kanssa datakeskushankkeeseen liittyen. Joulukuussa 2025 allekirjoitettu ohjelmistoalan kumppanuussopimus, jossa mukana Lahden kaupungin lisäksi, LADEC, LUT-yliopisto, LAB-ammattikorkeakoulu sekä yli 10 paikallista softa-alan yritystä.
<p>Edistämme ja tuemme LUT-yliopiston kasvua Lahdessa entisestään. (ELVO+KYMP)</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - LUT-yliopisto on kasvanut Lahdessa nopeasti. Vuonna 2026 yliopisto käynnistää rakennus- ja yhdyskuntatekniikan koulutus- ja tutkimustoiminnan Lahdessa, joka merkitsee noin 500–600 uutta opiskelijaa. Kaupunkia tarvitaan tukemaan uuden toiminnan sujuvaa käynnistämistä (mm. yritys-yhteistyö, tilat ja laboratoriot, opiskelija-asuminen, markkinointi jne.) - LUT-konsernin toiminta sijaitsee tällä hetkellä Niemen kampuksella. Toiminnan kasvaessa merkittävästi tulevina vuosina on tarpeen tarkastella Niemen ja tiedepuiston alueen kehittämismahdollisuuksia. Työtä tehdään yhteistyössä LUT-konsernin, kaupungin ja LADECin kanssa. - Tarvitaan uusia opiskelija-asumisen mahdollisuuksia kehittämällä uusia mense-tiliä ja rakenteita sekä asemakaavoittamalla yksi uusi paikka. Opiskelija-asuntojen määrä kasvaa väh. +50 kpl - Kaupunki tukee LUT-konsernin TKI-toiminnan vahvistumista Lahdessa yhdessä sidosryhmiensä kanssa. Tavoitteena TKI-toiminnan 3 %- kasvu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rakennus- ja yhdyskuntatekniikan koulutus- ja tutkimustoiminta on valmis käynnistymään vuonna 2026. - Niemen alueen kehityssuunnitelmat valmistuneet kyllä/ei - Yksi uusi opiskelija-asumisen paikka asemakaavoitettu ehdotusvaiheeseen kyllä/ei - Opiskelija-asuntojen määrän kehittäminen - TKI-toiminnan määrä (€) 	<ul style="list-style-type: none"> - Suurimpana riskinä on se, että ministeriö ei myönnä LUT-yliopistolle uutta koulutusvastuuta syksyn 2024 aikana. Tämä tarkoittaisi sitä, että alan koulutus- ja tutkimustoimintaa ei voida käynnistää. - Opiskelija-asuntojen määrän kehittäminen, kun valtion investointuet vähenevät huomattavasti. - Asemakaavaprosessin riskit (selvitykset, valitukset) - Kaupungilla rajalliset vaikuttamis- mahdollisuudet TKI-toiminnan kasvulle. Kasvu lähtee ensitöikseenä korkeakouluista ja yrityksistä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rakennus- ja yhdyskuntatekniikan koulutusvastuu saatu LUT:lle ja koulutus alkaa Lahdessa vuonna 2027. - Varmistettu LUT-yliopiston kauppatieteiden laajentuminen Lahteen vuonna 2026. 75 kandioiskelijaa sekä kaksi maisteriohjelmaa. Kaupungin rahoitusosuus 1,75 milj. ja yksityisen rahoituksen osuus 1,75 milj. euroa. Lisäksi joulukuussa 2025 päätetty kemiantekniikan kandidatuksen käynnistämistä Lahdessa 2027. - Kampuksen suunnittelu Rantakartanon alueelle julkistettu joulukuussa 2025. - Opiskelija-asumisen ohjelma vuosille 2025–2035 päätetty KH:ssa syyskuussa 2025. - TKI-innovaatiokykykkyuden selvitys toteutettu keväällä 2025 LAB-ammattikorkeakoulun kanssa. Kehitystoimet laadinnassa. - Niemen kampuksen välittömään läheisyyteen Laatikotehtaankadulle on rakenteilla kaksi VARKE-rahoitusta kerrostaloa opiskelija-asunnoiksi. Kohteiden tavoite valmistua toukokuussa 2026. Kohteissa on yhteensä 99 opiskelija-asuntoa. - Opiskelija-asumisen ohjelma valmis ja hyväksytty 09/2025. - Opiskelija-asuntojen rakentamisen mahdollistava asemakaavan muutos A-2901 (Saimankatu 23) on saanut lainvoiman 21.10.2025. - TKI-menot nousivat Päijät-Hämeessä lähes 120 Me. Kasvua oli vuodesta 2023 vuoteen 2024 noin 20 prosenttia, mikä oli maakuntien kolmanneksi korkein kasvuprosentti.

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö-/tavoitetaso	Mittarit	Tunnistettut riskit	Mittarin toteuma ja tehdyt toimenpiteet
<p>Tiivistämme yrittäjyyskasvatusta yhteistyötä yritysten ja järjestöjen kanssa (ELVO+SIVI)</p> 	<p>- Perusopetus: Yrittäjyyskasvatustavoitteiden toteutus ja kytkeminen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteisiin ja sisältöihin lv. 2024–2025. Toimeenpano 1.8.2025 alkaen.</p>	<p>- Yrittäjyyskasvatustavoitteiden toteutusohjelman toimeenpano 1.8.2025 alk. (kyllä/ei) - Yrityskyläkäynnit toteutuvat suunnitellusti (kyllä/ei)</p>		<p>- Yrittäjyyskasvatusta on sisällytetty osaksi Lahti oppimisympäristönä -kokonaisuutta, joka kokoa yhdeksi kokonaisuudeksi Lahden perusopetuksessa jo käytössä olevat opetussuunnitelmaa täydentävät ohjelmat ja suunnitelmat - Gaudialle saatu uusia työnantajakumppaneita toteuttamaan työelämäpäivää (Ramboll, Design Kumina, Päijät-sote). - Opetussuunnitelmamuutosten valmistelu on toteutunut suunnitellusti: Yrittäjyyskasvatustavoitteiden toteutusohjelma on kytketty osaksi Lahti oppimisympäristönä -kokonaisuutta. Jalkautus on alkanut elokuussa 2025. Yrityskyläkäynnit ovat toteutuneet suunnitellusti vuonna 2025.</p>
<p>Kehitämme Lahden ja Päijät-Hämeen työllisyysalueen työnantaja- ja yritysasiakkaiden palvelukonseptin (ELVO)</p> 	<p>Lähtö: - Valtion työnvälityspalvelujen päätyttyä ja JTYPL-lain mukaisten työnantajapalvelujen siirtymällä työllisyysalueiden hoidettavaksi 1/2025 alkaen muodostetaan Päijät-Hämeen työnantajille palvelukonsepti yhdessä Päijät-Hämeen työllisyysalueen, LADECin ja Salpauksen kanssa yhteistyössä. Tavoite palvelusuunnitelmassa: - Kaupungilla on toimivat työnantaja- ja yrityspalvelut, joka tarkoittaa toimivaa työnvälitystä ja yhteistyötä LADECin ja alueen oppilaitosten kanssa. Toimivaa yhteistyötä tiivistetään entisestään ja sidotaan yhteen oppilaitosten kanssa tehtävään yhteistyöhön, jotta voidaan nopeuttaa työhön sijoittumista.</p>	<p>- Käyntiin saadut JTYPL-lain mukaiset työnantajapalvelut (lkm.)</p>	<p>- Suurin tunnistettu riski liittyy siihen, ettei valtiolta siirry riittävästi työnantajapalvelua kattavasti hallitsevia työntekijöitä työvoimaviranomaisille</p>	<p>- Työnantajapalvelut on toiminnassa ja yritykset ja muut työnantajat saavat lakisääteisiä palveluja työllisyyspalveluista. - Yhteistyö on tiivistä Päijät-Hämeen työllisyysalueen kanssa, on toteutettu yhteisiä työpaikkoja, linjattu yhdessä asioita ja tehdään käytännön tasolla yhteistyötä. - Salpauksen ja Päijät-Hämeen työllisyysalueen kanssa, on toteutettu yhteisiä seurantarhymätasolla sekä käytännön tasolla työvoimakoulutuksen tiimoilta. - Työllisyyspalveluilla ja LADECilla on ollut yhteisiä asiakascaseja mm. aloittavien yrittäjien, yritys-toiminnan kehittämisen ja muutosturvan tiimoilta. - Työllisyyspalveluiden kohtaantopalvelut on rakentanut myös yhteistyöverkoston, jossa on mukana ELY, LADEC, Koulutuskeskus Salpaus, Lahden kaupunki ja Päijät-Hämeen työllisyysalue. - Työnantajapalvelut perustettu, 16 htv:tä</p>
<p>Edistämme työllisyyspalvelujen normien purkua toteuttamalla alueellisia pilotteja esim. VM:n käynnistämien hankkeen osana (ELVO)</p> 	<p>Tavoite: - Toteuttaa vähintään yksi alueellinen pilotti osana isompaa kokonaisuutta, jonka tavoitteena on purkaa tarpeettomia normeja. Normeja purkamalla parannetaan työllisyyspalvelujen asiakaskokemusta sujuvoitamalla prosesseja.</p>	<p>- Alueellisten pilottien lkm.</p>	<p>- Lainsäädäntöä saatetaan asettaa esteitä normien purkamiselle</p>	<p>- Normin purkupilotti esitys on valmisteltu ja toimitettu TEM:n. Pilotin mahdollinen etenemisestä päätetty hallituksen puoliväliriihen yhteydessä. Asian käsittely on kesken ministeriössä. - Vaikuttavuusperusteisia työllisyys Hankkeista on kilpailutettu ja palveluntuottajat valittu 100 työttömyysturvan maksupäivää työttömänä olleiden palveluun, joka käynnistyy keväällä 2026. - Lisäksi selvitetään mahdollisuutta käynnistää palvelutuotannon (ei viranomaistyön osuutta) alueellinen ulkoistus. - Alueellinen pilottiesitys 1 kpl annettu ministeriölle</p>
<p>Panostamme nuorten, alle 29-vuotiaiden sekä juuri työttömäksi jääneiden (0–6 kk) työllistymiseen. Näin vähennämme kaupungin rahoitusvastuuta työttömyysturvan rahoituksesta ja esitämme pitkäaikaistyöttömyyttä. (ELVO)</p> 	<p>Lähtö, pitkäaikaistyöttömät: - Lahden pitkäaikaistyöttömien määrä on korkea (2 791 henkilöä, 33,3 % työttömistä (6/2024). Palveluprosessin tehostamisella ja mm. palkkatuen uudelelle suuntaamisella työllistymisen näkökulmasta vaikuttavasti voidaan edistää pitkäaikaistyöttömyyden alentamista. Tavoite: - Pitkäaikaistyöttömiä on alle 2 550 hlöä. Lähtö, nuorisotyöttömyys: - Nuoria (alle 25-v.) on työttömänä 994 (06/2024) ja nuorisotyöttömyysaste on 18,4 %.</p>	<p>- Työnvälitystilasto: Yli 12 kk yhtäjaksoisesti työttömänä työnhakijana olleiden määrä. - Kelan etuustietopalvelu Kela: Kunnan maksuosuudet työttömyysetuuksista - Työnvälitystilasto: Alle 25-vuotiaiden työttömänä työnhakijana olleiden työttömyysaste.</p>	<p>- Kokonaistyöttömyyden kasvu vaikuttaa tähän merkittävästi. Samoin pitkäaikaistyöttömien ikärakenne ja työkykyhaasteet vaikuttavat mahdollisuuksiin työllistyä. - Nuoret ovat työmarkkinoiden ns. puskuri työvoimaa eli he ovat usein osa-aikaisissa tai määräaikaisissa työsuhteissa.</p>	<p>- Nopeasti työhön- palvelukokonaisuus käynnistyi 1.6.2025. Tuotannossa on verkkovalmennuksia, ryhmävalmennuksia ja henkilökohtaista työnvälitystä - Työnantajapalvelussa on panostettu esittelypaikkojen saamiseen ja tehdään kysyntälähtöistä työnvälitystä - Työnantajakäynnejä on tehty sekä työmahdollisuuksien löytämisen, yritysten palvelutarpeiden kartoittamisen kuin muutosturvan näkökulmasta. - Alle 25-vuotiaiden palveluprosessissa on saatu toteutettua oma-asiantuntijamallia - Nuorille on järjestetty mahdollisuus CV- ja digitaalisen käyttöönsä ja panostettu yhteishaun aikaiseen lisäneuvontaan. Nuorille on varattavissa aikoja työllisyyspalveluiden koulutus- ja uraohjajille Duossa ja Ohjaamolla sekä myös suoraan Salpauksen Suunta-opoille.</p>

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö-/tavoitetaso	Mittarit	Tunnistetut riskit	Mittarin toteuma ja tehdyt toimenpiteet
	<p>- Nuorten työllistämiseen varattu palkkatuki suunnataan työllisyyden näkökulmasta vaikuttavasti, ensi sijassa yksityiselle sektorille ja erityisesti oppisopimukseen.</p> <p>Tavoite:</p> <p>- Vuoden 2024 keskimääräisestä nuorisotyöttömyysasteesta -1,5 %</p> <p>- Vahvistamme Koulutuskeskus Salpauksen ohjausta ja yhteistyötä.</p> <p>- Kuntayhtymän ohjaus ja yhteistyörakenteet vaativat systemaattista otetta, jotta vaikuttavuutta voidaan parantaa yhdessä entisestään.</p>	<p>- Työnvälitystilasto: virtavartotiedot, 3kk, 6 kk ja 12 kk.</p> <p>- Koulutuskeskus Salpauksen ohjaukselle ja yhteistyörakenteille on laadittu malli. Tämä toimintamalli on myös otettu käyttöön.</p>	<p>- Jos työllisyyslanne heikkenee, niin nuorisotyöttömyys kasvaa kokonaistyöttömyyttä nopeammin.</p> <p>- Mahdollinen riski on se, että kaupungin ja Koulutuskeskus Salpauksen intressit olisivat hyvin erilaiset ja tämä vaikeuttaisi yhteistyömallien kehittämistä.</p>	<p>- Työllisyyspalvelut on järjestänyt 3 suurta rekrytaapahtumaa, joissa nuoret työnhakijat ovat olleet merkittävä kohderyhmä, Kohti koulutusta tapahtumia on järjestetty 2.</p> <p>- Nuorisopalveluiden kanssa on otettu käyttöön pajojen omasopimustoiminnan ja työllisyyspalveluiden työkokeilujaksojen polutus ja palveluiden yksilöllistäminen.</p> <p>- Nuorisopalveluilla on päivystys sekä Ohjaamalla että Duossa.</p> <p>- Koulutuskeskus Salpauksen kanssa on aloitettu ohjausryhmän ja seurantar ryhmän toiminta.</p> <p>- Työnvälitystilasto: Yli 12 kk yhtäjaksoisesti työttömänä työnhakijana olleiden määrä.</p> <p>- Pitkäaikaistyöttömiä oli 4 362, eli 42,9 % työttömistä on ollut työttömänä vähintään 1 vuoden työttömänä.</p> <p>- Kunnan maksuosuudet työttömyysasteista: Lahden työllisyysalue 12/2025 - etuuksien saajia 7339 henkilöä, maksetut etuudet 5 886 697 €, joista kunnan osuus 2 340 507 €</p> <p>- Alle 25 -vuotiaiden työttömyysaste 12/2025 24,5 %</p> <p>- Virtavartotiedot: alle 3 kk - 3 kk 60,70 % 3 kk - 6 kk 36,78 % ja 6 kk -12 kk 21,77 %</p> <p>- Salpauksen kanssa sovittu yhteiset rakenteet koulutuksien ja InHouse-hankintojen osalta.</p>
<p>Käynnistämme perusopetuksen englanninkielisen opintopolun ja laajennamme IB-lukion kaksisarjaiseksi. (SIVI)</p> 	<p>Lähtö:</p> <p>- Selvitys perusopetuksen englanninkielisen opintopolun toteuttamisen mahdollisuuksista sekä kustannuksista ja aikataulusta on toteutettu lv. 2023-2024.</p> <p>Tavoite:</p> <p>- Toimenpiteiden tarkentaminen ja hakumenettelyn käynnistäminen lv. 2024-2025 sekä opetuksen järjestämisen aloittaminen 1.8.2025 alkaen.</p> <p>IB-lukion kaksisarjaisuus</p> <p>Lähtö:</p> <p>- Kustannukset on 06/2024 mennessä arvioitu.</p> <p>Tavoite:</p> <p>- Suunnittelu jatkuu vielä koko lukuvuoden 2024/2025</p> <p>- Todennäköinen aloitus 08/2025</p>	<p>- Englanninkielisen opintopolku, ns. natiivipolku, käynnistyi 1.8.2025 (kyllä/ei)</p> <p>- Vähintään 25 opiskelijaa aloittaa lv. 2025-2026</p>	<p>- Uuden palvelun järjestäminen lisää opetuksen kustannuksia. Riskinä, ettei määrärahoja opetuksen järjestämiseen myönnetä.</p>	<p>- Perusopetuksen englanninkielisen opintopolun valmistelu on toteutunut suunnitellusti. Opetukseen haku on käynnistynyt kesällä 2025 ja opetuksen käynnistämiseen on ollut valmius elokuusta alkaen.</p> <p>- Perusopetuksessa on syksyn aikana järjestetty pääsykokeita englanninkieliseen opetukseen hakeneille. Tammikuussa 2026 aloittaa opetuksessa viisi oppilasta.</p> <p>- IB-lukion kaksisarjaisuus ei toteutunut, koska IB-linjalle hakeneissa ei ollut riittävästi IB-kriteerit täyttäviä hakijoita.</p> <p>- Kiinalaisten hakijoiden osalta tieto potentiaalisista opiskelijoista saatiin lukuvoisu suunnittelun näkökulmasta liian myöhään.</p>

Palvelualueiden lyhenteet: KOHA konsernihallinto, ELVO elinvoima, SIVI sivistys, KYMP kaupunkiympäristö

Elävä Lahti

- Tavoitteet toteutuivat
- Tavoitteet toteutuivat osittain
- Tavoitteet eivät toteutuneet

	Toteutamme keskustavisiota
	Varmistamme elävät ja vetovoimaiset kulttuuripalvelut
	Toteutamme tapahtumaohjelmaa + liikuntapaikkasuunnitelmaa
	Vauhditamme kulttuuritapahtumien kasvua sportin rinnalla
	Tehostamme tiedonkulkua ja viestintää tapahtumista eri sidosryhmien suuntaan
	Kehitämme tapahtumien vaikuttavuuden mittaamista.
	Tarjoamme yhden luukun palvelut tapahtumajärjestäjille

Tukee strategian tavoitteita:

- Vierailijoiden lkm. Lahdessa palaa vuoden 2019 tasolle ja kasvaa sen jälkeen vuosittain 1,5%
- Keskustan viihtyisyys kasvaa
- Matalan kynnyksen liikunta- ja kulttuurimahdollisuuksien saavutettavuus paranee
- Aktiivisesti osallistuvien asukkaiden määrä ja osallistumismahdollisuudet lisääntyvät

Lahti

Tiivistelmä:

Vuoden 2025 aikana Lahti jatkoi kehittymistään tapahtumakaupunkina. Tuleville vuosille saatiin haettua uusia suur tapahtumia, kuten: Lahti Spartan Weekend & Para World Championships 2026, UCI European Championships Gravel 2027 and the UCI Qualifiers 2026–2028, Agility SM 2026 ja EM 2028. Näiden lisäksi suur tapahtumista työstettiin eteenpäin tapahtumia: Interkultur – kansainvälinen kuorokilpailu 2026, IMGAs – World Winter Masters Games 2028 sekä Pohjoismaisten hiihtolajien MM-kilpailut 2029. Vuoden 2025 aikana Lahdessa tapahtui paljon perinteisten jo toistuvien tapahtumien lisäksi kuten esimerkiksi Talviuinnin SM, Jäänveiston SM, Resto-tietotaitokilpailut, SAUL yleisurheilun SM, Yleisurheilun SM-viestit, Sauvakävelyn EM, Maalipallon EM ja Taitoluistelun SM. Lisäksi tiedepohjaiset kongressit ja niiden haku eteni Lahti Convention Bureauun toimesta mallikkaasti. Lahtelaisille tuotettiin iloa kaupungin 120-vuotissyntymäpäiväjuhlien merkeissä läpi vuoden ja erityisesti kahden erilaisen maksuttoman puistojuhlan merkeissä. Keskustaan tuotiin elokuuksi Lahen lava ja sitä hyödynnettiin myös mm. urheilutapahtumien etäpisteinä. Tapahtumainfraan liittyviä aloituksia tapahtui useita kaupungin eri yksiköiden toimesta.

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö-/tavoitetaso	Mittarit	Tunnistetut riskit	Mittarin toteuma ja tehdyt toimenpiteet
<p>Toteutamme keskustavisiota (KYMP+ELVO+SIVI)</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Kauppatorin Keskustavision mukainen kehittäminen (toiminnot, kaupunkikuva, hotelli, kiinteistöt) - Jalankulun opastusjärjestelmä (matkakeskus-keskusta-ranta-kohteet) - Keskustan uusi vaihtopysäkkialue - Hotelli-investointien vauhdittaminen - Kisapuiston asemakaavotus, visio/luonnosvaihe 	<ul style="list-style-type: none"> - Kauppatorialueen toimijoiden yhteisen vision laadinta, kyllä/ei - Opastussuunnitelma valmis, kyllä/ei - Vaihtopysäkkialueen yleis-, katu- ja rakennussuunnittelu käynnistetty, kyllä/ei. - Kisapuiston kaavan tavoitteet ja luonnos laadittu, kyllä/ei 	<ul style="list-style-type: none"> - Kisapuiston kehittämiselle ei löydetä yhteistä tahtotilaa 	<ul style="list-style-type: none"> - Asemakaavatyöt etenevät aikataulussa. - A-2934 Alatorin kaavan tavoitevaihe 05/06 torin kokonaisuuden yhteydessä, asukastilaisuus pidetty 09/2025, luonnos v. 2026 alkupuolella - A-2926 Kisapuisto tavoitetyöpajat pidetty: päättäjien iltakoulu 19.2., sidosryhmätyöpaja 13.3. ja asukastilaisuus 27.3. Kysely sidosryhmille 27.3.-13.4.2025, luonnos v. 2026 alussa - A-2846 Jaksokadun asemakaavaluonnos nähtävillä 01/2025, kaavaehdotuksen valmistelua jatketaan, kun selvillä saadaanko mahdollinen yksityinen toimija mukaan - Pysäköintitalolle saatu MAL-rahoitus ja hankesuunnitelma valmistellaan kaavatyön edetessä - Uuden pysäkkikeskusvaihtoehtojen liikenteellinen ja kunnossapitoselvitys valmistunut. Lisäksi toteutetaan 1 v. pysäkkikokeilu 08/2026–08/2027, suunnitelma laadittu ja päätös toteutuksesta hyväksytty (KYLA 12/2025) - Kaupunkiopastussuunnittelua ei ole aloitettu - Torin ja lähialueen kehittäminen - Kiinteistöjen tapaaminen 04/2025 - Sisäinen työpaja vision tavoitteista 05-06/2025 - Tori-ideoiden vaihtoehtojen havainnollistaminen 11–12/2025 → arvioitavaksi asukastilaisuuteen 02/2026

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö-/tavoitetaso	Mittarit	Tunnistetut riskit	Mittarin toteuma ja tehdyt toimenpiteet
				<ul style="list-style-type: none"> - Keskustassa käynnit/asioinnit/ka as kesto/ kul- kijat Aleksilla - 2019: 48 849/28 840/74 min/4.01 M - 2023: 41 995/25 484/65 min/4,05 M - 2024: 40 807/24 706/66 min/3,96 M - 2025: 3,70 M <p>(Nortecon Oy) Aleksin laskurit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tapahtumainfran kehittämissuunnitelma on val- mistunut ja torin(kin) osalta siinä on listattu olennaiset toimenpiteet tapahtuma-alustan ke- hittämisen näkökulmasta. Keskustavisioon liit- tyen torin kehittämistä, joita viedään eteenpäin KYMP:n johdolla ensi vuonna. - Hotelliin sijoittumista alatorille on selvitetty. Opastusta ei ole selvitetty. Se piti sisällyttää hankkeeseen, joka ei päässyt käynnistymään vielä tänä vuonna rekrytointikiellon vuoksi. Hotelli-investoinnin saamista Lahteen edistetty mm. toteuttamalla hotellimarkkinaselvitys, jota voidaan hyödyntää operaattori- ja investorimark- kinoinnissa.
<p>Toteutamme ta- pahtumaohjel- maa + liikunta- paikkasuunnitel- maa (KYMP+ELVO+ SIVI)</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Tapahtumainfran kehittä- missuunnitelma valmistuu 03/2025 mennessä. - Suunnitelmassa tunniste- taan eri urheilulajien järjes- tämispaiikat ja niiden sovel- tuvuus erilaisten arvokiso- jen tuottamiseen. Suunni- telmassa huomioidaan li- säksi myös kulttuuri- ja viih- detapahtumien tarpeet. <p>Urheilukeskus, lähtö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Urheilukeskusta ei koeta viihtyisäksi. <p>Tavoite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kasvatetaan Urheilukes- kuksen vetovoimaa muo- dostamalla visio alueen vai- heittaisesta kehittämisestä. - Liikuntapaikkasuunnitel- man tavoitteet viedään in- vestointisuunnitelmaan. - Tapahtumaohjelman toi- menpidesuunnitelma val- mistuu 2024 ja ensimmäi- set toimenpiteet käynnisty- vät vuonna 2025. Tavoit- teena toteuttaa väh. 5 toi- menpidettä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tapahtumainfran kehittämissuun- nitelma valmis, kyllä/ei - Visioprosessi on aikataulutettu, valmistelu käyn- nistetty. - MM-2029 hank- keet viety inves- tointisuunnitel- maan, kyllä/ei - Radiomäki val- mis, kyllä/ei - Kisapuiston te- konurmi valmis, kyllä/ei - Tapahtumaohjel- man toteutettu- jen toimenpitei- den lkm. 	<ul style="list-style-type: none"> - Investointitaso - Visiota varten tar- vittavat reunaeh- dot eivät selvillä. Keskeiset päätök- set viivästyvät. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tapahtumainfran kehittämissuunnitelma on val- mistunut. Siinä ei kuitenkaan pystytty selvittä- mään eri urheilulajien tarpeita tiedonsaantihaas- teiden vuoksi. - Tapahtumaohjelman toimenpidesuunnitelma ei valmistunut. - MM 2029 valmistelua on edistetty ja investointi- kohteet on viety toteutukseen ja tulevan suunni- telma kauden investointilistalle. - Urheilukeskuksen Europan 18 – ideakilpailu pi- detty ja jatko työ tilattu kilpailun voittaneilta teki- jöiltä. Kilpailuaika oli 3.3.-29.6.2025. Ehdotuk- sia saatiin yhteensä 16 kpl. - Kisapuiston pääkentän tekonurmi on uusittu ja Radiomäen urheilupuiston suorituspaikat on pe- ruskorjattu kaupunkitekniikan toimesta vuoden 2025 aikana. - Kisapuiston asemakaavoitus on edennyt luon- nosvaiheeseen. Luonnosvaihtoehdot tulevat nähtäville Q1/2026.
<p>Vauhditamme kulttuuritapahtu- mien kasvua sportin rinnalla (ELVO)</p> 	<p>Lähtö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lahdessa on pitkä historia urheilun suur tapahtumissa ja niihin panostamisessa. Monien Lahteen juurtunei- den kulttuuritapahtumien historia on myös pitkä, mutta niille ei ole myön- netty kasvuun tarvittavia re- sursseja, joten potentiaali- sille kasvutapahtumille tar- vitaan lisäresursseja. Niiden lisäksi tarvitaan myös uu- siin kulttuurin ja viihteen suur tapahtumiin panosta- mista. On kartoitettava po- tentiaaliset haettavat ta- pahtumat ja ideoida uusia, Lahteen varta vasten luota- via tapahtumia. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uusien suurten kulttuuritapahtu- mien syntyminen 1-3. - Uusien suurten viihdetapahtu- mien syntyminen 1-3. - Olemassa ole- vien tapahtu- mien kävijämää- rän kasvu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lahteen sopivia kulttuuri- ja viihde- tapahtumia ei löydy, ne ovat liian kalliita tai muuten epäsopivia eikä uu- siin itse luotaviin tapahtumiin löydy sopivaa sisäl- töä/tuottajia/rahoi- tusta. - Olemassa olevat tapahtumat eivät lähde kasvuun. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kulttuuri- ja viihdetapahtumien haun kartoitus on aloitettu ja sitä jatketaan edelleen. - Avustusprosessin uudistaminen on meneillään ja valmistuu helmikuussa 2026. - Lahteen on haettu ja saatu vuodelle 2026 IN- TERKULTUR –kuorofestivaali Nordic Voice Choir Festival, josta on mahdollista tulla myös toistuva tapahtuma ja/tai ottaa tämän rinnalle myös hie- man suurempi saman järjestäjän tapahtuma. Uusia viihdetapahtumiaakin on syntynyt Lahteen. - Tapahtumien määrän mittaamiseksi on tehty monia uusia aloituksia ja tapahtumien tiedolla johtamisen malli valmistuu Lahteen alkuvuo- desta 2026, jonka avulla saadaan vuosittain vertailukelpoista dataa tapahtumien kehittämi- sestä ja vaikuttavuudesta.

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö-/tavoitetaso	Mittarit	Tunnistetut riskit	Mittarin toteuma ja tehdyt toimenpiteet
<p>Tehostamme tiedonkulkua ja viestintää tapahtumista eri sidosryhmien suuntaan (ELVO)</p> 	<p>Lähtö: - Lahdessa järjestetään monenlaisia tapahtumia ja kehittämiskohteena on tunnustettu tapahtumista viestintä ja erityisesti tiedonjako yrityksiin suuntaan, jotta he voisivat hyötyä tapahtumista liiketoiminnallisesti mahdollisimman hyvin.</p> <p>Tavoite: - Päivitetään tapahtumien viestintäsuunnitelma ja otetaan se käyttöön.</p>	<p>- Viestintäsuunnitelma on laadittu ja otettu käyttöön (kyllä/ei)</p>	<p>- Viestintä on monikanavaista ja se kohdentuu monille eri kohderyhmille. Riskinä on, että viesti ei tavoita eri kohderyhmiä.</p>	<p>- Tapahtumalistausta on tehty ja lähetetty sidosryhmille. Tilaajien määrä on tällä hetkellä 134 kpl.</p> <p>- TAVATA-alusta on otettu käyttöön ja siellä on mukana noin 80 ilmoittautunutta. Tapahtumapoppaan lyhennetyistä versioista on tuotettu englannin-, ukrainan-, venäjän- ja arabiankieliset versiot.</p> <p>- Lahdessa kauan käytössä ollut tapahtumakalenteri Meninfo on uudistettu Keskisuomalaisen toimesta, ja tapahtumapalvelut ovat olleet vahvasti mukana kehittämistyössä.</p> <p>- Uusi tapahtumakalenteri on otettu käyttöön 07/25, korvaa erikseen lähetettävän tapahtumalistauksen.</p> <p>- Sosiaalisen median kanavien sisältöä on tuotettu monipuolisesti Facebookissa ja Instagramissa.</p> <p>- Viestintäsuunnitelma on laadittu ja otettu käyttöön. (kyllä)</p>
<p>Kehitämme tapahtumien vaikuttavuuden mittaamista. (ELVO)</p> 	<p>Lähtö: - Lahdessa on pitkä kokemus tapahtumatoiminnasta, mutta tapahtumien vaikuttavuuden mittaaminen on edelleen haasteellista. Tarve on tunnustettu vaikuttavuuden mittaamiselle ja erityisesti vaikutusten arvioinnille.</p> <p>Tavoite: - Lahden tapahtumille on laadittu vaikuttavuuden arvioinnin työkalu ja kriteerit, jotka ovat käytössä kaikissa kaupungin tapahtumissa.</p>	<p>- Työkalu ja kriteerit tapahtumien vaikuttavuuden arvioinnille valmistuneet (kyllä/ei)</p> <p>- Työkalun ja kriteeristön käyttö Lahden tapahtumissa.</p>	<p>- Tapahtumien vaikuttavuuden mittaaminen ei ole vain Lahden haaste, vaan koko tapahtumateollisuuden haaste. Riskinä on, että toimivaa vaikuttavuuden arvioinnin työkalua ei pystytä laatimaan.</p>	<p>- Salmi Platformin kanssa on tehty 10 erilaisen tapahtuman vaikuttavuustutkimukset yhteistyössä Lahti Regionin kanssa. Salmin kanssa taloudellisten vaikuttavuusien tutkimisen lisäksi myös sosiaalisen vaikuttavuuden tutkimista edelleen.</p> <p>- Tapahtumakonseptien vaikuttavuuskenaarioiden malli sekä Event Venue Scorecard Bonacube -työkalu on saatu myös tapahtumapalveluiden käyttöön.</p> <p>- Sport Event Management Finland (SEMF), jonka jäsen Lahti on, tutki osaltaan uusimman Lahden suurtapahtuman Spartanin vaikuttavuudet.</p> <p>- Ympäristökehityksen kanssa on jatkettu ympäristövaikuttavuuden kriteeristön ja mittareiden kehittämistä.</p>
<p>Tarjoamme yhden luokun palvelut tapahtumajärjestäjille (ELVO)</p> 	<p>Lähtö: - Lahdessa on hyvä lähtötaso tapahtumajärjestäjien palveluille, mutta ne vaativat jatkuvaa kehittämistä, digipalveluita ja niistä tiedottamista.</p> <p>Tavoite: - Lahdessa on nykyistä helpommin löydettävät, monipuoliset tapahtumapalvelut, jotka läpileikkaavat eri palvelualueet palvelutarpeen mukaan.</p> <p>- Otetaan käyttöön TEM:n luotsaama Luvat ja valvonta -palvelun pilotti.</p>	<p>- Luvat ja valvonta -palvelut ovat Lahdessa käytössä. (kyllä/ei)</p>	<p>- Luvat ja valvonta -palvelut ei onnistu pilotoinnissa ja/tai sen aikataulutuksessa (TEM).</p> <p>- Kaupungin oma palvelukeskittymä ei kata kaikkia palvelualueita ja/tai olennaisia yksiköitä.</p>	<p>- Luvat ja valvonta -palvelukokonaisuuden kehittäminen etenee TEM:n suunnalta pienen hiljaiselon jälkeen, mutta pilottivalmiutta Lahdessa ei vielä ollut, mutta oletettavasti vuoden 2026 aikana on.</p> <p>- Tietohallinto kilpailuttaa kevytintegraation toteuttamisen, jossa huomioidaan L&V:n ja Trimblen välinen integraatiotarve. Trimblellä on tulossa iso järjestelmä uudistus 2 v. sisään, jolloin kehittäminen ei ole tarkoituksenmukaista tässä vaiheessa.</p> <p>- Tapahtumajärjestäjille järjestettiin suuren suosion saavuttanut Tapahtuma Expo maaliskuussa, ilmoittautuneita oli 165.</p> <p>- Toista tilaisuutta ei järjestetty organisaatiomuutosten vuoksi.</p>
<p>Varmistamme elävät ja vetovoimaiset kulttuuripalvelut (SIVI)</p> 	<p>Tavoite: - Lahdessa on jatkossakin laadukkaat sekä monipuoliset kulttuuripalvelut kaupungin veto- ja pitovoimatekijöinä</p> <p>- Tavoitteena, että yleisömäärät kasvavat 5 % vuoden 2023 tasosta.</p>	<p>- Konserttien / esitysten / näyttelyiden yleisömäärä</p>	<p>- Rahoituksen puute</p>	<p>- Kulttuurin yhteismarkkinointikampanjaa suunniteltu yhdessä Visit Lahden ja kaupungin viestinnän kanssa.</p> <p>- Teatterissa katsojat: 2025: 49 895 2023: 59 595</p> <p>- Museoissa näyttelykävijät: 2025: 129 537 2023: 139 735</p> <p>- Kaupunginorkesterissa 2023: 47 017 kuulijaa 2025: 83 376 kuulijaa, 20 000 Apulannan kanssa tehdystä yhteistyöstä</p> <p>- Yleisömäärät kasvoivat yhteensä vuoden 2023 tasosta 6,7 %</p>

Palvelualueiden lyhenteet: KOHA konsernihallinto, ELVO elinvoima, SIVI sivistys, KYMP kaupunkiympäristö

KESTÄVÄSTI HYVINVOIVA

Lahti on kaikkien lahtelaisten kaupunki, jossa jokaisella on mahdollisuus osallistua yhteisön kehittämiseen.

Hyvinvoiva Lahti

Tavoitteet toteutuivat

Tavoitteet toteutuivat osittain

Tavoitteet eivät toteutuneet

Vahvistamme kuntalaisten osallisuutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa kaupungin kehittämiseen.

Edistämme liikunnallista elämäntapaa.

Kehitämme yhdistisyhteistyötä

Vahvistamme yhtenäistä ehkäisevää päihde- ja mielenterveystyötä.

Luomme strategiset suuntaviivat ikääntyneiden asumistarpeisiin vastaamiseksi yhteistyössä HVA:n kanssa 2025-2026

Tukee strategian tavoitteita:

- Lahtelaiset ovat terveempiä ja liikkuvat enemmän
- Lähiluonnon virkistyskäyttömahdollisuudet kasvavat
- Matalan kynnyksen liikunta- ja kulttuurimahdollisuuksien saavutettavuus paranee
- Lasten ja nuorten terveelliset elintavat, turvallisuuden ja osallisuuden kokemukset sekä koettu hyvinvointi paranevat
- Päihteidenkäyttö vähenee

Tiivistelmä:

Kuntalaisten osallistumismahdollisuudet ovat lisääntyneet Omalahdi-osallistumisalustan myötä. Omalahdi.fi-sivuston avulla on kehitetty uusia osallistamisen tapoja ja parannettu tulosten analysointia ja raportointia. Omalahdi-alustaa on voinut käyttää viidellä eri kielellä. Sivustolle on rekisteröitynyt noin 6 700 henkilöä ja kävijöitä on ollut noin 50 000. Osallistuvan budjetoinnin Ideoi, kehitä, äänestä -kierros toteutui suunnitellusti. Osallisuuskysely henkilöstölle toteutettiin ja suunnittelumateriaalia osallisuustyön toteuttamisen tueksi on tuotettu intraan (mm. osallisuusmalli on päivitetty ja Osallistu ja vaikuta -sivut uusittu. Kaupunkilaisia on osallistettu mm. kaupunkisuunnittelun asukastilaisuuksissa ja strategian valmistelussa. Lapset osallistuivat perhepuiston liikennekaupungin suunnitteluun. Tekoälyä on hyödynnetty onnistuneesti ja työaikaa säästään asukastilaisuuksien muistioissa ja tulosten analysoimisessa. Move!-polun Lahden malli on otettu käyttöön kaikissa kaupungin peruskouluissa. Lahden Move!-polkuhankkeessa Move-mittauksista saatuja tuloksia hyödynnetään lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa, toimijoiden välisen yhteistyön tehostamisessa sekä koulupäivän aikaisen liikunnan lisäämisessä. Yhdistisyhteistyötä on kehitetty uudistamalla verkkosivuja. Tietoa yhdistyksille -sivusto avattiin maaliskuussa 2025. Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön toiminta on kirjattu varhaiskasvatukseen, esiopetuksen ja perusopetuksen suunnitelmiin ja toteutettu suunnitelmien mukaisesti. Toimenpiteiden toteutumista on seurattu säännöllisesti. Vuoden aikana on vahvistettu koulupoissaoloihin puuttumisen mallin mukaista toimintaa sekä tiedolla johtamisen edellytyksiä poissaoloihin puuttumiseksi. Yhteistyössä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa on aloitettu strategisten suuntaviivojen valmistelu ikääntyneiden asumistarpeisiin vastaamiseksi. Suuntaviivojen linjaaminen on toteutettu samanaikaisesti seudullisen asuntostrategian (MAL-kirjaus) kanssa. Suunnitelma saadaan valmiiksi tavoitteen mukaisesti vuonna 2026.

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö-/tavoitetaso	Mittarit	Tunnistetut riskit	Mittarin toteuma ja tehdyt toimenpiteet
Luomme strategiset suuntaviivat ikääntyneiden asumistarpeisiin vastaamiseksi yhteistyössä HVA:n kanssa 2025-2026 (KYMP) 	Lähtö: - Lahdessa on olemassa peruserätyöt ja valmiudet mutta erityisesti uuden vanhuspalvelulain mukaisessa yhteisöllisessä asumisessa on vajausta. HVA on laatinut alueellisen suunnitelman. Toteutusta haastaa kiristyksen kerkotuki- ja investointiavustuksiin.	- Suunnitelma laadittu: Kyllä/ei	- Resurssien niukkuus - Oikean ja sitoutuneen vastinparin löytäminen hyvinvointialueelta - Taloudellisten resurssien puute - HVA:n lainsäädännölliset rajoitteet	- Ensimmäisiä keskusteluja käyty HVA:n kanssa pohjautuen HVA:n keväällä 2024 laadittuun ikääntyneiden asumisen suunnitelmaan. Säännöllinen kokousrytmi muodostettu. - Suuntaviivojen linjaaminen toteutetaan samanaikaisesti seudullisen asuntostrategian (MAL -kirjaus) työn kanssa, sillä ikääntyneiden asuminen on tunnistettu yhteiseksi teemaksi MAL-alueella. - HVA päivittää oman suunnitelmansa vuodenvaihteessa 2025-2026, johon pohjaten yhteinen suunnitelma rakentuu.

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö-/tavoitetaso	Mittarit	Tunnistetut riskit	Mittarin toteuma ja tehdyt toimenpiteet
	<p>Tavoite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Askelmerkit tarpeita vastaavan yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen hoivan paikkojen saavuttamiseksi on laadittu ja yhteistyömalli HVA:n kanssa vakiintunut. 			<ul style="list-style-type: none"> - Työpaja toukokuussa: osallistujina HVA, Lahden Talot Oy, Harjulan Setlementti, LVAS, kaavoitus, infrasuunnittelu, mahdollisesti vanhusneuvosto. Suunnitelma saadaan valmiiksi tavoitteen mukaan 2026.
<p>Kehitämme yhdistisyhteistyötä (SIVI)</p> 	<p>Lähtö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vuosiavustushaku vuosittain maaliskuussa. Rahoitus ei ole kasvanut vuosiin. - Yhdistysillat kaksi kertaa vuodessa. Kumppanuuksialo Fellmannia avattiin alkuvuodesta 2024. Projekteja ja hankkeita toteutetaan yhteistyössä yhdistysten kanssa. Kaupungin verkkosivuille on koottu selkeästi yhdistysten asiat. <p>Tavoite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yksiköt sitoutuvat yhdistisyhteistyöhön ja sen kehittämiseen (yhdistysillat kaksi kertaa vuodessa, yhdessä järjestetyt tapahtumat, tiedottaminen verkkosivuilla). - Tietoa yhdistyksille -verkkosivujen kävijämäärätavoite 1 000. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tietoa yhdistyksille -verkkosivujen kävijämäärä 	<ul style="list-style-type: none"> - Talouden paineet 	<ul style="list-style-type: none"> - Tietoa yhdistyksille sivusto on auennut maaliskuussa. Verkkosivujen kävijämäärä 31.12.2025 mennessä: - Yhdistyksille-sivu: 435 katselukertaa, 335 vierailijaa - Avustukset-sivu: 2 799 katselukertaa, 2 130 vierailijaa - Lähellä.fi-leijukkeen käyttöönotto on edelleen selvityksessä viestintäpalveluissa
<p>Vahvistamme kuntalaisten osallisuutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa kaupungin kehittämiseen. (SIVI+KYMP+ELVO+KOHA)</p> 	<p>Lähtö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lahden kaupungin osallisuusmalli on yksiköiden työn tukena. - Lahti on kaikkien lahtelaisen kaupunki, jossa on mahdollisuus osallistua yhteiseen kehittämiseen. Osallisuus on osa jokaisen Lahden kaupungin työntekijän työtä. Palveluyksiköiden osallisuustyötä ohjaavat ajantasaiset suunnitelmat. - Kaupungin osallisuustilaisuuksien osallistujamäärä kasvaa 5 % - Osun äänestäneiden määrä kasvaa 5 % - Digitaaliselle osallisuus-alustalle vähintään 500 kävijää. - Vähintään 400 kuntalaista osallistuu strategian valmisteluun. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vuosittaisen kyselyn avulla raportointi tehostettiin osallisuustyöstä (kysely tehty, kyllä/ei) - Kaupungin osallisuustilaisuuksien osallistujien määrä. - Osallistuvan budjetoinnin äänestäneiden määrä. - Digitaalisen osallisuus-alustan kävijätilastot - Strategiatyöhön osallistuneiden kuntalaisten määrä 	<ul style="list-style-type: none"> - Eri tahojen sitoutuneisuus osallisuustyöhön suunniteltuun ja toteutukseen - Talous- ja toimintaympäristön paineet voivat muuttaa toteutus mahdollisuuksia ja vaikuttaa asukastytytyteen 	<ul style="list-style-type: none"> - Osallisuustilaisuuksien määrä yht. 34, joihin osallistunut 2 623 henkilöä. Vuonna 2024 osallistui 3 193 henkilöä. - OmaLahti-sivustolle rekisteröitynyt n. 6 700 henkilöä ja kävijöitä on ollut n. 50 000. - OmaLahti-alustaa voi käyttää viidellä eri kielellä. Kehitetään jatkuvasti uusia osallistamisen tapoja omalahti.fi sivuston avulla ja parannetaan tuloksien analysointia ja niistä raportoimista. - Ideoi, kehitä, äänestä –kierros toteutui suunnitellusti. Osbussa äänestäneitä: 3 019. Laskua 40,8 %. - Osallisuuskysely henkilöstölle toteutettiin marras-joulukuussa 2025. - Suunnittelumateriaalia osallisuustyön toteuttamisen tueksi tuotettu intraan. Mm. Osallisuusmalli on päivitetty. - Työohjelman esittelyä alkuvuodesta kumppanuuspöydille, Raksa-messuilla ja videotallenteella kaikille lahtelaisille - Kaupunkisuunnittelun asukastilaisuuksissa ollut runsas osallistuminen, 50–80 osallistujaa/tilaisuus - Lahden suunta yleiskaava lainvoimaistui ilman valituksia - Kaupunkisuunnittelun osallistamista esitelty korkeakouluopiskelijoille (Urbaani viheryhtäminen LAB YAMK –kurssi sekä uusien opiskelijoiden kampusmessut) - Tekoälyä hyödynnetty onnistuneesti ja työaika säästään asukastilaisuuksien muistioissa ja tulosten analysoimisessa. Vuorovaikutussuunnittelijat mukana tekoälyn kehittämisryhmässä - Osallistu ja Vaikuta -sivut uusittu lahti.fi:ssä ja OmaLahti -sivuston etusivun käytettävyyttä parannettu erityisesti mobiilissa - Osallistumistila Kymppin päivitykset saatu loppuun 10/2024–3/2025. Järjestetty tapaamisia kaupunkisuunnittelusta englanniksi.

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö-/tavoitetaso	Mittarit	Tunnistetut riskit	Mittarin toteuma ja tehdyt toimenpiteet
				<ul style="list-style-type: none"> - Lasten ja nuorten osallistamista on edistetty. Keväällä lapset osallistuvat perhepuiston liikennekaupungin suunnitteluun äänestämällä ja piirustuskilpailulla. Syksyllä lapset suunnittelivat kauppatoria Minecraft-pelin avulla. Pelitapahtumaa toteutettiin yhdessä sivistyksen kanssa skidialogi ohjenuorana. - Newcomer's guiden valmistelu ei ole edennyt täysin suunnitellusti. Aiheesta on pidetty kaksi työpajaa kohderyhmälle (vieraskieliset kuntalaiset) ja yhteistyökumppaneille (oppilaitokset, kolmas sektori). 1. työpaja 15.4, osallistujia 16 ja 2 työpaja 7.5, osallistujia 21. Lisäksi Newcomer's guiden konseptia on esitelty useissa tilaisuuksissa, esimerkiksi International House Lahden aamiaisklubilla. - Strategiatyön aikana prosessiin osallistui yhteensä 1 577 ihmistä. Kuntalaisten määrittely on osittain hankalaa, koska niin kumppanuuspöydissä kuin avoimissa tilaisuuksissa on voinut olla myös luottamushenkilöitä tai työntekijöitä. Toisesta näkökulmasta katsottuna 800 opettajan joukossa iso joukko kuntalaisia. - Kumppanuuspöytien tilaisuuksissa ja kuntalaisten avoimessa työpajassa oli yhteensä 57 hlöä. - Oma-lahti kyselyyn vastasi 115 hlöä. Avoimissa keskustelutilaisuuksissa oli 45 hlöä. Opiskelijoiden ja elinkeinoelämän työpajoihin osallistui 55 hlöä. Lahden tulevaisuuspäivään osallistui 70 hlöä.
<p>Edistämme liikunnallista elämäntapaa. (SIVI)</p> 	<p>Lähtö: - Move!-tulosten käsittely on ollut hajanaista. Tavoite: - Lukuvuonna 2024–2025 rakennetaan Lahden Move-polku, ns. "Lahden malli", jolla yhtenäistetään käytänteitä Lahden kaikilla kouluilla ja terveydenhuollossa. - Lahden Move-polku-hankkeen tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia Move!-mittaustuloksia (fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä) hyödyntäen, tehostaen toimijoiden välistä yhteistyötä ja arkiliikuntaa lisäten.</p>	<p>- Lahden Move-polun rakentaminen lv. 2024/2025 (kyllä/ei) - Toimeenpano 1.8.2025 alkaen (kyllä/ei)</p>	<p>- Toimintamallin toteutuminen vaatii yhteistyörakennetta Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kouluterveydenhuollon kanssa.</p>	<p>- Toimenpiteet ovat toteutuneet suunnitelman mukaisesti. Move!-polun Lahden malli otettiin käyttöön kaikissa kaupungin peruskouluissa 1.8.2025 alkaen. - Oppilaiden, huoltajien ja henkilöstön sekä yhteistyökumppaneiden hyvinvointiosaamista vahvistettiin koulutuksilla ja kehittämistoimenpiteillä koulupäivän aikaisen liikkumisen edistämiseksi. - Koulu-PT-toimintaa toteutettiin kolmella yläkoululla. Syksyllä koulu-PT-toimintaa laajennettiin myös kolmelle alakoululle.</p>
<p>Vahvistamme yhtenäistä ehkäisevää päihde- ja mielenterveys-työtä. (SIVI)</p> 	<p>Lähtö: - Nuorten päihteiden käyttö ja mielenterveyden haasteet ovat kasvaneet. Tavoite: - Ehkäisevä työn toiminta on kirjattuna eri tulosyksiköiden suunnitelmiin ja sitä toteutetaan suunnitelman mukaisesti. Toimenpiteiden toteutumista seurataan säännöllisesti.</p>	<p>- Toiminta kirjattu suunnitelmiin (kyllä/ei) - Toteutus suunnitelman mukaisesti.</p>	<p>- Eri toimijoiden sitoutuneisuus yhteistyöhön - Eri hankkeiden/toimenpiteiden hajaisuus - Jos ehkäisevää työtä ei kirjata toimintayksiköiden rakenteisiin, se henkilöityy</p>	<p>- Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen osalta toteutettiin - Perusopetuksessa toimenpiteet toteutettiin suunnitellusti. Vuonna 2025 vahvistettiin kouloissa puuttumisen mallin mukaista toimintaa sekä tiedolla johtamisen edellytyksiä puuttumiseksi.</p>

Palvelualueiden lyhenteet: KOHA konsernihallinto, ELVO elinvoima, SIVI sivistys, KYMP kaupunkiympäristö

KESTÄVÄSTI UUDISTUVA

Lahti on innostava ja palveleva kaupunki, joka tunnetaan uudistuvasta ja kokeilevasta toiminnastaan.

Houkutteleva työyhteisö Lahti

- Tavoitteet toteutuivat
- Tavoitteet toteutuivat osittain
- Tavoitteet eivät toteutuneet

	Kehitämme ja vahvistamme työnantajamielikuvaa
	Kehitämme valmentavaa johtamista koko työyhteisössä
	Käynnistämme mentorointiohjelman
	Valmistelemme kaupungin strategian laajassa yhteistyössä
	Onnistumme TE-palveluiden muutosjohtamisessa

Tukee strategian tavoitteita:

- Lahden maine hyvänä työnantajana vahvistuu
- Kaupungin henkilöstön työhyvinvointi parantuu

Lahti

Tiivistelmä:

Vuosi 2025 oli työyhteisöille haastava muun muassa yhteistoimintaprosessien vuoksi. Suomen työttömyysprosentit ovat olleet koko Euroopan kärkeä, ja kaupungin työllisyyspalveluiden työtaakka kasvoi entisestään muutoksien keskellä. Lahden kaupungin työnantajamielikuvaa vahvistettiin työnantajamarkkinointikampanjoilla sekä luomalla työnantajalupaus. Kaupungissa jatkettiin onnistuneesti valmentavan johtamisen kehittämistä työyhteisöissä ja käynnistettiin esihenkilöitä tukeva mentorointiohjelma. Tiukan vuoden aikana katsoimme myös yhdessä tulevaan. Lahdessa valmisteltiin kaupungin uusi strategia poikkeuksellisen laajassa yhteistyössä niin henkilöstön kuin Lahti-yhteisön kanssa. Uusi strategia hyväksyttiin valtuustossa 27.10.2025.

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö-/tavoitetaso	Mittarit	Tunnistettu riskit	Mittarin toteuma ja tehdyt toimenpiteet
Kehitämme ja vahvistamme työnantajamielikuvaa (KOHA) 	Lähtö: - eNPS (2/2024): henkilöstö -6, esihenkilöt 26. Tavoite: - NPS nousee	- eNPS henkilöstö & esihenkilöt	- Toimenpiteet ajoittuvat pitkälle aikajalalle, tulokset eivät ole nähtävissä nopeasti - Vastaajien määrä alhainen - Henkilöstö ei ole motivoitunut siitä	- Tasopalkkajärjestelmä (KVTES ja OVTES osio G) otettiin käyttöön 1.10.2025 - Työhyvinvointikysely uudistettiin, mutta kyselyä ei toteutettu yhteistoimintaneuvottelujen ollessa käynnissä -> ei eNPS-tulosta - KEVA:n pulssikysely, fiiliskysely, otettiin käyttöön syksyllä 2025 ja käyttö jatkuu keväällä 2026 - Työyhteisöviestinnän suunnitelma päivitettiin ja esiteltä eri johtoryhmissä. - Työnantajalupaus ja pääviestit luotiin ja niistä viestitettiin intrassa, keväällä oli kaksi työnantajamarkkinointikampanjaa
Kehitämme valmentavaa johtamista koko työyhteisössä (KOHA+KYMP+SIVI+ELVO) 	Lähtö: - Esihenkilötyön arvosana 2023 = 3,76/5 - Kokonaisarvosana työhyvinvoinnin kokemuksesta 2023 = 3,87/5 Tavoite: - Esihenkilötyön ja työhyvinvoinnin kokemukset arvosanat pysyvät samalla korkealla tasolla (hyvä) tai paranevat. - Valmentavan johtamisen ylläpito ja kehittäminen - Tukea toimivaa vuorovaikutusilmapiiriä, jonka lopputuloksena on uskaltava,	- Esihenkilötyön arvosana - Kokonaisarvosana työhyvinvoinnin kokemuksesta - Työhyvinvointikysely uudistetaan vuodelle 2025	- Valmentavan johtamisen opit unohtuvat pikkuhiljaa, esihenkilöt eivät edistä asiaa työyhteisössään, aikaa keskusteluille ei ole	- Valmentavan johtamisen tiimoilta järjestettiin vuoden aikana kolme tunnin pituista webinaaria, tallenteet katsottavissa intrassa - Lisäksi intrassa julkaistiin valmennusvideosarja, kuusi lyhyttä videota liittyen valmentavaan otteeseen, videoita voi katsoa työyhteisössä esim. yhdessä keskustellen - LAB ammattikorkeakoulun kanssa järjestettiin alkuvuodesta uusi valmentavan johtamisen ryhmä, osallistujia oli yli 20 - Vuodelta 2025 ei ole esihenkilötyön arvosanaa eikä kokonaisarvosanaa työhyvinvoinnin kokemuksesta, koska työhyvinvointikyselyä ei toteutettu - Koko kaupunkiympäristön henkilöstön Kymppi-kahvit pidetty 13.6.2025

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö-/tavoitetaso	Mittarit	Tunnistetut riskit	Mittarin toteuma ja tehdyt toimenpiteet
	kehitys- ja kokeilumyönteinen työyhteisö.			<ul style="list-style-type: none"> - KYMP esihenkilöiden aamupäivät pidetty 14.1., 29.4., 19.8. ja 10.11. Asemakaavoituksen kehittämisiltapäivä pidetty 12.2., 7.5., 3.9. ja 12.11. - Asemakaavoitus piti 5.3. ja 12.3. koko KYMP:n aloituskokouksiltapäivät alkavista asemakaavotöistä (yhteistyön vahvistaminen, työn kulkujen selkiyttäminen) - Koko KYMP:n laatutyölinjaukset käsitelty KYMP-johtoryhmässä. Laaturyhmä (5 hlö) nimetty. Laatutyön tavoite kehittää yhteisesti KYMP laatutyötä. - Sivistyspalveluissa on kannustettu valmentavan johtamisen edistämiseen palvelualueella esimerkiksi mahdollistamalla esihenkilöiden koulutuksiin osallistumista sekä kehittämällä kokouskäytänteitä ja kokousten vuorovaikutteisuutta. - Perusopetuksessa on tuettu valmentavaa johtajuutta sekä koulujen tiimitoiminnan kehittämistä järjestämällä esimerkiksi kouluille kohdennettuja valmennuksia.
<p>Käynnistämme mentorointiohjelman (KOHA)</p> 	<p>Tavoite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Henkilöstön kouluttaminen toimintamalliin - Organisaatio- ja keskustelukulttuurin kehittäminen - Hiljaisen tiedon jakaminen - Verkostoitumisen ja vertais-tuen lisääminen - Tavoitteena, että 75 % ohjelmaan osallistuneita kokee, että ohjelmasta on ollut hyötyä ja asetetut tavoitteet toteutuvat 	<ul style="list-style-type: none"> - Toiminta on aloitettu, kyllä/ei - Mentorointiohjelman osallistuvien tyytyväisyys (kysely) 	<ul style="list-style-type: none"> - Henkilöstön tietoisuuteen saanti, asiasta innostuminen ja ajankäyttämisen asiaan 	<ul style="list-style-type: none"> - Mentorointiohjelma käynnistettiin lokakuussa 2025, mentorointiohjelman osallistuville tarjottiin koulutusta ja mentorointiparit muodostettiin. - Mentorointiohjelman osallistuville ei tehty kyseilyä tyytyväisyydestä, koska toiminta on alkuvaiheessa.
<p>Valmistelomme kaupungin strategian laajassa yhteistyössä (KOHA)</p> 	<p>Lähtö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kaupungin strategia tulee tarkistaa vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Uusi valtuusto aloittaa 1.6.2025. <p>Tavoite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kaupungin strategian valmistuminen/hyväksyminen valtuustossa vuonna 2025 - Vähintään 10 % henkilöstöstä osallistuu strategiatyöskentelyyn/strategian valmisteluun 	<ul style="list-style-type: none"> - Strategia hyväksytty, valmius/hyväksymisaste - Strategiatyöhön osallistuvien määrä - Strategiatyöhön osallistuvan henkilöstön osuus koko henkilöstöstä 	<ul style="list-style-type: none"> - Avainhenkilöiden aikatauluhaasteet, resurssoinnin riittävyys, poliittisen ilmapiirin tilanne 	<ul style="list-style-type: none"> - Kaupungin uusi strategia hyväksyttiin valtuustossa 27.10.2025. - Strategiatyön aikana prosessiin osallistui yhteensä 1 577 ihmistä. - Henkilöstöä osallistui yhteensä 965. Kaupungilla on henkilöstöä noin 3 700, joten strategiatyöhön osallistui 26 % henkilöstöstä.
<p>Onnistumme TE-palveluiden muutosjohtamisessa (ELVO+KOHA)</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Työllisyyden kuntakokeilu päättyi määräaikaisena ja valtion TE-palvelut siirtyvät kaupungille liikkeenluovutuksella. - Organisaation rakentamisaikavaiheen muutosneuvotteluissa tavoitteena on, että jokaiselle työntekijälle löytyy tehtävä, jossa pääsee käyttämään osaamistaan ja kehittymään ammatillisesti, mikä tukee henkilöstön työhyvinvointia. - Organisaation tavoitetaso on käynnistää uusi lakisääteinen palvelutehtävä sekä rakentaa yhdessä uuden Lahden työllisyyspalvelujen toimintatapoja ja organisaatiokulttuuria. - Tavoitteena vuoden loppussa yli 60 % henkilöstön mielestä kokemus työskentelystä työllisyyspalveluissa on tasolla hyvä tai parempi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Henkilöstön vaihtuvuus - Työntekijäkokeilukysely 	<ul style="list-style-type: none"> - Heikko työhyvinvointi, lisääntyneet sairauspoissaolot - Osaavan työvoiman puute, jos väki lähtee 	<ul style="list-style-type: none"> - Yhteistoimintaneuvottelut on saatettu päätökseen ja organisaatio on muodostettu, tarvittavat virat on perustettu KH 7.4.2025. - Perehdyttämiseen annettiin tarvittavaa tukea ja tuki jatkuu. - Työllisyyspalvelujen viestintäsuunnitelmaa hyödynnettiin sisäisessä ja ulkoisessa viestinnässä. - Työllisyyspalveluiden työpaikkaselvitys tehtiin 2025. - AVI teki työsuojelutarkastuksen psykososiaaliseen kuormitukseen liittyen (ei yhtään kehoitusta vain suosituksia). - Esihenkilöiden ja työnantajapalveluasiantuntijoiden tutkintotavoitteiset koulutukset ovat menneillä. - Esihenkilöille ja johdolle oli ryhmätönohjausta touko-marraskuussa. - Johto suoritti FCG:n valmennuksen. - Henkilöstölle tarjottiin yksilötönohjausta kohdennettuna. - Henkilöstön vaihtuvuus oli erittäin vähäistä. - Työntekijäkokeilukokemuksen mittaamiseksi tehdään säännöllisesti fiiliskyselyjä ja toteutetaan niistä nousseita toimenpiteitä. - Tavoite yli 60 % henkilöstön kokemuksesta ei toteutunut.

Palvelualueiden toimenpiteet	Lähtö-/tavoitetaso	Mittarit	Tunnistetut riskit	Mittarin toteuma ja tehdyt toimenpiteet
				<ul style="list-style-type: none"> - Henkilöstön perehdytystarpeet olivat substanssi-osaamisen osalta ennakoitua suurempia. Tähän on vastattu järjestämällä perehdytystä ja hankkimalla kunnallishallinnon peruskoulutusta FCG:itä verkkokurssina. - Henkilöstölle tehtiin henkilökohtaiset koulutussuunnitelmat syksyllä kehityskeskustelujen yhteydessä ja koulutukset sisältyvät 2026 koulutussuunnitelmaan.

Palvelualueiden lyhenteet: KOHA konsernihallinto, ELVO elinvoima, SIVI sivistys, KYMP kaupunkiympäristö

2.1.3. Toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelman toteutuminen

Kaupunginvaltuusto päätti 27.11.2023 § 122 vuoden 2024 talousarvion yhteydessä Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelmasta vuosille 2024–2027. Kaupunginhallitus päätti 15.4.2024 § 150 käynnistää uuden talouden tasapaino-ohjelman valmistelun ja kaupunginvaltuusto päätti uudesta Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelmasta 20.5.2024 § 63. Ohjelman mukaisesti kaupungin taloutta tasapainotetaan 50,0 milj. eurolla vuosina 2024–2027. Ohjelmassa on määritetty euromääräiset tavoitteet toimintatulojen ja -menojen, verotulojen sekä rahoitustulojen ja -menojen osalta.

Ohjelmassa toimintatulojen kasvutavoitteeksi asetettiin 1,0 milj. euroa. Tavoitteen toteutuminen edellytti päätöksiä tonttien hintojen, pysäköintimaksujen, kaupunkisuunnittelun taksojen, yleisten alueiden taksojen, venepaikkamaksujen, joukkoliikenteen lippuhintojen sekä muiden mahdollisten lupa- ja valvontamaksujen hintojen korotuksista. Toimintamenojen vähennystavoitteeksi asetettiin 18,1 milj. euroa, josta palvelualueiden osuus oli 13,1 milj. euroa. Konsernihallinnolle tavoitteesta kohdistui 3,35 milj. euroa, elinvoiman palvelualueelle 0,65 milj. euroa, sivistyksen palvelualueelle 6,1 milj. euroa, kaupunkiympäristön palvelualueelle 3,0 milj. euroa ja työttömyydestä aiheutuvien menojen vähentämiseen 5,0 milj. euroa.

Rahoitustulojen ja -menojen nettokasvutavoitteeksi asetettiin 15,0 milj. euroa. Tavoitteen saavuttaminen edellytti rahoitusmenojen pienentämistä, konsernista saatavien osinkotuottojen kasvua, muiden rahoitustulojen kasvua, investointien rahoitusratkaisujen tarkastelua, vuosittaista omaisuuden myyntivoittojen toteutumista sekä konsernirakenteen tarkastelua. Verotulojen kasvutavoitteeksi asetettiin 15,9 milj. euroa. Strategian elinvoimatoimenpiteille asetettiin tavoite niin, että verotulojen kasvu, toimintaympäristöstä tulevan kasvun lisäksi, oli 5,0 milj. euroa. Tavoitteen toteutuminen edellytti elinkeinoelämän sijoittumispäätöksiä Lahteen. Verotuloille asetettiin 10,9 milj. euron tavoite niin, että kunnallisveroa olisi korotettu vuonna 2027.

Tavoitteet ovat sisältyneet vuoden 2025 talousarvioon ja taloussuunnitelmavuosien 2026–2027 lukuihin. Euromääräisiä tavoitteita toteuttavista toimenpiteistä on päättänyt toimivaltainen toimielin. Taloudelliset tavoitteet on kuvattu talousarviossa ja toimenpiteet on kuvattu palvelualueiden käyttösuunnitelmissa.

Kaupunginvaltuusto päätti 15.12.2025 § 134 vuoden 2026 talousarvion yhteydessä, että erillisestä Lahden kaupungin toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelmasta vuosille 2024–2027 (KV 20.5.2024 § 63) luovutaan. Talouden tasapainottamisen tarve ei ole kuitenkaan poistunut. Valtuustopimuksen (15.5.2025) mukaisesti vuonna 2025 alkaneen valtuustokauden talousarviovuosien kehysvalmisteluissa tulee etsiä keinoja valtuustopimuksessa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Konsernihallinto

Konsernihallinnon osuus talouden tasapaino-ohjelman euromääräisestä tavoitteesta oli yhteensä 2,2 milj. euroa vuonna 2025, jonka voidaan katsoa toteutuneen. Kokonaisuudessaan konserninhallinnon tulos parani merkittävästi talousarvioon verrattuna. Tuloksen parantamiseen vaikuttivat vuonna 2024 käynnistetyt muut säästötoimenpiteet ja alkuperäiseen tasapaino-ohjelmaan sisällytetyt toimenpiteet. Lisäksi vuoden 2025 toteutetut kaksi yhteistoimintamenettelyä aiheuttivat menojen arvioitua alhaisempaa toteutumista.

Konsernihallintoon budjetoitujen yhteisten palvelujen määrärahatason alentaminen toteutui 1,15 milj. euron tavoitetasolla. Kehityspalveluissa tietojärjestelmämuutoksilla toteutettiin 225 000 euron säästöt. Lisäksi vähennettiin tietojärjestelmä uudistusten ja prosessien kehittämisen projekteja sekä niihin liittyviä palvelujen ostoja 200 000 eurolla. Hallintopalveluissa toimintaa tehostettiin 68 000 euron säästöillä henkilöstökustannuksista. Talouspalvelujen tavoite henkilöstökokoonpanon muutoksesta ja henkilöstökulujen vähentämisestä ei toteutunut, koska kaupunginhallitus edellytti hankintatoimen kehittämistä. Talouspalvelujen palvelujen ostoissa saavutettiin kuitenkin säästöjä niin, että kokonaistavoite 110 000 euroa toteutui. Lahden Tilakeskus-taseyksikössä jatkettiin vuonna 2025 aiemmin tehtyjen talouden tasapaino-ohjelman toimenpiteiden toteuttamista kiinteistöjen ylläpidossa.

Konsernihallinto toteutti tasapaino-ohjelman rahoitustulojen ja -menojen kokonaisuuden tavoitetta 15,0 milj. euron nettoparannuksesta vuoteen 2027 mennessä. Päivitetystä talouden tasapaino-ohjelmassa vuodelle 2025 kohdentui 10,3 milj. euron kasvutavoite niin, että rahoitustulojen ja -menojen netto toteutuu 6,0 milj. euron. Tavoite ei kaikilta osin toteutunut konsernista saatujen osinkotuottojen osalta. Rahoitustulojen ja -menojen nettototeuma oli 5,0 milj. euroa vuonna 2025. Lainakantaa pienennettiin 30,0 milj. euroa ja vuodelle 2025 suunniteltu lainannosto jätettiin toteuttamatta. Kaupunginvaltuuston (11.12.2023 § 130) hyväksymiin rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteisiin pohjautuva sijoitussuunnitelma päivitettiin kaupunginhallituksessa (27.1.2025 § 29). Kaupunginhallitus päätti (23.9.2024 § 329) ulkoistaa varainhoidon täyden valtakirjan mallilla ja päätti sijoitettavan varallisuuden määräksi 30–50 milj. euroa. Sijoitustoiminnan käynnistämistä varten kilpailutettiin yhteistyökumppani toteuttamaan varainhoidon kilpailutusta. Varainhoitajien kilpailutus toteutettiin alkuvuodesta 2025 ja sijoitussuunnitelman mukainen sijoitustoiminta käynnistettiin syyskuussa 2025.

Elinvoiman palvelualue

Elinvoiman palvelualueen osuus talouden tasapaino-ohjelman euromääräisestä tavoitteesta oli yhteensä menojen vähennystä 160 000 euroa ja tulojen lisäämistä 17 100 euroa vuonna 2025. Muilta osin palvelualueen toimintaa johdettiin ja toteutettiin kaupungin taloustilanne huomioiden ja toiminnan vaikuttavuutta vahvistaen.

Lukiopalveluissa talouden tasapainottamisen toimenpiteet saavutettiin vähentämällä opintojaksoja lukuvuonna 2025–2026 ja karsimalla menoja siirtämällä opetuskannettavia uusiokannettaviksi. Liikuntapalveluissa talouden tasapainottamisen toimenpiteet saavutettiin vähentämällä ostopalveluja sekä tehostamalla toimintaa. Kaupunginmuseon talouden tasapainottaminen tehtiin ostopalveluja vähentämällä. Osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalveluissa talouden tasapainottamisen toimenpiteet saavutettiin vähentämällä vaikuttamistoimielinten kokousten määrää yhdellä vuodessa. Lisäksi kumppanuuspöytien

jäsenmääriä tarkistettiin uuden toimikauden alussa, mikä toi toiminnallisten hyötyjen ohella myös kustannussäästöjä. Kaupunginorkesteri nosti pääsylippujen hintoja ja myi lippuja ennakoitua enemmän. Kaupunginorkesteri ylitti tulotavoitteensa ja teki ylijäämäisen tuloksen. Kaupunginteatterin talouden tasapainottamisen tavoitteet toteutuivat. Tuotantokustannuksia pystyttiin pienentämään muun muassa lavastusten rakennusmateriaaleista. Vierailevien näyttelijöiden käyttöä on vähennetty vuodesta 2024.

Sivistyksen palvelualue

Sivistyksen palvelualueen osuus talouden tasapaino-ohjelman euromääräisestä tavoitteesta oli 647 200 euroa vuonna 2025. Palvelualueen talouden tasapainottamisen toimenpiteet muodostuvat palveluverkon sekä palvelujen laatutason tarkastelusta ja toiminnan tehostamisen toimenpiteistä. Talousarvioon sisältyneet tasapainottamisen tavoitteet ja toimenpiteet saavutettiin, ja joitakin toimenpiteitä toteutettiin etupainotteisesti. Kokonaisuudessaan sivistyksen palvelualueen tulos parani talousarvioon verrattuna.

Varhaiskasvatuspalveluissa toteutettiin tavoitteiden mukaisesti muutokset vuorohoidon sekä avoimen varhaiskasvatuksen palvelurakenteeseen. Perusopetuksessa toteutetut toimenpiteet vaikuttavat pääsääntöisesti aina kahdelle talousvuodelle. Siksi vuoden 2025 säästötoimenpiteet aloitettiin jo syksyllä 2024. Esimerkiksi lukuvuoden 2024–2025 tuntikehyskerrointa ei korotettu, vaikka vuoden 2025 talousarvio olisi sen mahdollistanut. Vapautuneita vakansseja jätettiin täyttämättä sekä vähennettiin palvelujen ostoja. Lisäksi 1.8.2025 alkaen lakkautettiin laajamittainen kaksikielinen esiopetus ja supistettiin iltapäivätoiminnan laajuutta. Nuorisopalveluiden talouden tasapainottamisen tavoite vähentää yksi toimitila Siitapuistosta toteutui. Kirjasto- ja tietopalveluissa pystyttiin vähentämään palvelu- ja materiaalihankintoja. Wellamo-opiston kurssimaksutuloja pystyttiin hieman lisäämään. Musiikin laajan taiteen perusopetuksen oppilaspaikkojen vähennyksen kautta vähennettiin myös henkilötyövuosien määrää.

Kaupunkiympäristön palvelualue

Kaupunkiympäristön palvelualueen osuus talouden tasapaino-ohjelman euromääräisestä tavoitteesta oli 0,9 milj. euroa vuonna 2025. Tavoite saavutettiin ja myös ylitettiin muun muassa seuraavassa kuvatuin toimenpitein.

Maksullisen kadunvarsipysäköinnin osalta vuonna 2024 tehdyt päätökset maksullisten alueiden laajentamisesta, taksojen korotuksista sekä käteismaksutavan poistamisesta vaikuttivat vuoden 2025 aikana siten, maksutuotot kasvoivat 0,5 milj. euroa. Yleisten alueiden kunnossapidettävästä palveluverkosta tehtiin vuonna 2024 karsintapäätös ja samalla tarkennettiin pääasiassa talvikunnossapidon tuotteiden laatutasoa. Menojen säästöt toteutuivat vuoden 2025 aikana, arviolta 0,6 milj. euroa. Vuonna 2024 aloitettiin valmistelu hulevesimaksun mahdollista käyttöönottoa varten. Valmistelu eteni vuoden 2025 aikana, mutta poliittisessa päätöksenteossa päädyttiin siihen, ettei maksua oteta käyttöön. Joukkoliikenteessä tehtiin vuoden 2025 aikana pieniä, mutta kustannustehokkuutta parantavia linjastollisia muutoksia. Toimintakatteen säästö oli 0,2 milj. euroa.

2.2. Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

2.2.1. Sitovuus

Kaupunginvaltuusto hyväksyi talousarviossa kaupungin sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Käyttötalouso- sassa valtuustoon nähden sitovuudeksi on määritelty bruttoperiaatteella tuloarvio ja määräraha tai nettoperiaatteella toimintakate. Bruttoperiaate tarkoittaa, että tulot ja menot on budjetoitu erikseen tuloarvioina ja määrärahoina. Nettoperiaate tarkoittaa, että talousarviossa sitovuus on määritelty nettomääräisesti tulojen ja menojen erotuksena. Taseyksiköiden osalta sitovaksi tasoksi on määritelty tilikauden yli-/alijäämä.

Käyttötalouso- sosa (sitova taso)	Sitovuus
Konsernihallinto	
Kaupunginvaltuusto ja -hallitus	tuloarvio ja määräraha
Ulkoisen tarkastus	tuloarvio ja määräraha
Kaupunginjohtaja, konsernihallinto	tuloarvio ja määräraha
Taseyksikkö	
Lahden Tilakeskus	tilikauden yli-/alijäämä ilman käyttömaisuu- den myyntivoittoja ja -tappioita
Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot	ei sitova
Elinvoiman palvelualue (31.5.2025 asti)	
Elinvoiman yhteiset, kasvupalvelut	toimintakate
Työllisyyspalvelut	tuloarvio ja määräraha
Elinvoiman palvelualue (1.6.2025 alkaen)	
Elinvoiman yhteiset	toimintakate
Kasvupalvelut	tuloarvio ja määräraha
Työllisyyspalvelut	tuloarvio ja määräraha
Kaupunkikulttuuripalvelut	tuloarvio ja määräraha
Taseyksikkö	
Lahden kaupunginorkesteri	tilikauden yli-/alijäämä
Lahden kaupunginteatteri	tilikauden yli-/alijäämä
Sivistyksen palvelualue (31.5.2025 asti)	
Sivistyksen yhteiset	toimintakate
Lasten ja nuorten kasvun vastuualue	tuloarvio ja määräraha
Osallisuuden ja tiedon vastuualue	
Tieto	toimintakate
Osallisuus	tuloarvio ja määräraha
Liikunnan ja kulttuurin vastuualue	toimintakate
Taseyksikkö	
Lahden kaupunginorkesteri	tilikauden yli-/alijäämä
Lahden kaupunginteatteri	tilikauden yli-/alijäämä
Sivistyksen palvelualue (1.6.2025 alkaen)	
Sivistyksen yhteiset	toimintakate
Varhaiskasvatus, perusopetus, nuoriso- sekä kirjasto- ja tietopalvelut -vastuualueet yhteensä	tuloarvio ja määräraha
Wellamo-opisto	toimintakate
Kaupunkiympäristön palvelualue	
Kaupunkiympäristö	tuloarvio ja määräraha
Joukkoliikenne	toimintakate
Tuloslaskelmaosa (sitova taso)	Sitovuus
Korkotulot ja -menot	nettoarvio
Muut rahoitustulot ja -menot	nettoarvio
Investointiosa (sitova taso)	Sitovuus
Kiinteä omaisuus	investointimenot
Talonrakennus	investointimenot
Julkinen käyttöomaisuus	investointimenot
Irtain omaisuus	investointimenot
Arvopaperit ja osuudet	investointimenot
Rahoitusosa (sitova taso)	Sitovuus
Antolainat	nettoarvio
Lainanotto ja lyhennykset, pitkäaikaiset, lainat	nettoarvio

2.2.2. Käyttötalouden toteutuminen

2.2.2.1. Konsernihallinto

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	10 506,7	4 200,0	14 706,7	16 212,7	1 506,0
Menot	45 725,6	1 970,1	47 695,7	40 929,1	6 766,6
Toimintakate	-35 218,9	2 229,9	-32 989,0	-24 716,5	8 272,5

Luvut eivät sisällä Lahden Tilakeskusta.

Kaupunginvaltuusto on kaupungin ylin toimielin, jonka vahvaa asemaa kuntalaki (410/2015) korostaa. Kaupunginhallitus vastaa hallinnosta ja taloudesta sekä valmistelee valtuustossa käsiteltävät asiat.

Konsernihallinnon tuloarvioihin ja määrärahoihin sisältyvät talousarvion sitovat tasot; kaupunginvaltuusto ja -hallitus, ulkoinen tarkastus, kaupunginjohtaja ja konsernihallinto, taseyksikkö Lahden Tilakeskus sekä kaupunkitasoinen arvio käyttöomaisuuden myyntivoitoista ja -tappioista.

Kaupunginvaltuusto ja -hallitus

Sitovuus tuloarvio ja määräraha

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	225,0	0,0	225,0	159,3	-65,7
Menot	4 602,4	-69,9	4 532,5	3 485,4	1 047,1
Toimintakate	-4 377,4	69,9	-4 307,5	-3 326,1	981,4

Kaupunginvaltuusto ja -hallitus sisältää kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen päätöksentekuelinten sekä vaalien ja toimikuntien toiminnan järjestämisen määrärahat. Lahden kaupungin ylintä päätösvaltaa käyttää asukkaiden valitsema kaupunginvaltuusto, joka vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Kaupunginhallitus johtaa kaupungin hallintoa, valmistelee kaupunginvaltuustossa käsiteltävät asiat ja huolehtii sen päätösten täytäntöönpanosta sekä valvoo kaupungin etua ja edustaa kaupunkia. Vuonna 2025 järjestettiin kunnallisvaalit.

Poikkeamat sitovuustasossa

Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen toimintatuotot alittivat talousarvion 65 693 euroa. Toimintakulut alittivat talousarvion 1,1 milj. euroa, mikä kattaa tulojen alituksen.

Ulkoinen tarkastus

Sitovuus tuloarvio ja määräraha

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Menot	439,7	0,0	439,7	401,8	37,9
Toimintakate	-439,7	0,0	-439,7	-401,8	37,9

Lahden kaupungin ulkoisesta tarkastuksesta vastaavat tarkastuslautakunta ja sen alaisuudessa toimiva tarkastustoimisto sekä tilintarkastaja. Niiden toiminta on kaupungin muusta organisaatiosta ja johdosta riippumatonta. Kuntalain mukaan tarkastuslautakunta valmistelee kaupunginhallitukselle esityksen tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi. Kaupunginhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksistä vain kaupungin hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä. Tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset kaupunginvaltuustolle tiedoksi.

Kaupunginjohtaja, konsernihallinto

Sitovuus tuloarvio ja määräraha

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	5 281,7	0,0	5 281,7	5 613,6	331,9
Menot	40 683,5	-360,0	40 323,5	34 637,8	5 685,7
Toimintakate	-35 401,8	360,0	-35 041,8	-29 024,2	6 017,6

Kaupungin hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa johtaa kaupunginhallituksen alaisena kaupunginjohtaja. Kaupunginjohtajan määrärahat sisältävät kaupunginjohtajan kustannusten lisäksi kaupunkitasoisia kustannuksia sekä niihin liittyviä varauksia. Määrärahat sisältävät sisäisen tarkastuksen, kaupungin jäsenmaksut, ystävyyskaupunkitoiminnan sekä keskitetyt kaupunkitasoiset kustannukset, kuten KEVA:n tasausmaksun ja varautumisen seuraavan vuoden järjestelyvaraeriin. Kaupunginjohtajan alaisena toimiva konsernihallinnon vastuualue vastaa kaupungin keskitetyistä toimisto- ja asiantuntijatehtävistä sekä tilahallinnosta. Vastuualueeseen kuuluvat kaupunkitasoisesti toimivat palveluyksiköt: talouspalvelut, kehityspalvelut, henkilöstöpalvelut, kaupunginkanslia, lakipalvelut, omistajaohjauspalvelut ja viestintäpalvelut sekä Lahden Tilakeskus -taseyksikkö. Lahden Tilakeskus esitetään omana kaupunginvaltuuston nähden sitovana tasona ja sillä on omat määrärahavaraudet. Vastuualueen määrärahat sisältävät kaupunkitasoisia kustannuksia sekä niihin liittyviä varauksia.

Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot

Ei sitova

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	5 000,0	4 200,0	9 200,0	10 439,8	1 239,8
Menot	0,0	2 400,0	2 400,0	2 404,2	-4,2
Toimintakate	5 000,0	1 800,0	6 800,0	8 035,5	1 235,5

Tulot muodostuvat käyttöomaisuuden myyntivoitoista ja menot myyntitappioista. Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot eivät ole kaupunginvaltuustoon nähden sitovia.

2.2.2.2. Elinvoiman palvelualue

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	3 456,3	7 983,5	11 439,8	10 719,3	-720,5
Menot	63 164,3	39 667,3	102 831,6	98 827,9	4 003,7
Toimintakate	-59 708,0	-31 683,8	-91 391,8	-88 108,6	3 283,2

Elinvoiman palvelualue 31.5.2025 asti

Palvelualueen muodostivat kaksi vastuualuetta: kasvupalvelut ja työllisyyspalvelut. Elinvoiman palvelualueen päätöksentekoi-
menä toimi elinvoima- ja työllisyysjaosto sekä kaupunginhallitus.

Elinvoiman palvelualue 1.6.2025 alkaen

Palvelualueelle yhdistyi sivistyksen palvelualueelta kaupungin liikunta-, kulttuuri-, lukiokoulutus- sekä osallisuus- ja hyvinvointi-
palvelut, kaupunginmuseo, Lahden kaupunginorkesteri ja Lahden kaupunginteatteri. Uusi elinvoiman palvelualue muodostuu
elinvoimajohtajasta ja kolmesta vastuualueesta: kasvupalvelut, työllisyyspalvelut ja kaupunkikulttuuripalvelut. Palvelualueen toi-
mielimet ovat kaupunginhallitus ja elinvoima- ja hyvinvointilautakunta.

Elinvoiman palvelualue edistää kaupungin elinvoimaisuutta sekä toteuttaa Lahden kaupungin strategiaa ja rakentaa menesty-
vää tulevaisuuden Lahtea. Palvelualue toimeenpanee kaupungin elinvoimatavoitteita yhdessä kaupunkikonsernin, yritysten, op-
pilaitosten sekä muiden sidosryhmien kanssa.

Elinvoiman yhteiset, kasvupalvelut (31.5.2025 asti)

Sitovuus toimintakate

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	3 431,3	-1 555,2	1 876,1	2 496,1	620,0
Menot	16 394,7	-13 092,1	3 302,6	3 922,6	-620,0
Toimintakate	-12 963,4	11 536,9	-1 426,5	-1 426,5	0,0

Elinvoiman yhteiset, kasvupalvelut 31.5.2025 asti.

Elinvoiman yhteiset -määrärahat sisälsivät elinvoiman palvelualueen yhteisiä kustannuksia, niihin liittyviä varauksia. Lisäksi koko
palvelualueen hanketoiminta oli keskitetty yhteiskustannuksiin.

Kasvupalvelut vastaa elinkeino yhteistyöstä, korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyöstä, ympäristökehityksestä, innovaatio- ja hanke-
toiminnasta, suurten elinvoimahankkeiden koordinoinnista ja kansainvälisistä asioista. Vastuualue huolehtii edunvalvonnasta
ja sidosryhmäyhteistyöstä ja edistää kaupungin elinvoimaisuutta sekä tulevaisuuden kasvun edellytyksiä.

Kasvupalvelujen tavoitteita toteutetaan omana toimintana sekä kehitysyritysten, korkeakoulujen ja muiden kumppanuuksien
avulla. Vastuualue rahoittaa strategisesti ja elinvoimapolittisesti merkittävää alueellista kehittämistoimintaa ja hankkeita. Mää-
rärähoitus sisälsittää rahoitusosuudet Lahden seudun kehitys LADEC Oy:lle.

Elinvoiman yhteiset (1.6.2025 alkaen)

Sitovuus toimintakate

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	0,0	2 334,2	2 334,2	1 618,8	-715,4
Menot	0,0	2 763,4	2 763,4	1 944,1	819,3
Toimintakate	0,0	-429,2	-429,2	-325,3	103,9

Elinvoiman yhteiset 1.6.2025 alkaen.

Elinvoiman yhteiset -määrärahat sisältävät elinvoiman palvelualueen yhteisiä kustannuksia ja niihin liittyviä varauksia, elinvoima- ja hyvinvointilautakunnan toimintamäärärahat sekä toimintamäärärahat hankekehitystyöhön. Hankekehityspalveluissa edistetään koko elinvoiman palvelualueen hanketoimintaa tukien vastuualueiden ja palveluyksiköiden toiminnan tavoitteiden saavuttamista. Resurssilla tuetaan kaupungin edunvalvonnan koordinaatiota ja toteutusta.

Työllisyyspalvelut (koko vuosi)

Sitovuus tuloarvio ja määräraha

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	25,0	5 152,0	5 177,0	4 135,6	-1 041,4
Menot	46 769,6	-1 128,3	45 641,3	42 968,7	2 672,6
Toimintakate	-46 744,6	6 280,3	-40 464,3	-38 833,1	1 631,2

Työllisyyspalvelut-vastuualue vastaa kaupungin työllisyyspolitiikasta ja -asioista sekä tuottaa lakisääteiset työllisyyspalvelut Lahden kaupungin asukkaille. Vastuualue edistää kaupungin elinvoimaisuutta ja vetovoimaa, osaavan työvoiman saatavuutta sekä tulevaisuuden kasvun edellytyksiä. International House siirtyi 1.6.2025 kasvupalveluista työllisyyspalveluihin.

TE-palvelujen järjestäminen siirtyi valtiolta kuntien vastuulle vuoden 2025 alusta lukien. Uudistuksella tavoitellaan nykyistä vaikuttavampia palveluja. Palvelujen järjestäminen tapahtuu lähempänä asiakasta, ja palvelut ovat yhdistettävissä kunnan muihin palveluihin. TE-palvelujen ja työttömyyssetuuksien rahoitusjärjestelmä tulee uudistumaan. Uudistuksella kannustetaan kuntia tehokkaaseen työllisyyden edistämiseen. Uudistuksen yhteydessä kuntiin siirtyi henkilöstöä myös ELY-keskuksista ja ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksesta (KEHA-keskus). Lahden kaupungille siirtyi liikkeenluovutuksen yhteydessä 122 henkilöä. Määräaikainen työllisyyden kuntakokeilu päättyi 31.12.2024.

Työllisyyspalvelut (TE-palvelut) pyritään järjestämään työnhakijana oleville henkilöasiakkaille pääsääntöisesti henkilökohtaisesti. Palvelujen järjestämisessä pyritään hyödyntämään kaupungin muita palveluja TE-palvelujen lisäksi. TE-palvelujen ja työttömyyssetuuksien rahoitusjärjestelmä kannustaa kuntia tehokkaaseen työllisyyden edistämiseen. Työllisyyspalvelujen oman toiminnan lisäksi rahoitetaan eri toimijoiden työllisyys- ja kehityshankkeita, mikäli ne vastaavat kaupungin strategiasta johdettuja tavoitteita ja niiden arvioidaan olevan vaikuttavia ja tuloksellisia työllisyyden näkökulmasta.

1.6.2025 alkaen kasvupalveluista työllisyyspalveluihin siirtynyt International House Lahti (IHL) on kunnallinen maahan muuttaneiden ohjaus- ja neuvontapalvelu. IHL auttaa maahanmuuttoprosessiin ja arjen hoitoon liittyvissä asioissa. Tavoitteena on tehdä Lahden seudusta houkutteleva, edistää kansainvälistä rekrytointia ja vahvistaa organisaatioiden kasvua kansainvälistymisen kautta. IHL toimii kauppakeskus Triossa Palvelutorilla.

Poikkeama sitovuustasossa

Työllisyyspalvelut-sitovuustason tuloarvio alittui 1 041 396 euroa. Alitus johtui saadun avustuksen käsittelystä kirjanpidossa. Työllisyyspalvelut sai valtiolta avustusta 1,8 milj. euroa vuoden 2024 valtion rästimaksujen hoitamiseen. Tämä avustus osoitettiin vuoden 2025 lisätalousarviokäsittelyssä tuloihin tuloarvion lisäyksenä, kun kirjanpitolautakunnan ohjeen mukaisesti se olisi pitänyt kirjata taseeseen ilman tulosvaikutusta. Avustuksen kirjaus on korjattu tilinpäätöskirjauksella. (Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta 17.2.2026 § 15) Tuloarvion alituksen määrä poikkeaa 80 euroa lautakunnan päätöksestä: kesken vuotta tehty organisaatiomuutos vaikuttaa poikkeaman laskentatapaan.

Kasvupalvelut (1.6.2025 alkaen)

Sitovuus tuloarvio ja määräraha

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	0,0	24,2	24,2	55,8	31,6
Menot	0,0	21 718,0	21 718,0	21 088,5	629,5
Toimintakate	0,0	-21 693,8	-21 693,8	-21 032,7	661,1

Kasvupalvelut 1.6.2025 alkaen.

Kasvupalvelut-vastuualue edistää kaupungin elinvoimaisuutta ja tulevaisuuden kasvun edellytyksiä tiiviissä yhteistyössä koko palvelualueen, kaupungin muiden palvelualueiden ja laajan sidosryhmäverkoston kanssa. Vastuualueella on kolme palveluyksikköä: elinkeino- ja ympäristökehitys, korkeakoulu- ja innovaatiopalvelut sekä lukiokoulutuspalvelut. Kasvupalvelujen tavoitteita

toteutetaan omalla toimintana sekä kehitysyhtiöiden, korkeakoulujen ja muiden kumppanuuksien avulla. Vastuualue rahoittaa strategisesti ja elinvoimapolitiittisesti merkittävää alueellista kehittämistoimintaa ja hankkeita. Määrärahavaraus sisältää rahoitusosuudet Lahden seudun kehitys LADEC Oy:lle.

Kaupunkikulttuuripalvelut (1.6.2025 alkaen)

Sitovuus tuloarvio ja määräraha

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	0,0	2 028,3	2 028,3	2 413,0	384,7
Menot	0,0	29 406,3	29 406,3	28 904,0	502,3
Toimintakate	0,0	-27 378,0	-27 378,0	-26 491,1	886,9

Luvut eivät sisällä Lahden kaupunginorkesteria ja Lahden kaupunginteatteria

Kaupunkikulttuuripalvelut 1.6.2025 alkaen.

Kaupunkikulttuuripalvelut vastuualueeseen kuuluvat liikuntapalvelut, tapahtuma- ja kulttuuripalvelut, kaupunginmuseo, osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalvelut sekä taseyksiköt Lahden kaupunginorkesteri ja Lahden kaupunginteatteri. Vastuualueen määrärahat sisältävät kaupunginorkesterille ja kaupunginteatterille maksettavat toiminta-avustukset. Lahden kaupunginorkesteri ja Lahden kaupunginteatteri esitetään omina kaupunginvaltuustoon nähden sitovina tasoina, ja niillä on omat määrärahavarauksensa.

2.2.2.3. Sivistyksen palvelualue

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	18 302,7	-1 934,4	16 368,3	16 597,5	229,2
Menot	312 205,2	-42 826,3	269 378,9	261 999,5	7 379,4
Toimintakate	-293 902,5	40 891,9	-253 010,6	-245 402,1	7 608,5

Luvut eivät sisällä Lahden kaupunginorkesteria ja Lahden kaupunginteatteria

Sivistyksen palvelualue 31.5.2025 asti

Palvelualue vastasi opetus-, kasvatus-, kulttuuri- ja liikuntapalvelujen järjestämisestä ja kehittämisestä sekä osallisuuden ja hyvinvoinnin kehittämisestä ja terveyden edistämisestä. Palvelualue vastasi edellä mainittujen asioiden suunnittelusta, valmistelusta, toimeenpanosta ja seurannasta. Sivistyksen palvelualueen päätöksenteko tapahtui kahdessa lautakunnassa. Sivistyslautakunta päätti palvelualueen yhteiskustannusten, lasten ja nuorten kasvun vastuualueen sekä osallisuuden ja tiedon vastuualueelle kuuluvien lukiokoulutuspalvelujen ja Wellamo-opiston asioista. Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta päätti liikunnan ja kulttuurin vastuualueen sekä osallisuuden ja tiedon vastuualueen osalta kirjasto- ja tietopalvelujen sekä osallisuuden ja hyvinvoinnin palveluyksiköiden asioista. Lisäksi hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunnan alaisuuteen kuuluivat Lahden kaupunginorkesteri ja Lahden kaupunginteatteri.

Sivistyksen palvelualue 1.6.2025 alkaen

Palvelualue vastaa opetus-, kasvatus-, nuoriso- sekä kirjasto- ja tietopalvelujen järjestämisestä ja kehittämisestä. Palvelualueen vastuulla on myös sivistyspalvelujen seudullinen kehittäminen. Palvelualueeseen kuuluvat perusopetus-, varhaiskasvatus-, nuoriso- sekä kirjasto- ja tietopalvelut -vastuualueet sekä Wellamo-opisto-vastuualue. Palvelualueen päätöksentekoaikoina toimivat sivistyslautakunta ja Wellamo-opiston johtokunta.

Sivistyksen yhteiset (koko vuosi)

Sitovuus toimintakate

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	4 447,5	-596,9	3 850,6	2 887,9	-962,7
Menot	6 126,5	-165,4	5 961,1	4 403,4	1 557,7
Toimintakate	-1 679,0	-431,5	-2 110,5	-1 515,5	595,0

Sivistyksen palvelualueetta johtaa sivistysjohtaja ja palvelualueen hallinnolliset tukipalvelut tuotetaan konsernihallinnossa. Palvelualueen yhteisenä resurssina toimii seudullinen kehittämissyyskikkö, joka vastaa seudun sivistyspalvelujen koordinoinnista ja kuntien yhteistyöverkoston ylläpitämisestä. Sivistystoimen kehittämisohjelmalla tähdätään Päijät-Hämeen alueen kilpailuase-
man vahvistamiseen suhteessa muihin alueisiin.

Lasten ja nuorten kasvun vastuualue (31.5.2025 asti)

Sitovuus tuloarvio ja määräraha

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	8 543,0	-5 196,7	3 346,3	3 346,4	0,1
Menot	225 432,4	-135 019,0	90 413,4	90 413,1	0,3
Toimintakate	-216 889,4	129 822,3	-87 067,1	-87 066,7	0,4

Lasten ja nuorten kasvun vastuualue 31.5.2025 asti.

Lasten ja nuorten kasvun vastuualue sisälsi varhaiskasvatuspalvelujen, perusopetuksen ja nuorisopalvelujen palveluyksikköjen käyttömenot. Lisäksi vastuualuetta koskevat yhteiset kustannukset, aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä maahanmuuttajaopetuksen käyttömenot oli keskitetty lasten ja nuorten kasvun yhteiskustannuksiin. Yksiköiden päätöksenteosta vastasi sivistyslautakunta.

Osallisuuden ja tiedon vastuualue (31.5.2025 asti)

Osallisuuden ja tiedon vastuualue 31.5.2025 asti.

Osallisuuden ja tiedon vastuualueeseen kuuluivat lukiokoulutuspalvelut, kirjasto- ja tietopalvelut, osallisuus ja hyvinvointipalvelut sekä Wellamo-opisto. Vastuualue jakautui kahteen eri sitovaan tasoon. Tieto -sitovan tason (lukiokoulutus ja Wellamo-opisto) päätöksenteosta vastasi sivistyslautakunta sekä erillinen Wellamo-opiston johtokunta. Osallisuus -sitovan tason (kirjasto- ja tietopalvelut sekä osallisuus ja hyvinvointi) päätöksenteosta vastasi hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta.

Osallisuuden ja tiedon vastuualue, tieto (31.5.2025 asti)

Sitovuus toimintakate

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	1 316,8	-960,3	356,5	356,6	0,1
Menot	26 562,8	-16 139,3	10 423,5	10 423,2	0,3
Toimintakate	-25 246,0	15 179,0	-10 067,0	-10 066,6	0,4

Osallisuuden ja tiedon vastuualue, tieto 31.5.2025 asti.

Osallisuuden ja tiedon vastuualue, tieto -sitovaan tasoon kuului lukiokoulutuspalvelut, Wellamo-opisto ja osaamisen avustukset. Yksiköiden päätöksenteosta vastasi sivistyslautakunta sekä erillinen Wellamo-opiston johtokunta.

Osallisuuden ja tiedon vastuualue, osallisuus (31.5.2025 asti)

Sitovuus tuloarvio ja määräraha

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	513,4	-250,6	262,8	264,6	1,8
Menot	9 700,3	-6 084,8	3 615,5	3 615,4	0,1
Toimintakate	-9 186,9	5 834,2	-3 352,7	-3 350,9	1,8

Osallisuuden ja tiedon vastuualue, osallisuus 31.5.2025 asti.

Osallisuuden ja tiedon vastuualue, osallisuus -sitova taso sisälsi kirjasto- ja tietopalvelujen sekä osallisuuden ja hyvinvoinnin palveluyksiköt. Yksiköiden päätöksenteosta vastasi hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta.

Liikunnan ja kulttuurin vastuualue (31.5.2025 asti)

Sitovuus toimintakate

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	3 482,0	-2 098,3	1 383,7	1 363,7	-20,0
Menot	44 383,2	-26 386,7	17 996,5	17 975,9	20,6
Toimintakate	-40 901,2	24 288,4	-16 612,8	-16 612,2	0,6

Luvut sisältävät kaupunginteatterille ja kaupunginorkesterille myönnetty avustukset

Liikunnan ja kulttuurin vastuualue 31.5.2025 asti.

Liikunnan ja kulttuurin vastuualueen palveluyksiköitä olivat liikuntapalvelut, kaupunginmuseo, toimintayksikkönä toimiva kulttuuripalvelut sekä taseyksikköinä toimivat Lahden kaupunginorkesteri ja Lahden kaupunginteatteri.

Vastuualue jakautui kolmeen eri sitovaan tasoon: liikunnan ja kulttuurin vastuualue ja erillisinä taseyksikköinä toimivat Lahden kaupunginorkesteri ja Lahden kaupunginteatteri. Vastuualueen yksiköt kuuluivat hyvinvoinnin- ja vapaa-ajan lautakunnan alaisuuteen.

Varhaiskasvatus-, perusopetus-, nuoris- sekä kirjasto ja tietopalvelut -vastuualueet yhteensä (1.6.2025 alkaen)

Sitovuus tuloarvio ja määräraha

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	0,0	6 232,3	6 232,3	7 439,0	1 206,7
Menot	0,0	138 204,6	138 204,6	132 922,7	5 281,9
Toimintakate	0,0	-131 972,3	-131 972,3	-125 483,8	6 488,5

Varhaiskasvatus-, perusopetus-, nuoris- sekä kirjasto ja tietopalvelut -vastuualueet yhteensä 1.6.2025 alkaen. Varhaiskasvatuspalvelut-vastuualue vastaa lasten hyvinvoinnin edistämisestä, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen järjestämisestä, kasvatuksen alueellisen yhteistyön ja tukipalvelujen kehittämistä ja koordinoinnista, yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnasta, yksityisen varhaiskasvatuksen ja lasten kotihoidon tuista sekä palvelusetelistä.

Perusopetuspalvelut-vastuualue vastaa perusopetuksen sekä perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestämisestä, osallistamiseen esiopetuksesta ja koululaisten iltapäivätoiminnasta sekä kirjoillaan olevien oppilaiden oppivelvollisuuden ohjauksesta ja valvonnasta. Uutena toimintana perusopetuksessa on käynnistynyt englanninkielinen opintopolku. Lisäksi perusopetus koordinoi varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä nuorisopalvelujen yhteistä hyvinvointityötä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Nuorisopalvelut-vastuualue vastaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisestä yksilöllisellä ja yhteisöllisellä tuella sekä toiminnalla. Vastuualue vastaa myös palvelukokonaisuudesta, joka muodostuu alueellisista nuorisopalveluista, osallisuuden ja kansalaistoiminnan tukemisesta, nuorten tukipalveluista sekä nuorisopoliittisista ja nuorten kasvu- ja elinoloihin liittyvistä tehtävistä. Lisäksi vastuualue vastaa asuinkunnan oppivelvollisuuden ohjauksesta ja valvonnasta.

Kirjasto- ja tietopalvelut -vastuualue tukee kirjastolain tavoitteiden mukaisesti kuntalaisten tasa-arvoisia mahdollisuuksia tietoon ja sivistykseen, kirjallisuuden, musiikin ja kulttuurin harrastamiseen sekä tietoyhteiskuntataitojen ylläpitoon ja kehittämiseen. Lisäksi vastuualue vastaa maakunnallisesta palveluyhteistyöstä sekä lakisäätelisestä alueellisesta kehittämisestä Päijät-Hämeen, Kanta-Hämeen, Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan alueella valtion rahoituksella.

Varhaiskasvatus-, perusopetus-, nuoris- sekä kirjasto- ja tietopalvelut -vastuualueet vastaavat lisäksi kukin oman vastuualueensa palvelujen ja ydinprosessien kehittämisestä ja koordinoinnista sekä viestintä- ja markkinointiyhteistyöstä.

Wellamo-opisto (1.6.2025 alkaen)

Sitovuus toimintakate

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	0,0	936,1	936,1	939,3	3,2
Menot	0,0	2 764,3	2 764,3	2 245,8	518,5
Toimintakate	0,0	-1 828,2	-1 828,2	-1 306,5	521,7

Wellamo-opisto 1.6.2025 alkaen.

Wellamo-opisto vastaa toiminta-alueensa asukkaiden omaehtoiseen koulutustarpeisiin perustuvan yleissivistävän koulutuksen järjestämisestä eri elämänvaiheissa sekä musiikin ja kuvataiteen taiteen perusopetuksesta. Palveluyksikkö toimii sivistyslautakunnan alaisuudessa ja lisäksi sillä on seudullinen johtokunta. Taide- ja muotoilukoulu Taika kuuluu Wellamo-opistoon.

2.2.2.4. Kaupunkiympäristön palvelualue

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	43 712,7	1 800,0	45 512,7	48 173,4	2 660,7
Valmistus omaan käyttöön	514,0	0,0	514,0	834,4	320,4
Menot	65 771,8	-1 240,0	64 531,8	58 812,6	5 719,2
Toimintakate	-21 545,1	3 040,0	-18 505,1	-9 804,8	8 700,3

Kaupunkiympäristön palvelualueella toimieliminä ovat kaupunkiympäristölautakunta, rakennus- ja ympäristölupalautakunta, Lahden seudun jätelautakunta ja Lahden seudun joukkoliikennelautakunta.

Lautakunnat edistävät ja ohjaavat lautakuntien alaisten vastuualueiden toiminnan ja tulosten laatua. Toiminnassaan lautakunnat noudattavat niissä edustettuina olevien kuntien valtuustojen tahtoa. Lahden seudun jätelautakunta toimii itsenäisenä viranomaisena mainittujen kuntien osalta. Jätelautakunnan ei tarvitse noudattaa kuntien valtuustojen tahtotilaa, eikä kunnanhallituksilla ole otto-oikeutta päätöksiin.

- Kaupunkiympäristölautakunta: Lahti
- Rakennus- ja ympäristölupalautakunta: Lahti
- Lahden seudun jätelautakunta: Asikkala, Heinola, Hollola, Kärkölä, Lahti, Myrskylä, Orimattila, Padasjoki ja Pukkila.
- Lahden seudun joukkoliikennelautakunta: Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Lahti, Padasjoki, Orimattila ja Sysmä

Kaikki vastuualueet toimivat kaupunkiympäristölautakunnan alaisina.

Kaupunkiympäristö

Sitovuus tuloarvio ja määräraha

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	25 916,5	1 800,0	27 716,5	30 981,9	3 265,4
Valmistus omaan käyttöön	514,0	0,0	514,0	834,4	320,4
Menot	38 962,0	-1 240,0	37 722,0	32 815,9	4 906,1
Toimintakate	-12 531,5	3 040,0	-9 491,5	-999,6	8 491,9

Kaupunkiympäristön sitovaan tasoon kuuluvat kaikki kaupunkiympäristön palvelualueen palveluyksiköt lukuun ottamatta kaupunkitekniikan vastuualueelle kuuluvaa joukkoliikennettä, joka on oma sitova tasonsa.

Kaupunkisuunnittelun vastuualue luo perusedellytykset kaupungin kestäväälle kehitykselle, yrittämiselle, asumiselle ja kaupunkielämälle. Kaupunkisuunnittelu vastaa yleis- ja asemakaavoituksesta, liikenne- ja vihersuunnittelusta, kiinteistönuodostuksesta, paikkatietopalveluista ja maastomittauksesta, kaupungin maapolitiikasta, asuntotoimen tehtävistä sekä kaupungin merkittävien aluekehityshankkeiden toteuttamisesta.

Kaupunkitekniikan vastuualue johtaa yleisten alueiden infran rakentamishankkeita, järjestää yleisille alueille tarvittavan kunnossapidon, toimii kaupungin vastuulla olevien satamien satamaviranomaisena ja antaa lupia yleisten alueiden käyttöön. Kaupunkitekniikka vastaa seudullisesta joukkoliikenteestä, pysäköinninvalvonnasta ja Lahden alueen koulukuljetusten suunnittelusta.

Rakennus- ja ympäristövalvonnan vastuualue toimii kaupunkialueen ympäristöllisiin lupiin liittyvänä lupa- ja valvontaviranomaisena, jätehuollon viranomaisena sekä leirintäalueviranomaisena. Rakennus- ja ympäristövalvonnan yksiköt ovat rakennusvalvonta, ympäristöterveys, ympäristöpalvelut ja jätehuolto. Rakennusvalvonta huolehtii rakentamisen lupien myöntämisestä sekä valvonnan kautta hyvästä rakentamisesta ja rakennusten kunnossapidosta. Ympäristöterveys toimii terveydensuojeluviranomaisena, jonka tehtäviin kuuluvat elintarvike-, terveydensuojelu-, tupakka- ja nikotiinivalvonta sekä eläinlääkintähuolto, eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta. Ympäristöpalvelut vastaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien valmistelusta ja valvoo ympäristönsuojelun erityislakien noudattamista. Ympäristöpalvelut huolehtii ympäristönsuojelun edistämisestä kunnassa, vesiensuojelusta, metsienhoidosta, luonnonsuojelusta, ympäristö- ja maa-ainelupien valmistelusta ja valvonnasta, ympäristötilan seurannasta sekä ympäristökasvatuksesta. Jätehuoltoyksikkö valmistelee jätehuollon viranomaistehtäviä ja seuraa jätehuoltoon liittymistä viranomaisen toimialueella Asikkalassa, Heinolassa, Hollolassa, Kärkölässä, Lahdessa, Myrskylässä, Orimattilassa, Padasjoella ja Pukkilassa.

Joukkoliikenne

Sitovuus toimintakate

(1 000 €)	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	17 796,2	0,0	17 796,2	17 191,5	-604,7
Menot	26 809,8	0,0	26 809,8	25 996,7	813,1
Toimintakate	-9 013,6	0,0	-9 013,6	-8 805,2	208,4

Lahden kaupunki toimii joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena Asikkalan, Hartolan, Heinolan, Hollolan, Iitin, Kärkölan, Lahden, Padasjoen, Orimattilan ja Sysmän alueilla. Toimivaltaisen viranomaisen tehtävänä on seudullisen joukkoliikenteen suunnittelu ja toteutus. Viranomaisen tehtävä on määritellä joukkoliikenteen palvelutaso ja päättää joukkoliikenteen järjestämisestä toimivalta-alueellaan.

Viranomaisen suunnittelee ja hankkii seudullisen joukkoliikenteen alueelleen sekä mahdollisesti aluetta ylittävää liikennettä muiden viranomaisten kanssa. Viranomaisen vastaa myös lippu-, maksu- ja informaatiojärjestelmistä, tariffisuunnittelusta, lippujen myynnistä, joukkoliikenteen tiedotuksesta ja markkinoinnista sekä muista joukkoliikenteen kehittämishankkeista.

2.2.3. Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Talousarvion tuloslaskelman toteutumisvertailu (ilman taseyksiköitä). Sisältää sisäiset tuotot ja kulut.

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatuotot	75 978	12 804	88 782	91 703	2 921
Myyntituotot	26 928	4 026	30 954	33 731	2 777
Maksutuotot	10 509	655	11 165	11 045	-120
Tuet ja avustukset	9 851	2 394	12 245	9 313	-2 932
Muut toimintatuotot	28 690	5 729	34 418	37 614	3 195
Valmistus omaan käyttöön	514	0	514	834	320
Toimintakulut	-486 867	1 674	-485 193	-460 570	24 623
Henkilöstökulut	-185 775	743	-185 031	-177 000	8 032
Palvelujen ostot	-145 269	1 693	-143 577	-132 337	11 240
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-10 701	631	-10 070	-9 488	582
Avustukset	-65 424	26	-65 398	-62 706	2 692
Muut toimintakulut	-79 699	-1 418	-81 117	-79 039	2 078
Toimintakate	-410 375	14 478	-395 897	-368 032	27 864
Verotulot	295 280	-6 665	288 615	286 330	-2 284
Valtionosuudet	86 666	2 132	88 798	88 808	10
Rahoitustuotot ja -kulut	9 193	-2 135	7 058	7 729	670
Korkotuotot	17 303	-2 140	15 163	15 024	-139
Muut rahoitustuotot	10 013	-1 915	8 099	8 436	337
Korkokulut	-17 574	-1 920	-15 654	-15 558	96
Muut rahoituskulut	-550	0	-550	-173	377
Vuosikate	-19 236	7 810	-11 426	14 834	26 260
Poistot ja arvonalentumiset	-36 188	2 716	-33 471	-34 936	-1 465
Tilikauden tulos	-55 423	10 527	-44 897	-20 102	24 795
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	0	667	667
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-55 423	10 527	-44 897	-19 435	25 462

Tuloslaskelman toteutuminen -taulukossa verrataan toteutumaa TA-yhteensä sarakkeen lukuihin. Toteuma poikkesi talousarvioon verrattuna käyttötalouden toimintakatteen osalta 27,9 milj. euroa, vuosikate 26,3 milj. euroa ja tilikauden tulos 28,3 milj. euroa. Rahoitustuottojen ja -kulujen toteuma poikkesi talousarvioon verrattuna 0,7 milj. euroa. Verotulot ja valtionosuudet yhteensä toteutuivat 2,3 milj. euroa arvioitua pienempänä. Tilikauden ylijäämä oli 25,5 milj. euroa talousarviota parempi.

Verorahoituskokonaisuus

Verorahoitus, johon kuuluvat verotulot ja valtionosuudet, alitti alkuperäisen talousarvion 6,8 milj. eurolla ja muutetun talousarvion 2,3 milj. eurolla. Verorahoituksen määrä kasvoi edellisen vuoden toteumaan verrattuna 9,7 milj. euroa.

(1 000 €)	Alkuperäinen			Toteutuma	Poikkeama
	talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä		
Verotulot	295 280,0	-6 665,3	288 614,7	286 330,4	-2 284,3
Valtionosuudet	86 665,7	2 132,1	88 797,8	88 807,6	9,8
Yhteensä	381 945,7	-4 533,2	377 412,5	375 137,9	-2 274,6

Verotulojen erittely

Verotulot alittivat voimassa olevan talousarvion 2,3 milj. eurolla. Laskua edellisvuoteen verrattuna oli 0,7 prosenttia.

Kunnan tuloverojen tilitysmäärä pieneni edellisvuoteen verrattuna 0,9 milj. euroa (0,4 prosenttia). Tilitysmäärä sisältää edellisten verovuosien jäännösveroja 11,6 milj. euroa (2024: 18,5 milj. euroa). Verovuoden 2024 valmistuminen vähensi Lahden verotilityksiä 0,4 milj. euroa.

Yhteisöverojen tilitykset alenivat edellisvuodesta 1,3 milj. euroa (5,0 prosenttia). Tilitysmäärä sisältää edellisten verovuosien jäännösveroja 4,7 milj. euroa (2024: 6,5 milj. euroa).

Kiinteistöveron tilitykset kasvoivat edellisvuodesta Lahdessa 0,3 milj. euroa (0,7 prosenttia). Valtakunnallisesti kasvu oli 2,1 prosenttia.

Tuloveroprosentti ja veronalaiset tulot

Vuosi	Vero-%	Saajien	Tulot	Muutos	Kiinteistöveroasteet	2024	2025
		lukumäärä*	keskimäärin *				
2019	20,75	104 649	29 655	3,8 %	Yleinen kiinteistövero	1,35	1,35
2020	20,75	104 170	29 764	0,4 %	Maapohja	1,35	1,35
2021	20,75	104 712	31 267	5,0 %	Vakituinen asuinrakennus	0,60	0,60
2022	20,75	105 351	32 140	2,8 %	Muu kuin vakituinen asuminen	1,35	1,35
2023	8,11	105 762	33 325	3,7 %	Rakentamaton rakennuspaikka	4,00	4,00
2024	8,10	105 736	33 695	1,1 %	Yleishyödyllinen yhteisö	0,60	0,60
2025	8,10				Voimalaitos	3,10	3,10

*verotuksen päättymisajankohdan tiedot

Verotulot (1 000 €)	Alkuperäinen			Toteutuma	Poikkeama
	talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä		
Kunnan tulovero	221 969,6	-6 194,6	215 775,0	213 070,0	-2 705,0
Osuus yhteisöveron tuotosta	25 720,7	-470,7	25 250,0	25 210,5	-39,5
Kiinteistövero	47 589,7	0,0	47 589,7	48 049,8	460,1
Yhteensä	295 280,0	-6 665,3	288 614,7	286 330,4	-2 284,3

Valtionosuuksien erittely

Valtionosuudet ylittivät voimassa olevan talousarvion 0,01 milj. eurolla. Valtionosuuksien yhteismäärä kasvoi edellisvuodesta 11,6 milj. euroa (15,1 prosenttia). Kasvu johtui pääosin TE-uudistuksesta sekä valmentavan opetuksen lisääntymisestä.

Lahden kaupunki on hakenut oikaisua valtiovarainministeriön päätöksiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja veropetemuutoksista johtuvien verotulomenetysten korvauksesta vuosina 2024–2025. Oikaisua on haettu siltä osin, kuin valtionosuuslaskelmissa oli huomioitu Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän alijäämän kattamisvelvollisuus, joka aiheutui hyvinvointiyhtymän tekemästä palkkaharmonisaatoratkaisusta. Valtiovarainministeriö hylkäsi Lahden kaupungin oikaisuvaatimukset. Lahden kaupunki on valittanut asiasta Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Asian käsittely hallinto-oikeudessa on kesken.

Valtionosuudet (1 000 €)	Alkuperäinen			Toteutuma	Poikkeama
	talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä		
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	52 359,6	150,7	52 510,3	52 510,3	0,0
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-2 056,4	2 536,4	480,0	489,7	9,7
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	25 080,3	-117,9	24 962,4	24 962,4	0,0
Verotulomenetysten korvaus	11 282,2	-437,1	10 845,1	10 845,2	0,1
Yhteensä	86 665,7	2 132,1	88 797,8	88 807,6	9,8

2.2.4. Investointiosan toteutuminen

Investoinnit (1 000 €)	Alkuperäinen			Toteutuma	Poikkeama
	talousarvio	TA muutos	TA yhteensä		
Kiinteä omaisuus					
Tulot	3 000,0	0,0	3 000,0	1 403,2	-1 596,8
Menot	4 750,0	1 000,0	5 750,0	2 925,4	2 824,6
Nettomeno	1 750,0	1 000,0	2 750,0	1 522,3	1 227,7
Talonrakennus*					
Tulot	1 328,0	0,0	1 328,0	1 662,1	334,1
Menot	30 223,0	0,0	30 223,0	21 388,4	8 834,6
Nettomeno	28 895,0	0,0	28 895,0	19 726,3	9 168,7
Julkinen käyttöomaisuus					
Tulot	450,0	0,0	450,0	487,6	37,6
Menot	28 414,0	-5 000,0	23 414,0	20 828,6	2 585,4
Nettomeno	27 964,0	-5 000,0	22 964,0	20 341,0	2 623,0
Irtain omaisuus*					
Tulot	0,0	0,0	0,0	6,0	6,0
Menot	4 145,0	0,0	4 145,0	1 838,5	2 306,5
Nettomeno	4 145,0	0,0	4 145,0	1 832,5	2 312,5
Arvopaperit ja osuudet					
Tulot	0,0	9 700,0	9 700,0	9 721,8	21,8
Menot	500,0	9 500,0	10 000,0	9 577,6	422,4
Nettomeno	500,0	-200,0	300,0	-144,2	444,2
Yhteensä					
Tulot	4 778,0	9 700,0	14 478,0	13 280,7	-1 197,3
Menot	68 032,0	5 500,0	73 532,0	56 558,7	16 973,3
Nettomeno	63 254,0	-4 200,0	59 054,0	43 277,9	15 776,1

* taseyksiköiden investoinnit mukana

Kiinteä omaisuus

Kiinteän omaisuuden määräraha oli 4,8 milj. euroa, jota kasvatettiin lisätalousarviolla 5,8 milj. euroon. Lisämäärärahan tavoitteena oli mahdollistaa KELA:n kiinteistön, Radanvarren varikkoalueen ja Hennalan varuskunta-alueen hankinnat kaupungille.

Maa- ja vesialueita hankittiin vuonna 2025 yhteensä 116,5 hehtaaria. Kiinteän omaisuuden hankintamenot olivat yhteensä 2,9 milj. euroa. Euromääräisesti suurimmat hankinnat olivat Senaatti kiinteistöltä ostettu 30,87 ha suuruinen Hennalan varuskunnan varikkoalue 0,89 milj. euroa ja Senaatti Asemakiinteistöltä hankittu 4,68 ha suuruinen radanvarren alue rakennuksiin 0,935 milj. euroa. Kaupungin ja KELA:n kanssa solmitun kiinteistökaupan esisopimuksen mukainen ns. KELA:n talon 2,3 milj. euron mukainen kauppa ei toteutunut vuonna 2025 vaan siirtyy vuodelle 2026. Siirtyminen aiheutui esisopimuksen ehdon KELA:n talon lainvoimaisen purkuluvan puuttumisesta.

Maa-alueiden myyntitulot olivat 9,7 milj. euroa, josta myyntivoiton osuus oli 8,3 milj. euroa ja hankintamenon osuus 1,4 milj. euroa. Kaupunkiympäristön palvelualue ei myynyt vuoden aikana rakennuksia. Myyntituloista suurin osa, 5,67 milj. euroa, muodostui ns. Fazerin tontin kaupasta, loput kahdesta kerrostalotonttikaupasta ja yksittäisistä omakotitalotonttien kaupoista.

Sivovuus investointisuunnitelman menot

Kiinteä omaisuus, €	Talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	3 000 000	1 403 188	-1 596 812
Menot	5 750 000	2 925 447	2 824 553
Netto	2 750 000	1 522 259	1 227 741

Talonrakennus

Toteutuneet kustannukset olivat 21,4 milj. euroa, josta perusparannusinvestointien osuus oli 9,5 milj. euroa ja korvausinvestointien 11,8 milj. euroa sekä uusinvestoinnit 0,1 milj. euroa, joka sisältää myös palautuskelpoiset liittymät.

Tuloja kertyi yhteensä 2,3 milj. euroa rakennusten myynneistä.

Suurin aloitettu hanke oli Kaarikadun uusi päiväkotikoti, jonka rakentaminen käynnistyi keväällä. Kesän jälkeen aloitettiin entisen Ali-Juhakkalan koulun muutostyöt Asemantaustan päiväkodin väliaikaisiksi tiloiksi. Urheilukeskuksessa toteutettiin Rinnekatson perusparannus. Sipuran päiväkodin ja Kariston koulun pihat kunnostettiin uuden päiväkotipihakonseptin periaatteita noudattaen. Imagokohteista toteutettiin Rautakankareen majan korjaus.

Vuodelle 2026 jouduttiin siirtämään Sibeliustalon julkisivuhankkeen, Urheilukeskuksen aurinkokatsomon muutos- ja korjaustöiden sekä Kisapuiston konesuojarakennuksen toteutus.

Merkittävin käynnissä oleva hanke oli allianssimallilla toteutettava Myllypohjan monitoimitalo.

Sitovuus investointisuunnitelman menot

Talonrakennus, €	Talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	1 328 000	1 662 050	334 050
Menot	30 223 000	21 388 381	8 834 619
Netto	28 895 000	19 726 331	9 168 669

TALONRAKENNUS, (1 000 €)	Talousarvio	Menot	Poikkeama	Tulot	Netto
PERUSPARANNUSINVESTOINNIT					
Konsernihallinnon hankeryhmä	297	138	159	0	138
Harjun korttelin jatkokäyttö	66				
Mustankallion tilan perusparannus	30	138			
Muut kohteet yhteensä	201				
Sivistystoimialan hankeryhmä	10 826	8 684	2 142	5	2 137
Myllypohjan monitoimitalo, perusparannus	3 561	4 443			
Kaupunginteatterin perusparannus	24	46			
Pääkirjaston perusparannus	78	27			
Päiväkotien perusparannukset	600	607			
Urheilukeskuksen perusparannukset yhteensä	3 283	1 848			
Urheilukeskuksen valtionaputulot	328				
Palvelualueen pienet työkohteet yhteensä	3 280	1 713		5	
Muun vuokraustoiminnan hankeryhmä	1 517	743	2 260		743
Imagorakennusten korjaukset yhteensä	300	457			
Muut kohteet yhteensä	1 217	286			
Perusparannusinvestoinnit, tulot yhteensä:	328		323	5	
Perusparannusinvestoinnit, menot yhteensä:	12 640	9 565	3 075		9 560
KORVAUSINVESTOINNIT					
Sivistystoimialan hankeryhmä	15 574	11 773	3 801	0	11 773
Myllypohjan monitoimitalo, uudisrakennus	10 455	7 827			
Kaarikadun päiväkodin uudisrakennus	4 415	3 766			
Paavolan päiväkodin uudisrakennus	328	178			
Mukkulan monitoimitalo uudisrakennus	205	63			
Länsiharjun pikkukoulun laajennus	171	-61			
Korvausinvestoinnit, tulot yhteensä:				0	
Korvausinvestoinnit, menot yhteensä:	15 574	11 773	3 801		11 773

UUSINVESTOINNIT	Talousarvio	Menot	Poikkeama	Tulot	Netto
Sivistystoimialan hankeryhmä	509	51	458		51
Kisapuiston konesuojarakennus - käyttösuunnitelman muutos Kh 27.1.2025	509	51			
Uusininvestoinnit, tulot yhteensä:					
Uusininvestoinnit, menot yhteensä:	509	51	458		51
KESKENERÄISET HANKKEET	1500		1 500		
KIINTEÄN OMAISUUDEN MYYNTITULOT	1 000			1 657	1657
TALONRAKENNUS YHTEENSÄ	Talousarvio	Menot	Poikkeama	Tulot	Netto
Tulot	328			5	
Menot	30 223	21 389	8 834		
Kiinteän omaisuuden myyntitulot	1 000			1 657	19 727

Julkinen käyttöomaisuus

Julkisen käyttöomaisuuden menomääräraha vuonna 2025 oli 23,4 milj. euroa, joka sisälsi lisätalousarvion -5,0 milj. euroa. Määräraha alitti 2,6 milj. euroa, mikä selittyy Pippon yritysalueen kaavoituksen sekä Niemen satama-alueen Pima-selvityksen viivästymisillä.

Lahti Aqua Oy:n vesihuollon saneeraushankkeiden yhteydessä parannettiin liikenneympäristöä neljässä kohteessa. Laajimpana yhtenäisenä kokonaisuutena Kankolan alueen asuinkatujen peruskorjaus.

Vuoden 2026 sekä tulevien vuosien kunnallisteknisten hankkeiden toteutusedellytyksiä suunnitelmien osalta edistettiin 19 erillisen kohteen osalta. Katujen uudelleenpäällystystöitä sekä urapaikkauksia toteutettiin ja ajoratamerkintöjä parannettiin. Kynnärjoen putkisilta Koiskalantiellä sekä Potilanjoen putkisilta Ahtialantiellä uusittiin ja Myllysaareen johtavan raitin kolmen sillan uusimisurakka aloitettiin. Ulkoverkkoa peruskorjattiin ja täydennettiin. Vanhojen elohopea- ja suurpainenatriumvalaistusten korvaamista led-tekniikalla jatkettiin.

Aikamatkan ja Karistonselän asuinalueiden viimeistelytöt saatettiin loppuun. Katuja rakennettiin valmiiksi ja pieniä liikenneturvallisuutta parantavia toimenpiteitä toteutettiin Vesikalliontiellä, Heinontielle, Lehtokadulla ja Harjuvidantiellä. Joukkoliikenteen kuljettajia palveleva wc-verkosto toteutettiin 16 wc-pisteen rakentamisella. Laakso-Nikkilän asuntoalueen rakentamista valmisteltiin rakentamalla melusuojaus moottoritien varteen. Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita parantamista jatkettiin Rakokiventien peruskorjaushankkeen toteuttamisella.

Liikuntarakentamisen ohjelmassa merkittävimmät kohteet olivat Radiomäen urheilukentän peruskorjaus ja Kisapuiston stadionin tekonurmen ja sulanapitojärjestelmän uusiminen. Patomäen pallokentät aidattiin ja alueelle rakennettiin uusi ulkokuntosali.

Radiomäen viheralueiden kunnostustyöt saatettiin loppuun. Launeen perhepuiston skeitti- ja parkouralue sekä isompien lasten leikkialue uudistettiin. Möysän uimaranta-alueen peruskunnostuksen yhteydessä valmistui kaupungin ensimmäinen esteetön uimaluiska. Hulevesien selkeytystöitä jatkettiin rakentamalla selkeytysallas Paskurinojan vesistöön. Alueiden peruskorjauksia toteutettiin Katinpuiston, Tapaninpuiston ja Patomäenpuiston leikkialueilla.

Niemen sataman peruskorjaus jatkui Veistämönkadun ja Telakkakadun rakentamisella sekä alueen pilaantuneiden maa-ainesten käsittelytavan selvitystyöllä.

Sitovuus investointisuunnitelman menot

Tulot, €	Talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Kadunrakennus	450 000	455 140	5 140
Viheralueet	0	32 500	32 500
Yhteensä	450 000	487 640	37 640
Menot, €	Talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Elinvoimahankkeet	4 000 000	499 227	3 500 774
Kadunrakennus	10 295 000	11 472 582	-1 177 582
Liikennevalot	300 000	401 327	-101 327
Liikuntarakentaminen	2 300 000	2 773 413	-473 413
Satamat	2 619 000	531 771	2 087 229
Ulkovalaistus	2 000 000	1 900 475	99 525
Viheralueet	1 900 000	3 249 840	-1 349 840
Yhteensä	23 414 000	20 828 635	2 585 365
Netto yhteensä	22 964 000	20 340 995	2 623 005

Irtain omaisuus

Konsernihallintoon on keskitetty kaupunkitasoiset ICT-hankinnat, joiden menot olivat yhteensä 1,3 milj. euroa. Elinvoiman palvelualueen irtainhankinnat olivat 0,2 milj. euroa, sivistyksen palvelualueen 0,02 milj. euroa ja kaupunkiympäristön palvelualueen 0,2 milj. euroa. Lahden kaupunginteatterilla oli irtainhankintoja 0,1 milj. euroa.

Sitovuus investointisuunnitelman menot

Irtain omaisuus, €	Talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	0	6 011	6 011
Menot	4 145 000	1 838 547	2 306 453
Netto	4 145 000	1 832 536	2 312 464

Arvopaperit ja osuudet

Menot muodostuvat pääasiassa Spatium Toimitilat Oy:n osakkeiden merkinnästä, jossa Paavolakiinteistöt Oy:n (KH 22.9.2025 § 297) ja Koy Lahden Tiedepuiston (KH 26.5.2025 § 177) osakkeet luovutettiin apporttina yht. 9,5 milj. euroa, sekä Lentorata Oy:n rahoituskutsusta 0,08 milj. euroa (KTJ 18.12.2023 § 110). Tulot muodostuvat pääasiassa Paavolakiinteistöt Oy:n ja Koy Lahden Tiedepuiston osakkeiden apporttiluovutuksesta.

Sitovuus investointisuunnitelman menot

Arvopaperit, €	Talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Tulot	9 700 000	9 721 818	21 818
Menot	10 000 000	9 577 642	422 358
Netto	300 000	-144 176	444 176

2.2.5. Rahoitusosan toteutuminen

1 000 euroa	Alkuperäinen talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Tulorahoitus	-2 710	9 010	6 308	29 624	23 317
Vuosikate	3 290	10 818	14 108	42 821	28 713
Tulorahoituksen korjauserät	-6 000	-1 800	-7 800	-13 196	-5 396
Investointien rahavirta	-57 754	6 000	-51 754	-34 593	17 161
Investointimenot	-68 032	-5 500	-73 532	-56 559	16 973
Rahoitusosuudet investointimenoihin	778	0	778	499	-279
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	9 500	11 500	21 000	21 467	467
Toiminnan ja investointien rahavirta	-60 464	15 010	-45 446	-4 968	40 478
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset	22 204	36 679	58 883	59 883	1 000
Antolainasaamisten lisäykset	-10 000	9 000	-1 000	0	1 000
Antolainasaamisten vähennykset	32 204	27 679	59 883	59 883	0
Lainakannan muutokset	-20	-30 000	-30 020	3 662	33 682
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	30 000	-30 000	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-30 020	0	-30 020	-30 020	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	33 682	33 682
Muut maksuvalmiuden muutokset	0		0	39 996	39 996
Rahoituksen rahavirta	22 184	6 680	28 863	103 541	74 678
Rahavarojen muutos	-38 281	21 690	-16 583	98 573	115 156

Kaupunki varautui alkuperäisessä talousarvioissaan rahoittamaan omien investointiensä lisäksi myös tytäryhteisöjään 10,0 milj. eurolla. Vuoden 2025 aikana ei myönnetty antolainoja ja niitä lyhennettiin 59,9 milj. euroa. Rahoituslaskelman antolainauksen muutokset sisältävät taseen pysyviin vastaaviin kirjattujen pitkäaikaisten lainasaamisten lisäykset ja vähennykset. Pitkäaikaisia lainoja ei nostettu. Pitkäaikaisten lainojen vähennykset vuonna 2025 olivat alkuperäisen talousarvion mukaiset 30,0 milj. euroa. Tilinpäätöshetkellä ei ollut nostettuna ulkoisilta rahoittajilta lyhytaikaisia lainoja. Lyhytaikaisten lainojen muutos 33,7 milj. euroa on seurausta tytäryhteisöjen konsernitilialdojen muutoksista.

Kaupunginvaltuuston päätöksen 29.9.2025 § 105 investointiosan arvopaperit ja osuudet talousarviomuutoksen vaikutus rahoituslaskelmaan on täsmentynyt, jonka vuoksi Kiinteistö Oy Lahden Tiedepuisto ja Paavolakiinteistöt Oy on käsitelty rahoituslaskelmalla.

2.2.6. Yhteenvedo määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

	Sito- vuus N B	Määrärahat, 1 000 euroa					Tuloarviot, 1 000 euroa				
		Alkup. talousarvio	TA-muutok- set	TA muutos- ten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkup. talousarvio	TA-muutok- set	TA muutos- ten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
KÄYTTÖTALOUSOSA											
KONSERNIHALLINTO		45 725,6	1 970,1	47 695,7	40 929,1	-6 766,6	10 506,7	4 200,0	14 706,7	16 212,7	1 506,0
Kaupunginvaltuusto ja -hallitus	B	4 602,4	-69,9	4 532,5	3 485,4	-1 047,1	225,0	0,0	225,0	159,3	-65,7
Ulkoinen tarkastus	B	439,7	0,0	439,7	401,8	-37,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kaupunginjohtaja, konsernihallinto	B	40 683,5	-360,0	40 323,5	34 637,8	-5 685,7	5 281,7	0,0	5 281,7	5 613,6	331,9
Käyttöomaisuuden myyntivoitot/-tappiot		0,0	2 400,0	2 400,0	2 404,2	4,2	5 000,0	4 200,0	9 200,0	10 439,8	1 239,8
ELINVOIMAN PALVELUALUE		63 164,3	39 667,3	102 831,6	98 827,9	-4 003,7	3 456,3	7 983,5	11 439,8	10 719,3	-720,5
Elinvoiman yhteiset, kasvupalvelut (31.5.2025 asti)	N	16 394,7	-13 092,1	3 302,6	3 922,6	620,0	3 431,3	-1 555,2	1 876,1	2 496,1	620,0
Elinvoiman yhteiset (1.6.2025 alk.)	N	0,0	2 763,4	2 763,4	1 944,1	-819,3	0,0	2 334,2	2 334,2	1 618,8	-715,4
Kasvupalvelut (1.6.2025 alk.)	B	0,0	21 718,0	21 718,0	21 088,5	-629,5	0,0	24,2	24,2	55,8	31,6
Työllisyyspalvelut (koko vuosi)	B	46 769,6	-1 128,3	45 641,3	42 968,7	-2 672,6	25,0	5 152,0	5 177,0	4 135,6	-1 041,4
Kaupunkikulttuuripalvelut (1.6.2025 alk.)	B	0,0	29 406,3	29 406,3	28 904,0	-502,3	0,0	2 028,3	2 028,3	2 413,0	384,7
SIVISTYKSEN PALVELUALUE		312 205,2	-42 826,3	269 378,9	261 999,5	-7 379,4	18 302,7	-1 934,4	16 368,3	16 597,5	229,2
Sivistyksen yhteiset (koko vuosi)	N	6 126,5	-165,4	5 961,1	4 403,4	-1 557,7	4 447,5	-596,9	3 850,6	2 887,9	-962,7
Lasten ja nuorten kasvun vastuualue (31.5.2025 asti)	B	225 432,4	-135 019,0	90 413,4	90 413,1	-0,3	8 543,0	-5 196,7	3 346,3	3 346,4	0,1
Osallisuuden ja tiedon vastuualue Tieto (31.5.2025 asti)	N	26 562,8	-16 139,3	10 423,5	10 423,2	-0,3	1 316,8	-960,3	356,5	356,6	0,1
Osallisuus (31.5.2025 asti)	B	9 700,3	-6 084,8	3 615,5	3 615,4	-0,1	513,4	-250,6	262,8	264,6	1,8
Liikunnan ja kulttuurin vastuualue (31.5.2025 asti)	N	44 383,2	-26 386,7	17 996,5	17 975,9	-20,6	3 482,0	-2 098,3	1 383,7	1 363,7	-20,0
Varhaiskasvatus, perusopetus, nuoriso- sekä kirjasto- ja tietopalvelut -vastuualueet yhteensä (1.6.2025 alkaen)	B	0,0	138 204,6	138 204,6	132 922,7	-5 281,9	0,0	6 232,3	6 232,3	7 439,0	1 206,7
Wellamo-opisto (1.6.2025 alkaen)	N	0,0	2 764,3	2 764,3	2 245,8	-518,5	0,0	936,1	936,1	939,3	3,2
KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE		65 771,8	-1 240,0	64 531,8	58 812,6	-5 719,2	43 712,7	1 800,0	45 512,7	48 173,4	2 660,7
Kaupunkiympäristö	B	38 962,0	-1 240,0	37 722,0	32 815,9	-4 906,1	25 916,5	1 800,0	27 716,5	30 981,9	3 265,4
Joukkoliikenne	N	26 809,8	0,0	26 809,8	25 996,7	-813,1	17 796,2	0,0	17 796,2	17 191,5	-604,7
TASEYKSİKÖT											
Lahden Tilakeskus (tilikauden yli-/alijäämä ilman käyttöomaisuuden myyntivoitoja ja tappioita)							1,6	4,0	5,6	7,8	2,2
Lahden kaupunginorkesteri (tilikauden yli-/alijäämä)							0,0	0,0	0,0	67,3	67,3
Lahden kaupunginteatteri (tilikauden yli-/alijäämä)							0,0	0,0	0,0	100,8	100,8
TULOSLASKELMAOSA (sis. taseyksiköt)											
Verotulot							295 280,0	-6 665,3	288 614,7	286 330,4	-2 284,3
Valtionosuudet							86 665,7	2 132,1	88 797,8	88 807,6	9,8
Korkotulot ja -menot	N	-3 465,4	-220,0	-3 685,4	-3 273,5	411,9					
Muut rahoitustulot ja -menot	N	9 460,4	-1 914,7	7 545,7	8 260,6	714,9					
INVESTOINTIOSA (sis. taseyksiköt)											
Kiinteä omaisuus	B	4 750,0	1 000,0	5 750,0	2 925,4	2 824,6	3 000,0	0,0	3 000,0	1 403,2	-1 596,8
Tilakeskus, talonrakennus	B	30 223,0	0,0	30 223,0	21 388,4	8 834,6	1 328,0	0,0	1 328,0	1 662,1	334,1
Julkinen käyttöomaisuus	B	28 414,0	-5 000,0	23 414,0	20 828,6	2 585,4	450,0	0,0	450,0	487,6	37,6
Irtain omaisuus	B	4 145,0	0,0	4 145,0	1 838,5	2 306,5	0,0	0,0	0,0	6,0	6,0
Arvopaperit ja osuudet	B	500,0	9 500,0	10 000,0	9 577,6	422,4	0,0	9 700,0	9 700,0	9 721,8	21,8
RAHOITUSOSA											
Antolainat		22 203,7	36 679,6	58 883,3	59 883,3	1 000,0					
Lainanotto ja lyhennykset (pitkäaikaiset)							-20,0	-30 000,0	-30 020,0	-30 020,0	0,0

3

Tilinpäätöslaskelmat

3. Tilinpäätöslaskelmat

3.1. Lahden kaupungin laskelmat

3.1.1. Lahden kaupungin tuloslaskelma

€	2025	2024
Toimintatuotot		
Myyntituotot	33 801 896,86	28 186 793,80
Maksutuotot	13 130 405,04	13 185 564,69
Tuet ja avustukset	9 203 605,29	13 314 330,02
Muut toimintatuotot*	43 749 963,43	39 117 206,92
	99 885 870,62	93 803 895,43
Valmistus omaan käyttöön	1 363 839,52	1 330 661,02
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-151 960 994,82	-147 565 149,89
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-32 178 017,77	-32 067 683,51
Muut henkilösivukulut	-5 229 581,55	-3 964 804,97
Palvelujen ostot	-147 913 299,70	-144 881 881,46
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-17 670 376,82	-17 834 806,21
Avustukset	-47 969 150,32	-34 565 746,26
Muut toimintakulut	-35 632 720,90	-35 638 581,16
	-438 554 141,88	-416 518 653,46
Toimintakate	-337 304 431,74	-321 384 097,01
Verotulot	286 330 351,03	288 270 830,93
Valtionosuudet	88 807 578,00	77 170 655,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	12 284 274,48	18 668 800,58
Muut rahoitustuotot	8 436 613,09	4 952 487,24
Korkokulut	-15 557 802,36	-20 972 548,48
Muut rahoituskulut	-176 047,01	-271 597,42
	4 987 038,20	2 377 141,92
Vuosikate	42 820 535,49	46 434 530,84
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-54 367 188,75	-55 380 096,13
Arvonalentumiset	-20 202,50	-805 637,02
	-54 387 391,25	-56 185 733,15
Tilikauden tulos	-11 566 855,76	-9 751 202,31
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	736 146,19	736 753,59
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	0,00	83 311,20
Tilikauden yli-/alijäämä	-10 830 709,57	-8 931 137,52

*Vuoden 2024 osalta muihin toimintatuottoihin on sisällytetty vuokratuotot, jotka aiemmin esitettiin erillisenä eränä.

3.1.2. Lahden kaupungin rahoituslaskelma

€	2025	2024
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	42 820 535,49	46 434 530,84
Tulorahoituksen korjauserät	-13 196 133,12	-5 199 414,35
	29 624 402,37	41 235 116,49
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-56 558 653,61	-63 307 182,72
Rahoitusosuudet investointimenoihin	498 651,60	1 502 880,23
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	21 467 353,27	5 905 874,19
	-34 592 648,74	-55 898 428,30
Toiminnan ja investointien rahavirta	-4 968 246,37	-14 663 311,81
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	0,00	-131 973,78
Antolainasaamisten vähennys	59 883 341,42	73 008 360,36
	59 883 341,42	72 876 386,58
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-30 020 000,00	-64 000 000,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	33 682 255,62	-10 090 219,28
	3 662 255,62	-74 090 219,28
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-177 212,79	142 795,36
Vaihto-omaisuuden muutos	-7 668,38	-4 280,59
Saamisten muutos	35 716 647,89	-23 219 414,25
Korottomien velkojen muutos	4 463 937,50	-7 422 684,43
	39 995 704,22	-30 503 583,91
Rahoituksen rahavirta	103 541 301,26	-31 717 416,61
Rahavarojen muutos	98 573 054,89	-46 380 728,42
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.*	318 638 361,26	219 971 594,97
Rahavarat 1.1.*	220 065 306,37	266 352 323,39
	98 573 054,89	-46 380 728,42

*Rahavarat 31.12.2024 ja 1.1.2025 välillä on 93 711,40 euron ero, joka johtuu kirjanpitojärjestelmän muutoksesta. Kirjanpitojärjestelmän muutoksessa siirtosaamiin sisältynyt erä 93 711,40 euroa siirtyi ryhmään maksusetelisaamiset, joka sisältyy 1.1.2025 rahavaroihin.

3.1.3. Lahden kaupungin tase

VASTAAVAA, €	2025	2024
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	241 680,33	410 218,90
Muut pitkävaikutteiset menot	56 177 900,74	61 044 351,38
Ennakkomaksut	0,00	2 330 310,37
	56 419 581,07	63 784 880,65
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	142 583 168,76	140 722 677,89
Rakennukset	282 023 271,13	298 721 302,22
Kiinteät rakenteet ja laitteet	208 662 693,89	224 137 046,51
Koneet ja kalusto	5 557 876,23	9 550 502,29
Muut aineelliset hyödykkeet	225 955,71	389 536,20
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	35 298 190,46	3 972 395,19
	674 351 156,18	677 493 460,30
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	170 535 943,03	170 732 554,25
Muut lainasaamiset	178 267 168,42	241 422 602,43
Muut saamiset	7 750,00	363 918,92
	348 810 861,45	412 519 075,60
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	453 786,24	329 786,24
	453 786,24	329 786,24
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	100 284,65	92 616,27
	100 284,65	92 616,27
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	1 917 917,67	1 917 917,67
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	6 296 503,91	7 533 264,11
Lainasaamiset	5 942,45	33 763 832,51
Muut saamiset	3 810 002,11	3 934 145,58
Siirtosaamiset	11 938 850,23	11 741 251,32
	23 969 216,37	58 890 411,19
Rahoitusomaisuusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	96 021,78	7 478 506,43
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	215 000 000,00	140 000 000,00
Muut arvopaperit	37 413 675,81	0,00
	252 509 697,59	147 478 506,43
Rahat ja pankkisaamiset	66 128 663,67	72 493 088,54
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 422 743 247,22	1 433 081 825,22

VASTATTAVAA, €	2025	2024
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	405 062 050,09	405 062 050,09
Arvonkorotusrahasto	80 009,68	80 009,68
Muut omat rahastot	11 184 812,16	11 184 812,16
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)*	245 781 858,47	254 711 937,01
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-10 830 709,57	-8 931 137,52
	651 278 020,83	662 107 671,42
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	8 814 952,80	9 551 098,99
Vapaaehtoiset varaukset	20 000 000,00	20 000 000,00
	28 814 952,80	29 551 098,99
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	1 576 200,00	2 144 500,00
Muut pakolliset varaukset	1 831 000,00	9 045 629,26
	3 407 200,00	11 190 129,26
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Lahjoitusrahastojen pääomat	2 954 863,29	3 008 076,08
	2 954 863,29	3 008 076,08
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	560 000 000,00	580 000 000,00
	560 000 000,00	580 000 000,00
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	20 000 000,00	30 000 000,00
Lainat muilta luotonantajilta	93 816 251,77	60 153 996,15
Saadut ennakot	1 733 430,83	1 656 092,27
Ostovelat	24 858 952,29	22 141 767,17
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	3 473 391,52	3 098 428,16
Siirtovelat	32 406 183,89	30 174 565,72
	176 288 210,30	147 224 849,47
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 422 743 247,22	1 433 081 825,22

*Oma pääoma ei jatku vuosien 2024–2025 välillä. Erotus 1 058,98 euroa pitää sisällään 605,38 euroa vuonna 2024 tehtyä liikaeliminointia. Erotukseksi jäävä sisäinen eliminointi 453,60 euroa kirjataan kirjanpitoon vuonna 2026.

3.2. Lahti-konsernin laskelmat

3.2.1. Lahti-konsernin tuloslaskelma

€	2025	2024
Toimintatuotot	423 182 413,45	431 582 610,83
Toimintakulut	-678 970 517,05	-676 459 380,72
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	1 419 836,12	-415 713,06
Toimintakate	-254 368 267,48	-245 292 482,95
Verotulot	282 940 570,79	286 664 476,56
Valtionosuudet	127 839 503,81	118 602 759,26
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	7 936 256,86	12 054 816,76
Muut rahoitustuotot	5 256 217,77	4 097 091,55
Korkokulut	-23 548 497,65	-26 383 579,78
Muut rahoituskulut	6 283 690,28	-448 416,75
	-4 072 332,75	-10 680 088,22
Vuosikate	152 339 474,37	149 294 664,65
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-110 012 901,21	-111 640 534,52
Arvonalentumiset	-4 801 499,67	-1 008 294,65
	-114 814 400,88	-112 648 829,17
Tilikauden tulos	37 525 073,50	36 645 835,47
Tilinpäätössiirrot	-13 936,88	67 476,16
Tilikauden verot	-4 233 258,65	-3 751 930,91
Laskennalliset verot	-3 028 488,66	-4 264 353,85
Vähemmistöosuudet	-1 212 712,61	-1 187 229,72
Tilikauden yli-/alijäämä	29 036 676,70	27 509 797,15

3.2.2. Lahti-konsernin rahoituslaskelma

€	2025	2024
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	152 339 474,37	149 294 664,65
Tilikauden verot	-4 233 258,65	-3 751 930,91
Tulorahoituksen korjauserät	-29 936 104,21	-8 944 817,44
	118 170 111,51	136 597 916,90
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-119 404 773,05	-153 641 571,94
Rahoitusosuudet investointimenoihin	498 651,60	1 510 528,10
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	30 200 331,60	51 005 331,61
	-88 705 789,85	-101 125 712,22
Toiminnan ja investointien rahavirta	29 464 321,66	35 472 204,67
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-96 318,03	0,00
Antolainasaamisten vähennys	493 860,82	522 039,18
	397 542,79	522 039,18
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	189 966 279,50	6 650 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-127 073 930,23	-91 517 414,95
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-6 307 485,23	-476 416,99
	56 584 864,04	-85 343 831,94
Oman pääoman muutokset	-296 967,70	20 618,25
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-161 730,40	158 851,90
Vaihto-omaisuuden muutos	1 318 865,55	2 699 074,07
Saamisten muutos	12 494 357,76	10 254 463,88
Korottomien velkojen muutos	-409 866,84	-11 600 229,15
	13 241 626,06	1 512 160,71
Rahoituksen rahavirta	69 927 065,19	-83 289 013,81
Rahavarojen muutos	99 391 386,82	-47 816 860,40
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	348 856 093,33	249 464 706,51
Rahavarat 1.1.	249 464 706,51	297 281 566,91
	99 391 386,82	-47 816 860,40

3.2.3. Lahti-konsernin tase

VASTAAVAA, €	2025	2024
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	8 530 191,71	6 269 588,41
Muut pitkävaikutteiset menot	57 814 124,85	62 670 802,34
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	109 104,53	5 006 554,76
	66 453 421,09	73 946 945,51
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	159 638 958,81	158 747 952,96
Rakennukset	751 536 327,38	783 166 608,78
Kiinteät rakenteet ja laitteet	424 940 801,27	434 483 098,06
Koneet ja kalusto	223 225 362,04	233 082 777,80
Muut aineelliset hyödykkeet	724 729,32	1 566 178,03
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	83 163 374,25	34 802 510,05
	1 643 229 553,06	1 645 849 125,68
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	116 424 136,73	114 479 289,40
Joukkovelkakirjalainasaamiset	100 913,01	97 332,19
Muut lainasaamiset	18 019 911,84	18 423 127,72
Muut saamiset	74 661,36	81 777,15
	134 619 622,94	133 081 526,45
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	877 255,27	969 886,64
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	8 001 416,23	9 317 513,76
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	4 809 875,73	5 418 670,94
Lyhytaikaiset saamiset	62 975 257,53	65 921 477,58
Rahoitusomaisuusarvopaperit	255 755 929,94	163 287 546,14
Rahat ja pankkisaamiset	93 100 163,39	86 177 160,36
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 269 822 495,17	2 183 969 853,07

VASTATTAVAA, €	2025	2024
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	405 062 050,08	405 062 050,08
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	12 614,10	12 614,10
Arvonkorotusrahasto	199 210,45	199 210,45
Muut omat rahastot	12 226 309,01	12 398 476,62
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	470 288 260,04	440 264 206,71
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	29 036 676,70	27 509 797,16
	916 825 120,37	885 446 355,11
VÄHEMMISTÖOSUUDET	16 713 467,45	15 555 734,94
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	1 576 200,00	2 144 500,00
Muut pakolliset varaukset	12 889 822,37	19 265 007,42
	14 466 022,37	21 409 507,42
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	3 808 335,61	4 061 338,71
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	1 064 316 583,98	993 582 302,33
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	89 901 869,66	87 485 314,48
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	43 726 802,71	57 828 068,62
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	120 064 293,00	118 601 231,43
	1 318 009 549,35	1 257 496 916,86
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 269 822 495,17	2 183 969 853,07

4

Liitetiedot

4. Liitetiedot

4.1. Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

4.1.1. Kaupungin tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelmanmukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintameno määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaissopimuksilla hallitaan lainoihin liittyvää korkoriskiä tavoitteena korkotason muutosten vaikutusten tasaaminen, kasvirittojen parempi ennakoitavuus sekä korkokustannusten alentaminen. Lahden kaupungin johdannaissopimukset ovat koronvaihtosopimuksia ja niiden kesto ulottuu enimmillään vuoteen 2032. Sopimukset on tehty Lahden kaupungin rahoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti olemassa olevien tai tulevien lainojen korkoriskin suojaamistarkoituksessa ja ne on esitetty tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen muun muassa verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudella.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintameno vähennykseksi.

Tilikauden muut tapahtumat

Vuosilta 2021–2024 aktivoimatta jääneiden investointien rahoitusosuuksien poistot 901 329,72 euroa on kirjattu vuodelle 2025 negatiivisena lisäpoistona.

Lahden kaupunki on kirjannut vuosien 2023 ja 2022 tilinpäätöksissä pakollisiin varauksiin Lahden Jäähalli Oy:n lainasaamisen 3 272 092,59 euroa. Tilikaudella 2025 pakollinen varaus on purettu ja lainasaaminen on kirjattu pois taseen pysyvien vastaavien sijoituksista.

Lahden kaupunki on kirjannut vuoden 2022 tilinpäätöksessä pakollisiin varauksiin Lahti Events Oy:n konsernitilisaamisen 3 942 536,67 euroa. Tilikaudella 2025 pakollinen varaus on purettu ja konsernitilisaaminen on kirjattu pois lyhytaikaisista saamisista.

Konsernin sisäisten liiketapahtumien oikeuskäsittelyt

Kaupunginhallitus päätti (12.6.2023 § 222) siirtää Suomen Hiihtoliitto ry:n saatavan yhteensä 2 012 434,15 eurolla Lahti-konsernin sisällä KOKO Lahti Oy:ltä Lahden kaupungille. Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi 5.3.2026 (Dnro 1989/03.04.04.04.10) edellä mainitun kaupunginhallituksen päätöksen. Tilinpäätöskirjan laadintahetkellä Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen valitusaika oli yhä kesken. Päätöksen mahdolliset kirjanpidolliset vaikutukset kohdistuvat vuodelle 2026.

Kaupunginhallitus päätti (4.12.2023 § 410) antaa anteeksi Lahti Events Oy:n velat per 30.11.2023 yhteensä 2,873 milj. euroa, näihin velkoihin liittyvät korkosaatavat per 30.11.2023 yhteensä 0,103 milj. euroa sekä myönnetyt luottolimiitin enintään 4,0 milj. euroa ja siihen liittyvät korkosaatavat per 26.11.2023 yhteensä 68 007,65 euroa, kaikki edellä yhteensä 7 043 985,02 euroa. Lisäksi kaupunginhallitus päätti, että Lahti Events Oy tulee purkaa viivytyksettä. Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi 5.3.2026 (Dnro 714/03.04.04.04.10/2024) edellä mainitun kaupunginhallituksen päätöksen. Tilinpäätöskirjan laadintahetkellä Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen valitusaika oli yhä kesken. Päätöksen mahdolliset kirjanpidolliset vaikutukset kohdistuvat vuodelle 2026.

Kaupunginhallitus päätti (18.12.2023 § 444) perustaa Tapahtuma Lahti Oy:n (nyk. Eventum Lahti Oy) ja merkitä 1,0 milj. eurolla Tapahtuma Lahti Oy:n osakkeita ja tehdä 2,8 milj. euron sijoituksen yhtiön SVOP-rahastoon. Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi 5.3.2026 (Dnro 715/03.04.04.04.10/2024) edellä mainitun kaupunginhallituksen päätöksen. Tilinpäätöskirjan

laadintahetkellä Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen valitusaika oli yhä kesken. Päätöksen mahdolliset kirjanpidolliset vaikutukset kohdistuvat vuodelle 2026.

Konserni- ja tilajaosto päätti (22.1.2024 § 4) kiinteistöjärjestelyistä, jossa Lahden kaupunki ostaa Spatium Toimitilat Oy:ltä Suurhalli ja messuhallikiinteistön (Lahti- ja Vesijärvi halli) kauppasummalla 19,9 milj. euroa ja Spatium Toimitilat Oy siirtää rakennuksia koskevat vuokrasopimukset Lahden kaupungille. Lahden kaupunki myy Tikkula -nimisen rakennuksen 0,8 milj. eurolla Spatium Toimitilat Oy:lle ja vuokraa maanvuokrasopimuksella tontin ostajalle sekä siirtää rakennuksia koskevat vuokrasopimukset Spatium Toimitilat Oy:lle. Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi 5.3.2026 (Dnro 715/03.04.04.10/2024) edellä mainitun kaupunginhallituksen päätöksen. Tilinpäätöskirjan laadintahetkellä Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen valitusaika oli yhä kesken. Päätöksen mahdolliset kirjanpidolliset vaikutukset kohdistuvat vuodelle 2026.

Tilikaudelle 2025 tehdyt oikaisut

Vuonna 2025 toteutetun kirjanpitojärjestelmän muutoksen yhteydessä Raindance-järjestelmään siirrettiin vertailutiedoiksi vuoden 2024 SAP-kirjanpitojärjestelmän luvut, mukaan lukien edellisten tilikausien yli-/alijäämä (245 781 858,47 euroa). Tilinpäätöskirjan vuoden 2024 vertailutiedot perustuvat kuitenkin FPM-konsernijärjestelmästä saatuihin tietoihin, joissa 31.12.2024 edellisten tilikausien yli-/alijäämä oli 1 058,98 euroa pienempi.

Tämä erotus aiheuttaa sen, että oman pääoman määrä ei täsmää vuosien 2024 ja 2025 välillä. Erotus 1 058,98 euroa muodostuu kahdesta osasta:

- 605,38 euroa vuodelta 2024 tehtyä liikeliminointia
- 453,60 euroa sisäistä eliminointia, joka kirjataan Raindance-kirjanpitoon vuoden 2026 aikana.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Vertailuvuoden 2024 ennakkotietoon perustuva asukasmäärä on päivitetty vastaamaan lopullista asukasmäärää. Asukasmäärän päivitys vaikuttaa vuoden 2024 osalta seuraaviin tunnuslukuihin: tuloslaskelman vuosikate €/asukasmäärä, taseen kertynyt yli-/alijäämä €/asukas, lainakanta €/asukas ja lainat ja vuokravastuut €/asukas.

4.1.2. Konsernitiilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernirakenne

Konsernitiilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt ja kuntayhtymät, joissa kaupungilla on määräysvalta. Vuoden 2025 lopussa kaupunkikonserniin kuului 29 tytäryhteisöä, yksi säätiö ja yksi osakkuusyhteisö, jotka on yhdistelty kuntakonserniin suoraan tai alakonsernitiilinpäätösten kautta. Konsernitiilinpäätökseen on lisäksi yhdistelty kaksi kuntayhtymää ja yksi kuntayhtymäkonserni, joissa Lahden kaupunki on jäsenenä. Kuntayhtymäkonsernin kautta kuntakonserniin on yhdistelty yksi kuntayhtymäkonsernin tytäryhteisö. Konserniyhtiöt ovat osakkaana viidessä osakkuusyhteisössä, josta yksi osakkuusyhteisö on yhdistelty alakonsernin luvuissa. Loput osakkuusyhteisöt ovat konsernin kannalta merkitykseltään vähäisiä ja ne ovat jätettyä pieninä yhtiöinä yhdistelemättä (KPL 6:3.1).

Konserniin on yhdistelty seitsemän alakonsernia, jotka on kuvattu konsernirakenteessa. Ko. yhtiöistä tehdyt konsernilaskelmat on yhdistelty Lahti-konserniin.

Konsernitiilinpäätöksen yhdistellyt yhteisöt:	2025
Tytäryhteisöt	
Yhtiöt	
- Asuminen, kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöt	3
- Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt	11
- Muut yhtiöt	5
Säätiöt	1
Kuntayhtymät	3
Osakkuusyhteisöt	1
Yhdistelemättömät yhteisöt	5
Yhteensä	29

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäisen omistuksen eliminoinnit on tehty Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston konserniyleisohjeen mukaisesti käyttäen ns. sovellettua hankintamenomenetelmää. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudella tilikauden tulokseen.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Kuntakonsernin sisäiset kiinteistöverot on eliminoitu.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä omasta pääomasta konsernitasessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden rakennusten poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi niillä yhtiöillä, jotka eivät ole tehneet suunnitelman mukaisia poistoja.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Kirjanpitolautakunnan mukaisesti vapaaehtoisten ja verotusperusteisten varausten ja poistoeron muutokset on konsernituloslaskelmassa laskettu laskennallisten verojen muutokseen ja tilikauden yli-/alijäämään ja vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on konsernitaseessa jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa ja vähemmistöosuuksien erottamisessa. Laskennallinen verovelka on esitetty kokonaisuudessaan pitkäaikaisen vieraana pääomana.

Konserniin on kirjattu alakonsernin liiketoiminnan aiheuttamien vientien perusteella laskennallisia verosaamisia. Verosaamiset on jaoteltu pitkä- ja lyhytaikaiseen niiden mahdollisen toteutumisen perusteella.

Konserniin on kirjattu laskennallisia veroja seuraavasti:

- Saamiset: pitkäaikaiset 0,6 milj. euroa
- Velat: pitkäaikaiset 52,0 milj. euroa

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen, lukuun ottamatta viiteen alakonserniin yhdisteltyä yhteisöä, jotka on pieninä yhtiöinä jätetty yhdistelemättä konsernitilinpäätökseen (KPL 6:3.1).

Konsernirakenteen muutokset tilikaudella

- Koulutuskeskus Salpaus kuntayhtymän omistusosuus kasvoi 0,21 prosenttiyksikköä Mäntyharju-Pertunmaa kuntaliitoksen seurauksena.
- As Oy Villähteen Liikekeskus myytiin konsernin ulkopuolelle 10.1.2025.
- Lahti Aqua Oy ja Salpakierto Oy alakonserneihin kuulunut Labio Oy myytiin konsernin ulkopuolelle 29.4.2025.
- Koy Nastoharjun liiketalo myytiin konsernin ulkopuolelle 10.6.2025.
- Koy Lahden Tiedepuisto tuli osaksi Spatium alakonsernia 1.9.2025 alkaen. Yhtiön tulos ajalta 1.1. – 31.8.2025 on yhdistelty konsernitilinpäätökseen, 270 701 euroa.
- Paavolakiinteistöt Oy tuli osaksi Spatium alakonsernia 1.11.2025 alkaen. Yhtiön tulos ajalta 1.1. – 31.10.2025 on yhdistelty konsernitilinpäätökseen, -277 352 euroa.

Yksikköhintarahoituksen oikaisu valtionosuuksiin

Koulutuskeskus Salpaus kuntayhtymälle maksettu yksikköhintarahaus 60,92 milj. euroa on konsernitilinpäätöksessä siirretty toimintatuotoista valtionosuuksiin.

Kiinteistöverojen käsittely

Konsernitilinpäätökseen yhdisteltyjen yhteisöjen kunnalle maksamat kiinteistöverot 1,26 milj. euroa on eliminoitu.

Konsernin sisäisten liiketapahtumien oikeuskäsittelyt

Kaupunginhallitus päätti (12.6.2023 § 222) siirtää Suomen Hiihtoliitto ry:n saatavan yhteensä 2 012 434,15 eurolla Lahti-konsernin sisällä KOKO Lahti Oy:ltä Lahden kaupungille. Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi 5.3.2026 (Dnro 1989/03.04.04.04.10) edellä mainitun kaupunginhallituksen päätöksen. Tilinpäätöskirjan laadintahetkellä Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen valitusaika oli yhä kesken. Päätöksen mahdolliset kirjanpidolliset vaikutukset kohdistuvat vuodelle 2026.

Kaupunginhallitus päätti (4.12.2023 § 410) antaa anteeksi Lahti Events Oy:n velat per 30.11.2023 yhteensä 2,873 milj. euroa, näihin velkoihin liittyvät korkosaatavat per 30.11.2023 yhteensä 0,103 milj. euroa sekä myönnetyn luottolimiitin enintään 4,0 milj. euroa ja siihen liittyvät korkosaatavat per 26.11.2023 yhteensä 68 007,65 euroa, kaikki edellä yhteensä 7 043 985,02 euroa. Lisäksi kaupunginhallitus päätti, että Lahti Events Oy tulee purkaa viivytyksettä. Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi 5.3.2026 (Dnro 714/03.04.04.04.10/2024) edellä mainitun kaupunginhallituksen päätöksen. Tilinpäätöskirjan laadintahetkellä Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen valitusaika oli yhä kesken. Päätöksen mahdolliset kirjanpidolliset vaikutukset kohdistuvat vuodelle 2026.

Kaupunginhallitus päätti (18.12.2023 § 444) perustaa Tapahtuma Lahti Oy:n (nyk. Eventum Lahti Oy) ja merkitä 1,0 milj. eurolla Tapahtuma Lahti Oy:n osakkeita ja tehdä 2,8 milj. euron sijoituksen yhtiön SVOP-rahastoon. Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi 5.3.2026 (Dnro 715/03.04.04.04.10/2024) edellä mainitun kaupunginhallituksen päätöksen. Tilinpäätöskirjan laadintahetkellä Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen valitusaika oli yhä kesken. Päätöksen mahdolliset kirjanpidolliset vaikutukset kohdistuvat vuodelle 2026.

Konserni- ja tilajaosto päätti (22.1.2024 § 4) kiinteistöjärjestelyistä, jossa Lahden kaupunki ostaa Spatium Toimitilat Oy:ltä Suurhalli ja messuhallikiinteistön (Lahti- ja Vesijärvi halli) kauppasummalla 19,9 milj. euroa ja Spatium Toimitilat Oy siirtää rakennuksia koskevat vuokrasopimukset Lahden kaupungille. Lahden kaupunki myy Tikkula -nimisen rakennuksen 0,8 milj. eurolla Spatium Toimitilat Oy:lle ja vuokraa maanvuokrasopimuksella tontin ostajalle sekä siirtää rakennuksia koskevat vuokrasopimukset Spatium Toimitilat Oy:lle. Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi 5.3.2026 (Dnro 715/03.04.04.04.10/2024) edellä mainitun

kaupunginhallituksen päätöksen. Tilinpäätöskirjan laadintahetkellä Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen valitusaika oli yhä kesken. Päätöksen mahdolliset kirjanpidolliset vaikutukset kohdistuvat vuodelle 2026.

Vertailukelpoisuus edellisten tilikausien tilinpäätökseen

Vertailuvuoden 2024 ennakkotietoon perustuva asukasmäärä on päivitetty vastaamaan lopullista asukasmäärää. Asukasmäärä vaikuttaa tuloslaskelman tunnuslukuun, vuosikate €/asukas sekä taseen tunnuslukuun, lainat €/asukas ja kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas.

Konsernissa vuosien 2019–2024 aikana on jäänyt tekemättä poisto-oikaisu yhteensä 9,5 milj. euroa seuraavilta konserniyh-tiöiltä: Kiinteistö Oy Hansaparkki, Lahden Rudolf Steiner koulun talo Oy sekä Spatium Toimitilat Oy -al konserni. Muutos on huomioitu pysyvien vastaavien rakennusten erässä, kohdassa konsernin kertyneet poistot sekä edellisten tilikausien yli-/alijää-män muutoksessa.

Konsernissa sisäinen kiinteistövero on jäänyt oikaisematta vuoden 2024 tuloslaskelmalla (2 127 118,84 euroa), eikä tätä ole korjattu konsernitulokseen. Kirjauksella ei olisi ollut tulosvaikutusta. Vastaava puute ollut myös vuosina 2021–2023.

Tilinpäätöskirjan liitetiedon 6. Toimintatuotot tehtävälueittain jaotteluperustetta on muutettu vuodelle 2025. Vertailutiedot 2024 päivitetty tilinpäätöskirjalle uuden jaottelun mukaisesti.

Tilinpäätöskirjan liitetiedon 38.–39. Vastuusitoumukset takaukset muiden puolesta vertailuvuoden 2024 luku on muutettu vas-taamaan konsernin oikeaa lukua. Tilinpäätöskirjan vertailutiedoissa 2024 on esitetty aiheeton jaottelu jäljellä olevasta pää-omasta.

4.1.3. Lahti-konsernin suurimpien yhteisöjen tunnuslukuja 2025 ja 2024

		Henkilö- kunnan määrä	Liikevaihto € 1 000 €	Tilikauden tulos € 1 000 €	Oma pää- oma € 1 000 €	Suhteellinen velkaantunei- suus %	Omavarai- suusaste %	Sijoitetun pääoma tuotto %
Lahti Energia Oy-al konserni	2025	203	172 607	19 209	174 900	251,8 %	28,2 %	11,7 %
	2024	204	190 109	19 890	158 692	227,0 %	26,6 %	12,1 %
Lahti Aqua Oy-al konserni	2025	79	48 252	13 844	80 234	105,0 %	58,0 %	15,9 %
	2024	76	44 266	6 511	67 615	149,5 %	50,0 %	8,9 %
Salpakierto Oy	2025	54	20 412	1 363	8 759	37,5 %	33,6 %	14,8 %
	2024	69	21 156	1 244	7 495	58,0 %	27,2 %	21,8 %
Lahden Pysäköinti Oy	2025	7	3 146	35	9 306	365,5 %	43,2 %	-1,9 %
	2024	7	2 992	39	9 307	412,9 %	41,1 %	0,1 %
Lahden Sairaalaparkki Oy	2025	0	1 136	123	943	334,2 %	21,5 %	16,5 %
	2024	0	1 042	115	820	407,0 %	16,0 %	10,9 %
Lahden seutu - Lahti Region Oy	2025	14	2 482	1	387	52,6 %	13,4 %	0,6 %
	2024	17	2 595	2	367	10,0 %	58,6 %	0,9 %
KOKO Lahti Oy	2025	12	0	-29	-2 966	0,0 %	-557,0 %	1,6 %
	2024	12	1 798	-785	-2 937	193,6 %	-521,8 %	42,9 %
Lahti Events Oy	2025	0	0	-213	-6 813	0,0 %	-286210,9 %	4,5 %
	2024	0	0	288	-6 601	0,0 %	-3202,7 %	-6,4 %
Eventum Lahti Oy	2025	28	5 394	-55	3 502	24,8 %	72,3 %	-1,6 %
	2024	30	3 860	-242	3 558	32,1 %	13,9 %	-6,8 %
Lahden Talot Oy	2025	38	58 720	2 322	131 792	446,4 %	22,6 %	7,1 %
	2024	36	58 302	1 558	130 070	439,7 %	20,6 %	9,9 %
Spatium Toimitilat Oy	2025	5	6 382	-474	19 899	594,7 %	25,3 %	-21,3 %
	2024	5	6 201	2 313	10 623	313,4 %	15,2 %	56,5 %
Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy	2025	36	4 180	17	1 559	13,4 %	73,6 %	1,0 %
	2024	33	3 678	10	1 542	14,7 %	74,0 %	0,7 %
Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy	2025	223	18 668	280	1 430	11,4 %	41,5 %	19,9 %

	2024	223	19 018	260	1 355	11,7 %	34,4 %	8,0 %
Päijät-Hämeen Laitoshuoltopalvelut Oy	2025	478	24 567	661	2 170	19,8 %	30,7 %	37,1 %
	2024	503	23 628	778	1 509	19,8 %	24,3 %	64,1 %
Koulutuskeskus Salpaus ky	2025	599	65 110	2 800	105 054	10,8 %	93,0 %	2,7 %
	2024	411	68 783	5 586	102 386	11,4 %	92,2 %	5,5 %
Päijät-Hämeen liiton ky	2025	29	2 682	-68	1 152	15,5 %	48,9 %	-5,9 %
	2024	19	2 772	126	1 535	15,1 %	41,7 %	8,2 %

4.2. Tuloslaskelman liitetiedot

6.TOIMINTATUOTOT TEHTÄVÄALUEITTAIN, € *)	Konserni		Kaupunki	
	2025	2024	2025	2024
Yleishallinto	13 460 828	11 867 338	16 164 107	17 924 430
Opetus ja kulttuuripalvelut	29 832 606	29 514 130	23 367 614	22 359 188
Työllisyyspalvelut	6 156 860	0	6 156 860	0
Yhdyskuntapalvelut	263 341 097	278 253 741	46 530 258	45 222 263
Muut palvelut	110 391 022	111 947 401	7 667 031	8 298 014
Toimintatuotot yhteensä	423 182 413	431 582 611	99 885 871	93 803 895

*) Toimintatuottojen erittely esitetään ulkoisista eristä

7.VEROTULOJEN ERITTELY, €	Kaupunki	
	2025	2024
Kunnan tulovero	213 070 024	214 003 505
Osuus yhteisöveron tuotosta	25 210 525	26 539 285
Kiinteistövero	48 049 803	47 728 041
Verotulot yhteensä	286 330 351	288 270 831

8.VALTIONOSUUKSIEN JA VEROTULOMENETYSTEN KORVAUSTEN ERITTELY, €	Kaupunki	
	2025	2024
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus *)	77 472 732	60 790 955
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	24 962 420	23 182 373
Verotulomenetysten korvaus	10 845 170	18 224 255
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	88 317 902	79 015 210
Muu opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	489 676	-1 844 555
Valtionosuudet yhteensä	88 807 578	77 170 655

*) Vuoden 2024 Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on muutettu liitetietojen esitystavan mukaiseksi.

9.PALVELUJEN OSTOT ERITELTYNÄ, €	Kaupunki	
	2025	2024
Asiakaspalvelujen ostot	14 713 276	14 064 574
Muiden palvelujen ostot	133 200 024	130 817 307
Palvelujen ostot yhteensä	147 913 300	144 881 881

10.VALTUUSTORYHMILLE ANNETUT TUET, €	Kaupunki	
	2025	2024
Vasemmistoliiton Lahden valtuustoryhmä	5 583	5 000
Lahden kokoomuksen valtuustoryhmä	18 122	17 500
Lahden vihreä valtuustoryhmä	5 498	6 000
Lahden sos.dem. valtuustoryhmä	21 500	18 000
Lahden kristillisdemokraattinen valtuustoryhmä	5 554	5 000
Lahden Perussuomalaiset valtuustoryhmä	6 810	7 752
Keskustan valtuustoryhmä	409	389
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	63 476	59 640

11.SELVITYS SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEISTA

Lahden kaupungin poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenosta arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Pienet käyttömaisuushankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa (alv 0 %), kirjataan vuosikuluiksi.

Arvioidut poistoajat sekä poistomenetelmät ovat:

Käyttömaisuus	Poistosuunnitelma 1.1.2025 alkaen *	Poistosuunnitelma 1.1.2016–31.12.2024 *	Lahden kaupungin poistosuunnitelma 31.12.2012 asti	Lahden kaupungin poistosuunnitelma 1.1.2013–31.12.2015 *	Nastolan kunnan poistosuunnitelma 31.12.2015 asti
* ellei poikkeuslupaa haettu	poistoaja/v	poistoaja/v	poistoaja/v	poistoaja/v	poistoaja/v
Aineettomat hyödykkeet					
Aineettomat oikeudet		5	5	5	5
· kehittämismenot	2	2	-	2	-
· tietokoneohjelmistojen lisenssimaksut	2	-	-	-	-
· muut aineettomat oikeudet	5	-	-	-	-
Konserniliikearvo	2	2	-	2	-
Muut pitkävaikutteiset menot					
· tietokoneohjelmistot (pl. lisenssimaksut)	2	2	5	2	3
· muut pitkävaikutteiset menot	2	2	3	2	-
Osallistumismenot muiden omaisuuteen					
· liittymismaksut, ulkovalaistus	2	-	-	-	-
· liittymismaksut, liikennevalot	2	-	-	-	-
· ulkovalaistus	2	-	-	-	-
· rakennukset ja osakehuoneistot	2	-	-	-	-
· muut tilat	2	-	-	-	-
· liikenneväylät	2	-	-	-	-
Aineelliset hyödykkeet					
Maa- ja vesialueet					
· maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa				
· kiinteistöjen liittymismaksut	ei poistoaikaa				
Rakennukset					
· asuinrakennukset	30	30	40	30	30
· hallinto- ja laitosrakennukset	20	20	30	20	30
· hallinto- ja laitosrakennukset, investointivaurukset	20	-	-	-	-
· tehdas- ja tuotantorakennukset	20	20	20	20	20
· vapaa-ajan rakennukset	20	20	25	20	20
· talousrakennukset	10	10	7	10	15
· sisäiset katteet, rakennukset	investointikoht.				
· rakennusten peruskorjaukset	investointikoht.	investointikoht.	investointikoht.	investointikoht.	-
· kadut, tiet, torit ja puistot	15	15	20	15	mj 15 %
· sillat, laiturit ja uimalat	10	10	20	10	mj 15 %
· muut maa- ja vesirakenteet	15	15	30	15	mj 10 %
· vedenjakeluverkosto	30	30	-	-	mj 8 %
· viemäriverkko	30	30	-	-	mj 8 %
· sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15	15	10	15	-
· liikenteen ohjauslaitteet	10	10	10	10	-
· muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10	10	15	10	-
· muut putki- ja kaapeliverkot	-	15	-	-	mj 20 %
· sähkö-, vesi- yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	-	10	-	-	mj 20 %
· sisäiset katteet, kiinteät rakenteet ja laitteet	investointikoht.				

Käyttöomaisuus	Poistosuunnitelma 1.1.2025 alkaen *	Poistosuunnitelma 1.1.2016–31.12.2024 *	Lahden kaupungin poistosuunnitelma 31.12.2012 asti	Lahden kaupungin poistosuunnitelma 1.1.2013–31.12.2015 *	Nastolan kunnan poistosuunnitelma 31.12.2015 asti
* ellei poikkeuslupaa haettu	poisto aika/v	poisto aika/v	poisto aika/v	poisto aika/v	poisto aika/v
Koneet ja kalusto					
· muut kuljetusvälineet	4	4	5	4	5
· muut raskaat koneet	10	10	10	10	-
· muut liikkuvat työkonet	5	5	5	5	5
· tietokonelaitteet	3	3	3-5	3	3
· soittimet	3	-	-	-	-
· viestintälaitteet	3	-	-	-	-
· sairaala-, terveydenhuolto-, yms. laitteet	5	5	10	5	5
· muut laitteet ja kalusteet	3	3	3-15	3	3
Muut aineelliset hyödykkeet					
· luonnonvarat	käytön mukaan	käytön mukaan	käytön mukaan	käytön mukaan	käytön mukaan
· arvo- ja taideteokset	ei poisto aikaa	ei poisto aikaa	ei poisto aikaa	ei poisto aikaa	ei poisto aikaa
· ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poisto aikaa	ei poisto aikaa	ei poisto aikaa	ei poisto aikaa	-
· muut aineelliset hyödykkeet	ei poisto aikaa	ei poisto aikaa	-	-	-
Sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet		ei poisto aikaa	ei poisto aikaa	-	ei poisto aikaa
· tytäryhteisöosakkeet ja -osuudet	ei poisto aikaa	-	-	-	-
· kuntayhtymäosuudet	ei poisto aikaa	-	-	-	-
· osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	ei poisto aikaa	-	-	-	-
· muut osakkeet ja osuudet	ei poisto aikaa	-	-	-	-
· muut saamiset muilta	ei poisto aikaa	-	-	-	-

12. PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOKSET, €	Konserni		Kaupunki	
	2025	2024	2025	2024
Eläkevastuu 1.1.	2 144 500	2 370 700	2 144 500	2 370 700
Vähennykset tilikaudella	-568 300	-226 200	-568 300	-226 200
Eläkevastuu 31.12.	1 576 200	2 144 500	1 576 200	2 144 500
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 1.1.	332 920	3 395 389	1 831 000	1 831 000
Lisäykset tilikaudella	3 061 603	1 975 098	0	0
Vähennykset tilikaudella	-263 400	-3 206 567	0	0
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 31.12.	3 131 123	2 163 920	1 831 000	1 831 000
Muut pakolliset varaukset 1.1.	12 572 448	11 746 406	7 214 629	7 214 629
Lisäykset tilikaudella	8 391	2 200	0	0
Vähennykset tilikaudella	-9 783 605	-1 007 158	-7 214 629	0
Muut pakolliset varaukset 31.12.	2 797 235	10 741 448	0	7 214 629
Kaatopaikan maisemointivaraus 1.1.	6 359 639	5 710 868	0	0
Lisäykset tilikaudella	601 826	939 537	0	0
Vähennykset tilikaudella	0	-290 766	0	0
Ei-suojaava koronvaihtosopimus 31.12.	6 961 464	6 359 639	0	0
Pakolliset varaukset yhteensä	14 466 022	21 409 507	3 407 200	11 190 129

13. PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUS- VOITOT JA -TAPPIOT, €	Konserni		Kaupunki	
	2025	2024	2025	2024
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	8 269 688	7 493 458	8 261 888	4 196 177
Rakennusten luovutusvoitot	810 169	100 228	684 185	797 652
Osakkeiden luovutusvoitot	7 913 093	837 576	2 174 065	0
Muut luovutusvoitot	43 931	49 255	6 825	240 981
Luovutusvoitot yhteensä	17 036 881	8 480 517	11 126 963	5 234 811
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	-10 180	-61	-10 180	-61
Rakennusten luovutustappiot	-109 172	-939 143	-37 435	-293 179
Osakkeiden luovutustappiot	-1 562 382	88 838	-2 394 051	0
Muut luovutustappiot	-61 989	0	0	0
Luovutustappio yhteensä	-1 743 724	-850 366	-2 441 667	-293 241
14. OSINKOTUOTTOJEN JA PERUSPÄÄOMAN KORKOTUOTTOJEN ERITTELY, €			Kaupunki	
			2025	2024
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä			5 183 153	2 810 153
Osinkotuotot ja osuuspääomien korot muista yhteisöistä			1 886 285	1 756 807
Osinkotuotot yhteensä			7 069 438	4 566 960

4.3. Taseen liitetiedot

17. ARVONKOROTUKSET, €	Konserni		Kaupunki	
	2025	2024	2025	2024
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	106 957	493 944	0	0
Kuntayhtymäosuusien lisäykset	352	0	0	0
Arvo 31.12.	107 308	493 944	0	0
Rakennukset				
Arvo 1.1.	0	185 007	0	0
Arvo 31.12.	0	185 007	0	0
Arvonkorotukset yhteensä 31.12.	107 308	678 951	0	0

18. PYSYVÄT VASTAAVAT TASE-ERÄKOHTAISESTI, €

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet /Kaupunki

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET, €	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1. *)	410 219	61 044 351	0	61 454 570
Lisäykset tilikauden aikana	39 934	360 350	0	400 284
Siirrot erien välillä	327 242	31 906	0	359 148
Tilikauden poisto	-535 714	-5 258 707	0	-5 794 421
Poistamaton hankintameno 31.12.	241 680	56 177 901	0	56 419 581
Kirjanpitoarvo 31.12.	241 680	56 177 901	0	56 419 581

AINEELLISET HYÖDYKKEET, €	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1. **)	140 722 678	298 689 658	224 137 047	9 550 502	389 536	6 302 706	679 792 126
Korjaus kirjanpitojärjestelmän muutoksesta	388 872	0	0	0	0	0	388 872
Lisäykset tilikauden aikana	2 929 601	2 373 557	16 979 514	545 899	0	23 963 740	46 792 311
Rahoitusosuudet tilikauden aikana	0	-5 000	-382 500	0	0	-111 152	-498 652
Vähennykset tilikauden aikana	-1 457 982	-1 549 821	0	0	-163 580	0	-3 171 384
Siirrot erien välillä	0	876 285	-6 628 205	229 635	0	5 163 137	-359 148
Tilikauden poisto	0	-18 361 408	-25 443 162	-4 768 160	0	-38	-48 572 768
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	0	0	0	-20 203	-20 203
Aktivoidut korkomenot	0	0	0	0	0	0	0
Poistamaton hankintameno 31.12.	142 583 169	282 023 271	208 662 694	5 557 876	225 956	35 298 190	674 351 156
Kirjanpitoarvo 31.12.	142 583 169	282 023 271	208 662 694	5 557 876	225 956	35 298 190	674 351 156

*) Kirjanpitojärjestelmän muutoksen yhteydessä 1.1.2025 aineettomat hyödykkeet, ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat 31.12.2024 summa 2 330 310 euroa on siirretty aineellisten ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat -tilin alkusaldoon.

**) Maa- ja vesialueet rivillä korjattu kirjanpitojärjestelmän muutoksesta johtuvat muutokset. Vuonna 2024 356 169 euroa palautuskelpoiset liittymät on esitetty muut saamiset ryhmässä ja 32 703 euroa on peruttu sisäinen eliminointi ei palautuskelpoisista liittymistä.

Olennaiset muutokset rakennuksista
Niemen pelastuslaitoksen myynti

1 549 821,48
1,5 milj. euroa

Olennaiset lisäpoistot	1 239 252,23
Ruoriniemen päiväkot	0,4 milj. euroa
Salinkallion perhekeskus	0,2 milj. euroa
Nikkilän perhekeskuksen sisäilmakorjaukset	0,2 milj. euroa
Rauhalantie 11, paritalo	0,17 milj. euroa
Vanha Ahtialantie 95, omakotitalo	0,06 milj. euroa
Valkamankatu 7, omakotitalo	0,03 milj. euroa
Vanha Ahtialantie 97, omakotitalo	0,07 milj. euroa
Kirkonpellontie 77, omakotitalo	0,1 milj. euroa

MAA- JA VESIALUEET ERITTELY, €	Konserni		Kaupunki	
	2025	2024	2025	2024
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	1 136 401	1 405 588	1 940 560	1 771 624
Muut maa- ja vesialueet	158 395 250	157 235 408	140 642 608	138 951 054
Arvonkorotukset	107 308	106 957	0	0
Maa- ja vesialueet yhteensä	159 638 959	158 747 953	142 583 169	140 722 678

Pysyvien vastaavien sijoitukset /Kaupunki

Osakkeet ja osuudet, €	Osakkeet konserniyhtiöt	Osakkeet omistusyhteisöt	Kuntayhtymäosuudet	Muut	Yhteensä
				osakkeet ja osuudet	
Poistamaton hankintameno 1.1.	138 563 224	432 493	28 933 271	2 803 566	170 732 554
Lisäykset tilikauden aikana	9 500 642	0	0	77 000	9 577 642
Vähennykset tilikauden aikana	-9 598 259	-109 263	0	-66 731	-9 774 253
Poistamaton hankintameno 31.12.	138 465 607	323 230	28 933 271	2 813 835	170 535 943
Kirjanpitoarvo 31.12.	138 465 607	323 230	28 933 271	2 813 835	170 535 943

Osakkeiden olennaiset muutokset

Tytär yhteisö

Spatium Toimitilat Oy osto (apportti)	9,5 milj. euroa
Paavolakiinteistöt Oy myynti (apportti)	-4,6 milj. euroa
Koy Lahden Tiedepuisto myynti (apportti)	-4,8 milj. euroa
Koy Nastonharjun liiketalo myynti	-0,1 milj. euroa

Osakkuusyhteisö

Koy Villähteen Liikekeskus, myynti	-109 263,12
	-0,1 milj. euroa

Jvk-, muut laina- ja muut saamiset, €	Saamiset		Muut saamiset	Yhteensä
	konserniyhteisöt	muut yhteisöt		
Poistamaton hankintameno 1.1.	223 964 852	17 457 750	363 919	241 786 521
Vähennykset tilikauden aikana	-59 476 951	-406 390	-356 169	-60 239 510
Poistamaton hankintameno 31.12.	164 487 901	17 051 360	7 750	181 547 011
Arvonlennukset	-3 272 093	0	0	-3 272 093
Kirjanpitoarvo 31.12.	161 215 809	17 051 360	7 750	178 274 918

19.-21. OMISTUKSET MUISSA YHTEISÖISSÄ

Y-tunnus	Kunnan omistusosuus %	Konsernin omistusosuus %	Konsernin osuus omasta pääomasta	Konsernin osuus vierasta pääomasta	Konsernin osuus tilikauden tuloksesta	
Tytär yhtiöt						
Lahti		100,00 %	653 122 161	945 651 714	-8 986 569	
KOKO Lahti Oy	1538807-9	100,00 %	100,00 %	-2 966 328	3 498 915	-29 041
Lahden Pysäköinti Oy	0855202-9	100,00 %	100,00 %	9 305 889	12 226 229	35 493
Lahden Sairaalaparkki Oy	2417816-1	0,00 %	62,00 %	584 470	2 368 644	76 212
Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy	0855115-7	87,51 %	87,51 %	1 364 029	729 156	14 238
Lahti Aqua Oy	0950563-8	100,00 %	100,00 %	80 234 033	58 007 071	13 843 575
Lahti Energia Oy	0804847-1	100,00 %	100,00 %	174 900 201	442 141 386	19 208 661
Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy	2828895-8	64,36 %	64,36 %	936 260	1 386 180	196 612
Ateriasisko Oy		0,00 %	64,36 %	141 149	168 177	8 799
Salpakierto Oy	0937458-6	60,15 %	60,15 %	5 268 252	5 437 431	820 066

	Y-tunnus	Kunnan omistusosuus %	Konsernin omistusosuus %	Konsernin osuus omasta pääomasta	Konsernin osuus vierasta pääomasta	Konsernin osuus tilikauden tuloksesta
Päijät-Hämeen Laitoshuoltopalvelut Oy	2828893-1	56,34 %	56,66 %	1 229 707	2 775 009	374 773
Eventum Lahti Oy	3413274-9	100,00 %	100,00 %	3 502 475	1 564 686	-55 061
Lahden Talot Oy	1108275-0	100,00 %	100,00 %	131 791 627	265 451 269	2 321 840
Kiinteistö Oy Hansaparkki	0741811-9	56,88 %	56,88 %	5 291 422	17 792	31 437
Kiint Oy Lahden Siltavouti	0872475-9	7,60 %	100,00 %	8 751 399	45 064	24 087
Lahden Rudolf Steiner koulun Talo Oy	0667999-0	91,70 %	91,70 %	1 212 299	349 398	-775
Lahden Konservatorio Oy	0149057-4	50,57 %	50,57 %	754 229	186 771	14 343
Lahden seutu - Lahti Region Oy	1074350-2	52,90 %	52,90 %	194 998	306 914	611
Lahti Events Oy	2662848-8	0,00 %	100,00 %	-6 813 365	6 815 746	-212 845
Radio- ja tv-museosäätiö	0960855-7	50,00 %	50,00 %	976 775	10 681	33 375
Spatium Toimitilat Oy	1577570-6	100,00 %	100,00 %	19 898 575	40 004 661	-473 893
Kuntayhtymät						
Hollolan-Lahden Vesilaitos ky	0217865-4	40,00 %	40,00 %	785 763	56 157	177 187
Koulutuskeskus Salpaus ky		63,86 %	63,86 %	67 307 881	4 667 024	1 794 177
Päijät-Hämeen liiton ky	0215610-5	58,08 %	58,08 %	668 914	292 960	-39 343
Osakkuusyhtiöt						
Provincia Oy (29.10.2024 alkaen)	2516653-3	41,73 %	41,73 %	1 439 646	67 203	67 203
Yhdistelemätön osakkuusyhteisö						
Seponkadun pysäköinti Oy	1052885-3	0,00 %	26,00 %	0	0	0
As Oy Kittilän Petsukka	0812988-8	0,00 %	33,33 %	0	0	0
Kiinteistö Oy Liturinkadun Pysäköinti	1623368-5	0,00 %	32,53 %	0	0	0
Riihelän Huolto Oy	0276711-7	12,75 %	41,75 %	0	0	0
One1 Oy	2335594-7	0,00 %	50,00 %	0	0	0
Yhteensä				1 160 479 086	1 795 086 979	29 358 913

22. SAAMISTEN ERITTELY, €	Kaupunki			
	2025	2025	2024	2024
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0	457 665	0	917 793
Konsernitilisaamiset	0	5 942	0	33 737 368
Siirtosaamiset	0	2 900 521	0	3 844 798
Yhteensä	0	3 364 129	0	38 499 959
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0	8 410	0	2 069
Siirtosaamiset	0	2 674	0	0
Yhteensä	0	11 084	0	2 069
Saamiset yhteensä	0	3 375 213	0	38 502 028

23. SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTYVÄT OLENNAISET ERÄT, €	Konserni		Kaupunki	
	2025	2024	2025	2024
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
Menoennakot				
Muut siirtosaamiset	752 759	860 665	0	0
Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä	752 759	860 665	0	0
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Valtionapu- ja EU-tukisaamiset	5 179 547	5 334 390	4 929 893	4 771 202
Kelan korvaukset työterveyshuollosta	1 307 497	1 326 840	850 000	850 000
Siirtyvät korot	1 750 484	1 387 737	4 339 837	5 232 535
Muut tulojäämät	9 701 101	8 179 448	1 819 120	887 514
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	17 938 629	16 228 415	11 938 850	11 741 251

TASEEN VASTATTAVAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

24. OMAN PÄÄOMAN ERITTELY, €	Konserni		Kaupunki	
	2025	2024	2025	2024
Peruspääoma				
Peruspääoma 1.1.	405 062 050	405 062 050	405 062 050	405 062 050
Peruspääoma 31.12.	405 062 050	405 062 050	405 062 050	405 062 050
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma				
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 1.1.	12 614	12 614	0	0
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 31.12.	12 614	12 614	0	0
Arvonkorotusrahasto				
Arvonkorotusrahasto 1.1.	199 210	121 015	80 010	80 010
Lisäykset	0	7 000	0	0
Vähennykset	0	71 196	0	0
Arvonkorotusrahasto 31.12.	199 210	199 210	80 010	80 010
Muut omat rahastot				
Lahden Kaupungin 90-vuotisjuhlarahasto 1.1.	42 884	42 884	42 884	42 884
Lahden Kaupungin 90-vuotisjuhlarahasto 31.12.	42 884	42 884	42 884	42 884
Lahden kaupungin vahinkorahasto 1.1.	11 141 928	11 225 240	11 141 928	11 225 240
Siirrot rahastosta	0	-83 311	0	-83 311
Lahden kaupungin vahinkorahasto 31.12.	11 141 928	11 141 928	11 141 928	11 141 928
Rahastopääomat 1.1.	1 213 664	1 164 979	0	0
Rahastopääomat, lisäykset	277 190	135 626	0	0
Rahastopääomat, vähennykset	-449 358	-86 941	0	0
Rahastopääomat 31.12.	1 041 497	1 213 664	0	0
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	12 226 309	12 398 477	11 184 812	11 184 812
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) muutos				
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) 1.1.	467 774 004	443 796 245	245 781 858	254 764 526
Kuntayhtymäosuusien lisäykset	-149	-37 413	0	0
Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset	1 210 391	723 259	0	-52 589
Yritysmyyntit	0	-2 677 954	0	0
Yrityssostot	0	-213 835	0	0
Osingonjako	-272 997	0	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämän muutos	1 577 011	-1 741 890	245 781 858	254 711 937
Suurhalli- ja messuhallikiinteistö kauppaan liittyvät muutokset	0	415 793	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) 31.12.	470 288 260	440 264 207	245 781 858	254 711 937
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	29 036 678	27 509 797	-10 830 710	-8 931 138
Oma pääoma yhteensä*	916 825 120	885 446 355	651 278 021	662 107 671

* Kaupunki: Vuonna 2025 toteutetun kirjanpitojärjestelmän muutoksen yhteydessä Raindance-järjestelmään siirrettiin vertailutiedoiksi vuoden 2024 SAP-kirjanpitojärjestelmän luvut, mukaan lukien edellisten tilikausien yli-/alijäämä (245 781 858,47 euroa). Tilinpäätöskirjan vuoden 2024 vertailutiedot perustuvat kuitenkin FPM-konsernijärjestelmästä saatuihin tietoihin, joissa 31.12.2024 edellisten tilikausien yli-/alijäämä oli 1 058,98 euroa pienempi.

Tämä erotus aiheuttaa sen, että oman pääoman määrä ei täsmää vuosien 2024 ja 2025 välillä. Erotus 1 058,98 euroa muodostuu kahdesta osasta:

- 605,38 euroa vuodelta 2024 tehtyä liikeyliminointia
- 453,60 euroa sisäistä eliminointia, joka kirjataan Raindance-kirjanpitoon vuoden 2026 aikana.

* Konserni: Vuonna 2025 korjattiin takautuvasti poisto-oikaisua 2019–2024 (9 550 746,79 euroa). Poisto-oikaisu on lisätty aikaisempiin tilikausiin liittyviin korjauksiin. Tilinpäätöskirjan vuoden 2024 vertailuluvuissa vuosien 2019–2023 poisto-oikaisu (8 423 204,57 euroa) on huomioitu aikaisempiin tilikausiin liittyvissä korjauksissa. Vuoden 2024 osuus (1 127 542,22 euroa) on lisätty Tilikauden yli-/alijäämään 2024 vertailutietoon.

Kaupunki

26. PITKÄAIKAISET VELAT, €	2025	2024
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin 5 v. kuluttua		
Lainat rahoitus- vakuutuslaitoksilta	382 500 000	450 000 000
Pitkäaikaiset velat yhteensä	382 500 000	450 000 000

28. PAKOLLISET VARAUKSET, €	Konserni		Kaupunki	
	2025	2024	2025	2024
Eläkevaraus	1 576 200	2 144 500	1 576 200	2 144 500
Eläkevaraukset	1 576 200	2 144 500	1 576 200	2 144 500
Muut pakolliset varaukset				
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus - Ranta Kartano	3 131 123	2 163 920	1 831 000	1 831 000
Lainasaamiset	0	0	0	7 214 629
Kaatopaikan maisemointivaraus	6 961 464	6 359 639	0	0
Muut pakolliset varaukset	2 797 235	10 741 448	0	0
Muut pakolliset varaukset	12 889 822	19 265 007	1 831 000	9 045 629
Pakolliset varaukset yhteensä	14 466 022	21 409 507	3 407 200	11 190 129

29. VIERAS PÄÄOMA, €	Kaupunki			
	2025	2025	2024	2024
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot	0	77 201	0	82 751
Ostovelat	0	2 299 123	0	2 666 657
Konsernitilivelat	0	93 816 252	0	60 133 996
Muut velat	0	5	0	0
Siirtovelat	0	0	0	20
Velat tytäryhteisöille yhteensä	0	96 192 581	0	62 883 425
Velat kuntayhtymille				
Ostovelat	0	84 504	0	17 916
Velat kuntayhtymille yhteensä	0	84 504	0	17 916
Vieras pääoma yhteensä	0	96 277 084	0	62 901 340

30. SEKKITILILIMIITTI, €	Kaupunki	
	2025	2024
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	20 000 000	20 000 000
-siitä käyttämättä oleva määrä	20 000 000	20 000 000
Nordea Rahoitus, Yrityskortit*	73 047	50 220
-siitä käyttämättä oleva määrä	73 047	50 220

*Vuoden 2024 vertailutietoihin päivitetty Nordea Rahoituksen yrityskorttilimiitti.

31. MUIDEN VELKOJEN ERITTELY, €	Konserni		Kaupunki	
	2025	2024	2025	2024
Pitkäaikaiset muut velat				
Liittymismaksut	36 504 410	36 434 396	0	0
Liittymismaksut, sisäinen	129 902	124 335	0	0
Muut velat	190 680	216 526	0	0
Muut velat yhteensä	36 824 992	36 775 256	0	0

Konserni

Kaupunki

32. SIIRTOVELKOJEN OLENNAISET ERÄT, €	2025	2024	2025	2024
Pitkäaikaiset siirtovelat				
Siirtyvät korot muille	0	1 490 626	0	0
Muut siirtovelat	1 052 311	162 891	0	0
Pitkäaikaiset siirtovelat yhteensä	1 052 311	1 653 517	0	0
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Jaksotetut henkilöstökulut	35 402 871	33 781 669	21 526 861	19 863 813
Siirtyvät korot	3 878 810	4 645 342	2 590 954	3 287 044
Maankäyttösopimuskorvausten ennakkomaksut	4 154 893	0	4 154 893	4 121 893
Valtionosuus- ja EU-tukiennakot	2 879 093	3 534 189	2 426 553	2 704 016
Muut siirtovelat	12 969 408	8 089 758	1 706 922	197 799
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	59 285 076	50 050 958	32 406 184	30 174 566
Siirtovelat yhteensä	60 337 387	51 704 475	32 406 184	30 174 566

4.4. Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

33. VELAT, JOIDEN VAKUUDEKSI ANNETTU KIINNITYKSIÄ KIINTEISTÖIHIN, €	Konserni	
	2025	2024
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta, vakuutena kiinteistökiinnityksiä	96 575 772	91 842 177
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	96 575 772	91 842 177
Lainat julkisyhteisöiltä		
Lainat julkisyhteisöiltä, vakuutena kiinteistökiinnityksiä	81 143 111	75 851 449
Lainat julkisyhteisöiltä	81 143 111	75 851 449
Muut lainat		
Muut lainat, vakuutena kiinteistökiinnityksiä	264 358 912	210 463 210
Muut lainat	264 358 912	210 463 210
Velat, joiden vakuudeksi on annettu kiinnityksiä	442 077 794	378 156 835

34.-36. VAKUUDET, €	Konserni	
	2025	2024
Lainojen vakuudeksi annetut kiinnitykset ja osakkeet		
Rahoitus- ja vakuutuslaitoslainojen vakuudeksi annetut kiinteistökiinnitykset	12 876 301	7 305 000
Rahoitus- ja vakuutuslaitoslainojen vakuudeksi annetut osakkeet	5 000 000	0
Lainojen vakuudeksi annetut kiinnitykset ja osakkeet	17 876 301	7 305 000
Muut omasta puolesta annetut vakuudet		
Kiinteistökiinnitykset	431 021	6 045 370
Yrityskiinnitykset	1 300 000	1 300 000
Pantattujen arvopapereiden kirjanpitoarvo	1 513 986	1 557 302
Takaukset	84 781	365 500
Muut	10 710 439	10 713 744
Muut omasta puolesta annetut vakuudet	14 040 228	19 981 916

37. VUOKRAVASTUUT, €	Konserni		Kaupunki	
	2025	2024	2025	2024
Toimitilojen vuokravastuut *	242 807 345	239 570 358	224 496 664	219 478 129
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut *	42 971 410	50 674 779	10 856 646	11 594 569
Maa-alueiden vuokravastuut	4 755 647	11 464 693	125 757	163 030
Muut vuokravastuut	232 417	238 062	1 435	8 335
Vuokravastuut	290 766 819	301 947 892	235 480 503	231 244 063
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus, vuokravastuut				
Toimitilojen vuokravastuut	23 341 037	23 661 635	19 879 599	20 787 062
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	8 561 015	8 666 644	4 755 691	4 874 550
Maa-alueiden vuokravastuut	568 290	586 160	6 495	8 433
Muut vuokravastuut	1 948	8 806	1 435	8 335
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus, vuokravastuut	32 472 290	32 923 246	24 643 220	25 678 380
siitä PPP-hankkeet, vuokravastuut	11 095 170	11 864 142	11 095 170	11 864 142
siitä Kuntakonsernin sisäiset vuokravastuut	0	0	3 299 214	949 315
siitä sopimuksiin sisältyvät lunastusveloitteet	243 240	0	243 240	0

38.–39. VASTUUSITOUMUKSET, €	Konserni		Kaupunki	
	2025	2024	2025	2024
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	0	0	194 340 000	194 340 000
Jäljellä oleva pääoma	0	0	90 963 680	103 009 621
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	79 791 277	76 321 577	0	0
Jäljellä oleva pääoma	79 791 277	76 321 577	0	0

VASTUU KUNTIEN TAKAUSKESKUKSEN TAKAUSVASTUISTA, €	Kaupunki	
	2025	2024
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	1 127 076 269	1 043 091 253
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	1 442 638	1 119 338

40. MUUT TASEEN ULKOPUOLISET JÄRJESTELYT, €	Konserni		Kaupunki	
	2025	2024	2025	2024
Sopimusvastuut				
Maankäyttösopimuksista kunnalle aiheutuvat velvoitteet	4 980 000	4 180 000	4 980 000	4 180 000
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	10 170 470	8 669 504	10 170 470	8 669 504
Maankäyttösopimuksista kunnalle aiheutuvat saamiset	3 372 852	3 476 059	3 350 000	3 350 000
Arvonlisäveron palautusvastuu	34 254 822	36 584 603	404 658	408 067
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	788 702	786 117	0	0
Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	53 566 845	53 696 282	18 905 128	16 607 571

	Konserni		Kaupunki	
	2025	2024	2025	2024
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset				
Käypä arvo	10 173 186	7 241 399	2 409 597	-1 707 695
Kohde-etuuden arvo	233 813 982	244 589 397	62 000 000	77 000 000
Sähköjohdannaiset				
Käypä arvo	439 097	1 188 986	0	0
Kohde-etuuden arvo	1 760 281	6 043 922	0	0
Johdannaissopimukset yhteensä				
Käypä arvo	10 612 283	8 430 385	2 409 597	-1 707 695
Kohde-etuuden arvo	235 574 262	250 633 319	62 000 000	77 000 000

*) Optio-oikeus vastapuolella

Lahden kaupungin johdannaissopimukset

Lahden kaupungin rahoitustoiminnan periaatteet ohjaavat kaupungin varainhankinnan ja rahoitusriskien hallinnan toimenpiteitä. Rahoitusriskejä hallitaan hajauttamalla lainat nostohetken markkinatilanteen mukaan, olemassa oleva lainasalkku huomioiden ja ottamalla kantaa nostettavan lainan korkoperustaan, valuuttaan sekä erääntymisajankohtaan, tai erillisillä johdannaissopimuksilla.

Johdannaissopimuksilla suojaudutaan korko- ja valuuttariskeiltä. Korkoriskin hallinnan tavoitteena on korkotason muutosten epäedullisten vaikutusten tasaaminen, kassavirtojen ennakoitavuuden parantaminen sekä korkokustannusten alentaminen.

Kaupunki suojaa olemassa olevien lainojensa korkoriskiä käyttämällä lainakohtaisia johdannaissopimuksia, jotka on tehty yksittäisten lainojen korkoriskin pienentämiseksi. Johdannaissopimuksilla on toteutettu lainakohtaisen suojauksen lisäksi myös tulevan lainasalkun suojausta ilman lainakohtaista kytköstä. Näissä suojaustoimenpiteissä on ollut lähtökohtana se, että

erääntyvistä kertalyhenteisistä lainoista johtuvan uudelleenrahoitustarpeen sekä arvioitujen pitkän aikavälin investointitarpeiden takia johdannaissopimus on mahdollista kohdentaa suojaamaan uutta nostettavaa lainaa.

Alla on lueteltu kaupungin tilinpäätöshetkellä voimassa olleet johdannaissopimukset. Johdannaisten markkina-arvot on esitetty liitetiedoissa pankin ilmoituksen mukaan ja ne sisältävät kertyneet korot.

Koronvaihtosopimukset

Nimellispääoma	EUR 37 000 000,00
Käypä arvo 31.12.2025	EUR 1 534 441,00
Maksettu korko	1,98 %
Vastaanotettu korko	6 kk Euribor
Lyhennysohjelma	Bullet
Sopimuksen alkamispäivä	3.2.2025
Sopimuksen eräpäivä	15.8.2032

Koronvaihtosopimuksella on muutettu 15.10.2029 erääntyvän, pääomaltaan 40 milj. euron lainan vaihtuva korko kiinteäksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen koron määräytymis- ja maksupäivät vastaavat toisistaan.

Lainan ja koronvaihtosopimuksen ehdot eroavat vaihtuvan viitekoron käsittelyn osalta, mikäli viitekorko on negatiivinen. Lainan kokonaiskorko on aina vähintään nolla, koronvaihtosopimuksen koronlaskennassa negatiivinen viitekorko huomioidaan täysimääräisesti. Vaikka koronvaihtosopimuksessa ei ole ns. korkolattiaa, katsotaan sopimuksen olevan riskienhallinnallisesti suojaava. Tilinpäätöshetkellä pitkän aikavälin korkoennusteet indikoivat vaihtuvan koron olevan positiivinen.

Lahden kaupungilla eräänty vuonna 2029 lainoja yhteensä 70 milj. euroa. Todennäköistä on, että vuoden 2029 jälkeen koronvaihtosopimukseen nro 1 kohdistettu laina tai muu erääntyvä laina on uudelleenrahoitettava, jolloin nostettavan uuden lainan ehdot voidaan asettaa vastaamaan koronvaihtosopimusta ja koronvaihtosopimus säilyy suojaavana sopimusajan loppuun.

Nimellispääoma	EUR 25 000 000,00
Käypä arvo 31.12.2025	EUR 875 155,76
Maksettu korko	2,125 %
Vastaanotettu korko	6 kk Euribor
Lyhennysohjelma	Bullet
Sopimuksen alkamispäivä	9.12.2025
Sopimuksen eräpäivä	30.11.2032

Koronvaihtosopimuksella on muutettu 13.12.2035 erääntyvän, pääomaltaan 39 milj. euron lainan vaihtuva korko kiinteäksi 25 milj. euron osalta (64,1 prosenttia) 30.11.2032 asti. Lainojen ja koronvaihtosopimuksen koron määräytymis- ja maksupäivät vastaavat toisiaan.

Lainan ja koronvaihtosopimuksen ehdot eroavat vaihtuvan viitekoron käsittelyn osalta, mikäli viitekorko on negatiivinen. Lainan kokonaiskorko on aina vähintään nolla, koronvaihtosopimuksen koronlaskennassa negatiivinen viitekorko huomioidaan täysimääräisesti. Vaikka koronvaihtosopimuksessa ei ole ns. korkolattiaa, katsotaan sopimuksen olevan riskienhallinnallisesti suojaava. Tilinpäätöshetkellä pitkän aikavälin korkoennusteet indikoivat vaihtuvan koron olevan positiivinen.

Lahti-konsernin Johdannaissopimukset

Konserniin kuuluvien yhteisöjen johdannaissopimusten nimellisarvot ja käyvät arvot on ilmoitettu konsernin tilinpäätöksen laadintahetken omistususuuden mukaisesti. Käypä arvo tarkoittaa pankin johdannaissopimuksesta ilmoittamaa markkina-arvoa tilinpäätöshetkellä, joka sisältää kertyneet korot.

Lahti-konsernin koronvaihtosopimukset

Koronvaihtosopimukset on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Sopimuksilla on muutettu lainan vaihtuva korko kiinteäksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja eräpäivät vastaavat toisiaan tai koronvaihtosopimuksen pääoma voi olla pienempi ja/tai voimassaoloaika lyhempi kuin lainan. Mahdollinen koron määräytymis- ja maksupäivien ajallinen ero ei ole merkittävä tai olennainen. Negatiivisen viitekoron käsittelyn osalta lainoissa ja koronvaihtosopimuksissa on eroja lainaehtojen mukaan. Lainan kokonaiskoronlaskennassa negatiivinen viitekorko joko huomioidaan enintään lainan marginaalia vastaavan prosenttimäärän osalta tai ei ollenkaan, jolloin negatiivisen viitekoron tulkitaan olevan nolla. Koronvaihtosopimuksen koronlaskennassa negatiivinen viitekorko huomioidaan aina täysimääräisesti.

Seuraavassa taulukossa on esitetty Lahden kaupungin ja Lahti-konsernin tilinpäätöshetkellä voimassa olleet koronvaihtosopimukset, sopimuksen nimellisarvo, sopimuksen eräpäivä, negatiivisten kassavirtojen ennakointi sopimusajalla, pankin ilmoittama käypä arvo ja korkojohdannaissopimusten korkoherkkyys, ts. miten korkomuutos vaikuttaa sopimusten markkina-arvoihin. Korkoherkkyys on laskettu, jos korkoprosentti muuttuu tilinpäätöshetken tasosta -1, -0,5, +0,5, +1 tai +2 prosenttiyksikköä. Johdannaissopimusten negatiivisten kassavirtojen ajoittuminen tulevaisuudessa on arvioitu tilinpäätöshetken termiinikorkojen perusteella.

Lahten kaupungin ja Lahti-konsernin korkojohdannaissopimukset ja herkkyyshanalyysi

Johdannaisen sopimustyyppi	Nimellispääoma EUR 31.12.2025	Sopimuksen eräpäivä	Negatiivinen kassavirta 31.12.2025 termiinikorkojen perusteella	Käypä arvo EUR 31.12.2025	-1,0 %	-0,5 %	+0,5 %	+1 %	+2 %
Koronvaihtosopimus	37 000 000	15.8.2032	Ei negatiivista kassavirtaa	1 534 441	-657 367	457 167	2 575 744	3 582 155	5 494 856
Koronvaihtosopimus	25 000 000	30.11.2032	Ei negatiivista kassavirtaa	875 156	-1 521 150	-746 919	720 529	1 415 558	2 732 523
Lahten kaupungin johdannaiset yhteensä	62 000 000			2 409 597	-2 178 517	-289 752	3 296 273	4 997 713	8 227 380
Muutos laskennalliseen markkina-arvoon 31.12.2025					-4 588 114	-2 699 349	886 677	2 588 116	5 817 783
Koronvaihtosopimus	750 693	4.8.2031	12/2025-1/2029	-5 991	-27 136	-16 539	4 509	14 962	35 725
Koronvaihtosopimus	12 176 388	1.4.2029	Ei negatiivista kassavirtaa	1 076 154	-332 106	-164 600	161 742	320 671	630 274
Koronvaihtosopimus	1 210 192	30.4.2027	Ei negatiivista kassavirtaa	44 262	-11 606	-5 779	5 731	11 415	22 640
Koronvaihtosopimus	1 632 488	6.2.2029	Ei negatiivista kassavirtaa	129 700	83 785	106 740	152 664	175 632	221 575
Koronvaihtosopimus	5 320 237	1.12.2026	Ei negatiivista kassavirtaa	120 474	799	399	-397	-793	-1 580
Koronvaihtosopimus	18 000 000	5.12.2031	Ei negatiivista kassavirtaa	907 348	444 485	678 614	1 130 809	1 349 118	1 770 752
Koronvaihtosopimus	5 890 000	10.11.2042	Ei negatiivista kassavirtaa	100 574	-130 438	-14 843	215 821	330 903	560 595
Koronvaihtosopimus	3 040 000	15.5.2026	Ei negatiivista kassavirtaa	9 481	2 177	5 833	13 119	16 748	23 981
Koronvaihtosopimus	6 620 808	27.9.2040	9/2030-9/2031	161 318	-276 340	-57 617	380 471	599 849	1 089 312
Koronvaihtosopimus	20 000 000	15.12.2027	06/2026-12/2026	26 199	-271 744	-121 879	172 508	317 067	601 000
Koronvaihtosopimus	6 779 661	16.12.2030	Ei negatiivista kassavirtaa	225 023	71 692	148 472	301 345	377 437	528 926
Koronvaihtosopimus	4 813 080	31.10.2026	Ei negatiivista kassavirtaa	59 079	340	170	-169	-338	-673
Koronvaihtosopimus	1 189 326	13.10.2026	Ei negatiivista kassavirtaa	16 736	-5 114	-2 548	2 532	5 047	10 027
Koronvaihtosopimus	590 973	4.8.2031	12/2025-1/2029	-4 716	-21 362	-13 020	3 550	11 778	28 124
Koronvaihtosopimus	2 331 785	31.10.2026	Ei negatiivista kassavirtaa	28 622	165	82	-82	-164	-326
Koronvaihtosopimus	6 800 000	30.6.2036	2026-2028	106 608	-476 098	-232 402	221 637	433 013	826 881
Koronvaihtosopimus	18 000 000	5.12.2031	12/2025-12/2027	63 372	-418 455	-174 769	296 092	523 517	962 958
Koronvaihtosopimus	6 195 354	23.10.2027	Ei negatiivista kassavirtaa	150 925	90 364	120 589	181 374	211 934	273 388
Koronvaihtosopimus	1 497 087	30.11.2027	Ei negatiivista kassavirtaa	36 945	-18 827	-9 360	9 255	18 405	36 396
Koronvaihtosopimus	3 817 891	31.10.2026	Ei negatiivista kassavirtaa	47 662	274	137	-137	-273	-543
Koronvaihtosopimus	8 018 148	23.10.2027	Ei negatiivista kassavirtaa	395 168	-115 128	-57 257	56 650	112 698	223 010
Koronvaihtosopimus	6 088 205	1.4.2029	Ei negatiivista kassavirtaa	527 305	-166 240	-82 393	80 963	160 518	315 498
Koronvaihtosopimus	11 028 532	16.12.2030	Ei negatiivista kassavirtaa	1 290 538	849 658	1 070 412	1 510 031	1 728 888	2 164 676
Koronvaihtosopimus	11 439 809	16.12.2030	Ei negatiivista kassavirtaa	1 279 376	822 054	1 051 041	1 507 055	1 734 073	2 186 113
Koronvaihtosopimus	8 583 325	16.12.2030	Ei negatiivista kassavirtaa	971 427	627 346	799 631	1 142 728	1 313 533	1 653 640
Lahten kaupungin ja Lahti-konsernin johdannaiset yhteensä	233 813 982			10 173 186	-1 455 972	2 739 361	10 846 075	14 763 353	22 339 749
Muutos laskennalliseen markkina-arvoon 31.12.2025					-11 629 158	-7 433 825	672 888	4 590 166	12 166 562

KONSERNI VAKUUDET JA VASTUUSITOUKSET

Muut konserniyhteisöjen vastuusitoumukset

Lahti Energia Oy

Lahten kaupungin ilmanlaadun yhteistarkkailusopimuksen velvoitemaksu vuodelle 2025 on 59 904 euroa. Lahti Energia Oy on ollut mukana Fennovoima Oy:n Hanhikivi 1- ydinvoimahankkeessa Voimaosakeyhtiö SF:n kautta. Lahti Energia Oy on sitoutunut rahoittamaan hanketta ennen kaupallisen käytön alkua enintään 23 736 700,00 eurolla. Fennovoima Oy purki toukokuussa 2022 hankkeen laitostoimitussopimuksen eikä ydinvoimalalla ole enää rakentamislupaa. Fennovoima Oy käy tällä hetkellä välimiesmenettelyä laitostoimitussopimuksen merkittäviin viivästyksiin ja sopimusrikkomuksen vuoksi.

Lahti Energia Oy on sitoutunut antamaan konserniyhtiöiden puolesta yhteensä 20 004 euron vastatakauksen, joka päättyy 27.5.2026. Lisäksi Lahti Energia Oy on antanut 855 000 euron emoyhtiötakauksen, joka on voimassa 30.9.2026 asti.

Lahti Energia Oy on sitoutunut antamaan enintään 68 744 147,00 euron takaukset Oomi Palvelu Oy:n puolesta. Takauksen sitoutunut osuus sisältyy liitetietojen kohtaan 22.1.

Lahti Aqua Oy

Aqua Verkko Oy:llä on pääomalainaa (1/2021) Lahten kaupungin konsernipankista 31 000 000 euroa ja laina-aika päättyy 15.12.2038. Lainaa on osakeyhtiölain mukainen, jolloin pääoman tai koron maksamisesta ei anneta vakuutta. Lainan pääomaa lyhennetään ja korkoa maksetaan osakeyhtiölain luvussa asetettuihin rajoittein. Mikäli korkoa voidaan maksaa vain osittain, siirtyy maksamaton korko seuraavaan maksun edellytyksen täyttävään eräpäivään. Avoinna oleva saldo 31.12.2025 on 21 210 526,26 euroa. Yhtiö ei ole antanut lainoista vakuutta.

Salpakierto Oy

Nordea Pankki Oyj on myöntänyt yhtiölle pankkitakauslimiitin. Pankkitakauslimiitti on voimassa toistaiseksi. Nordea Pankki Oyj:n pankkitakauslimiitistä on käytetty 31.12.2025 yhteensä 10 102 902,00 euroa.

Nordea Pankki Oyj on antanut Hämeen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselle Salpakierto Oy:n puolesta ympäristönsuojelulain (527/2014) 59 §:n tarkoittaman omavelkaisen takauksen koskien Kujalan ympäristölupaa 56/2021 Dnro ESAVI/8698/2020 asianmukaisen jätehuollon, seurannan, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Pankin kokonaisvastuu on 6 560 902,00 euroa. Takaus on voimassa 17.12.2031 saakka.

Nordea Pankki Oyj on antanut Hämeen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselle Salpakierto Oy:n puolesta ympäristönsuojelulain (527/2014) 59 §:n tarkoittaman omavelkaisen takauksen koskien kattohuopajätteen käsittelyn ympäristölupaa 344/2020, 22.09.2022 Dnro ESAVI/16350/2020 asianmukaisen jätehuollon, seurannan, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Pankin kokonaisvastuu on 3 472 000 euroa. Takaus on voimassa 18.11.2030 saakka.

Muut taloudelliset vastuut, joita ei ole merkitty taseeseen:

Salpakierto Oy:llä on tilikauden päättyessä vireillä riita-asia yhteistyökumppaninsa kanssa. Vastapuoli on tilikauden päättymisen jälkeen esittänyt yhtiölle noin 230 000 euron suuruisen korvausvaatimuksen. Yhtiön johdon arvion mukaan korvausvaade on perusteeton, eikä asiasta ole kirjattu pakollista varausta tilinpäätökseen. Riita-asian lopullista taloudellista vaikutusta ei tässä vaiheessa voida luotettavasti arvioida. Asian käsittely jatkuu seuraavalla tilikaudella.

Yhtiö on varautunut jätelain ja ympäristölupien mukaisiin kaatopaikkojen jälkihoitovelvoitteisiin tekemällä vuosittain kirjanpidossa pakollisen jälkihoitovaruksen. Varauksen muutokset on eritelty taseen liitetiedoissa. Vastuiden suuruus vuoteen 2069 on noin 12,7 milj. euroa, josta jälkihoitovaruksena on kirjattu taseeseen noin 7,0 milj. euroa. Taseeseen kirjaamaton jälkihoitovastuu on noin 5,7 milj. euroa. Jälkihoitovarausten käyttösuunnitelmat ja jälkihoitovastuu tarkistetaan vuosittain.

ELY:n tulkinnan (18.03.2022) mukaan jälkihoitovastuun laskenta alkaa, kun kaatopaikka on lopullisesti suljettu eli silloin kuin pintarakenteet ovat valmiit. Yhtiö kerää jälkihoitovaruksen 2030-luvun alkuun mennessä, jolloin käytöstä poistetun Itäpään loppusijoitusalueen pintarakennetyöt saadaan päätökseen ja varsinainen jälkihoitovastuun laskenta-aika alkaa.

Yhtiö on velvollinen tarkistamaan kiinteistöinvestoinneista tekemiään arvonalisäverovähennyksiä, mikäli kiinteistön verollinen käyttö vähenee tarkistuskauden aikana. Vastuun enimmäismäärä on 389 681,68 euroa ja viimeinen tarkistusvuosi on 2029.

4.5. Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

41. HENKILÖTYÖVUODET 31.12.	Kaupunki	
	2025	2024
Konsernihallinto	134	143
Elinvoiman palvelualue	536	481
Sivistyksen palvelualue	2 299	2 317
Kaupunkiympäristön palvelualue	195	195
Yhteensä	3 164	3 136
Taseyksiköt		
Lahden Tilakeskus	35	34
Lahden kaupunginorkesteri	77	76
Lahden kaupunginteatteri	91	91
Yhteensä	203	201
Kaupunki yhteensä	3 367	3 337

*Vuoden 2024 vertailutiedot muutettu henkilöstötyövuosiksi vertailtavuuden vuoksi.

43. LUOTTAMUSHENKILÖN PALKOISTA PERITYT JA TILITETYT LUOTTAMUSHENKILÖMAKSUT, €	Kaupunki	
	2025	2024
Etelä-Hämeen vasemmistoliitto	39	0
Hämeen Kokoomus	882	615
Hämeen Perussuomalaisten piiri	122	288
Hämeen Sosiaalidemokraatit ry	1 142	1 251
Hämeen Vihreät	449	384
Kristillisdemokraatit Lahden Kunnallisjärjestö ry	6 248	6 707
Keskustapuolueen Päijät-Hämeen piiri	126	254
Keskustapuolueen Lahden kunnallisjärjestö	4 693	5 111
Kokoomuksen Lahden kunnallisjärjestö ry	24 371	24 998
Lahden Perussuomalaiset ry	5 277	7 719
Lahden Sosiaalidemokraattinen Puolue	37 104	38 015
Lahden Vihreät ry	10 864	11 798
Liike Nyt ry Lahti	177	1 027
Suomen kommunistinen puolue	0	100
Suomen kristillisdemokraatit	84	0
Vasemmistoliiton Lahden Kunnallisjärjestö	10 063	9 035
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	101 639	107 302

44. TILINTARKASTAJAN PALKKIOT, €	Kaupunki	
	2025	2024
BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	84 833	39 967
Hanketarkastus	25 938	790
Talvea Julkishallinnon Palvelut Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	0	34 528
Hanketarkastus	0	0
Tilintarkastuspalkkiot yhteensä	110 771	75 285

46. INTRESSITAHOLIIKETAPAHTUMAT

PHHYKY:n pakollinen varaus palkkaharmonisaatiota varten

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä (PHHYKY) on tilinpäätöksessään vuodelta 2022 tehnyt 20 milj. euron pakollisen varauksen liittyen mahdolliseen takautuvaan palkkaharmonisaatoratkaisuun. PHHYKY on ilmoittanut Lahden kaupungin laskennalliseksi osuudeksi 12,1 milj. euroa. Lain sosiaali- ja terveydenhuoltoja ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta mukaan PHHYKY:n henkilöstö on siirretty liikkeenluovutuksella

hyvinvointialueelle 1.1.2023. Työsopimuslain ja lain kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta mukaan luovuttaja on luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta erääntyneestä työntekijän saatavasta, jollei muuta ole sovittu. Muuta ei ole sovittu kuntayhtymän ja kaupungin tai hyvinvointialueen välillä. Saatava ei ole erääntynyt ennen 1.1.2023. Henkilöstöä edustava keskusjärjestö on käynyt neuvotteluja mahdollisesta ratkaisusta työnantajaa edustavan järjestön kanssa. Ratkaisuesityksen hyväksymisestä päätti hyvinvointialue 1.1.2023 tapahtuneen liikkeenluovutuksen jälkeen. Kaupungin tulkinnan mukaan saatava tulee erääntymään vasta päätöksen ja maksusuunnitelman jälkeen. Näin ollen kaupungin tulkinnan mukaan PHHYKY ei ole vastuussa takautuvasta palkkaharmonisatiosta edellä mainitun lainsäädännön perusteella. Tällöin ei myöskään muodostu katettavaa alijäämää, josta omistajakunnat olisivat vastuussa. Lahden kaupunki ei tällä perusteella ole sisällyttänyt PHHYKY:n esittämää osuutta pakollisesta varauksesta vuoden 2022 tilinpäätöslaskelmiinsa. Asian käsittely on kesken vuoden 2025 tilinpäätöksen valmistuessa.

INTRESSITAPAHTUMIA KOSKEVA LIITETIETO

Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:n ja Lahden Seutu–Lahti Region Oy:n rahoitussopimukset

Lahden kaupunki toteutti elokuussa 2017 yhdessä muiden Päijät-Hämeen kuntien kanssa selvityksen elinkeinotoimen järjestämisestä ja rahoittamisesta vuodesta 2019 alkaen kahden yhtiön mallin mukaisesti (elinkeinoyhtiö ja markkinointiyhtiö). Kuntien välisissä neuvotteluissa sovittiin, että nämä yhtiöt ovat Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy ja Lahden Seutu–Lahti Region Oy. Uudella rahoittajasopimuksella korvattiin aiemmat Päijät-Hämeen maakunnallisen markkinointiyhtiön rahoittajasopimus vuodelta 2013 sekä Lahden kaupunkiseudun elinkeinoyhtiötä koskeva rahoitussopimus vuodelta 2016.

Rahoitussopimus päivitettiin vuoden 2024 aikana ja se tuli voimaan 1.1.2025. Sopimukseen liittyivät myös Heinolan kaupunki sekä Kärkölan ja Sysmän kunnat. Uusi sopimus korvaa Lahden ja Orimattilan kaupungin, Hollolan, Iitin, Asikkalan, Padasjoen ja Hartolan kunnan 15.8.2018 allekirjoittaman Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:tä koskevan rahoitussopimuksen.

Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:n rahoittajasopimuksessa mukana ovat Asikkalan, Hartolan, Hollolan, Iitin, Padasjoen, Kärkölan ja Sysmän kunnat sekä Lahden, Orimattilan ja Heinolan kaupungit. Vuosittainen maksuosuus vuosien 2025–2026 osalta on yli 5 000 asukkaan kunnissa 14,10 euroa per asukas ja alle 5 000 asukkaan kunnissa 8,20 euroa per asukas.

Lahden Seutu–Lahti Region Oy:n rahoittajasopimuksessa mukana ovat Asikkalan, Hartolan, Hollolan, Iitin, Padasjoen ja Sysmän kunnat sekä Heinolan ja Lahden kaupungit. Toistaiseksi voimassa oleva sopimus tuli voimaan 1.1.2019. Vuosittainen maksuosuus on 4,50 euroa per asukas.

Kaupungin päätökset järjestelyn osalta kaupunginhallitus 14.6.2018 § 161 ja 16.9.2024 § 315.

Lainat ja takaukset

Lahden kaupunki on tilinpäätöshetkellä myöntänyt tytäryhteisöilleen tai kaupungin määräysvallassa oleville yhteisöille luottoja 29 kappaletta, yhteensä 164,5 milj. euroa ja muille yhteisöille 5 kappaletta, yhteensä 17,1 milj. euroa. Suurin osa lainoista on vakuudettomia. Sopimukset ovat ehdoiltaan vastanneet tekoahetkellä olleita markkinaolosuhteita ja ne ovat tehty kulloinkin voimassa olleiden kaupungin rahoitusperiaatteiden mukaisesti.

Osassa lainasopimuksia on tilinpäätöshetken mukaan arvioituna tavanomaista alhaisempia lainamarginaaleja. Tällaisia tytäryhteisöille tai kaupungin määräysvallassa oleville yhteisöille annettuja lainoja on tilinpäätöshetkellä yhteensä 5,4 milj. euroa. Lainat on nostettu vuosina 2001–2005. Lisäksi muille yhteisöille annetuista lainoista 11,7 milj. euroa on myönnetty korottomana pääomalainana LAB-ammattikorkeakoulu Oy:lle vuonna 2017 järjestelyssä, jossa LAB-ammattikorkeakoulu Oy liitettiin osaksi Lappeenrannan-Lahden teknillisen yliopiston konsernia.

Lahden kaupunki on tilinpäätöshetkellä antanut tytäryhteisöilleen takauksia yhteensä 90,1 milj. euroa. Takaussopimuksista peritään takauksen antohetkellä tavanomaisena pidettyä takauspalkkiota. Tilinpäätöshetken mukaan arvioituna tavanomaista alhaisempia takauspalkkioita peritään sopimuksista, joiden yhteismäärä on 42,2 milj. euroa. Takaussopimukset on tehty vuosien 2006–2016 välisenä aikana.

4.6. Tunnuslukujen laskentakaavat

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Tuloslaskelma

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot} + \text{Arvonalentumiset}$

Vuosikate € / asukas

= $\text{Vuosikate} / \text{Asukasmäärä}$

Rahoituslaskelma

INVESTOINNIT

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

=toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymä

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

LAINANHOITO

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

MAKSUVALMIUS

Rahavarat 31.12.

= Rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset

Kassasta maksut kootaan seuraavista eristä:

Tuloslaskelmasta:

Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainojen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} * \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Tase

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Omavaraisuusaste, %

= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Lainat ja vuokravastuut, 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut}$

Lainat ja vuokravastuut, €/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Lainat €/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjasaamiset ja muut lainasaamiset

Taseyksikön tunnusluvut

Tuloslaskelma

Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %

= $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalla maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Lainat kunnalta} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$

Sijoitetun pääoman tuotto, %

= $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalla maksetut korkokulut} + \text{Muille maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Sijoitettu korollinen vieras pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$

Voitto, %

= $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen varauksia} / \text{Liikevaihto})$

Rahoituslaskelma

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

=toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymä

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset} - \text{Tuloverot}) / \text{Investointien omahankintameno}$

Lainanhoito

Lainanhoitokate

= $(\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset} + \text{Korkokulut} - \text{Tuloverot}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Maksuvalmius

Current ratio

= $(\text{Vaihto-omaisuus} + \text{Lyhytaikaiset saamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Rahat ja pankkisaamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Quick ratio

= $(\text{Rahat ja pankkisaamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Lyhytaikaiset saamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Tase

Kertynyt yli- / alijäämä

= Edellisten tilikausien yli- / alijäämä + Tilikauden yli- / alijäämä

Omavaraisuusaste, %

= $100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Konsernin tunnusluvut

Tuloslaskelma

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 * \text{Toimintatuotot} / \text{Toimintakulut}$

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 * \text{Vuosikate} / (\text{Poistot} + \text{Arvonalentumiset})$

Vuosikate € / asukas

= $\text{Vuosikate} / \text{Asukasmäärä}$

Rahoituslaskelma

INVESTOINNIT

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä viideltä vuodelta, €

Investointien tulo-rahoitus, %

= 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno

LAINANHOITO

Laskennallinen lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

MAKSUVALMIUS

Kassan riittävyys (pv)

= 365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Kassasta maksut kootaan seuraavista eristä:

Konsernituloslaskelmasta:

Toimintakulut

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Tilikauden verot

Konsernin rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainasaamisten lisäykset

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Tase

Omavaraisuusaste (%)

= 100 * (Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= 100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Kertynyt yli- / alijäämä (1 000) €

= Edellisten tilikausien yli- / alijäämä + Tilikauden yli- / alijäämä / 1 000

Kertynyt yli- / alijäämä € / asukas

= (Edellisten tilikausien yli- / alijäämä + Tilikauden yli- / alijäämä) / Asukasmäärä

Konsernin lainakanta (1 000) € 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Konsernin lainat (1 000) € / asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla konsernin lainakanta tilinpäätös-
vuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Konsernin lainat ja vuokravastuut, €/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittua lainojen ja vastuuden määrä tilinpäätös-
vuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Konsernin lainasaamiset (1 000) € 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjasaamiset ja muut lainasaamiset

Konsernin henkilöstömäärä 31.12.

= Kunnan ja sen tytäryhteisöjen palveluksessa olleiden henkilöiden lukumäärä 31.12.

5

Eriytetyt tilinpäätökset ja muut eriytetyt laskelmat

5. Eriytetyt tilinpäätökset ja muut eriytetyt laskelmat

5.1. Taseyksiköiden tilinpäätökset

LAHDEN TILAKESKUS

TOIMINTAKERTOMUS

Toiminta-ajatus

Lahden Tilakeskus on kaupunginhallituksen alainen kunnallinen taseyksikkö, jonka tehtävänä on järjestää kaupunkiorganisaatiolle sen tarpeiden mukaiset toimitilat ja niihin sovitut kiinteistö- ja käyttäjäpalvelut. Tilakeskus vastaa kaupungin omistamasta toimitilakannasta, sen teknisestä kunnosta ja arvosta, tuottavuudesta, tehokkaasta käytöstä ja kehittämisestä. Tilakeskuksen päätöksentekovelvoite toimii kaupunginhallitus. Kaupungin konsernitason tilahallinnon ohjaukseen sisältyy valmistelutehtäviä, joista vastaa Tilakeskuksen johto.

Toimitilajohtajan katsaus

Tilakeskus jatkoi vuonna 2025 toimitilakantansa uudistamista ja kehittämistä palveluverkkosuunnitelmiin ja rakennusten tekniseen kuntoon perustuvan pitkäjänteisen investointi- ja kunnossapito-ohjelman avulla. Toimitilakannan kehittäminen on pitkäjänteinen jatkuva prosessi, johon vaikuttaa vuosittainen investointitaso. Nykyisen kaupungin investointikaton myötä suunniteltua talonrakennuksen investointiohjelmalla on karsittu hankkeita priorisoimalla sekä siirtämällä investointien toteutusta tuleville vuosille. Talonrakennuksen investointitaso jää alle laskennallisen kuluman, mikä kasvattaa olemassa olevan kiinteistökannan korjausvelkaa. Kiinteistöihin liittyvien turvallisuusratkaisujen kehittämistyötä digitaalisia ratkaisuja hyödyntäen on edelleen jatkettu.

Tilakeskuksen toimintamuodosta teetettiin talousarviossa edellytetty toimintamuotoselvitys. FCG:n tekemän selvityksen suosituksena oli, että Lahden Tilakeskuksen toimintamuoto olisi jatkossakin taseyksikkö. Selvityksen mukaan taseyksikkönä saavutetaan riittävä eriyttämisen taso, jolloin voidaan läpinäkyvästi hallita kiinteistöjen taloutta ja Tilakeskuksen toimintaa.

Tilakeskus on jatkanut toimitilakannan pitkäjänteistä energiatehokkuustyötä. Vuonna 2025 energiakustannuksissa syntyi säästöjä tehdyillä energiatehokkuustoimenpiteillä, tyhjiä rakennusten energiansäästötoimenpiteillä, normaalia lämpoisemmän talven vaikutuksilla lämmitysenergian kulutukseen sekä toteutuneen sähköenergian hinnan säästöillä. Vuonna 2025 Lahden kaupunki liittyi julkisen alan energiatehokkuussopimuksen sopimuskaudelle 2026–2035. Tilakeskus vastaa kaupungin osalta energiatehokkuussopimuksen toimenpanosta, kun sopimus pääosin kohdentuu kaupungin omistamiin rakennuksiin. Lahden kaupunki liittyi energiatehokkuussopimukseen ensimmäisen kerran vuonna 2001. Uusi JETS-sopimus on neljäs sopimuskausi. Lahti on saavuttanut edellisten sopimuskausien säästö tavoitteet.

Vuotta 2025 leimasi rakennusalalla pitkään jatkunut laskusuhdanne sekä kuntien omistamien sote-kiinteistöjen vuokraamiseen ja jatkokäyttöön liittyvä epävarmuus. Tilastokeskuksen mukaan rakennuskustannukset nousivat 1,6 prosenttia vuodentakaisesta vuonna 2025. Tuoreimman Tilastokeskuksen kiinteistöjen ylläpitoindeksin mukaan kiinteistön ylläpidon kustannukset nousivat Suomessa 2,2 prosenttia vuoden 2025 kolmannella neljänneksellä vuoden 2024 vastaavasta ajanjaksosta.

Tilakeskuksen toiminnan isona haasteena on kaupungin ja hyvinvointialueen palveluverkkopäätösten seurauksena kasvava käytöstä poistuvien rakennusten määrä. Tyhjien tilojen määrä lisääntyi vuonna 2025 vajaat 5 000 m². Vuoden 2025 lopulla tyhjää tilakantaa oli noin 68 000 m².

Tilakeskuksen hallinnoima oma tilakanta vähentyi noin 4 000 m² verran. Vanhan rakennuskannan poistumaa kertyi purkamisten seurauksena noin 300 m² ja Niemen pelastusaseman rakennuksen kaupalla sekä muilla pienillä kiinteistökaupoilla väheni yhteensä 3 700 m². Omaan tilakantaan ei valmistunut uutta tilaa ja rakennuksia ei myöskään hankittu kiinteistökaupoilla. Uusia vuokratiloja ovat kaupunkiympäristön palvelualueen tilat Fellmanniassa (Kirkkokatu 27, noin 2 100 m²) ja työllisyyspalvelujen tilat (Aleksanterinkatu 24 B, 1 330 m²). Vuokrattujen väistötilojen kokonaismäärä koulujen tai päiväkotien tilapäistilatarpeisiin väheni vuoden 2025 aikana 800 m². Vuokrattuja tilapäis- tai lisätiloja on vuoden päättyessä 23 300 m².

Henkilöstö

Henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 34. Henkilöstömenot olivat 2,4 milj. euroa, joka on noin kolme prosenttia Tilakeskuksen liikevaihdosta.

Tilakeskuksen henkilöstön yhteistoimintaelimenä toimii työpaikkakokous, joka pidettiin vuoden aikana kaksi kertaa. Henkilökohtaiset kehityskeskustelut sekä ryhmäkehityskeskustelut pidettiin pääosin tammi–huhtikuussa koko henkilöstön osalta. Terveysperusteisia poissaoloja oli 3,3 päivää per henkilötyövuosi.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinnan järjestäminen

Tilakeskuksen toimintaa on ohjannut ja valvonut kaupunginhallitus kaupunginvaltuuston määrittämien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaisesti.

Sisäisen valvonnan osalta on noudatettu kaupungin konsernihallinnon ja sisäisen tarkastuksen ohjeita sekä toteutettu yksikkökohtaista valvontaa Tilakeskuksen johtoryhmässä yhteisesti sovittujen pelisääntöjen mukaisesti.

Toiminnan tavanomaista riskienhallintaa ovat urakkasopimuksiin perustuvat rakennustöiden aikaiset ja takuuajan vakuudet ja vakuutukset sekä ns. ulosvuokrattujen kohteiden vuokravakuudet muissa kuin vähäistä taloudellista intressiä omaavissa sopimussuhteissa. Tilaajavastuulain mukaisessa valvonnassa hyödynnetään kaupallista, tilaajalle maksutonta tilaajavastuu.fi-palvelua sekä tarvittaessa Suomen Asiakastieto Oy:n luottotietorekisteriä. Kauppakirjoissa, vuokrasopimuksissa, urakka-asiakirjoissa ja monissa muissa sopimuksissa käytetään vakiintuneita, tarkastettuja sopimusehtoja. Sopimusehtojen tarkastamisessa käytetään kaupungin lakipalvelujen asiantuntemusta.

Toiminnan tunnuslukuja

Toimintavuoden aikana talonrakennushankkeita valmistui yhteensä noin 4,9 milj. euron arvosta, mikä kirjattiin perusparannettuna ja uudistettuna rakennuskantana Tilakeskuksen taseeseen. Merkittävin valmistunut hanke oli Urheilukeskuksen rinnekatsomon perusparannus. Suurimpia keskeneräisiä hankkeita ovat Myllypohjan peruskoulun perusparannus ja laajennus sekä Kaarikadun sekä Paavolan päiväkotien uudisrakennukset.

Tilakeskuksen liikevaihto oli 76,6 milj. euroa (2024: 75,8 milj. euroa) ja liikeylijäämä oli 11,1 milj. euroa (2024: 9,4 milj. euroa).

Tilikauden ylijäämä oli 8,4 milj. euroa (2024: ylijäämä 6,8 milj. euroa). Käyttöomaisuudesta on tehty 0,8 milj. euron lisäpoistot. Lisäpoistoja tehtiin Ruorinniemen päiväkodista sekä Salinkallion ja Nikkilän perhekeskuksista. Myyntisaamisten luottotappioita kirjattiin 0,1 milj. euroa.

Omien toimitilojen ylläpitoon käytettiin yhteensä noin 20,4 milj. euroa (2024: noin 21,2 milj. euroa). Talonrakennusinvestointeihin ja hankintoihin käytettiin yhteensä 21,4 milj. euroa (2024: 32,9 milj. euroa). Investointihankkeita aktivoitiin yhteensä 4,9 milj. euron edestä ja pitkäaikaisen velan määrään ei tullut muutoksia 2025. Tilakeskuksen pitkäaikainen korollinen velka kaupungille oli tilikauden päättyessä 210 milj. euroa (2024: 210 milj. euroa).

Kiinteistöjen sähköiseen huoltokirjajärjestelmään (BEM) tuli vuoden 2025 aikana asiakkaiden palvelupyyntöjä yhteensä 8 321 kappaletta (2024: 8 175 kpl).

Tilojen ja omaisuuden määrä

Tilakeskuksen omistajahallinnassa oli tiloja vuoden lopussa yhteensä 364 100 m² ja vuokrahallinnassa oli markkinoilta vuokrattuja tiloja 95 500 m². Kaupungin oman palvelutuotannon käytössä tiloista on 333 400 m², josta 62,9 prosenttia oli sivistyksen palvelualueen, 2,7 prosenttia konsernihallinnon, 33,6 prosenttia elinvoiman palvelualueen ja 0,9 prosenttia kaupunkiympäristön palvelualueen käytössä. Tilakannasta ulos vuokrattuja tiloja (mukaan lukien konserniyhtiöt) oli 53 900 m², josta Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymälle vuokrattuja tiloja oli 10 500 m².

Tilakeskuksen koko tase oli 335 milj. euroa (2024: 326 milj. euroa), rakennuskannan jälleenhankinta-arvo on noin 1 020 milj. euroa ja tekninen arvo noin 744 milj. euroa.

Muutoksia toimitilakannassa

Vuoden 2025 aikana purettua tilakantaa poistui noin 300 m². Tämän lisäksi kiinteistökaupoilla poistui Niemen pelastusaseman rakennus ja kahdeksan pienempää palvelutuotannon käytöstä poistunutta huoneistoa tai rakennusta, yhteensä 3 700 m². Oman rakennuskannan määrä väheni yhteensä noin 4 000 m².

Talous

Tilakeskuksen taloutta on tasapainotettu tilapäisellä sisäisen korkomenon 1,7 prosenttiyksikön alennuksella. Vuoden 2025 sisäinen korko oli 1,3 prosenttia. Vuoden 2025 osalta Tilakeskuksen tulos oli ylijäämäinen 8,4 milj. euroa talouden säästötoimenpiteiden, energiatehokkuustoimienpiteiden, toteutuneen sähköenergian hinnan sekä ylläpidon vähentämisen takia. Ylläpidon vuosikorjaustöitä priorisoitiin talouden tasapaino-ohjelmaan vaikuttavana toimenpiteenä.

Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden ylijäämä 8,4 milj. euroa esitetään lisättäväksi edellisten tilikausien ylijäämään.

LAHDEN TILAKESKUS

TULOSLASKELMA, €	2025	2024
Liikevaihto	76 550 013,93	75 753 975,33
Valmistus omaan käyttöön	529 483,33	674 760,00
Liiketoiminnan muut tuotot	684 184,82	798 279,07
Muut tuet ja avustukset	919 844,81	0,00
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 815 831,49	-8 578 365,92
Palvelujen ostot	-13 452 922,50	-13 539 714,57
	-21 268 753,99	-22 118 080,49
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 991 186,03	-1 877 532,27
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-338 783,51	-317 070,87
Muut henkilösivukulut	-61 742,42	-48 513,80
	-2 391 711,96	-2 243 116,94
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-19 219 149,82	-18 961 800,29
Arvonalentumiset	-20 202,50	0,00
	-19 239 352,32	-18 961 800,29
Liiketoiminnan muut kulut	-24 685 197,14	-24 533 524,06
Liikeyli-/alijäämä	11 098 511,48	9 370 492,62
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	575,11	242,78
Kunnalle maksetut korkokulut	-2 732 329,88	-2 680 329,88
Muut rahoituskulut	-228,71	-139,66
	-2 731 983,48	-2 680 226,76
Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä	8 366 528,00	6 690 265,86
Yli-/alijäämä ennen varauksia	8 366 528,00	6 690 265,86
Poistoeron lisäys/vähennys	69 479,52	70 086,92
Tilikauden yli-/alijäämä	8 436 007,52	6 760 352,78
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2025	2024
Sijoitetun pääoman tuotto, %	3,4 %	3,0 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	3,4 %	3,0 %
Voitto, %	10,9 %	8,8 %

LAHDEN TILAKESKUS

RAHOITUSLASKELMA, €	2025	2024
Toiminnan rahavirta		
Liikeyli-/alijäämä	11 098 511,48	9 370 492,62
Poistot ja arvonalentumiset	19 239 352,32	18 961 800,29
Rahoitustuotot ja -kulut	-2 731 983,48	-2 680 226,76
Tulorahoituksen korjauserät	-646 749,85	-562 382,10
	26 959 130,47	25 089 684,05
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-21 388 381,39	-32 894 513,87
Rahoitusosuudet investointimenoihin	5 000,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 303 800,00	970 462,59
	-19 079 581,39	-31 924 051,28
Toiminnan ja investointien rahavirta	7 879 549,08	-6 834 367,23
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen muutos kunnalta	0,00	4 000 000,00
	0,00	4 000 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	-19 844,81	253 458,18
Saamisten muutos muilta	-8 198 491,08	1 115 725,37
Korottomien velkojen muutos muilta	338 786,81	1 465 183,68
	-7 879 549,08	2 834 367,23
Rahoituksen rahavirta	-7 879 549,08	6 834 367,23
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2025	2024
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-154 710 386,15	-127 477 432,55
Investointien tulorahoitus, %	129,1 %	78,0 %
Lainanhoitokate	11,1	10,57
Quick ratio	1,8	0,4
Current ratio	1,8	0,4

LAHDEN TILAKESKUS

TASE €	2025	2024
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Muut pitkävaikutteiset menot	1 883 577,03	2 057 168,34
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	1 468 867,47	1 475 718,63
Rakennukset	281 129 888,07	297 332 370,17
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 161 527,53	10 720 229,85
Koneet ja kalusto	1 817,18	6 176,93
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	26 606 056,34	10 072 652,57
	320 368 156,59	319 607 148,15
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	2 007 011,52	2 059 446,49
Muut saamiset	7 750,00	7 750,00
	2 014 761,52	2 067 196,49
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	165 586,40	613 119,34
Saamiset kunnalta	9 601 000,39	612 173,80
Muut saamiset	731 956,66	1 106 434,37
Siirtosaamiset	32 844,81	29 328,10
	10 531 388,26	2 361 055,61
VASTAAVAA YHTEENSÄ	334 797 883,40	326 092 568,59
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	109 734 917,38	102 976 434,13
Tilikauden yli-/alijäämä	8 436 007,52	6 760 352,78
	118 170 924,90	109 736 786,91
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	481 619,47	551 098,99
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta	210 179 222,13	210 179 222,13
Lyhytaikainen		
Saadut ennakot	0,00	1 186,34
Ostovelat	5 364 979,09	4 986 536,61
Muut velat	76 044,28	65 475,52
Siirtovelat	525 093,53	572 262,09
	5 966 116,90	5 625 460,56
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	334 797 883,40	326 092 568,59
TASEEN TUNNUSLUVUT	2025	2024
Omavaraisuus, %	35,4 %	33,8 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %*	276,6 %	281,9 %
Kertynyt ylijäämä 31.12. 1000 €	118 171	109 737
Lainakanta 31.12. 1000 €	210 179	210 180

LAHDEN KAUPUNGINORKESTERI

TOIMINTAKERTOMUS

Toiminta-ajatus

Kaupunginorkesteri tarjoaa monipuolisilla konserteillaan erityisesti lahtelaisille elämänlaatua parantavia ja henkistä virkistymistä lisääviä elämyksiä. Kaupunginorkesteri jatkaa kansainvälisesti näkyvää työtään ja toimii kaupungin merkittävänä pito- ja vetovoimatekijänä.

Intendentin katsaus

Kaupunginorkesteri siirtyi uuden valtuustokauden alussa 1.6.2025 sivistyksen palvelualueelta elinvoiman palvelualueelle.

Vuoden 2025 aikana lippuja myytiin arvioitua enemmän ja kaupunginorkesteri ylitti lipunmyyntitavoitteen jo toista vuotta peräkkäin. Tämä on merkittävä hetki kaupunginorkesterin historiassa, koska pääosa aikaisemmista vuosista on ollut alijäämäisiä. Tulos kertoo ohjelmistovalintojen onnistumisen lisäksi tehokkaasta markkinoinnin fokuosoinnista sekä sitoutuneesta yleisöstä.

Vuoden klassisten konserttien useista kohokohdista nostetaan esiin kaupunginorkesterin 75- ja Sibeliustalon 25-vuotisjuhla-konsertit maaliskuussa, ylikapellimestari Dalia Stasevskan ylikapellimestarikauden päättäneet Verdin Requiemien esitykset toukokuussa niin Lahdessa kuin Tampereella ja Hannu Linnun ensimmäisen kauden avaus Sinfonia Lahden taiteellisena partnerina. Vuosi oli myös Sibeliustalon festivaalin osalta merkittävä, sillä festivaalin taiteellisen johtajan Hannu Linnun suunnittelemaan 26. festivaalin ohjelmistoon otettiin ensimmäistä kertaa mukaan myös muiden kuin Sibeliuksen sävelteoksia. Tämän pelättiin vähentävän kansainvälisiä vieraita, mutta pelko oli turha. Festivaalivieraita saapui Lahteen yli 20 maasta.

BIS-levymerkin kanssa aloitimme uuden kokonaislevytyshankkeen Einojuhani Rautavaaran sinfonioiden parissa Hannu Linnun johdolla. Tavoitteena on saada kaikki kahdeksan sinfoniaa, Angels and visitations ja Cantus Arcticus julkaistua lokakuuhun 2028 mennessä, jolloin tulee kuluneeksi 100 vuotta säveltäjämestarin syntymästä.

Kesän alussa toteutimme yhteistyössä Lahden kaupungin, Möysän musaklubin ja Soundfestin kanssa toistamiseen odotetun puistokonsertin Mukkulan tapahtumapuistossa, ja syyskauden alussa kutsuimme lahtelaiset kylään Sibeliustalon avoimiin oviin. Molemmat tapahtumat olivat vapaapäisyisiä, ja niihin saapui yhteensä noin 7 000 henkeä. Pienryhmätoiminnan myötä jalkautuimme kaupungille noin sadan konsertin verran, vieden musiikkia päiväkoteihin, kouluihin, palvelu- ja hoivakoteihin sekä eri kohteisiin kaupungilla, kuten kahviloihin, museoihin, kirjastoihin ja kauppakeskuksiin. Kauden uutuuksena aloitimme kaupungintalon sisäpihalla vapaapäisyiset kamarimusiikkikonsertit, jotka ovat saavuttaneet suuren suosion.

Kaupungin kulttuuriohjelman myötä konsertoimme kaikille lahtelaisille ja maakunnan 2.- ja 6.-luokkalaisille heille suunnitelluilla ohjelmakokonaisuuksilla. Lisäksi saimme olla jälleen mukana Taidetestaajat-kulttuurikasvatsohjelmassa, jonka kautta Sibeliustalossa vieraili konserteissamme 8.-luokkalaisia pääosin maakunnasta. Pitkäaikaisin musiikkikasvatsoprojektimme ”Hei, me sävelletään!” täytti 30 vuotta ja toiminta jatkuu aktiivisena edelleen.

Viihdekonserttien osalta suurin ja komein oli yhteistyö Apulanta-yhtyeen kanssa Ratinan stadionilla Tampereella. Konsertti oli niin taiteellisesti kuin muiltakin osin erittäin suuri menestys, ja paikalle saapui yhteensä 20 000 kuulijaa. Yhteistyö palkittiin Lahti-teko-palkinnolla ja se oli myös ehdolla Etelä-Suomen sanomien Aukusti-palkinnon saajaksi. Lisäksi soitimme huippusuositut, Jos rakastat -konsertit, joissa Jussi Chydenius esitti isänsä Kaj Chydeniuksen musiikkia yhdessä Oona Airolan ja Sinfonia Lahden kanssa. Nämä myös levytettiin ja levy julkaistiin syksyllä 2025.

Suomen sinfoniaorkesterit ry:n orkesteripäivät toteutettiin keväällä Lahdessa. Lahti on yhdistyksen perustamiskaupunki ja tämän takia juhlaseminaarit on järjestetty Lahdessa. Orkesteripäivät täyttivät 60 vuotta ja niille saapui ennätysmäärä osallistujia eri puolilta Suomea.

Henkilöstö

Kaupunginorkesterin henkilöstössä oli tilikauden päättyessä kaksi viranhaltijaa ja 72 työntekijää, joista suurin osa on toistaiseksi palkattuja kokoaikaisia työntekijöitä ja osa määräaikaisia työntekijöitä.

Terveysperusteisia poissaolopäiviä per henkilötyövuosi oli 9,4, joka oli 3,6 vähemmän kuin vuonna 2024. Tavoitteeksi oli asetettu 12,8 poissaolopäivää. Vuonna 2025 pitkiä terveysperäisiä poissaoloja oli vähemmän kuin edellisenä vuotena.

Ympäristöasiat

Kaupunginorkesteri jatkoi Hiilineutraali Sinfonia Lahti -hankettaan.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Riskikartoitus tehdään Lahden kaupunginorkesterissa säännöllisesti. Viimeisin päivitys tehtiin syyskaudella 2025 kaupungin riskienhallintaohjelmaan. Riskienhallintaan ja -seurantaan osallistuvat kaikki hallinnon työntekijät oman vastuualueensa osalta.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kaupunginorkesterin toiminnalliset tavoitteet on määritelty sivistyksen palvelualueen käyttösuunnitelmassa, jossa on kuvattu toimintasuunnitelma ja toimenpiteet tavoitteiden toteutumiseksi. Kaupunginorkesteri siirtyi 1.6.2025 elinvoiman palvelualueelle kaupunkikulttuuripalvelut-vastuualueelle.

Talouden seurannassa ja analysoinnissa on hyödynnetty Johdon raportointia ja lipunmyynnin toteutumista seurataan reaaliaikaisesti Lippu.fi:n raportoinnista. Saatavaa tietoa hyödynnetään markkinoinnin suunnittelussa.

Tuottavuustoimenpiteet

Kaupunginorkesterin suurin yksittäinen tuottavuutta edistävä asia on pääsylipputulot. Lisäksi kaupunginorkesteri saa tuloja muun muassa tilausesiintymisistä, yritys yhteistyöstä ja radioinneista. Kaikki tuottavuustoimenpiteet onnistuivat vuonna 2025 erittäin hyvin. Onnistumista edistivät mm. kaupunginorkesterin 75-vuotisjuhlakausi ja osin sen tuomat yhteistyöt, joita toteutettiin niin Lahdessa kuin muualla Suomessa.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitusta rahoituslaskelmassa. Kaupunginorkesterin sitova tulostavoite alkuperäisessä talousarviossa oli tilikauden yli-/alijäämä nolla euroa. Tulostavoite ylittyi.

Lahden kaupungin orkesteritoimintaan saama valtionosuus perustuu Opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistamien henkilötyövuosien lukumäärään. Vuonna 2025 valtionosuuksiin tehtiin merkittävä leikkaus koko taiteen kentälle. Kaupunginorkesterin osalta leikkaus oli kuusi henkilötyövuotta. Yhden vahvistetun henkilötyövuoden valtionosuuden arvo oli 58 566 euroa, josta valtionosuutta maksettiin 37 prosenttia eli 21 669,42 euroa, jolloin maksettu valtionosuus oli kokonaisuudessaan 1 841 901 euroa.

Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden ylijäämä 67 331,37 euroa esitetään kirjattavaksi taseen oman pääoman liikeylijäämä/alijäämä tilille.

Toiminnan laajuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2025	TP 2024	TP 2023	TP 2022	TP 2021
Julkisia konsertteja	72	66	55	43	20
* Kuulijoita em. konserteissa	74 311	68 768	33 430	20 133	7 561
Muita esiintymisiä (tilausesiintymiset, ulkomaan konsertit, pienryhmät)	96	39	82	73	1
* Kuulijoita em. konserteissa	9 065	4 270	13 587	3 765	228
Kuulijoita yhteensä	83 376	73 038	47 017	23 898	7 789
Valtionosuuden perusteet:					
* Henkilötyövuodet	85	91	91	91	84
*Valtionosuus 1 000 €	1 841	1 963	1 913	1 829	1 547

LAHDEN KAUPUNGINORKESTERI

TUOSLASKELMA, €	2025	2024
Liikevaihto	830 691,98	934 829,84
Liiketoiminnan muut tuotot	291 589,62	106 788,41
Muut tuet ja avustukset	12 789,00	13 069,00
Tuet ja avustukset kunnalta	6 122 200,04	5 841 299,94
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-78 327,98	-20 492,33
Palvelujen ostot	-1 622 520,04	-1 333 963,84
	-1 700 848,02	-1 354 456,17
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-3 690 168,84	-3 611 505,15
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-656 681,47	-626 012,75
Muut henkilösivukulut	-116 028,95	-103 207,37
	-4 462 879,26	-4 340 725,27
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-47 142,44	-55 018,56
Liiketoiminnan muut kulut	-978 797,17	-1 076 215,74
Liikeyli-/alijäämä	67 603,75	69 571,45
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	410,36	1,79
Muut rahoituskulut	-682,74	-25,08
	-272,38	-23,29
Tilikauden yli-/alijäämä	67 331,37	69 548,16
TUOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2025	2024
Sijoitetun pääoman tuotto, %	11,7 %	13,8 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	11,7 %	13,8 %
Voitto, %	8,1 %	7,4 %

LAHDEN KAUPUNGINORKESTERI

RAHOITUSLASKELMA, €	2025	2024
Toiminnan rahavirta		
Liikelyli-/alijäämä	67 603,75	69 571,45
Poistot ja arvonalentumiset	47 142,44	55 018,56
Rahoitustuotot ja -kulut	-272,38	-23,29
Tulorahoituksen korjauserät	-3 000,00	0,00
	111 473,81	124 566,72
Investointien rahavirta		
Investointimenot	0,00	-68 940,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 000,00	0,00
	3 000,00	-68 940,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	114 473,81	55 626,72
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0,00	-1 878,23
Saamisten muutos kunnalta	-99 505,16	-245 919,64
Saamisten muutos muilta	-40 717,42	61 770,30
Korottomien velkojen muutos muilta	25 748,77	130 400,85
	-14 473,81	-55 626,72
Rahoituksen rahavirta	-114 473,81	-55 626,72
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	0,00	0,00
Rahavarat 1.1.	0,00	0,00
	0,00	0,00
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2025	2024
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	161 773,86	-172 550,95
Quick ratio	2,1	1,8
Current ratio	2,1	1,8

LAHDEN KAUPUNGINORKESTERI

TASE €	2025	2024
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Muut pitkävaikutteiset menot	1 950,00	9 750,00
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	39 030,84	78 373,28
	<u>40 980,84</u>	<u>88 123,28</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	44 466,54	7 154,50
Saamiset kunnalta	1 381 674,61	1 282 169,45
Muut saamiset	58 200,26	57 726,76
Siirtosaamiset	19 019,53	16 087,65
	<u>1 503 360,94</u>	<u>1 363 138,36</u>
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>1 544 341,78</u>	<u>1 451 261,64</u>
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	539 610,68	470 062,52
Tilikauden yli-/alijäämä	67 331,37	69 548,16
	<u>606 942,05</u>	<u>539 610,68</u>
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	18 546,94	18 546,94
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Saadut ennakot	208 075,54	151 145,80
Ostovelat	70 551,91	121 368,84
Muut velat	86 476,65	73 439,15
Siirtovelat	553 748,69	547 150,23
	<u>918 852,79</u>	<u>893 104,02</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>1 544 341,78</u>	<u>1 451 261,64</u>
TASEEN TUNNUSLUVUT	2025	2024
Omavaraisuus, %	45,4 %	41,5 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	9,8 %	10,8 %
Kertynyt ylijäämä, 1 000 €	607	540
Lainakanta 31.12. 1 000 €	0	0

LAHDEN KAUPUNGINTEATTERI

TOIMINTAKERTOMUS

Toiminta-ajatus

Kaupunginteatteri on korkeatasoinen, omaleimainen ja ohjelmistoltaan monipuolinen metropolialueen pohjoinen keskusteatteri ja Lahden keskeinen vetovoimatekijä. Kaupunginteatteri järjestää teatteriesityksiä omana tuotantonaan ja yhteistuotantoina. Ohjelmistonsa täydentämiseksi kaupunginteatteri järjestää koti- ja ulkomaisia teatterivierailuja ja muita kulttuuriesityksiä.

Teatterinjohtajan katsaus

Kaupunginteatteri siirtyi uuden valtuustokauden alussa 1.6.2025 sivistyksen palvelualueelta elinvoiman palvelualueelle. Kaupunginteatterista tuli selkeämmin osa kaupungin elinvoimaa. Syksyllä 2025 käynnistyi selvitys kaupunginteatterin tulevaisuuden mahdollisuuksista. Käynnissä oli myös hankesuunnitelman valmistelu 2030–2032 toteutettavaan laajamittaiseen peruskorjaukseen sekä potentiaalisten väistötilojen kartoittaminen. Kaupunginteatteri oli jälleen mukana Taidetestaajissa ja Lahden kaupungin kulttuurikasvatusohjelmassa, mikä mahdollisti kokonaisen ikäluokan kulttuurikokemuksen. Kulttuurin näkeminen osana kaupunkilaisten hyvinvointia ja kaupungin elinvoimaa on ollut muutoinkin myönteisellä tavalla esillä. Kaupunginteatteri sisältyy myös Lahden kaupungin hyvinvointisuunnitelmaan.

Vuonna 2025 kaupunginteatterin ohjelmistossa oli useita kotimaisia kantaesityksiä. Lahti 120 -esityksenä oli Kiljupunkkarityttö, jossa on livemusiikkia Lahdessa 90-luvulla vaikuttaneilta bändeiltä. Musikaalin paikalla ensi-iltansa sai syksyllä Elena Ferranten romaaneihin perustuva musiikinäytelmä Loistava ystäväni. Kaupunginteatterin alalämpiössä avautui valokuvaaja Antti Sepposen valokuvanäyttely Inkeri. Studionäyttämölle otettiin uudelleen ohjelmistoon aiemmilta vuosilta suosittu näytelmä Kaos.

Kaupunginteatterin saavutettavuutta on pidetty yllä mm. esteettömillä esityksillä. Kaupungin kulttuuriohjelmassa ja Taidetestaajissa mukana ololla on mahdollistettu kolmas- ja kahdeksaluokkalaisten pääsy kaupunginteatteriin. Kolmasluokkalaiset ovat käyneet syksyllä katsomassa näytelmää Nysä, jättiläismäisen pieni seikkailu. Kahdeksaluokkalaiset kävivät keväällä katsomassa näytelmää Thelma ja Loviisa ja syksyllä Tule kotiin tähtityttö.

Koko vuoden katsojamäärät jäivät tavoitteesta. Katsojamäärä kasvoi kuitenkin jonkin verran edellisestä vuodesta. Esitysten peruutustarve oli pienempi kuin edellisenä vuonna. Kaupunginteatterissa käynnistettiin keväällä 2025 työaikakokeilu, jolla lisättiin yksiosaisia harjoituspäiviä ja vähennettiin kaksiosaisen harjoituspäivien määrää. Näyttämöharjoitusten tuntimäärää pienennettiin ja lisättiin oman työn osuutta vastaavasti, joka mahdollistaa paremmin mm. tekstin opetteluun. Muutos koettiin laajasti myönteisenä ja sitä päätettiin jatkaa käytännön kokemuksista saaduilla palautteilla korjattuna paremmin kaikkia osastoja palvelevaksi. Muutos on palautteiden mukaan parantanut merkittävästi harjoitus- ja esitystoiminnassa mukana olevien työntekijöiden työhyvinvointia.

Henkilöstö

Kaupunginteatterissa palvelussuhteessa oli vuoden lopussa 93 henkilöä. Tässä luvussa on mukana myös erilaisilla työvapailta olevien työntekijöiden sijaiset. Lisäksi vuoden lopussa oli 18 tilapäistä ja osa-aikaista työntekijää määräaikaissa työsuhteissa. Tilapäiset työntekijät ovat pääosin vierailevia suunnittelijoita ja taiteilijoita, joiden palkkausperusteena on teoksen harjoitus- tai esityskerrat. Vapautuvien tehtävien täyttämistä harkitaan tapauskohtaisesti ja noudatetaan kaupungin täyttölupamenettelyä. Kaupunginteatteri käyttää mm. aula- ja eteispalvelussa vuokratyövoimaa tarpeen mukaan.

Vuonna 2025 terveysperusteisia poissaoloja oli 9,1 kalenteripäivää/henkilötyövuosi. Määrä on kasvanut edellisestä vuodesta, jolloin terveysperusteisia poissaoloja oli 6,6 kalenteripäivää/henkilötyövuosi. Tavoitteeksi oli asetettu 9 kalenteripäivää/henkilötyövuosi. Poissaolojen määrää kasvatti pidempiaikaiset terveysperusteiset poissaolot.

Ympäristöasiat

Teatteritalon ja esitysten valaisemiseen käytettävän energian minimointiin on kiinnitetty huomiota mm. hankkimalla energiatehokkaampia lamppeja. Näytelmien pukuja ja lavasteita varastoidaan ja hyödynnetään yhä uudelleen. Käytöstä poistettava lavastus- ja pukumateriaali kierrätetään mahdollisuuksien mukaan. Lipunmyynnin osalta verkkokaupan osuus kokonaisymyynnistä tulee jatkossa lisääntymään. Digitaalisen markkinoinnin osuutta on lisätty ja vähennetty paperisten ohjelmistolehtien painattamista ja jakelua.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Kaupunginteatterilla on riskienhallintasuunnitelma. Näytelmäkohtaiset riskien arvioinnit on laadittu aina ennen ensi-iltaa. Toiminnassa on kiinnitetty huomiota sisäisen valvonnan toteutumiseen. Tämä näkyy erityisesti sopimusten laadinnassa, ostolaskujen käsittelyssä sekä talousarvion toteutumisen seurannassa. Kaupunginteatterissa on toteutettu työterveyshuollon työpaikkaselvitys.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kaupunginteatterin toiminnalliset tavoitteet on määritelty sivistyksen palvelualueen käyttösuunnitelmassa, jossa on kuvattu toimintasuunnitelma ja toimenpiteet tavoitteiden toteutumiseksi. Kaupunginteatteri siirtyi 1.6.2025 elinvoiman palvelualueelle kaupunkikulttuuripalvelut-vastuualueelle.

Talouden seurannassa ja analysoinnissa on hyödynnetty kirjanpidon raportteja ja Johdon raportointia. Esihenkilöt seuraavat vastuullaan olevan toiminnan toteutumista ja johtoryhmä säännöllisesti kokouksissaan. Lipunmyyntiä seurataan reaaliaikaisesti

lipunmyyntitilastoista. Saatavaa tietoa hyödynnetään markkinoinnin suunnittelussa. Kaupunginteatterin johtoryhmä käsitteli Lahden kaupungin uutta strategiaa ja sen merkitystä ja vaikutuksia kaupunginteatterin toimintaan.

Tuottavuustoimenpiteet

Kaupunginteatterin ensi-iltoja oli yhdeksän, joista seitsemän oli kaupunginteatterin omia ensi-iltoja ja kaksi yhteistuotantoa. Ensi-iltojen määrä ylitti kahdella talousarviotavoitteen. Tilavarauksen kautta toteutui yhteensä neljä tilaisuutta. Kaupunginteatterissa järjestettiin lisäksi kesällä Teatterikorkeakoulun suurennäyttämön kurssi.

Kaupungin talouden tasapaino-ohjelman mukainen 23 000 euron säästö toteutettiin leikkaamalla kaupungin avustusta, ja se vähennettiin tuotantokustannuksista.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tulos esitetään tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitus esitetään rahoituslaskelmassa.

Kaupunginteatterin sitova tulostavoite alkuperäisessä talousarviossa oli tilikauden yli-/alijäämä nolla euroa. Kaupunginteatterin tulos vuodelta 2025 oli 100 814,38 euroa ylijäämäinen. Vuoden 2025 tilinpäätöksen jälkeen kaupunginteatterilla on taseessa 1 419 857,59 euroa katettavaa alijäämää. Kaupunginteatterille myönnettiin lisätalousarviossa 500 000 euroa lisää kaupungin avustusta ja samalla alennettiin tulotavoitetta 500 000 eurolla.

Kaupunginteatterin tuotot jäivät lisätalousarvion jälkeen vielä 103 000 euroa alle tavoitteen. Pääsymaksutulot toteutuivat kuitenkin lisätalousarviossa asetetun uuden tavoitteen mukaiseksi ylittyen noin 7 000 eurolla.

Kaupunginteatterin kulut alittuivat kaikissa muissa kululajeissa paitsi henkilöstökuluissa, joissa toteutuma oli 100,9 prosenttia. Yitys johtui lähinnä sijaisten käytöstä sekä lomapalkkavelasta, joka oli kuitenkin puolittunut edellisestä vuodesta.

Katsojamäärä jäi merkittävästi alle alkuperäisessä talousarviossa arvioidun. Kokonaiskatsojamäärä oli 49 895 katsojaa. Esityksiä oli 238 kappaletta, joista omia esityksiä oli 226 ja vierailuja 12. Lisäksi peruutettuja esityksiä oli yhteensä 14. Peruutettujen esitysten määrä väheni 23 esityksellä. Katsojia/esitys oli 210 (2024: 198 katsojaa/esitys). Yleisöyön tapahtumia oli 92, joissa oli 11 947 kävijää. Näistä 5 386 oli perusopetuksen 3.- ja 8.-luokkalaista. Lisäksi 13 muussa tapahtumassa oli yhteensä 3 937 osallistujaa. Käyttösopimuksilla oli neljä tapahtumaa.

Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden ylijäämä 101 267,47 euroa esitetään kirjattavaksi taseen oman pääoman liikeylijäämä/alijäämä -tilille.

Toiminnan laajuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2025	TP 2024	TP 2023	TP 2022	TP 2021	TP 2020
Katsojia	49 895	49 136	59 595	41 514	25 404	34 792
Ensi-iltoja	9	7	7	7	5	10
Esityskertoja*	238	248	285	209	144	182
Tulot/€/katsoja**	27,40	25,76	27,17	26,03	26,68	23,63
Valtionosuuden perusteet:						
Henkilötyövuodet	115	119	119	119	116	120
Valtionosuus 1 000 €	2 777	2 939	2 865	2 741	2 576	2 586

* Teatterinäyttäjien lisäksi kaupunginteatterin järjestämiin 92 yleisöyön tilaisuuteen osallistui 11 947 henkilöä.

**Tunnusluku ei sisällä kaupungin toiminta-avustusta ja teatteri- ja orkesterilain mukaista valtionosuutta.

Lahden kaupungin teatteritoimintaan saama valtionosuus perustuu Opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistamien henkilötyövuosien lukumäärään. Henkilötyövuodet määräytyvät pääosin kaupunginteatterin toteutuneiden kustannusten (pois lukien tilakustannukset ja kustannuslaskennalliset erät) mukaan. Vuonna 2025 yhden vahvistetun henkilötyövuoden valtionosuuden arvo oli 65 274 euroa, josta valtionosuutta maksettiin 37 prosenttia eli 24 151,38 euroa.

LAHDEN KAUPUNGINTEATTERI

TULOSLASKELMA, €	2025	2024
Liikevaihto	1 375 620,38	1 267 610,73
Liiketoiminnan muut tuotot	67 436,00	63 367,08
Muut tuet ja avustukset	12 000,00	12 500,00
Tuet ja avustukset kunnalta	8 473 600,04	7 888 899,99
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-300 560,11	-326 485,19
Palvelujen ostot	-1 268 460,23	-1 349 085,86
	-1 569 020,34	-1 675 571,05
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-4 591 396,76	-4 681 844,75
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-782 861,88	-792 865,20
Muut henkilösivukulut	-140 154,98	-123 873,24
	-5 514 413,62	-5 598 583,19
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-165 096,04	-176 959,92
Liiketoiminnan muut kulut	-2 569 845,37	-2 556 509,56
Liikeyli-/alijäämä	110 281,05	-775 245,92
Rahoitustuotot ja -kulut		
Kunnalle maksetut korkokulut	-7 815,88	-7 815,88
Muut rahoituskulut	-1 650,79	-2 075,42
	-9 466,67	-9 891,30
Tilikauden yli-/alijäämä	100 814,38	-785 137,22
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2025	2024
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-11,2 %	123,5 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-11,2 %	123,5 %
Voitto, %	7,3 %	-61,9 %

LAHDEN KAUPUNGINTEATTERI

RAHOITUSLASKELMA, €	2025	2024
Toiminnan rahavirta		
Liikeyli-/alijäämä	110 281,05	-775 245,92
Poistot ja arvonalentumiset	165 096,04	176 959,92
Rahoitustuotot ja -kulut	-9 466,67	-9 891,30
	265 910,42	-608 177,30
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-138 468,89	-146 635,80
Investointien rahavirta	-138 468,89	-146 635,80
Toiminnan ja investointien rahavirta	127 441,53	-754 813,10
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset	476 128,38	476 128,38
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	476 128,38	476 128,38
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	725,45	7 880,07
Saamisten muutos kunnalta	0,00	219 494,38
Saamisten muutos muilta	-31 889,90	16 121,52
Korottomien velkojen muutos kunnalta	291 764,85	0,00
Korottomien velkojen muutos muilta	89 792,45	33 838,75
Rahoituksen rahavirta	350 392,85	277 334,72
Rahoituksen rahavirta	-125 735,53	753 463,10
Rahavarojen muutos	1 706,00	-1 350,00
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	2 906,00	1 200,00
Rahavarat 1.1.	1 200,00	2 550,00
	1 706,00	-1 350,00
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2025	2024
Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä 5 vuodelta, €	892 669,35	976 007,47
Quick ratio	0,06	0,04
Current ratio	0,06	0,04

LAHDEN KAUPUNGINTEATTERI

TASE, €	2025	2024
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Muut pitkävaikutteiset menot	8 453,70	0,00
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	10 000,00	25 000,00
Koneet ja kalusto	246 207,16	246 295,92
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	0,00	19 992,09
	264 660,86	291 288,01
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	13 496,80	267,00
Muut saamiset	55 203,40	45 627,08
Siirtosaamiset	11 956,56	2 872,78
	80 656,76	48 766,86
Rahat ja pankkisaamiset	2 906,00	1 200,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	348 223,62	341 254,87
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	-1 520 671,97	-735 534,75
Tilikauden yli-/alijäämä	100 814,38	-785 137,22
	-1 419 857,59	-1 520 671,97
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	49 862,38	49 136,93
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta	260 528,90	260 528,90
Lyhytaikainen		
Lainat kunnalta	0,00	476 128,38
Saadut ennakot	156 197,10	151 767,80
Korottomat velat kunnalta	291 764,85	0,00
Ostovelat	82 356,51	43 448,14
Muut velat	145 684,72	132 632,78
Siirtovelat	781 686,75	748 283,91
	1 457 689,93	1 552 261,01
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	348 223,62	341 254,87
TASEEN TUNNUSLUVUT	2025	2024
Omavaraisuus, %	-739,4 %	-802,5 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	15,8 %	18,0 %
Kertynyt ylijäämä, 1 000 €	-1 420	-1 521
Lainakanta 31.12. 1 000 €	261	737

5.2. Muut eriytetyt laskelmat

Muut eriytetyt laskelmat ovat kilpailulain 30 d §:n edellyttämät tuloslaskelmat kunnan taloudellisesta toiminnasta, joka tapahtuu kilpailutilanteessa markkinoilla.

Lahden kaupunginmuseon museokauppa

Lahden kaupunginmuseon museokauppatoiminta täyttää kilpailulain 30 d §:n edellytykset. Museokaupan eriytetyn laskennan perusteena on käytetty toimintolaskentaa, ja laskennassa on sovellettu Kuntaliiton käsikirjan Kustannuslaskentaopas kunnille ja kuntayhtymille (2012) periaatteita palvelujen tuotteistamisesta.

Museokaupalle on kirjanpidossa oma seurantalunniste (toiminto C607). Museokaupan tuotteiden hinnoittelussa on huomioitu tuotteen ostohinta, oman tuotannon kustannukset, tuotto-odotus ja arvonnalisävero.

LAHDEN KAUPUNGINMUSEON MUSEOKAUPPA

TULOSLASKELMA, €	2025	2024
Liikevaihto	197 519,82	200 115,41
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-131 544,73	-124 611,15
Palvelujen ostot	-17 822,92	-32 647,40
	-149 367,65	-157 258,55
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-160 310,67	-135 186,09
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-26 578,03	-22 309,46
Muut henkilösivukulut	-4 955,37	-3 520,62
	-191 844,07	-161 016,17
Liiketoiminnan muut kulut	-113 794,47	-113 579,39
Liikeylli-/alijäämä	-257 486,37	-231 738,70
Tilikauden yli-/alijäämä	-257 486,37	-231 738,70

Satamatoiminta

Lahden kaupungin satamatoiminta täyttää kilpailulain 30 d §:n edellyttämät tuloslaskelmat kunnan taloudellisesta toiminnasta, joka tapahtuu kilpailutilanteessa markkinoilla. Satamatoiminnan eriytetyt laskennan perusteena on käytetty toimintolaskentaa, ja laskennassa on sovellettu Kuntaliiton käsikirjan Kustannuslaskentaopas kunnille ja kuntayhtymille (2012) periaatteita palvelujen tuoteistamisesta. Satamatoiminnalle on kirjanpidossa oma seurantatunniste (toiminto C855). Lisäksi toimintolaskennan avulla on satamatoimintaan kohdistettu mm. hallinnon kustannuksia.

Satamien palvelukokonaisuus ajanvietemahdollisuuksineen muodostuu useammasta palveluntarjoajasta. Kaupunkiympäristölautakunta päättää perittävistä satamamaksuista. Niiden perusteena on satamatoiminnasta ja satama-alueista syntyvät suunnitellun palvelutason mukaiset ylläpito- ja huoltopalvelukustannukset.

SATAMATOIMINTA

TUOSLASKELMA, €	2025	2024
Liikevaihto	304 662,00	360 308,00
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-56 408,00	-77 312,00
Palvelujen ostot	-282 052,00	-226 335,00
	-338 460,00	-303 646,00
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-16 997,00	-46 627,00
Henkilöstösivukulut		
Eläkekulut	-2 961,00	-8 062,00
Muut henkilösivukulut	-512,00	-1 800,00
	-20 470,00	-56 489,00
Poistot	-629 745,00	-539 978,00
Liiketoiminnan muut kulut		
Tilavuokrat	-23 124,00	-45 267,00
Muut kulut	0,00	37,00
	-23 124,00	-585 036,00
Liikeylli-/alijäämä	-707 137,00	-585 036,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoituskulut	-51,00	0,00
	-51,00	0,00
Tilikauden yli-/alijäämä	-707 188,00	-585 036,00

6

Käytetyt kirjanpitokirjat ja tositelajit

6. Käytetyt kirjanpitokirjat ja tositelajit

Kirjanpidon osa	Tositelaji	Tarkempi kuvaus	Säilytystapa
Tilinpäätös		Tilinpäätöskirja Tase-erittelyt liitteineen Liitetietosisitteet Tililuettelo	Säilytys sähköisessä järjestelmässä
Pääkirjanpito	ALKUSA MUISRD MUIST1 MUIASI MUIASI MUISRS MUISRT MUISRO MUISTE PURKU/-P KOMKOR KOMMUI VANHAT VYÖR	Pää- ja päiväkirjat Alkusaldot Muistiot, ulkoinen kirjanpito Muistiot, ulkoinen kirjanpito Muistiot, ulkoinen kirjanpito Muistiot, sisäinen laskenta Muistiot, sisäinen laskenta Muistiot, ulkoinen kirjanpito Muistiot, ulkoinen kirjanpito Muistiot, ulkoinen kirjanpito Muistiot, ulkoinen kirjanpito Muistiot, ulkoinen kirjanpito Muistiot, käyttöomaisuus Muistiot, käyttöomaisuus Vanhojen vuosien saldot Muistiot, laskennalliset erät	Säilytys sähköisessä järjestelmässä (Basware InvoiceReady ja SarakeArk) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance)
Pysyvät vastaavat, osakirjanpito	KOMTOS	Käyttöomaisuusosisitteet	Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance)
Myyntireskontra, osakirjanpito	MRP01 MRPMAK MRPMK MRP03- MRP98 MRPK MRPMAN MRPVII MRP99	Myyntireskontran ennakkomaksut MRP Ulosmaksut MRP Tileistä poisto MRP Laskutus MRP Luottotappiot MRP Manuaalimaksut MRP Viitesuoritukset Konversio	Säilytys sähköisessä järjestelmässä (Basware InvoiceReady ja SarakeArk) Säilytys sähköisessä järjestelmässä (Basware InvoiceReady ja SarakeArk) Säilytys sähköisessä järjestelmässä (Basware InvoiceReady ja SarakeArk) Säilytys sähköisessä järjestelmässä (Basware InvoiceReady ja SarakeArk) Säilytys sähköisessä järjestelmässä (Basware InvoiceReady ja SarakeArk) Säilytys sähköisessä järjestelmässä (Basware InvoiceReady ja SarakeArk) Säilytys sähköisessä järjestelmässä (Basware InvoiceReady ja SarakeArk) Säilytys sähköisessä järjestelmässä (Basware InvoiceReady ja SarakeArk)
Ostoreskontra, osakirjanpito	ORPMAK ORPTK ORPKO ORPKT	ORP Maksut ORP Ostolaskut ORP Ostolaskut ORP Ostolaskut	Säilytys sähköisessä järjestelmässä (Basware InvoiceReady ja SarakeArk) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance)
Liittymillä pääkirjanpitoon siirtyvät aineistot	MATKAT KASSA ORPKU PALKAT PANDIA PANKKI	Matkalaskut Ceepos kassa P2P Ostolaskut Palkkosisitteet, Personec Pandia Finance - järjestelmä Pankkien tiliotteet	Säilytys käytetyissä järjestelmissä (Basware TEM) Säilytys sähköisessä järjestelmässä Säilytys sähköisessä järjestelmässä (Basware P2P) Säilytys sähköisessä järjestelmässä (Basware InvoiceReady ja SarakeArk) Säilytys sähköisessä järjestelmässä Säilytys sähköisessä järjestelmässä (Basware InvoiceReady ja SarakeArk)
Konsernitilinpäätös		Konsernilaskennan tapahtumat	Säilytys konsernilaskentajärjestelmässä (FPM)
Talous- ja lisätalousarvio	BUD BUDL	Talousarvio Lisätalousarviot	Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance) Säilytys kirjanpitojärjestelmässä (Raindance)

7

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

7. Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Lahdessa 30. päivänä maaliskuuta 2026

Kaupunginjohtaja

_____
Niko Kynnäräinen

Lahden kaupunginhallitus

_____
Pekka Komu

_____
Milla Bruneau

_____
Marju Markkanen

_____
Toni Putula

_____
Kimi Uosukainen

_____
Jetta Laakso

_____
Marko Lindqvist

_____
Kalle Aaltonen

_____
Elisa Lientola

_____
Minerva Kastehelmi

_____
Eero Seesvaara

TILINTARKASTAJAN MERKINTÄ

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Lahdessa 12. päivänä toukokuuta 2026

BDO Audiator Oy

_____
Minna Ainasvuori
HT, JHT

Lahti